

(in pagina ll. 651.)

ineunte bello (431) συνεχρονισαν { Anaxagoras.
Hellanicus
Herodotus
Euripides
Sophocles
Pericles
Eupolis, comicus.
Meton, astron.
Cratinus, com.
Ion, Chius
Protagoras. }

who all died before ye end of it.

Henry Fynes.

Bellum Pelo. finivit A.C. 404, quo tempore annum agebat Thucydides — — 67.mum

— — — — Socrates — — 66.tum

— — — — Lysias — — — 55.

— — — — Xenophon — 45.

— — — — Isocrates — 33.

— — — — Plato — — — 25.

annum agebat — Gorgias — — — 104.tum

— — — — Hippocrates — — 56.

[bellum duravit annos 26.. menses 11.]

Rome	Greece	Jews	Persia
the	Platæa attacked, in May. continues the [illegible]	Eliash. 16 high priest	Artaxerxes Longimanus
900[t]	Plague at Athens. Eupolis & Phrynichus present plays.	15 ... Nehemiah [illegible]	35
fluctuates	Death of Pericles (70) birth of Plato. Euripides gains the prize	16	36
between Milit.	Death of Anaxagoras. at 72	17	37
tribunes & Dictat.	Leontines send to Athens...	18	38
Wars with	Acharnenses acted...	19	39
the Aequi & Volsci	Equites. Sphacteria taken by Cleon. Cratinus [illegible] a piece.	20	Xerxes II.
	1st Ed. of the Clouds. Battle of Delium. Cratinus gains the prize.	21	Darius II. Nothus.
	Vespæ, Nubes, 2d Ed. a truce, in Octob.	22	
	Death of Brasidas. Death of Ion, Chius	23	2
	50 yrs Peace concluded.	24	3
	Pax acted. the Argives make alli. with Athens	25	4
		26	5
	Laced. gain the battle of Mantinea.	27	6
	the Troades of Euripides acted.	28	7
agrar. lex		29	8
siege of Veii.	Athen. fleet sail for Sicily. the Aves	30	9
	2d P. of the War, called the Decelean. the Thesmophoriazusæ	31	10 Egypt revol.
	Athen. defeated in Sicily. [counc. of 400] the Phœnissæ acted.	32	11
	Athens deserted by Chios, Samos, Rhodes &c.	33	12
	death of Hellanicus the Histor. at 85 Thucydides ends his Hist.	34 3	13
	Plato begins to hear Socrates. Mindarus defeated. the Philoctetes of Sophocles...	Joiada	14
	the Carthag. ravage Sicily. the Orestes acted.	2	15
		3	16
	Death of Euripides.	4	17
	Death of Sophocles. at 91. the Ranæ acted. Cæc. & Argum.	5	18
Veii taken	defeat at Ægos Potam.	6	19
	Athens taken, April [the Ranæ acted]	7	Artaxerx. II.

Herodot. 53. Eurip. 54. Sophoc. 66. Lys. 28. Xenoph. 18. | 43

Enumeratio ... 1297.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

Ο ΤΟΥ
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΠΟΛΕΜΟΣ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ.

THUCYDIDIS
BELLUM
PELOPONNESIACUM.

Ex editione WASSII et DUKERI.

TOM. I.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
MDCCLIX.

Ὁ ΒΙΟΣ
ΤΟΥ
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΕΚ ΤΟΥ
ΣΟΥΙΔΑ.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ Ὀλόρου, Ἀθηναῖος· παῖδα δὲ ἔσχε Τιμόθεον. ἦν δὲ ἀπὸ μὲν μητρὸς Μιλτιάδου· τοῦ στρατηγοῦ τὸ γένος ἕλκων· ἀπὸ δὲ πατρὸς, Ὀλόρου τοῦ Θρακῶν βασιλέως. μαθητὴς Ἀντιφῶντος. ἤκμαζε κατὰ τὴν πζ΄ Ὀλυμπιάδα. ἔγραψε δὲ τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων. οὗτος ἤκουσεν ἔτι παῖς τυγχάνων Ἡροδότου, ἐπὶ τῆς Ὀλυμπίας τὰς ἱστορίας αὐτοῦ διερχομένου, ἃς συνεγράψατο, καὶ κινηθεὶς ὑπό τινος ἐνθουσιασμοῦ, πλήρης δακρύων ἐγένετο. καὶ ὁ Ἡρόδοτος κατανοήσας τὴν αὐτοῦ φύσιν, πρὸς τὸν πατέρα Θουκυδίδου Ὄλορον ἔφη, μακαρίζω σε τῆς εὐτεκ-

νίας Ὀλορε. ὁ γὰρ σὸς υἱὸς ὀργῶσαν ἔχει τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ μαθήματα. καὶ οὐκ ἐψεύσθη γε τῆς ἀποφάνσεως. οὗτος ὁ Θουκυδίδης ἀνὴρ ἦν πολὺς ταῖς τέχναις, κάλλει λόγων, καὶ ἀκριβείᾳ πραγμάτων, καὶ στρατηγίαις, καὶ συμβουλίαις, καὶ πανηγυρικαῖς ὑποθέσεσιν. οὗτος ὁ συγγραφεὺς μεταβαίνειν εἴωθεν ἀπὸ τῶν θηλυκῶν εἰς οὐδέτερα. οἷον, Τρέπονται εἰς Μακεδονίαν, ἐφ᾽ ὅπερ καὶ πρότερον. Καὶ Θουκυδίδειος γραφή.

HANC

THUCYDIDIS

EDITIONEM,

QUO ET GRATIOR ET ILLUSTRIOR

IN PUBLICUM PRODIRET;

NOBILISSIMO

JOANNI COMITI DE BUTE;

PULCHRARUM ARTIUM OMNIUM

SPECTATORI ELEGANTISSIMO,

INSCRIPTAM ATQUE DICATAM

OBTULERUNT

R. ET A. FOULIS TYPOGRAPHI;

MINORI VOLUMINIS FORMA

NUNC PRIMUM EXCUSAM,

EO CONSILIO, UT ET

INGENUI ADOLESCENTES

OLIM FORTE AD REM PUBLICAM ACCESSURI,

COMMODIUS VERSARE POSSENT

PLURIMA VIRTUTUM EGREGIARUM

EXEMPLARIA,

ET, ANTE OMNES,

AMORIS IN PATRIAM ARDENTISSIMI,

OMNIA, PRO RE PUBLICA,

ET ANIMO MAXIMO CONARI AUDENTIS,

ET SUMMO CONSILIO, SUMMA FORTITUDINE,

GERENTIS;

QUIN ET

HOC CULTU PRODIENS IN PUBLICUM

SCRIPTOR OMNIUM GRAVISSIMUS

POTERIT, APUD VIROS,

JUCUNDISSIMIS HISCE LITERIS ERUDITOS,

ET REI PUBLICAE JAM BENE GESTAE

GLORIA VIGENTES,

UT QUONDAM

CUM SCIPIONE POLYBIUS,

DOMI, MILITIAEQUE,

IN OTIO, IN NEGOTIO,

PERNOCTARE, PEREGRINARI, RUSTICARI.

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ

ΟΛΟΡΟΥ,

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

Α

ΤΗΣ ΤΟΥ
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,
ΤΟΥ
ΟΛΟΡΟΥ,
ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους· ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου, καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων· τεκμαιρόμενος, ὅτι ἀκμάζοντές τε ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφότεροι παρασκευῇ τῇ πάσῃ, καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ὁρῶν ξυνιστάμενον πρὸς ἑκατέρους, τὸ μὲν εὐθύς, τὸ δὲ καὶ διανοούμενον. κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο, καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δὲ εἰπεῖν, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων. τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν, καὶ τὰ ἔτι παλαιότερα, σαφῶς μὲν εὑρεῖν διὰ χρόνου πλῆθος ἀδύνατον ἦν· ἐκ δὲ τεκμηρίων, ὧν ἐπὶ μακρότατον σκοποῦν-

τί μοι πιστεῦσαι ξυμβαίνει, ὐ μεγάλα νομίζω γενέσθαι, ὔτε κατὰ τὺς πολέμυς, ὔτε ἐς τὰ ἄλλα.

β΄. Φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλὰς καλυμένη, ὐ πάλαι βεβαίως οἰκυμένη, ἀλλὰ μεταναστάσεις τε ὖσαι τὰ πρότερα, κ̀ ῥαδίως ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες, βιαζόμενοι ὑπό τινων ἀεὶ πλειόνων. τῆς γὰρ ἐμπορίας ὐκ ὔσης, ὐδ᾽ ἐπιμιγνύντες ἀδεῶς ἀλλήλοις, ὔτε κατὰ γῆν, ὔτε διὰ θαλάσσης, νεμόμενοί τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποζῆν, καὶ περιυσίαν χρημάτων ὐκ ἔχοντες, ὐδὲ γῆν φυτεύοντες (ἄδηλον ὂν ὁπότε τὶς ἐπελθὼν, κ̀ ἀτειχίστων ἅμα ὄντων, ἄλλος ἀφαιρήσεται) τῆς τε καθ᾽ ἡμέραν ἀναγκαίυ τροφῆς πανταχῦ ἂν ἡγύμενοι ἐπικρατεῖν, ὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο. κ̀ δι᾽ αὐτὸ, ὔτε μεγέθει πόλεων ἴσχυον, ὔτε τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ. μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀρίστη ἀεὶ τὰς μεταβολὰς τῶν οἰκητόρων εἶχεν. ἥ τε νῦν Θεσσαλία καλυμένη, κ̀ Βοιωτία, Πε-

λοποννήσου τε τὰ πολλὰ, πλὴν Ἀρκαδίας, τῆς τε ἄλλης ὅσα ἦν κράτιστα. διὰ γὰρ ἀρετὴν γῆς, αἵ τε δυνάμεις τισὶ μείζους ἐγγινόμεναι στάσεις ἐνεποίουν, ἐξ ὧν ἐφθείροντο, καὶ ἅμα ὑπὸ ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο. τὴν γοῦν Ἀττικὴν ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον διὰ τὸ λεπτόγεων ἀστασίαστον οὖσαν, ἄνθρωποι ᾤκουν οἱ αὐτοὶ ἀεί. καὶ παράδειγμα τόδε τοῦ λόγου οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι, διὰ τὰς μετοικίας ἐς τὰ ἄλλα μὴ ὁμοίως αὐξηθῆναι. ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος οἱ πολέμῳ ἢ στάσει ἐκπίπτοντες, παρ᾽ Ἀθηναίους οἱ δυνατώτατοι, ὡς βέβαιον ὂν, ἀνεχώρουν· καὶ πολῖται γιγνόμενοι, εὐθὺς ἀπὸ παλαιοῦ μείζω ἔτι ἐποίησαν πλήθει ἀνθρώπων τὴν πόλιν· ὥστε καὶ ἐς Ἰωνίαν ὕστερον, ὡς οὐχ ἱκανῆς οὔσης τῆς Ἀττικῆς, ἀποικίας ἐξέπεμψαν.

γ΄. Δηλοῖ δέ μοι καὶ τόδε τῶν παλαιῶν ἀσθένειαν οὐχ ἥκιστα· πρὸ γὰρ τῶν Τρωϊκῶν οὐδὲν φαίνεται πρότερον κοινῇ ἐργασαμένη ἡ Ἑλλάς. δοκεῖ δέ μοι, [illegible] τοὔνομα

τοῦτο ξύμπασά πω εἶχεν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι ἡ ἐπίκλησις αὕτη, κατὰ ἔθνη δὲ ἄλλα τε καὶ τὸ Πελασγικὸν ἐπιπλεῖστον, ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι. Ἕλληνος δὲ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἐν τῇ Φθιώτιδι ἰσχυσάντων, καὶ ἐπαγομένων αὐτοὺς ἐπ' ὠφελείᾳ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, καθ' ἑκάστους μὲν ἤδη τῇ ὁμιλίᾳ μᾶλλον καλεῖσθαι Ἕλληνας. οὐ μέντοι πολλοῦ γε χρόνου ἠδύνατο καὶ ἅπασιν ἐκνικῆσαι. τεκμηριοῖ δὲ μάλιστα Ὅμηρος. πολλῷ γὰρ ὕστερος ἔτι καὶ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενος, οὐδαμοῦ τοὺς ξύμπαντας ὠνόμασεν, οὐδ' ἄλλους ἢ τοὺς μετ' Ἀχιλλέως ἐκ τῆς Φθιώτιδος, οἵπερ καὶ πρῶτοι Ἕλληνες ἦσαν· Δαναοὺς δὲ ἐν τοῖς ἔπεσι, καὶ Ἀργείους, καὶ Ἀχαιοὺς ἀνακαλεῖ. οὐ μὴν οὐδὲ βαρβάρους εἴρηκε, διὰ τὸ μηδὲ Ἕλληνάς πω (ὡς ἐμοὶ δοκεῖ) ἀντίπαλον εἰς ἓν ὄνομα ἀποκεκρίσθαι. οἱ δ' οὖν ὡς ἕκαστοι Ἕλληνες κατὰ πόλεις τε ὅσοι ἀλλήλων ξυνίεσαν, καὶ

ξύμπαντες ὕστερον κληθέντες, οὐδὲν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν δι' ἀσθένειαν καὶ ἀμιξίαν ἀλλήλων ἀθρόοι ἔπραξαν. ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν στρατείαν, θαλάσσῃ ἤδη τὰ πλείω χρώμενοι, ξυνῆλθον.

δ'. Μίνως γὰρ παλαίτατος ὧν ἀκοῇ ἴσμεν, ναυτικὸν ἐκτήσατο, καὶ τῆς νῦν Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπιπλεῖστον ἐκράτησε· καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων ἦρξέ τε, καὶ οἰκιστὴς πρῶτος τῶν πλείστων ἐγένετο, Κᾶρας ἐξελάσας, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἡγεμόνας ἐγκαταστήσας. τό, τε ληστικὸν, ὡς εἰκὸς, καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης ἐφόσον ἠδύνατο, τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ.

έ. Οἱ γὰρ Ἕλληνες τοπάλαι, καὶ τῶν βαρβάρων οἵ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ παραθαλάσσιοι, καὶ ὅσοι νήσους εἶχον, ἐπειδὴ ἤρξαντο μᾶλλον περαιοῦσθαι ναυσὶν ἐπ' ἀλλήλους, ἐτράποντο πρὸς λῃστείαν, ἡγουμένων ἀνδρῶν οὐ τῶν ἀδυνατωτάτων, κέρδους τοῦ σφετέρου αὐτῶν ἕνεκα, καὶ τοῖς ἀσθενέσι τροφῆς· καὶ

προσπίπτοντες πόλεσιν ἀτειχίστοις, καὶ κατὰ κώμας οἰκουμέναις, ἥρπαζον, καὶ τὸν πλεῖστον τοῦ βίου ἐντεῦθεν ἐποιοῦντο· οὐκ ἔχοντός πω αἰσχύνην τούτου τοῦ ἔργου, φέροντος δέ τι καὶ δόξης μᾶλλον. δηλοῦσι δὲ τῶν τε ἠπειρωτῶν τινες ἔτι καὶ νῦν, οἷς κόσμος καλῶς τοῦτο δρᾷν, καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν ποιητῶν, τὰς πύστεις τῶν καταπλεόντων πανταχοῦ ὁμοίως ἐρωτῶντες, εἰ λησταί εἰσιν· ὡς οὔτε ὧν πυνθάνονται ἀπαξιούντων τὸ ἔργον, οἷς τ' ἐπιμελὲς εἴη εἰδέναι, οὐκ ὀνειδιζόντων. ἐλῄζοντο δὲ καὶ κατ' ἤπειρον ἀλλήλους. καὶ μέχρι τοῦδε πολλὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ παλαιῷ τρόπῳ νέμεται, περί τε Λοκροὺς τοὺς Ὀζόλας, καὶ Αἰτωλοὺς, καὶ Ἀκαρνᾶνας, καὶ τὴν ταύτῃ ἤπειρον. τό, τε σιδηροφορεῖσθαι τούτοις τοῖς ἠπειρώταις ἀπὸ τῆς παλαιᾶς λῃστείας ἐμμεμένηκε.

ϛʹ. Πᾶσα γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἐσιδηροφόρει, διὰ τὰς ἀφράκτους τε οἰκήσεις, καὶ οὐκ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλους ἐφόδους· καὶ ξυνήθη τὴν

δίαιταν μεθ' ὅπλων ἐποιήσαντο, ὥσπερ οἱ βάρβαροι. σημεῖον δ' ἐςὶ ταῦτα τῆς Ἑλλάδος ἔτι οὕτω νεμόμενα, τῶν ποτὲ καὶ ἐς πάντας ὁμοίων διαιτημάτων. ἐν τοῖς πρῶτοι δὲ Ἀθηναῖοι τόν τε σίδηρον κατέθεντο, καὶ ἀνειμένῃ τῇ διαίτῃ ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέστησαν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαιμόνων, διὰ τὸ ἁβροδίαιτον, οὐ πολὺς χρόνος ἐπειδὴ χιλῶνάς τε λινοῦς ἐπαύσαντο φοροῦντες, καὶ χρυσῶν τεττίγων ἐν ἔρσει κρωβύλον ἀναδούμενοι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν. ἀφ' οὗ καὶ Ἰώνων τοὺς πρεσβυτέρους κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἐπιπολὺ αὕτη ἡ σκευὴ κατέσχε. μετρίᾳ δ' αὖ ἐσθῆτι καὶ ἐς τὸν νῦν τρόπον πρῶτοι Λακεδαιμόνιοι ἐχρήσαντο, καὶ ἐς τὰ ἄλλα πρὸς τοὺς πολλοὺς οἱ τὰ μείζω κεκτημένοι, ἰσοδίαιτοι μάλιστα κατέστησαν. ἐγυμνώθησάν τε πρῶτοι, καὶ ἐς τὸ φανερὸν ἀποδύντες, λίπα μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι ἠλείψαντο. τὸ δὲ πάλαι καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπικῷ ἀγῶνι διαζώματα ἔχοντες περὶ τὰ αἰ-

δοῖα οἱ ἀθληταὶ ἠγωνίζοντο· καὶ οὐ πολλὰ ἔτη ἐπειδὴ πέπαυται. ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις ἐστὶν οἷς νῦν, καὶ μάλιστα τοῖς Ασιανοῖς, πυγμῆς καὶ πάλης ἆθλα τίθεται, καὶ διεζωσμένοι τοῦτο δρῶσι. πολλὰ δ' ἂν καὶ ἄλλα τὶς ἀποδείξειε τὸ παλαιὸν Ἑλληνικὸν ὁμοιότροπα τῷ νῦν βαρβαρικῷ διαιτώμενον.

ζ΄. Τῶν δὲ πόλεων ὅσαι μὲν νεώτατα ᾠκίσθησαν, καὶ ἤδη πλωϊμωτέρων ὄντων, περιουσίας μᾶλλον ἔχουσαι χρημάτων, ἐπ' αὐτοῖς τοῖς αἰγιαλοῖς τείχεσιν ἐκτίζοντο, καὶ τοὺς ἰσθμοὺς ἀπελάμβανον, ἐμπορίας τε ἕνεκα καὶ τῆς πρὸς τοὺς προσοίκους ἕκαστοι ἰσχύος· αἱ δὲ παλαιαὶ, διὰ τὴν λῃστείαν ἐπιπολὺ ἀντισχοῦσαι, ἀπὸ θαλάσσης μᾶλλον ᾠκίσθησαν, αἵ τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἐν ταῖς ἠπείροις. ἔφερον γὰρ ἀλλήλους τε καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ὄντες οὐ θαλάσσιοι κάτω ᾤκουν· καὶ μέχρι τοῦδε ἔτι ἀνῳκισμένοι εἰσί.

η΄. Καὶ οὐχ ἧσσον λῃσταὶ ἦσαν οἱ νησιῶται, Κᾶρές τε ὄντες καὶ Φοίνικες. οὗτοι γὰρ

δὴ τὰς πλείςας τῶν νήσων ᾤκησαν. μαρτύριον δέ· Δήλου γὰρ καθαιρομένης ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ, καὶ τῶν θηκῶν ἀναιρεθεισῶν ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν τῇ νήσῳ, ὑπὲρ ἥμισυ Κᾶρες ἐφάνησαν, γνωσθέντες τῇ τε σκευῇ τῶν ὅπλων ξυντεθαμμένῃ, καὶ τῷ τρόπῳ ᾧ νῦν ἔτι θάπτουσι. καταςάντος δὲ τοῦ Μίνω ναυτικοῦ, πλωϊμώτερα ἐγένετο παρ' ἀλλήλους· οἱ γὰρ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι ἀνέςησαν ὑπ' αὐτοῦ, ὅτεπερ καὶ τὰς πολλὰς αὐτῶν κατῴκιζε. καὶ οἱ παρὰ θάλασσαν ἄνθρωποι μᾶλλον ἤδη τὴν κτῆσιν τῶν χρημάτων ποιούμενοι, βεβαιότερον ᾤκουν· καί τινες καὶ τείχη περιεβάλλοντο, ὡς πλουσιώτεροι ἑαυτῶν γιγνόμενοι. ἐφιέμενοι γὰρ τῶν κερδῶν, οἵ τε ἥσσους ὑπέμενον τὴν τῶν κρεισσόνων δουλείαν, οἵ τε δυνατώτεροι περιουσίας ἔχοντες, προσεποιοῦντο ὑπηκόους τὰς ἐλάσσους πόλεις. καὶ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ μᾶλλον ἤδη ὄντες, ὑςέρῳ χρόνῳ ἐπὶ Τροίαν ἐςράτευσαν.

θ'. Ἀγαμέμνων τέ μοι δοκεῖ, τῶν τότε δυνάμει προὔχων, καὶ οὐ τοσοῦτον τοῖς Τυνδάρεω ὅρκοις κατειλημμένους τοὺς Ἑλένης μνηστῆρας ἄγων, τὸν στόλον ἀγεῖραι. λέγουσι δὲ καὶ οἱ τὰ σαφέστατα Πελοποννησίων μνήμῃ παρὰ τῶν πρότερον δεδεγμένοι, Πέλοπά τε πρῶτον πλήθει χρημάτων, ἃ ἦλθεν ἐκ τῆς Ἀσίας ἔχων, εἰς ἀνθρώπους ἀπόρους δύναμιν περιποιησάμενον, τὴν ἐπωνυμίαν τῆς χώρας ἐπηλύτην ὄντα ὅμως σχεῖν, καὶ ὕστερον τοῖς ἐκγόνοις ἔτι μείζω ξυνενεχθῆναι, Εὐρυσθέως μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπὸ Ἡρακλειδῶν ἀποθανόντος, Ἀτρέως δὲ μητρὸς ἀδελφοῦ ὄντος αὐτῷ, καὶ ἐπιτρέψαντος Εὐρυσθέως ὅτ' ἐστράτευε, Μυκήνας τε καὶ τὴν ἀρχὴν, κατὰ τὸ οἰκεῖον, Ἀτρεῖ· (τυγχάνειν δὲ αὐτὸν φεύγοντα τὸν πατέρα διὰ τὸν Χρυσίππου θάνατον) καὶ ὡς οὐκέτι ἀνεχώρησεν Εὐρυσθεὺς, βουλομένων καὶ τῶν Μυκηναίων, φόβῳ τῶν Ἡρακλειδῶν, καὶ ἅμα δυνατὸν δοκοῦντα εἶναι, καὶ τὸ πλῆθος τεθεραπευκότα, τῶν

Μυκηναίων τε καὶ ὅσων Εὐρυσθεὺς ἦρχε τὴν βασιλείαν Ατρέα παραλαβεῖν, καὶ τῶν Περσειδῶν τοὺς Πελοπίδας μείζους καταστῆναι, ἅ μοι δοκεῖ Αγαμέμνων παραλαβὼν, καὶ ναυτικῷ τε ἅμα ἐπιπλέον τῶν ἄλλων ἰσχύσας, τὴν στρατιὰν οὐ χάριτι τὸ πλεῖον ἢ φόβῳ ξυναγαγὼν ποιήσασθαι. φαίνεται γὰρ ναυσί τε πλείσταις αὐτὸς ἀφικόμενος, καὶ Αρκάσι προσπαρασχὼν, ὡς Ὅμηρος τοῦτο δεδήλωκεν, εἴ τῳ ἱκανὸς τεκμηριῶσαι. καὶ ἐν τοῦ σκήπτρου ἅμα τῇ παραδόσει, εἴρηκεν αὐτὸν "ΠΟΛΛΗΙΣΙ ΝΗΣΟΙΣΙ ΚΑΙ ΑΡΓΕΙ ΠΑΝΤΙ ΑΝΑΣΣΕΙΝ." οὐκ ἂν οὖν νήσων ἔξω τῶν περιοικίδων (αὗται δὲ οὐκ ἂν πολλαὶ εἴησαν) ἠπειρώτης ὢν ἐκράτει, εἰ μή τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν. εἰκάζειν δὲ χρὴ καὶ ταύτῃ τῇ στρατιᾷ οἷα ἦν τὰ πρὸ αὐτῆς.

ι. Καὶ ὅτι μὲν Μυκῆναι μικρὸν ἦν, ἢ εἴ τι τῶν τότε πόλισμα νῦν μὴ ἀξιόχρεων δοκεῖ εἶναι, οὐκ ἀκριβεῖ ἄν τις σημείῳ χρώ-

μενος ἀπιςοίη μὴ γενέσθαι τὸν ςόλον τοσοῦτον ὅσον οἵτε ποιηταὶ εἰρήκασι, καὶ ὁ λόγος κατέχει. Λακεδαιμονίων γὰρ εἰ ἡ πόλις ἐρημωθείη, λειφθείη δὲ τά τε ἱερὰ καὶ τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη, πολλὴν ἂν οἶμαι ἀπιςίαν τῆς δυνάμεως, προελθόντος πολλοῦ χρόνου, τοῖς ἔπειτα πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν εἶναι· καίτοι Πελοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται, τῆς τε ξυμπάσης ἡγοῦνται, καὶ τῶν ἔξω ξυμμάχων πολλῶν. ὅμως δὲ, οὔτε ξυνοικισθείσης πολέως, οὔτε ἱεροῖς καὶ κατασκευαῖς πολυτελέσι χρησαμένης, κατὰ κώμας δὲ τῷ παλαιῷ τῆς Ἑλλάδος τρόπῳ οἰκισθείσης, φαίνοιτ' ἂν ὑποδεεςέρα. Αθηναίων δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο παθόντων, διπλασίαν ἂν τὴν δύναμιν εἰκάζεσθαι ἀπὸ τῆς φανερᾶς ὄψεως τῆς πόλεως, ἢ ἔςιν. οὔκουν ἀπιςεῖν εἰκὸς, οὐδὲ τὰς ὄψεις τῶν πόλεων μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰς δυνάμεις· νομίζειν δὲ τὴν ςρατιὰν ἐκείνην, μεγίςην μὲν γενέσθαι τῶν πρὸ αὐτῆς, λει-

πομένην δὲ τῶν νῦν· τῇ Ὁμήρου αὖ ποιήσει εἴ τι χρὴ κἀνταῦθα πιστεύειν, ἣν εἰκὸς ἐπὶ τὸ μεῖζον μὲν ποιητὴν ὄντα κοσμῆσαι, ὅμως δὲ φαίνεται καὶ οὕτως ἐνδεεστέρα. πεποίηκε γὰρ χιλίων καὶ διακοσίων νεῶν· τὰς μὲν Βοιωτῶν, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν· τὰς δὲ Φιλοκτήτου, πεντήκοντα· δηλῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὰς μεγίστας καὶ ἐλαχίστας. ἄλλων γοῦν μεγέθους πέρι ἐν νεῶν καταλόγῳ οὐκ ἐμνήσθη. αὐτερέται δὲ ὅτι ἦσαν καὶ μάχιμοι πάντες ἐν ταῖς Φιλοκτήτου ναυσὶ, δεδήλωκε. τοξότας γὰρ πάντας πεποίηκε τοὺς προσκώπους. περίνεως δὲ οὐκ εἰκὸς πολλοὺς ξυμπλεῖν, ἔξω τῶν βασιλέων, καὶ τῶν μάλιστα ἐν τέλει· ἄλλως τε καὶ μέλλοντας πέλαγος περαιώσεσθαι μετὰ σκευῶν πολεμικῶν· οὐδ᾽ αὖ τὰ πλοῖα κατάφρακτα ἔχοντας, ἀλλὰ τῷ παλαιῷ τρόπῳ λῃστικώτερον παρεσκευασμένα. πρὸς τὰς μεγίστας γοῦν καὶ ἐλαχίστας ναῦς τὸ μέσον σκοποῦντι, οὐ πολλοὶ φαίνονται ξυνελθόντες, ὡς

ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος κοινῇ πεμπόμεναι.

ια΄. Αἴτιον δ᾽ ἦν οὐχ ἡ ὀλιγανθρωπία τοσοῦτον ὅσον ἡ ἀχρηματία. τῆς γὰρ τροφῆς ἀπορία τόν τε στρατὸν ἐλάσσω ἤγαγον, καὶ ὅσον ἤλπιζον αὐτόθεν πολεμοῦντα βιοτεύσειν, ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμενοι μάχῃ ἐκράτησαν. δῆλον δέ· τὸ γὰρ ἔρυμα τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἂν ἐτειχίσαντο. φαίνονται δ᾽ οὐδ᾽ ἐνταῦθα πάσῃ τῇ δυνάμει χρησάμενοι, ἀλλὰ πρὸς γεωργίαν τῆς Χερρονήσου τραπόμενοι καὶ λῃστείαν, τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ. ᾗ καὶ μᾶλλον οἱ Τρῶες αὐτῶν διεσπαρμένων τὰ δέκα ἔτη ἀντεῖχον, βίᾳ τοῖς ἀεὶ ὑπολειπομένοις ἀντίπαλοι ὄντες. περιουσίαν δὲ εἰ ἦλθον ἔχοντες τροφῆς, καὶ ὄντες ἀθρόοι, ἄνευ λῃστείας καὶ γεωργίας ξυνεχῶς τὸν πόλεμον διέφερον, ῥᾳδίως ἂν μάχῃ κρατοῦντες εἷλον· οἵγε καὶ οὐκ ἀθρόοι, ἀλλὰ μέρει τῷ ἀεὶ παρατυχόντι ἀντεῖχον. πολιορκίᾳ δ᾽ ἂν προσκαθεζόμενοι, ἐν ἐλάσσονί τε χρό-

νῷ καὶ ἀπονώτερον τὴν Τροίαν εἷλον. ἀλλὰ δι' ἀχρηματίαν, τά τε πρὸ τούτων ἀσθενῆ ἦν, καὶ αὐτά γε δὴ ταῦτα ὀνομαστότατα τῶν πρὶν γενόμενα, δηλοῦται τοῖς ἔργοις ὑποδεέστερα ὄντα τῆς φήμης, καὶ τοῦ νῦν περὶ αὐτῶν διὰ τοὺς ποιητὰς λόγου κατεσχηκότος.

β´. Ἐπεὶ καὶ μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἡ Ἑλλὰς ἔτι μετανίστατό τε καὶ μετῳκίζετο, ὥστε μὴ ἡσυχάσασα αὐξηθῆναι. ἥτε γὰρ ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων ἐξ Ἰλίου χρονία γενομένη πολλὰ ἐνεόχμωσε, καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ὡς ἐπιπολὺ ἐγίγνοντο, ἀφ' ὧν ἐκπίπτοντες τὰς πόλεις ἔκτιζον. Βοιωτοί τε γὰρ οἱ νῦν, ἑξηκοστῷ ἔτει μετὰ Ἰλίου ἅλωσιν, ἐξ Ἄρνης ἀναστάντες ὑπὸ Θεσσαλῶν, τὴν νῦν μὲν Βοιωτίαν, πρότερον δὲ Καδμηΐδα γῆν καλουμένην ᾤκησαν· (ἦν δὲ αὐτῶν καὶ ἀποδασμὸς πρότερον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἀφ' ὧν καὶ ἐς Ἴλιον ἐστράτευσαν) Δωριεῖς τε ὀγδοηκοστῷ ἔτει ξὺν Ἡρακλείδαις Πελο-

πόννησον ἔχον· μόγις τε ἐν πολλῷ χρόνῳ ἡσυχάσασα ἡ Ἑλλὰς βεβαίως, καὶ ὀυκέτι ἀνιστaμένη, ἀποικίας ἐξέπεμψε· καὶ Ιωνας μὲν Αθηναῖοι καὶ νησιωτῶν τοὺς πολλοὺς ᾤκισαν, Ιταλίας δὲ καὶ Σικελίας τὸ πλεῖστον Πελοποννήσιοι, τῆς τε ἄλλης Ἑλλάδος ἔστιν ἃ χωρία· πάντα δὲ ταῦτα ὕστερον τῶν Τρωϊκῶν ἐκτίσθη.

ιγ΄. Δυνατωτέρας δὲ γενομένης τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῶν χρημάτων τὴν κτῆσιν ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ποιουμένης, τὰ πολλὰ τυραννίδες ἐν ταῖς πόλεσι καθίσταντο, τῶν προσόδων μειζόνων γιγνομένων· (πρότερον δὲ ἦσαν ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι πατρικαὶ βασιλεῖαι) ναυτικά τε ἐξηρτύετο ἡ Ἑλλὰς, καὶ τῆς θαλάσσης μᾶλλον ἀντείχοντο. πρῶτοι δὲ Κορίνθιοι λέγονται ἐγγύτατα τοῦ νῦν τρόπου μεταχειρίσαι τὰ περὶ τὰς ναῦς, καὶ τριήρεις ἐν Κορίνθῳ πρῶτον τῆς Ἑλλάδος ναυπηγηθῆναι· φαίνεται δὲ καὶ Σαμίοις Αμεινοκλῆς Κορίνθιος ναυπηγὸς ναῦς ποιήσας

τέσσαρας. ἔτη δ' ἐςὶ μάλιςα τριακόσια ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου, ὅτε Ἀμεινοκλῆς Σαμίοις ἦλθε. ναυμαχία τε παλαιοτάτη ὧν ἴσμεν γίγνεται Κορινθίων πρὸς Κερκυραίους. ἔτη δὲ μάλιςα καὶ ταύτῃ ἑξήκοντα καὶ διακόσιά ἐςι μέχρι τοῦ αὐτοῦ χρόνου. οἰκοῦντες γὰρ τὴν πόλιν οἱ Κορίνθιοι ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ, ἀεὶ δή ποτε ἐμπόριον εἶχον, τῶν Ἑλλήνων τοπάλαι κατὰ γῆν τὰ πλείω ἢ κατὰ θάλασσαν, τῶν τε ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ τῶν ἔξω, διὰ τῆς ἐκείνων παρ' ἀλλήλους ἐπιμισγόντων. χρήμασί τε δυνατοὶ ἦσαν, ὡς καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδήλωται. ἀφνειὸν γὰρ ἐπωνόμασαν τὸ χωρίον. ἐπειδή τε οἱ Ἕλληνες μᾶλλον ἐπλωίζοντο, τὰς ναῦς κτησάμενοι τὸ λῃςικὸν καθήρουν· καὶ ἐμπόριον παρέχοντες ἀμφότεροι, δυνατὴν ἔσχον χρημάτων προσόδῳ τὴν πόλιν. καὶ Ἴωσιν ὕςερον πολὺ γίγνεται ναυτικὸν ἐπὶ Κύρου, Περσῶν πρώτου βασιλεύοντος, καὶ Καμβύσου τοῦ υἱέως αὐτοῦ. τῆς τε

καθ' ἑαυτοὺς θαλάσσης Κύρῳ πολεμοῦντες ἐκράτησάν τινα χρόνον. καὶ Πολυκράτης Σάμου τυραννῶν ἐπὶ Καμβύσου, ναυτικῷ ἰσχύων, ἄλλας τε τῶν νήσων ὑπηκόους ἐποιήσατο, καὶ Ῥήνειαν ἑλὼν, ἀνέθηκε τῷ Απόλλωνι τῷ Δηλίῳ. Φωκαεῖς τε Μασσαλίαν οἰκίζοντες, Καρχηδονίους ἐνίκων ναυμαχοῦντες.

ιδ'. Δυνατώτατα γὰρ ταῦτα τῶν ναυτικῶν ἦν. φαίνεται δὲ καὶ ταῦτα πολλαῖς γενεαῖς ὕστερα γενόμενα τῶν Τρωϊκῶν, τριήρεσι μὲν ὀλίγαις χρώμενα, πεντηκοντόροις δ' ἔτι καὶ πλοίοις μακροῖς ἐξηρτυμένα, ὥσπερ ἐκεῖνα. ὀλίγον τε πρὸ τῶν Μηδικῶν καὶ τοῦ Δαρείου θανάτου, ὃς μετὰ Καμβύσην Περσῶν ἐβασίλευσε, τριήρεις περί τε Σικελίαν τοῖς τυράννοις ἐς πλῆθος ἐγένοντο, καὶ Κερκυραίοις. ταῦτα γὰρ τελευταῖα πρὸ τῆς Ξέρξου στρατείας ναυτικὰ ἀξιόλογα ἐν τῇ Ἑλλάδι κατέστη. Αἰγινῆται γὰρ καὶ Αθηναῖοι, καὶ εἴ τινες ἄλλοι, βραχέα ἐκέκ-

τηντο, κ̀ τούτων τὰ πολλὰ πεντηκοντόρους· ὀψέ τε, ἀφ' οὗ Ἀθηναίους Θεμιστοκλῆς ἔπεισεν Αἰγινήταις πολεμοῦντας, κ̀ ἅμα τοῦ βαρβάρου προσδοκίμου ὄντος, τὰς ναῦς ποιήσασθαι, αἷσπερ κ̀ ἐναυμάχησαν· κ̀ αὗται οὔπω εἶχον διὰ πάσης καταστρώματα.

ιέ. Τὰ μὲν οὖν ναυτικὰ τῶν Ἑλλήνων, τοιαῦτα ἦν, τά τε παλαιὰ, κ̀ τὰ ὕστερον γιγνόμενα. ἰσχὺν δὲ περιεποιήσαντο ὅμως οὐκ ἐλαχίστην οἱ προσχόντες αὐταῖς, χρημάτων τε προσόδῳ, κ̀ ἄλλων ἀρχῇ. ἐπιπλέοντες γὰρ, τὰς νήσους κατεστρέφοντο, κ̀ μάλιστα ὅσοι μὴ διαρκῆ εἶχον χώραν. κατὰ γῆν δὲ πόλεμος, ὅθεν τὶς καὶ δύναμις παρεγένετο, οὐδεὶς ξυνέστη· πάντες δὲ ἦσαν, ὅσοι κ̀ ἐγένοντο, πρὸς ὁμόρους τοὺς σφετέρους ἑκάστοις· κ̀ ἐκδήμους στρατείας πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἐπ' ἄλλων καταστροφῇ οὐκ ἐξῄεσαν οἱ Ἕλληνες. οὐ γὰρ ξυνειστήκεσαν πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις αἱ ὑπήκοοι, οὐδ' αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἴσης κοινὰς στρατείας ἐποιοῦντο, καθ' ἀλλή-

λυς δὲ μᾶλλον ὡς ἕκαστοι οἱ ἀστυγείτονες ἐπολέμουν. μάλιστα δὲ ἐς τὸν πάλαι ποτὲ γενόμενον πόλεμον Χαλκιδέων καὶ Ἐρετριέων, καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ἐς ξυμμαχίαν ἑκατέρων διέστη.

ις΄. Ἐπεγίγνετο δὲ ἄλλοις τε ἄλλοθι κωλύματα μὴ αὐξηθῆναι. καὶ Ἴωσι, προχωρησάντων ἐπὶ μέγα τῶν πραγμάτων, Κῦρος καὶ ἡ Περσικὴ βασιλεία, Κροῖσον καθελοῦσα, καὶ ὅσα ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν, ἐπεστράτευσε, καὶ τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλεις ἐδούλωσε· Δαρεῖός τε ὕστερον, τῷ Φοινίκων ναυτικῷ κρατῶν, καὶ τὰς νήσους.

ιζ΄. Τύραννοί δὲ ὅσοι ἦσαν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι, τὸ ἐφ᾽ ἑαυτῶν μόνον προορώμενοι, ἔς τε τὸ σῶμα καὶ ἐς τὸ τὸν ἴδιον οἶκον αὔξειν, δι᾽ ἀσφαλείας ὅσον ἠδύναντο, μάλιστα τὰς πόλεις ᾤκουν. ἐπράχθη τε ἀπ᾽ αὐτῶν οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον, εἰ μὴ εἴ τι πρὸς περιοίκους τοὺς αὐτῶν ἑκάστοις. οἱ γὰρ

ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ πλεῖστον ἐχώρησαν δυνάμεως. οὕτω πανταχόθεν ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ πολὺν χρόνον κατείχετο, μήτε κοινῇ φανερὸν μηδὲν κατεργάζεσθαι, κατὰ πόλεις τε ἀτολμοτέρα εἶναι.

ιή. Ἐπειδὴ δὲ οἵ τε Ἀθηναίων τύραννοι καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐπιπολὺ καὶ πρὶν τυραννευθείσης οἱ πλεῖστοι καὶ τελευταῖοι, πλὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ, ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατελύθησαν (ἡ γὰρ Λακεδαίμων μετὰ τὴν κτίσιν τῶν νῦν ἐνοικούντων αὐτὴν Δωριέων, ἐπὶ πλεῖστον ὧν ἴσμεν χρόνον στασιάσασα, ὅμως ἐκ παλαιτάτου καὶ εὐνομήθη, καὶ ἀεὶ ἀτυράννευτος ἦν. ἔτη γάρ ἐστι μάλιστα τετρακόσια καὶ ὀλίγῳ πλείω ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου, ἀφ' οὗ Λακεδαιμόνιοι τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ χρῶνται.) καὶ δι' αὐτὸ δυνάμενοι, καὶ τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθίστασαν. μετὰ δὲ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον καὶ ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη Μή-

δων πρὸς Ἀθηναίους ἐγένετο. δεκάτῳ δὲ ἔτει
μετ' αὐτὴν αὖθις ὁ βάρβαρος τῷ μεγάλῳ
στόλῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσόμενος ἦλθε.
καὶ μεγάλου κινδύνου ἐπικρεμασθέντος, οἵ τε
Λακεδαιμόνιοι τῶν ξυμπολεμησάντων Ἑλ-
λήνων ἡγήσαντο, δυνάμει προὔχοντες, καὶ
οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπιόντων τῶν Μήδων, διανοη-
θέντες ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν, καὶ ἀνασκευασά-
μενοι, ἐς τὰς ναῦς ἐμβάντες, ναυτικοὶ ἐγέ-
νοντο. κοινῇ τε ἀπωσάμενοι τὸν βάρβαρον,
ὕστερον οὐ πολλῷ διεκρίθησαν πρός τε Ἀθη-
ναίους καὶ Λακεδαιμονίους, οἵ τε ἀποστάντες
βασιλέως Ἕλληνες καὶ οἱ ξυμπολεμήσαντες:
δυνάμει γὰρ ταῦτα μέγιστα διεφάνη· ἴσχυον
γὰρ οἱ μὲν κατὰ γῆν, οἱ δὲ ναυσί· καὶ
ὀλίγον μὲν χρόνον ξυνέμεινεν ἡ ὁμαιχμία.
ἔπειτα δὲ διενεχθέντες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ
οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ξυμ-
μάχων πρὸς ἀλλήλους· καὶ τῶν ἄλλων
Ἑλλήνων εἴ τινες που διασταῖεν, πρὸς τούτους
ἤδη ἐχώρουν. ὥστε ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἐς τόν-

δε ἀεὶ τὸν πόλεμον, τὰ μὲν σπενδόμενοι, τὰ δὲ πολεμοῦντες ἢ ἀλλήλοις ἢ τοῖς ἑαυτῶν ξυμμάχοις ἀφισταμένοις, εὖ παρεσκευάσαντο τὰ πολέμια, καὶ ἐμπειρότεροι ἐγένοντο, μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιούμενοι.

ιθ'. Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι, οὐχ ὑποτελεῖς ἔχοντες φόρου τοὺς ξυμμάχους ἡγοῦντο, κατ' ὀλιγαρχίαν δὲ σφίσιν αὐτοῖς μόνον ἐπιτηδείως ὅπως πολιτεύσωσι θεραπεύοντες. Ἀθηναῖοι δὲ ναῦς τε τῶν πολεμίων τῷ χρόνῳ παραλαβόντες, ἦρχον, πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων, καὶ χρήματα τοῖς πᾶσι τάξαντες φέρειν. καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἐς τόνδε τὸν πόλεμον ἡ ἰδία παρασκευὴ μείζων ἢ ὡς τὰ κράτιστά ποτε μετὰ ἀκραιφνοῦς τῆς ξυμμαχίας ἤνθησαν.

κ'. Τὰ μὲν οὖν παλαιά, τοιαῦτα εὗρον, χαλεπὰ ὄντα παντὶ ἑξῆς τεκμηρίῳ πιστεῦσαι. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰς ἀκοὰς τῶν προγεγενημένων, καὶ ἢν ἐπιχώρια σφίσιν ᾖ,

ὁμοίως ἀβασανίστως παρ' ἀλλήλων δέχονται. Αθηναίων γοῦν τὸ πλῆθος Ἵππαρχον οἴονται ὑφ' Ἁρμοδίου καὶ Αριστογείτονος, τύραννον ὄντα, ἀποθανεῖν· καὶ οὐκ ἴσασιν ὅτι Ἱππίας μὲν πρεσβύτατος ὢν ἦρχε τῶν Πεισιστράτου υἱέων, Ἵππαρχος δὲ καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν αὐτοῦ. ὑποτοπήσαντες δέ τι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ παραχρῆμα Ἁρμόδιος καὶ Αριστογείτων, ἐκ τῶν ξυνειδότων σφίσιν, Ἱππίᾳ μεμηνῦσθαι, τοῦ μὲν ἀπέσχοντο, ὡς προειδότος, βουλόμενοι δὲ, πρὶν ξυλληφθῆναι, δράσαντές τι καὶ κινδυνεῦσαι, τῷ Ἱππάρχῳ περιτυχόντες περὶ τὸ Λεωκόριον καλούμενον τὴν Παναθηναϊκὴν πομπὴν διακοσμοῦντι, ἀπέκτειναν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔτι καὶ νῦν ὄντα, καὶ οὐ χρόνῳ ἀμνηστούμενα, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οὐκ ὀρθῶς οἴονται· ὥσπερ, τούς τε Λακεδαιμονίων βασιλέας μὴ μιᾷ ψήφῳ προστίθεσθαι ἑκάτερον, ἀλλὰ δυεῖν· καὶ τὸν Πιτανάτην λόχον αὐτοῖς εἶναι, ὃς οὐδ' ἐγένετο πώποτε. οὕτως ἀτα-

λαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπὶ τὰ ἕτοιμα μᾶλλον τρέπονται.

κά. Εκ δὲ τῶν εἰρημένων τεκμηρίων, ὅμως τοιαῦτα ἄν τις νομίζων μάλιστα ἃ διῆλθον, ὐχ ἁμαρτάνοι· καὶ ὔτε ὡς ποιηταὶ ὑμνήκασι περὶ αὐτῶν, ἐπὶ τὸ μεῖζον κοσμῦντες, μᾶλλον πιστεύων, ὔτε ὡς λογογράφοι ξυνέθεσαν ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον τῇ ἀκροάσει, ἢ ἀληθέστερον, ὄντα ἀνεξέλεγκτα, καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνυ αὐτῶν ἀπίστως ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκνενικηκότα· εὑρῆσθαι δὲ ἡγησάμενος ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων σημείων ὡς παλαιὰ εἶναι, ἀποχρώντως. καὶ ὁ πόλεμος ὗτος, καίπερ τῶν ἀνθρώπων, ἐν ᾧ μὲν ἂν πολεμῶσι, τὸν παρόντα ἀεὶ μέγιστον κρινόντων, παυσαμένων δὲ, τὰ ἀρχαῖα μᾶλλον θαυμαζόντων, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκοπῦσι, δηλώσει ὅμως μείζων γεγενημένος αὐτῶν.

κϐ΄. Καὶ ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον ἕκαστοι,

ἢ μέλλοντες πολεμήσειν, ἢ ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες, χαλεπὸν τὴν ἀκρίβειαν αὐτὴν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι ἦν, ἐμοί τε ὧν αὐτὸς ἤκουσα, καὶ τοῖς ἄλλοθέν ποθεν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν· ὡς δ' ἂν ἐδόκουν μοι ἕκαστοι περὶ τῶν ἀεὶ παρόντων τὰ δέοντα μάλιστα εἰπεῖν, ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων, οὕτως εἴρηται. τὰ δ' ἔργα τῶν πραχθέντων ἐν τῷ πολέμῳ, οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν, οὐδ' ὡς ἐμοὶ ἐδόκει, ἀλλ' οἷς τε αὐτὸς παρῆν, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατὸν ἀκριβείᾳ περὶ ἑκάστου ἐπεξελθών. ἐπιπόνως δὲ εὑρίσκετο, διότι οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις ἑκάστοις, οὐ ταυτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον, ἀλλ' ὡς ἑκατέρων τὶς εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχοι. καὶ ἐς μὲν ἀκρόασιν ἴσως τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν, ἀτερπέστερον φανεῖται. ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς σκοπεῖν, καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις, κατὰ τὸ ἀν-

θρώπειον, τοιούτων ὄντων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ, ἀρκούντως ἕξει. κτῆμά τε ἐς ἀεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ξύγκειται.

κγ΄. Τῶν δὲ πρότερον ἔργων μέγιστον ἐπράχθη τὸ Μηδικόν. καὶ τοῦτο ὅμως δυεῖν ναυμαχίαιν καὶ πεζομαχίαιν ταχεῖαν τὴν κρίσιν ἔσχε. τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκός τε μέγα προὔβη, παθήματά τε ξυνηνέχθη γενέσθαι ἐν αὐτῷ τῇ Ἑλλάδι οἷα οὐχ ἕτερα ἐν ἴσῳ χρόνῳ. οὔτε γὰρ πόλεις τοσαίδε ληφθεῖσαι ἠρημώθησαν, αἱ μὲν ὑπὸ βαρβάρων, αἱ δ᾽ ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀντιπολεμούντων (εἰσὶ δὲ αἳ καὶ οἰκήτορας μετέβαλον ἁλισκόμεναι) οὔτε φυγαὶ τοσαίδε ἀνθρώπων καὶ φόνος, ὁ μὲν, κατ᾽ αὐτὸν τὸν πόλεμον, ὁ δὲ, διὰ τὸ στασιάζειν. τά τε πρότερον ἀκοῇ μὲν λεγόμενα, ἔργῳ δὲ σπανιώτερον βεβαιούμενα, οὐκ ἄπιστα καθέστη, σεισμῶν τε πέρι, οἳ ἐπὶ πλεῖστον ἅμα μέρος γῆς καὶ

ἰχυρόταλοι αἱ αὐτοὶ ἐπέσχον· ἡλίȣ τε ἐκλεί-ψεις, αἳ πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τȣ͂ πρὶν χρόνȣ μνημονευόμενα ξυνέϐησαν· αὐχμοί τε ἔςι παρ' οἷς μεγάλοι, ϗ ἀπ' αὐτῶν ϗ λιμοί. ϗ ἡ ȣ̓χ ἥκιςα βλάψασα, ϗ μέρος τὶ φθείρασα, ἡ λοιμώδης νόσος. ταῦτα γὰρ πάντα μετὰ τȣ͂δε τȣ͂ πολέμȣ ἅμα ξυνεπέθετο. ἤρξαντο δὲ αὐτȣ͂ Αθηναῖοι ϗ Πελοποννήσιοι, λύσαντες τὰς τριακοντȣ́τεις σπονδὰς, αἳ αὐτοῖς ἐγένοντο μετὰ Εὐϐοίας ἅλωσιν. Διότι δ' ἔλυσαν, τὰς αἰτίας ἔγραψα πρῶτον, ϗ τὰς διαφορὰς, τȣ͂ μή τινας ζητῆσαί ποτε ἐξ ὅτȣ τοσȣ͂τος πόλεμος τοῖς Ἕλλησι κατέςη. τὴν μὲν γὰρ ἀληθεςάτην πρόφασιν, ἀφανεςάτην δὲ λόγῳ, τȣ̀ς Αθηναίȣς ἡγȣ͂μαι, μεγάλȣς γιγνομένȣς, ϗ φόϐον παρέχοντας τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν. αἱ δ' ἐς τὸ φανερὸν λεγόμεναι αἰτίαι, αἵδ' ἦσαν ἑκατέρων, ἀφ' ὧν λύσαντες τὰς σπονδὰς, ἐς τὸν πόλεμον κατέςησαν.

κδ'. ΕΠΙΔΑΜΝΟΣ, ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον· προσοικοῦσι δ' αὐτὴν Ταυλάντιοι βάρβαροι, Ἰλλυρικὸν ἔθνος. ταύτην ἀπῴκισαν μὲν Κερκυραῖοι, οἰκιστὴς δ' ἐγένετο Φάλιος Ερατοκλείδου, Κορίνθιος γένος, τῶν ἀφ' Ἡρακλέους, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ τῆς μητροπόλεως κατακληθείς. ξυνῴκισαν δὲ καὶ τῶν Κορινθίων τινὲς, καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ Δωρικοῦ γένους. προελθόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο ἡ τῶν Επιδαμνίων πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος. στασιάσαντες δὲ ἐν ἀλλήλοις ἔτη πολλὰ, ὡς λέγεται, ὑπὸ πολέμου τινὸς τῶν προσοίκων βαρβάρων ἐφθάρησαν, καὶ τῆς δυνάμεως τῆς πολλῆς ἐστερήθησαν. τὰ δὲ τελευταῖα, πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου, ὁ δῆμος αὐτῶν ἐξεδίωξε τοὺς δυνατούς. οἱ δὲ ἀπελθόντες μετὰ τῶν βαρβάρων ἐλῄζοντο τοὺς ἐν τῇ πόλει κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει ὄντες Επιδάμνιοι, ἐπειδὴ ἐπιέζοντο, πέμπουσιν ἐς τὴν Κέρκυ-

ραν πρέσβεις, ὡς μητρόπολιν ὖσαν, δεόμενοι μὴ σφᾶς περιορᾷν φθειρομένους, ἀλλὰ τοὺς τε φεύγοντας συναλλάξαι σφίσι, καὶ τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον καταλῦσαι. ταῦτα δὲ ἱκέται καθεζόμενοι ἐς τὸ Ἡραῖον ἐδέοντο. οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὴν ἱκετείαν οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀπράκτους ἀπέπεμψαν.

κέ. Γνόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι οὐδεμίαν σφίσιν ἀπὸ Κερκύρας τιμωρίαν οὖσαν, ἐν ἀπόρῳ εἴχοντο θέσθαι τὸ παρόν· καὶ πέμψαντες ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπηρώτων εἰ παραδοῖεν Κορινθίοις τὴν πόλιν, ὡς οἰκισταῖς, καὶ τιμωρίαν τινὰ πειρῷντ' ἀπ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. ὁ δ' αὐτοῖς ἀνεῖλε, παραδοῦναι, καὶ ἡγεμόνας ποιεῖσθαι. ἐλθόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐς τὴν Κόρινθον, κατὰ τὸ μαντεῖον παρέδοσαν τὴν ἀποικίαν, τόν τε οἰκιστὴν ἀποδεικνύντες σφῶν ἐκ Κορίνθου ὄντα, καὶ τὸ χρηστήριον δηλοῦντες. ἐδέοντό τε μὴ σφᾶς περιορᾷν διαφθειρομένους, ἀλλ' ἐπαμῦναι. Κορίνθιοι δὲ κατά τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν, (νομί-

ζοντες οὐχ ἧσσον ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων·) ἅμα δὲ καὶ μίσει τῶν Κερκυραίων, ὅτι αὐτῶν παρημέλουν ὄντες ἄποικοι. οὔτε γὰρ ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς διδόντες γέρα τὰ νομιζόμενα, οὔτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν, ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι· περιφρονοῦντες δὲ αὐτοὺς, καὶ χρημάτων δυνάμει ὄντες κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὅμοια τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις, καὶ τῇ ἐς πόλεμον παρασκευῇ δυνατώτεροι. ναυτικῷ δὲ καὶ πολὺ προέχειν ἔστιν ὅτε ἐπαιρόμενοι, καὶ κατὰ τὴν τῶν Φαιάκων προενοίκησιν τῆς Κερκύρας, κλέος ἐχόντων τὰ περὶ τὰς ναῦς. ᾗ καὶ μᾶλλον ἐξηρτύοντο τὸ ναυτικὸν, καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι. τριήρεις γὰρ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπῆρχον αὐτοῖς ὅτε ἤρχοντο πολεμεῖν.

κϛʹ. Πάντων οὖν τούτων ἐγκλήματα ἔχοντες οἱ Κορίνθιοι, ἔπεμπον ἐς τὴν Ἐπίδαμνον ἄσμενοι τὴν ὠφέλειαν, οἰκήτορά τε τὸν βουλόμενον ἰέναι κελεύοντες, καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων καὶ ἑαυτῶν φρουρούς. ἐ-

πορεύθησαν δὲ πεζῇ ἐς Ἀπολλωνίαν, Κορινθίων οὖσαν ἀποικίαν, δέει τῶν Κερκυραίων, μὴ κωλύωνται ὑπ' αὐτῶν κατὰ θάλατταν περαιούμενοι. Κερκυραῖοι δὲ, ἐπειδὴ ᾔσθηντο τούς τε οἰκήτορας καὶ φρουροὺς ἥκοντας ἐς τὴν Ἐπίδαμνον, τήν τε ἀποικίαν Κορινθίοις δεδομένην, ἐχαλέπαινον· καὶ πλεύσαντες εὐθὺς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσὶ, καὶ ὕστερον ἑτέρῳ στόλῳ, τούς τε φεύγοντας ἐκέλευον κατ' ἐπήρειαν δέχεσθαι αὐτοὺς (ἦλθον γὰρ ἐς τὴν Κέρκυραν οἱ τῶν Ἐπιδαμνίων φυγάδες, τάφους τε ἀποδεικνύντες καὶ ξυγγένειαν, ἣν προϊσχόμενοι, ἐδέοντο σφᾶς κατάγειν) τούς τε φρουροὺς, οὓς οἱ Κορίνθιοι ἔπεμψαν, καὶ τοὺς οἰκήτορας ἀποπέμπειν. οἱ δὲ Ἐπιδάμνιοι οὐδὲν αὐτῶν ὑπήκουσαν. ἀλλὰ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι ναυσὶ τεσσαράκοντα μετὰ τῶν φυγάδων, ὡς κατάξοντες αὐτοὺς, καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς προσλαβόντες. προσκαθεζόμενοι δὲ τῇ πόλει, προεῖπον, Ἐπιδαμνίων τε τὸν βουλόμενον

καὶ τοὺς ξένους, ἀπαθεῖς ἀπιέναι. εἰ δὲ μὴ, ὡς πολεμίοις χρήσεσθαι. ὡς δ᾽ οὐκ ἐπείθοντο, οἱ μὲν Κερκυραῖοι (ἔστι δ᾽ ἰσθμὸς τὸ χωρίον) ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν.

κζ. Κορίνθιοι δ᾽ ὡς αὐτοῖς ἐκ τῆς Επιδάμνου ἦλθον ἄγγελοι ὅτι πολιορκοῦνται, παρεσκευάζοντο στρατιάν· καὶ ἅμα ἀποικίαν ἐς τὴν Επίδαμνον ἐκήρυσσον, ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ τὸν βουλόμενον ἰέναι. εἰ δέ τις τὸ παραυτίκα μὲν μὴ ἐθέλει ξυμπλεῖν, μετέχειν δὲ βούλεται τῆς ἀποικίας, πεντήκοντα δραχμὰς καταθέντα Κορινθίας μένειν. ἦσαν δὲ καὶ οἱ πλέοντες πολλοὶ, καὶ οἱ τὸ ἀργύριον καταβάλλοντες. ἐδεήθησαν δὲ καὶ τῶν Μεγαρέων ναυσὶ σφᾶς ξυμπροπέμψαι, εἰ ἄρα κωλύοιντο ὑπὸ Κερκυραίων πλεῖν. οἱ δὲ παρεσκευάζοντο αὐτοῖς ὀκτὼ ναυσὶ ξυμπλεῖν, καὶ Παλῆς Κεφαλλήνων, τέσσαρσι. καὶ Επιδαυρίων ἐδεήθησαν, οἱ παρέσχον πέντε. Ἑρμιονῆς δὲ, μίαν· καὶ Τροιζήνιοι, δύο· Λευκάδιοι δὲ, δέκα· καὶ Αμπρα-

κιῶται, ὀκτώ. Θηβαίους δὲ χρήματα ᾔτησαν, καὶ Φλιασίους· Ἠλείους τε ναῦς τε κενὰς καὶ χρήματα. αὐτῶν δὲ Κορινθίων νῆες παρεσκευάζοντο τριάκοντα, καὶ τρισχίλιοι ὁπλῖται.

κή. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν, ἐλθόντες εἰς Κόρινθον μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Σικυωνίων πρέσβεων, οὓς παρέλαβον, ἐκέλευον Κορινθίους τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ φρουρούς τε καὶ οἰκήτορας ἀπάγειν, ὡς οὐ μετὸν αὐτοῖς Ἐπιδάμνου. εἰ δέ τι ἀντιποιοῦνται, δίκας ἤθελον δοῦναι ἐν Πελοποννήσῳ παρὰ πόλεσιν αἷς ἂν ἀμφότεροι ξυμβῶσιν. ὁποτέρων δ' ἂν δικασθῇ εἶναι τὴν ἀποικίαν, τούτους κρατεῖν. ἤθελον δὲ καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς μαντείῳ ἐπιτρέψαι. πόλεμον δὲ οὐκ εἴων ποιεῖν· εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτοὶ ἀναγκασθήσεσθαι ἔφασαν, ἐκείνων βιαζομένων, φίλους ποιεῖσθαι οὓς οὐ βούλονται, ἑτέρους τῶν νῦν ὄντων μᾶλλον, ὠφελείας ἕνεκα. οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀπεκρίναντο αὐτοῖς, ἢν τάς τε ναῦς καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ Ἐπι-

δάμνου ἀπάγωσι, βουλεύσεσθαι. πρότερον δὲ, οὐ καλῶς ἔχειν, τοὺς μὲν πολιορκεῖσθαι, ἑαυτοὺς δὲ δικάζεσθαι. Κερκυραῖοι δὲ ἀντέλεγον, ἢν καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ ἀπάγωσι, ποιήσειν ταῦτα. ἑτοῖμοι δὲ εἶναι καὶ ὥστε ἀμφοτέρους μένειν κατὰ χώραν, σπονδὰς δὲ ποιήσασθαι ἕως ἂν ἡ δίκη γένηται.

κθ΄. Κορίνθιοι δὲ οὐδὲν τούτων ὑπήκουον, ἀλλ' ἐπειδὴ πλήρεις αὐτοῖς ἦσαν αἱ νῆες, καὶ οἱ ξύμμαχοι παρῆσαν, προπέμψαντες κήρυκα πρότερον πόλεμον προεροῦντα Κερκυραίοις, ἄραντες ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε, δισχιλίοις τε ὁπλίταις, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαμνον, Κερκυραίοις ἐναντία πολεμήσοντες. ἐστρατήγει δὲ τῶν μὲν νεῶν Ἀριστεὺς ὁ Πελλίχου, καὶ Καλλικράτης ὁ Καλλίου, καὶ Τιμάνωρ ὁ Τιμάνθους. τοῦ δὲ πεζοῦ, Ἀρχέτιμός τε ὁ Εὐρυτίμου, καὶ Ἰσαρχίδας ὁ Ἰσάρχου. ἐπειδὴ δὲ ἐγένοντο ἐν Ἀκτίῳ τῆς Ἀνακτορίας γῆς, οὗ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστιν, ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ

κόλπου, οἱ Κερκυραῖοι κήρυκά τε προέπεμψαν αὐτοῖς ἐν Ακατίῳ ἀπεροῦντα μὴ πλεῖν ἐπὶ σφᾶς, καὶ τὰς ναῦς ἅμα ἐπλήρουν, ζεύξαντές τε τὰς παλαιὰς, ὥστε πλωΐμους εἶναι, καὶ τὰς ἄλλας ἐπισκευάσαντες. ὡς δὲ ὁ κήρυξ τε ἀπήγγειλεν οὐδὲν εἰρηναῖον παρὰ τῶν Κορινθίων, καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐπεπλήρωντο οὖσαι ὀγδοήκοντα (τεσσαράκοντα γὰρ Επίδαμνον ἐπολιόρκουν) ἀνταναγαγόμενοι καὶ παραταξάμενοι ἐναυμάχησαν· καὶ ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι παραπολὺ, καὶ ναῦς πεντεκαίδεκα διέφθειραν τῶν Κορινθίων. Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ αὐτοῖς ξυνέβη καὶ τοὺς τὴν Επίδαμνον πολιορκοῦντας παραστήσασθαι ὁμολογίᾳ, ὥστε τοὺς μὲν ἐπήλυδας ἀποδόσθαι, Κορινθίους δὲ δήσαντας ἔχειν, ἕως ἂν ἄλλο τι δόξῃ.

λ'. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῇ Λευκίμνῃ, τῆς Κερκύρας ἀκρωτηρίῳ, τοὺς μὲν ἄλλους οὓς ἔλαβον αἰχμαλώτους ἀπέκτειναν, Κορινθίους δὲ δήσαντες εἶχον. ὕστερον δὲ, ἐ-

πεζῇ. οἱ Κορίνθιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι ἡσσημένοι ταῖς ναυσὶν, ἀνεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου, τῆς θαλάσσης ἁπάσης ἐκράτουν τῆς κατ᾽ ἐκεῖνα τὰ χωρία οἱ Κερκυραῖοι, καὶ πλεύσαντες ἐς Λευκάδα τὴν Κορινθίων ἀποικίαν, τῆς γῆς ἔτεμον, καὶ Κυλλήνην τὸ Ἠλείων ἐπίνειον ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς καὶ χρήματα παρέσχον τοῖς Κορινθίοις. τοῦ τε χρόνου τὸν πλεῖστον μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐπεκράτουν τῆς θαλάσσης, καὶ τοὺς τῶν Κορινθίων ξυμμάχους ἐπιπλέοντες ἔφθειρον. μέχρις οὗ Κορίνθιοι περιόντι τῷ θέρει πέμψαντες ναῦς καὶ στρατιὰν, ἐπεὶ σφῶν οἱ ξύμμαχοι ἐπόνουν, ἐστρατοπεδεύοντο ἐπὶ Ἀκτίῳ, καὶ περὶ τὸ Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος, φυλακῆς ἕνεκα τῆς τε Λευκάδος καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ὅσαι σφίσι φίλιαι ἦσαν. ἀντεστρατοπεδεύοντο δὲ καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπὶ τῇ Λευκίμνῃ ναυσί τε καὶ πεζῷ. ἐπέπλεόν τε οὐδέτεροι ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὸ θέρος τοῦτο ἀντικαθεζόμενοι, χειμῶνος ἤδη ἀνεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου ἑκάτεροι.

λα'. Τὸν δ' ἐνιαυτὸν πάντα τὸν μετὰ τὴν ναυμαχίαν, καὶ τὸν ὕστερον, οἱ Κορίνθιοι ὀργῇ φέροντες τὸν πρὸς Κερκυραίους πόλεμον, ἐναυπήγουντο, καὶ παρεσκευάζοντο τὰ κράτιστα νεῶν στόλον, ἔκ τε αὐτῆς Πελοποννήσου ἀγείροντες καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐρέτας, μισθῷ πείθοντες. πυνθανόμενοι δὲ οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν, ἐφοβοῦντο, καὶ (ἦσαν γὰρ οὐδενὸς Ἑλλήνων ἔνσπονδοι, οὐδὲ ἐπεγράψαντο ἑαυτοὺς οὔτε ἐς τὰς Αθηναίων σπονδὰς, οὔτε ἐς τὰς Λακεδαιμονίων) ἔδοξεν αὐτοῖς, ἐλθοῦσιν ὡς τοὺς Αθηναίους, ξυμμάχους γενέσθαι, καὶ ὠφέλειάν τινα πειρᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν εὑρίσκεσθαι. οἱ δὲ Κορίνθιοι, πυθόμενοι ταῦτα, ἦλθον καὶ αὐτοὶ ἐς τὰς Αθήνας πρεσβευσόμενοι, ὅπως μὴ σφίσι πρὸς τῷ Κερκυραίων ναυτικῷ καὶ τὸ αὐτῶν προσγενόμενον, ἐμπόδιον γένηται θέσθαι τὸν πόλεμον ᾗ βούλονται. καταστάσης δὲ ἐκκλησίας, ἐς ἀντιλογίαν ἦλθον. καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιάδε.

λβ'. ‘ ΔΙΚΑΙΟΝ, ὦ Ἀθηναῖοι, τοὺς,
‘ μήτε εὐεργεσίας μεγάλης, μήτε ξυμμα-
‘ χίας προυφειλομένης, ἥκοντας παρὰ τοὺς
‘ πέλας ἐπικουρίας (ὥσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν)
‘ δεησομένους, ἀναδιδάξαι πρῶτον, μάλιστα
‘ μὲν, ὡς καὶ ξύμφορα δέονται, εἰ δὲ μὴ, ὅτι
‘ γε οὐκ ἐπιζήμια· ἔπειτα δὲ, ὡς καὶ τὴν χά-
‘ ριν βέβαιον ἕξουσιν. εἰ δὲ τούτων μηδὲν σα-
‘ φὲς καταστήσουσι, μὴ ὀργίζεσθαι ἢν ἀτυ-
‘ χῶσι. Κερκυραῖοι δὲ μετὰ τῆς ξυμμα-
‘ χίας τῆς αἰτήσεως καὶ ταῦτα πιστεύοντες
‘ ἐχυρὰ ὑμῖν παρέξεσθαι, ἀπέστειλαν ἡμᾶς.
‘ τετύχηκε δὲ τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα πρός
‘ τε ὑμᾶς ἐς τὴν χρείαν ἡμῖν ἄλογον, καὶ ἐς
‘ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι ἀξύμ-
‘ φερον. ξύμμαχοί τε γὰρ οὐδενός πω ἐν τῷ
‘ πρὸ τοῦ χρόνῳ ἑκούσιοι γενόμενοι, νῦν ἄλ-
‘ λων τοῦτο δεησόμενοι ἥκομεν, καὶ ἅμα ἐς
‘ τὸν παρόντα πόλεμον Κορινθίων ἔρημοι δι'
‘ αὐτὸ καθέστημεν. καὶ περιέστηκεν ἡ δοκοῦσα
‘ ἡμῶν πρότερον σωφροσύνη, τὸ μὴ ἐν ἀλ-

‘ λοτρίᾳ ξυμμαχίᾳ τῇ τȣ̃ πέλας γνώμῃ ‘ ξυγκινδυνεύειν, νῦν ἀβȣλία καὶ ἀσθένεια ‘ φαινομένη. τὴν μὲν ȣ̃ν γενομένην ναυμα‑ ‘ χίαν αὐτοὶ καταμόνας ἀπεωσάμεθα Κο‑ ‘ ρινθίȣς. ἐπειδὴ δὲ μείζονι παρασκευῇ ἀ‑ ‘ πὸ Πελοποννήσȣ ϗ̀ τῆς ἄλλης Ἑλλά‑ ‘ δος ἐφ' ἡμᾶς ὥρμηνται, ϗ̀ ἡμεῖς ἀδύνα‑ ‘ τοι ὁρῶμεν ὄντες τῇ οἰκείᾳ μόνον δυνάμει ‘ περιγενέσθαι, ϗ̀ ἅμα μέγας ὁ κίνδυνος εἰ ‘ ἐσόμεθα ὑπ' αὐτοῖς· ἀνάγκη ϗ̀ ὑμῶν ϗ̀ ‘ ἄλλȣ παντὸς ἐπικȣρίας δεῖσθαι· ϗ̀ ξυγ‑ ‘ γνώμη εἰ μὴ μετὰ κακίας, δόξης δὲ μᾶλ‑ ‘ λον ἁμαρτίᾳ, τῇ πρότερον ἀπραγμοσύ‑ ‘ νῃ ἐναντία τολμῶμεν.

λγ'. ‘ Γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθομένοις ‘ καλὴ ἡ ξυντυχία κατὰ πολλὰ τῆς ἡ‑ ‘ μετέρας χρείας. πρῶτον μὲν, ὅτι ἀδικȣ‑ ‘ μένοις, ϗ̀ ȣ̓χ ἑτέρȣς βλάπτȣσι, τὴν ἐπι‑ ‘ κȣρίαν ποιήσεσθε· ἔπειτα, περὶ τῶν με‑ ‘ γίστων κινδυνεύοντας δεξάμενοι, ὡς ἂν μά‑ ‘ λιστα μετ' ἀειμνήστȣ μαρτυρίȣ τὴν χάριν

κατάθησθε. ναυτικόν τε κεκτήμεθα, πλὴν τοῦ παρ᾽ ὑμῖν, πλεῖστον. καὶ σκέψασθε τίς εὐπραξία σπανιωτέρα, ἢ τίς τοῖς πολεμίοις λυπηροτέρα, εἰ ἣν ὑμεῖς ἂν πρὸ πολλῶν χρημάτων καὶ χάριτος ἐτιμήσασθε δύναμιν ὑμῖν προσγενέσθαι, αὕτη πάρεστιν αὐτεπάγγελτος, ἄνευ κινδύνου καὶ δαπάνης διδοῦσα ἑαυτήν. καὶ προσέτι φέρουσα ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς, ἀρετὴν, οἷς δὲ ἐπαμυνεῖτε, χάριν, ὑμῖν δ᾽ αὐτοῖς, ἰσχύν. ἃ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ ὀλίγοις δὴ ἅμα πάντα ξυνέβη. καὶ ὀλίγοι ξυμμαχίας δεόμενοι, οἷς ἐπικαλοῦνται, ἀσφάλειαν καὶ κόσμον οὐχ ἧσσον διδόντες ἢ ληψόμενοι παραγίνονται. τὸν δὲ πόλεμον δι᾽ ὅνπερ χρήσιμοι ἂν εἶμεν, εἴ τις ὑμῶν μὴ οἴεται ἔσεσθαι, γνώμης ἁμαρτάνει, καὶ οὐκ αἰσθάνεται τοὺς Λακεδαιμονίους φόβῳ τῷ ὑμετέρῳ πολεμησείοντας, καὶ τοὺς Κορινθίους δυναμένους παρ᾽ αὐτοῖς, καὶ ὑμῖν ἐχθροὺς ὄντας, καὶ προκαταλαμβάνοντας

‘ ἡμᾶς νῦν ἐς τὴν ὑμετέραν ἐπιχείρησιν;
‘ ἵνα μὴ τῷ κοινῷ ἔχθει κατ᾽ αὐτῶν μετ᾽
‘ ἀλλήλων στῶμεν· μηδὲ δυεῖν φθάσαι ἁ-
‘ μάρτωσιν, ἢ κακῶσαι ἡμᾶς, ἢ σφᾶς αὐ-
‘ τοὺς βεβαιώσασθαι.

λδ΄. ‘ Ὑμέτερον δέ γ᾽ αὖ ἔργον προτε-
‘ ρῆσαι, τῶν μὲν, διδόντων, ὑμῶν δὲ, δεξα-
‘ μένων τὴν ξυμμαχίαν, καὶ προεπιβουλεύ-
‘ ειν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἀντεπιβουλεύειν. ἢν
‘ δὲ λέγωσιν ὡς οὐ δίκαιον τοὺς σφετέρους ἀ-
‘ ποίκους ὑμᾶς δέχεσθαι, μαθέτωσαν ὡς
‘ πᾶσα ἀποικία, εὖ μὲν πάσχουσα, τιμᾷ
‘ τὴν μητρόπολιν, ἀδικουμένη δὲ, ἀλλοτρι-
‘ οῦται. οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ δοῦλοι, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ
‘ ὅμοιοι τοῖς λειπομένοις εἶναι ἐκπέμπον-
‘ ται. ὡς δὲ ἠδίκουν σαφές ἐστι. προκληθέν-
‘ τες γὰρ περὶ Ἐπιδάμνου ἐς κρίσιν, πολέ-
‘ μῳ μᾶλλον ἢ τῷ ἴσῳ ἠβουλήθησαν τὰ
‘ ἐγκλήματα μετελθεῖν. καὶ ὑμῖν ἔστω τι
‘ τεκμήριον ἃ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ξυγγενεῖς
‘ δρῶσιν, ὥστε ἀπάτῃ τε μὴ παράγεσθαι

‘ ὑπ᾽ αὐτῶν, δεομένοις τε ἐκ τοῦ εὐθέος μὴ
‘ ὑπουργεῖν. ὁ γὰρ ἐλαχίστας τὰς μετα-
‘ μελείας ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις
‘ λαμβάνων, ἀσφαλέστατος ἂν διατελοίη.

λέ. ‘ Λύσετε δὲ οὐδὲ τὰς Λακεδαιμονί-
‘ ων σπονδὰς, δεχόμενοι ἡμᾶς, μηδετέρων
‘ ὄντας ξυμμάχους. εἴρηται γὰρ ἐν αὐ-
‘ ταῖς, τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἥτις μη-
‘ δαμοῦ ξυμμαχεῖ, ἐξεῖναι παρ᾽ ὁποτέρους
‘ ἂν ἀρέσκηται ἐλθεῖν. καὶ δεινὸν εἰ τοῖσδε
‘ μὲν ἀπό τε τῶν ἐνσπόνδων ἔσται πληροῦν
‘ τὰς ναῦς, καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς ἄλλης
‘ Ἑλλάδος, καὶ οὐχ ἥκιστα ἀπὸ τῶν ὑμετέ-
‘ ρων ὑπηκόων· ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τῆς προκει-
‘ μένης τε ξυμμαχίας εἴρξουσι, καὶ ἀπὸ τῆς
‘ ἄλλοθέν ποθεν ὠφελείας. εἶτα ἐν ἀδική-
‘ ματι θήσονται, πεισθέντων ὑμῶν ἃ δεό-
‘ μεθα. πολὺ δὲ ἐν πλείονι αἰτίᾳ ἡμεῖς μὴ
‘ πείσαντες ὑμᾶς, ἕξομεν. ἡμᾶς μὲν γὰρ,
‘ κινδυνεύοντας καὶ οὐκ ἐχθροὺς ὄντας, ἀπώ-
‘ σεσθε, τῶνδε δὲ οὐχ ὅπως κωλυταὶ ἐχ-

‘ θρῶν ὄντων καὶ ἐπιόντων γενήσεσθε, ἀλλὰ
‘ καὶ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς δύναμιν προσ-
‘ λαβεῖν περιόψεσθε, ἣν οὐ δίκαιον, ἀλλ’ ἢ
‘ κἀκείνων κωλύειν τοὺς ἐκ τῆς ὑμετέρας
‘ μισθοφόρους, ἢ καὶ ἡμῖν πέμπειν, καθ’ ὅ,
‘ τι ἂν πεισθῆτε, ὠφέλειαν· μάλιστα δὲ
‘ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς δεξαμένους, βοηθεῖν.
‘ πολλὰ δὲ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ ὑπείπομεν,
‘ τὰ ξυμφέροντα ἀποδείκνυμεν· καὶ μέγι-
‘ στον, ὅτι οἵ τε αὐτοὶ πολέμιοι ὑμῖν ἦσαν
‘ (ὅπερ σαφεστάτη πίστις) καὶ οὗτοι οὐκ ἀσ-
‘ θενεῖς, ἀλλ’ ἱκανοὶ τοὺς μεταστάντας βλά-
‘ ψαι· καὶ ναυτικῆς καὶ οὐκ ἠπειρώτιδος τῆς
‘ ξυμμαχίας διδομένης, οὐχ ὁμοία ἡ ἀλλο-
‘ τρίωσις· ἀλλὰ μάλιστα μὲν, εἰ δύνασθε,
‘ μηδένα ἄλλον ἐᾷν κεκτῆσθαι ναῦς. εἰ
‘ δὲ μὴ ὅστις ἐχυρώτατος, τοῦτον φίλον
‘ ἔχειν.

λϛʹ. ‘ Καὶ ὅτῳ τάδε ξυμφέροντα μὲν
‘ δοκεῖ λέγεσθαι, φοβεῖται δὲ μὴ δι’ αὐτὰ
‘ πειθόμενος τὰς σπονδὰς λύσῃ, γνώτω τὸ

« μὲν δεδιὸς αὐτοῦ ἰσχὺν ἔχον τοὺς ἐναντίους
« μᾶλλον φοβήσον· τὸ δὲ θαρσοῦν μὴ δεξα-
« μένου, ἀσθενὲς ὂν πρὸς ἰσχύοντας τοὺς ἐχ-
« θροὺς, ἀδεέστερον ἐσόμενον. καὶ ἅμα οὐ περὶ
« τῆς Κερκύρας νῦν τὸ πλέον ἢ καὶ τῶν Α-
« θηνῶν βουλευόμενος· καὶ οὐ τὰ κράτιστα αὐ-
« ταῖς προνοῶν, ὅταν ἐς τὸν μέλλοντα καὶ
« ὅσον οὐ παρόντα πόλεμον, τὸ αὐτίκα πε-
« ρισκοπῶν, ἐνδοιάζῃ χωρίον προσλαβεῖν, ὃ
« μετὰ μεγίστων καιρῶν οἰκειοῦται καὶ πολε-
« μοῦται. τῆς τε γὰρ Ἰταλίας καὶ Σικελί-
« ας καλῶς παράπλου κεῖται, ὥστε μήτε
« ἐκεῖθεν ναυτικὸν ἐᾶσαι Πελοποννησίοις
« ἐπελθεῖν, τό, τε ἐνθένδε πρὸς τἀκεῖ πα-
« ραπέμψαι, καὶ ἐς τἆλλα ξυμφορώτατόν
« ἐστι. βραχυτάτῳ δ' ἂν κεφαλαίῳ, τοῖς
« τε ξύμπασι καὶ καθ' ἕκαστον, τῷ δ' ἂν μὴ
« προέσθαι ἡμᾶς μάθοιτε. τρία μὲν ὄντα
« λόγου ἄξια τοῖς Ἕλλησι ναυτικὰ, τὸ
« παρ' ὑμῖν, καὶ τὸ ἡμέτερον, καὶ τὸ Κορίν-
« θίων. τούτων δ' εἰ περιόψεσθε τὰ δύο ἐς

‘ τὸ αὐτὸ ἐλθεῖν, καὶ Κορίνθιοι ἡμᾶς προ-
‘ καταλήψονται, Κερκυραίοις τε καὶ Πε-
‘ λοποννησίοις ἅμα ναυμαχήσετε· δεξά-
‘ μενοι δὲ ἡμᾶς ἕξετε πρὸς αὐτοὺς πλείοσι
‘ ναυσὶ ταῖς ὑμετέραις ἀγωνίζεσθαι.’ Τοι-
αῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κο-
ρίνθιοι μετ’ αὐτοὺς τοιάδε.

λζ. ‘ ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ, Κερκυραίων
‘ τῶνδε οὐ μόνον περὶ τοῦ δέξασθαι σφᾶς τὸν
‘ λόγον ποιησαμένων, ἀλλ’ ὡς καὶ ἡμεῖς τε
‘ ἀδικοῦμεν, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰκότως πολεμοῦν-
‘ ται, μνησθέντας πρῶτον καὶ ἡμᾶς περὶ
‘ ἀμφοτέρων, οὕτω καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον λό-
‘ γον ἰέναι· ἵνα τὴν ἀφ’ ἡμῶν τε ἀξίωσιν
‘ ἀσφαλέστερον προειδῆτε, καὶ τὴν τῶνδε
‘ χρείαν μὴ ἀλογίστως ἀπώσησθε. φασὶ δὲ
‘ ξυμμαχίαν, διὰ τὸ σῶφρον, οὐδενός πω
‘ δέξασθαι· τὸ δ’ ἐπὶ κακουργίᾳ καὶ οὐκ ἀ-
‘ ρετῇ ἐπετήδευσαν, ξύμμαχόν τε οὐδένα
‘ βουλόμενοι πρὸς τἀδικήματα οὐδὲ μάρτυρα
‘ ἔχειν, οὔτε παρακαλοῦντες αἰσχύνεσθαι.

‘ καὶ ἡ πόλις αὐτῶν ἅμα, αὐτάρκη θέσιν
‘ κειμένη, παρέχει αὐτοὺς δικαστὰς ὧν
‘ βλάπτουσί τινας μᾶλλον ἢ κατὰ ξυνθή-
‘ κας γίγνεσθαι, διὰ τὸ ἥκιστα ἐπὶ τοὺς πέ-
‘ λας ἐκπλέοντας, μάλιστα τοὺς ἄλλους ἀ-
‘ νάγκῃ καταίροντας δέχεσθαι. κἀν τούτῳ
‘ τὸ εὐπρεπὲς ἄσπονδον, οὐχ ἵνα μὴ ξυνα-
‘ δικῶσιν ἑτέροις προβέβληνται, ἀλλ᾽ ὅπως
‘ καταμόνας ἀδικῶσι· καὶ ὅπως ἐν ᾧ μὲν ἂν
‘ κρατῶσι βιάζωνται· οὗ δ᾽ ἂν λάθωσι, πλέον
‘ ἔχωσιν· ἢν δέ που τι προσλάβωσιν, ἀναι-
‘ σχυντῶσι. καίτοι εἰ ἦσαν ἄνδρες (ὥσπερ
‘ φασὶν) ἀγαθοὶ, ὅσῳ ἀληπτότεροι ἦσαν
‘ τοῖς πέλας, τοσῷδε φανερωτέραν ἐξῆν
‘ αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν, διδοῦσι καὶ δεχομένοις
‘ τὰ δίκαια, δεικνύναι.

λή. ‘ Ἀλλ᾽ οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους, οὔτε
‘ ἐς ἡμᾶς τοιοίδε εἰσίν. ἄποικοι δ᾽ ὄντες,
‘ ἀφεστᾶσί τε διαπαντὸς, καὶ νῦν πολεμοῦσι,
‘ λέγοντες ὡς οὐκ ἐπὶ τῷ κακῶς πάσχειν
‘ ἐκπεμφθείησαν. ἡμεῖς δὲ οὐδ᾽ αὐτοί φα-

‘ μὲν ἐπὶ τῷ ὑπὸ τούτων ὑβρίζεσθαι κα-
‘ τοικίσαι, ἀλλ’ ἐπὶ τῷ ἡγεμόνες τε εἶναι
‘ καὶ τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι. αἱ γοῦν ἄλ-
‘ λαι ἀποικίαι τιμῶσιν ἡμᾶς, καὶ μάλιστα
‘ ὑπὸ ἀποίκων στεργόμεθα. καὶ δῆλον ὅτι
‘ εἰ τοῖς πλέοσιν ἀρέσκοντές ἐσμεν, τοῖσδ’
‘ ἂν μόνοις οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν. οὐδ’ ἐ-
‘ πιστρατεύοιμεν εὐπρεπῶς, μὴ καὶ διαφερόν-
‘ τως τι ἀδικούμενοι. καλὸν δ’ ἦν, εἰ καὶ
‘ ἡμαρτάνομεν, τοῖσδε μὲν, εἶξαι τῇ ἡμε-
‘ τέρᾳ ὀργῇ, ἡμῖν δὲ αἰσχρὸν βιάσασθαι τὴν
‘ τούτων μετριότητα. ὕβρει δὲ καὶ ἐξου-
‘ σίᾳ πλούτου, πολλὰ ἐς ἡμᾶς ἄλλα τε
‘ ἡμαρτήκασι, καὶ Ἐπίδαμνον ἡμετέραν
‘ οὖσαν, κακουμένην μὲν οὐ προσεποιοῦντο, ἐλ-
‘ θόντων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τιμωρίᾳ, ἑλόντες βίᾳ
‘ ἔχουσι.

λθʹ. ‘ Καί φασὶ δὴ δίκῃ πρότερον ἐθε-
‘ λῆσαι κρίνεσθαι, ἥν γε οὐ τὸν προύχοντα
‘ καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς προκαλούμενον λέγειν
‘ τι, δοκεῖν δεῖ τηρεῖν, ἀλλὰ τὸν ἐς ἴσον

« τα ἔργα ὁμοίως καὶ τοὺς λόγους, πρὶν δια-
« γωνίζεσθαι, καθιστάντα. οὗτοι δ' οὐ πρὶν
« πολιορκεῖν τὸ χωρίον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡγή-
« σαντο ἡμᾶς οὐ περιόψεσθαι, τότε καὶ τὸ
« εὐπρεπὲς τῆς δίκης παρέχοντο· καὶ δεῦρο
« ἥκουσιν, οὐ τἀκεῖ μόνον αὐτοὶ ἁμαρτόντες,
« ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς νῦν ἀξιοῦντες οὐ ξυμμαχεῖν,
« ἀλλὰ ξυναδικεῖν· καὶ διαφόρους ὄντας ἡμῖν,
« δέχεσθαι σφᾶς. οὓς χρῆν, ὅτε ἀσφαλέ-
« στατοι ἦσαν, τότε προσιέναι, καὶ μὴ ἐν ᾧ
« ἡμεῖς μὲν ἠδικήμεθα, οὗτοι δὲ κινδυνεύουσι,
« μηδ' ἐν ᾧ ὑμεῖς τῆς τε δυνάμεως αὐτῶν
« τότε οὐ μεταλαβόντες, τῆς ὠφελείας νῦν
« μεταδώσετε, καὶ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπο-
« γενόμενοι, τῆς ἀφ' ἡμῶν αἰτίας τὸ ἴσον
« ἕξετε· πάλαι δὲ κοινώσαντας τὴν δύνα-
« μιν, κοινὰ καὶ τὰ ἀποβαίνοντα ἔχειν.
« ἐγκλημάτων δὲ μόνων ἀμετόχους, οὕτω
« τῶν μετὰ τὰς πράξεις τούτων μὴ κοι-
« νωνεῖν.

μ'. ‘Ὡς μὲν ἦν αὐτοί τε μετὰ προσ-
‘ ηκόντων τῶν τοῦ δικαίου κεφαλαίων ἐς
‘ ὑμᾶς ἐρχόμεθα, καὶ οἵδε βίαιοι καὶ πλεο-
‘ νέκται εἰσὶ, δεδήλωται. ὡς δὲ οὐκ ἂν δι-
‘ καίως αὐτοὺς δέχοισθε μαθεῖν χρή. εἰ
‘ γὰρ εἴρηται ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐξεῖναι παρ'
‘ ὁποτέρους τις τῶν ἀγράφων πόλεων βού-
‘ λεται ἐλθεῖν, οὐ τοῖς ἐπὶ βλάβῃ ἑτέρων
‘ ἰοῦσιν ἡ ξυνθήκη ἐστὶν, ἀλλ' ὅστις μὴ ἄλλων
‘ ἑαυτὸν ἀποστερῶν, ἀσφαλείας δεῖται, καὶ
‘ ὅστις μὴ τοῖς δεξαμένοις, εἰ σωφρονοῦσι, πό-
‘ λεμον ἀντ' εἰρήνης ποιήσει· ὃ νῦν ὑμεῖς
‘ μὴ πειθόμενοι ἡμῖν πάθοιτε ἄν. οὐ γὰρ
‘ τοῖσδε μόνον ἐπίκουροι ἂν γένοισθε, ἀλλὰ
‘ καὶ ἡμῖν ἀντὶ ἐνσπόνδων, πολέμιοι. ἀνάγκη
‘ γὰρ, εἰ ἴτε μετ' αὐτῶν, καὶ ἀμύνεσθαι μὴ
‘ ἄνευ ὑμῶν τούτους. καίτοι δίκαιοί γ' ἐστὲ,
‘ μάλιστα μὲν ἐκποδὼν στῆναι ἀμφοτέροις,
‘ εἰ δὲ μὴ, τοὐναντίον, ἐπὶ τούτους μεθ' ἡ-
‘ μῶν ἰέναι· (Κορινθίοις μέν γε ἔνσπονδοι
‘ ἐστὲ, Κερκυραίοις δὲ οὐδὲ δι' ἀνακωχῆς πώ-

‘ ποτ᾽ ἐγένεσθε) καὶ τὸν νόμον μὴ καθιστά-
‘ ναι, ὥστε τοὺς ἑτέρων ἀφισταμένους δέ-
‘ χεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς, Σαμίων ἀπο-
‘ στάντων, ψῆφον προσεθέμεθα ἐναντίαν ὑ-
‘ μῖν, τῶν ἄλλων Πελοποννησίων δίχα
‘ ἐψηφισμένων εἰ χρὴ αὐτοῖς ἀμύνειν· φα-
‘ νερῶς δὲ ἀντείπομεν, τοὺς προσήκοντας ξυμ-
‘ μάχους αὐτόν τινα κολάζειν. εἰ γὰρ τοὺς
‘ κακόν τι δρῶντας δεχόμενοι τιμωρήσετε,
‘ φανεῖται καὶ ἃ τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσω
‘ ἡμῖν πρόσεισι, καὶ τὸν νόμον ἐφ᾽ ὑμῖν αὐ-
‘ τοῖς μᾶλλον ἢ ἐφ᾽ ἡμῖν θήσετε.

μα´. ‘ Δικαιώματα μὲν οὖν τάδε πρὸς
‘ ὑμᾶς ἔχομεν ἱκανά, κατὰ τοὺς Ἑλλήνων
‘ νόμους. παραίνεσιν δὲ καὶ ἀξίωσιν χάριτος,
‘ τοιάνδε, ἣν οὐκ ἐχθροὶ ὄντες, ὥστε βλάπ-
‘ τειν, οὐδ᾽ αὖ φίλοι, ὥστ᾽ ἐπιχρῆσθαι, ἀντι-
‘ δοθῆναι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι φαμὲν χρῆ-
‘ ναι. νεῶν γὰρ μακρῶν σπανίσαντές ποτε
‘ πρὸς τὸν Αἰγινητῶν ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ
‘ πόλεμον, παρὰ Κορινθίων εἴκοσι ναῦς ἐ-

λάϐετε· καὶ ἡ εὐεργεσία αὕτη τε καὶ ἡ ἐς Σαμίους, τὸ δι᾽ ἡμᾶς Πελοποννησίους αὐτοῖς μὴ βοηθῆσαι, παρέσχεν ὑμῖν Αἰγινητῶν μὲν ἐπικράτησιν, Σαμίων δὲ κόλασιν. καὶ ἐν καιροῖς τοιούτοις ἐγένετο οἷς μάλιστα ἄνθρωποι ἐπ᾽ ἐχθροὺς τοὺς σφετέρους ἰόντες, τῶν ἁπάντων ἀπερίοπτοί εἰσι παρὰ τὸ νικᾶν. φίλον τε γὰρ ἡγοῦνται τὸν ὑπουργοῦντα, ἢν καὶ πρότερον ἐχθρὸς ᾖ· πολέμιόν τε τὸν ἀντιστάντα, ἢν καὶ τύχῃ φίλος ὤν· ἐπεὶ καὶ τὰ οἰκεῖα χεῖρον τίθενται φιλονεικίας ἕνεκα τῆς αὐτίκα.

μϐ. Ὧν ἐνθυμηθέντες, καὶ νεώτερός τις παρὰ πρεσβυτέρου αὐτὰ μαθὼν, ἀξιούτω τοῖς ὁμοίοις ἡμᾶς ἀμύνεσθαι· καὶ μὴ νομίσῃ δίκαια μὲν τάδε λέγεσθαι, ξύμφορα δὲ, εἰ πολεμήσει, ἄλλα εἶναι. τό, τε γὰρ ξυμφέρον, ἐν ᾧ ἄν τις ἐλάχιστα ἁμαρτάνοι, μάλιστα ἕπεται· καὶ τὸ μέλλον τοῦ πολέμου (ᾧ φοϐοῦντες ὑμᾶς Κερκυραῖοι κελεύουσιν ἀδικεῖν) ἐν ἀφανεῖ ἔτι κεῖται

‛ καὶ οὐκ ἄξιον, ἐπαρθέντας αὐτῷ, φανερὰν ‛ ἔχθραν ἤδη καὶ οὐ μέλλουσαν πρὸς Κορινθίους κτήσασθαι· τῆς δὲ ὑπαρχούσης πρότερον διὰ Μεγαρέας ὑποψίας σῶφρον ὑφελεῖν μᾶλλον. ἡ γὰρ τελευταία χάρις καιρὸν ἔχουσα, κἂν ἐλάσσων ᾖ, δύναται μεῖζον ἔγκλημα λῦσαι. μηδ᾽ ὅτι ναυτικοῦ ξυμμαχίαν μεγάλην διδόασι, τούτῳ ἐφέλκεσθε. τὸ γὰρ μὴ ἀδικεῖν τοὺς ὁμοίους, ἐχυρωτέρα δύναμις, ἢ τῷ αὐτίκα φανερῷ ἐπαρθέντας, διὰ κινδύνων τὸ πλέον ἔχειν.

μγ΄. ‛ Ἡμεῖς δὲ περιπεπλωκότες οἷς ἐν τῇ Λακεδαίμονι αὐτοὶ προείπομεν, τοὺς σφετέρους ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν, νῦν παρ᾽ ὑμῶν τὸ αὐτὸ ἀξιοῦμεν κομίζεσθαι, καὶ μὴ τῇ ἡμετέρᾳ ψήφῳ ὠφεληθέντας, τῇ ὑμετέρᾳ ἡμᾶς βλάψαι. τὸ δ᾽ ἴσον ἀνταπόδοτε, γνόντες τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι τὸν καιρὸν ἐν ᾧ ὅ,τε ὑπουργῶν, φίλος μάλιστα, καὶ ὁ ἀντιστάς, ἐχθρός. καὶ

' Κερκυραίους τε τούσδε, μήτε ξυμμάχους ' δέχησθε βίᾳ ἡμῶν, μήτε ἀμύνητε αὐτοῖς ' ἀδικοῦσι. καὶ τάδε ποιοῦντες, τὰ προσήκοντά τε δράσετε, καὶ τὰ ἄριστα βουλεύσεσθε ' ὑμῖν αὐτοῖς.' Τοιαῦτα δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι εἶπον.

μδ'. Ἀθηναῖοι δὲ, ἀκούσαντες ἀμφοτέρων, γενομένης καὶ δὶς ἐκκλησίας, τῇ μὲν προτέρᾳ οὐχ ἧσσον τῶν Κορινθίων ἀπεδέξαντο τοὺς λόγους, ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν, Κερκυραίοις ξυμμαχίαν μὲν μὴ ποιήσασθαι, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν· (εἰ γὰρ ἐπὶ Κόρινθον ἐκέλευον σφίσιν οἱ Κερκυραῖοι ξυμπλεῖν, ἐλύοντ' ἂν αὐταῖς, αἱ πρὸς Πελοποννησίους σπονδαί.) ἐπιμαχίαν δὲ ἐποιήσαντο, τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν, ἐάν τις ἐπὶ Κέρκυραν ἴῃ, ἢ Ἀθήνας, ἢ τοὺς τούτων ξυμμάχους. ἐδόκει γὰρ ὁ πρὸς Πελοποννησίους πόλεμος καὶ ὣς ἔσεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προέσθαι τοῖς Κορινθίοις, ναυτικὸν ἔχουσαν τοσοῦτον, ξυγκρούειν

δὲ ὅτι μάλιστα αὐτοὺς ἀλλήλοις, ἵνα ἀσθενεστέροις οὖσιν, ἤν τι δέῃ, Κορινθίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ναυτικὸν ἔχουσιν, ἐς πόλεμον καθιστῶνται. ἅμα δὲ τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς ἐφαίνετο αὐτοῖς ἡ νῆσος ἐν παράπλῳ κεῖσθαι.

με΄. Τοιαύτῃ μὲν γνώμῃ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Κερκυραίους προσεδέξαντο, καὶ τῶν Κορινθίων ἀπελθόντων, οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναῦς αὐτοῖς ἀπέστειλαν βοηθούς. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Λακεδαιμόνιός τε ὁ Κίμμωνος, καὶ Διότιμος ὁ Στρομβίχου, καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους. προεῖπον δὲ αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἢν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι, καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν, ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων· οὕτω δὲ, κωλύειν κατὰ δύναμιν. προεῖπον δὲ ταῦτα, τοῦ μὴ λύειν ἕνεκα τὰς σπονδάς. αἱ μὲν δὴ νῆες ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Κέρκυραν.

μϛ΄. Οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς παρεσκεύαστο, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Κέρκυραν ναυ-

σὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἦσαν δὲ Ηλείων μὲν, δέκα, Μεγαρέων δὲ, δώδεκα· καὶ Λευκαδίων, δέκα, Αμπρακιωτῶν δὲ, ἑπτὰ καὶ εἰκόσι, καὶ Ανακτορίων, μία· αὐτῶν δὲ Κορινθίων, ἐννενήκοντα. στρατηγοὶ δὲ τούτων ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἑκάστων, Κορινθίων δὲ Ξενοκλείδης ὁ Εὐθυκλέους, πέμπτος αὐτός. ἐπειδὴ δὲ προσέμιξαν τῇ κατὰ Κέρκυραν ἠπείρῳ, ἀπὸ Λευκάδος πλέοντες, ὁρμίζονται ἐς Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος γῆς. ἔστι δὲ λιμὴν, καὶ πόλις ὑπὲρ αὐτοῦ κεῖται ἄπο θαλάσσης, ἐν τῇ Ελαιάτιδι τῆς Θεσπρωτίδος Εφύρη. ἔξεισι δὲ παρ' αὐτὴν Αχερουσία λίμνη ἐς τὴν θάλασσαν. διὰ δὲ τῆς Θεσπρωτίδος Αχέρων ποταμὸς ῥέων ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν, ἀφ' οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει. ῥεῖ δὲ καὶ Θύαμις ποταμὸς, ὁρίζων τὴν Θεσπρωτίδα καὶ Κεστρίνην, ὧν ἐντὸς ἡ ἄκρα ἀνέχει τὸ Χειμέριον. οἱ μὲν οὖν Κορίνθιοι τῆς ἠπείρου ἐνταῦθα ὁρμίζονταί τε καὶ στρατόπεδον ἐποιήσαντο.

μζ΄. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι ὡς ᾔσθοντο αὐτοὺς προσπλέοντας, πληρώσαντες δέκα καὶ ἑκατὸν ναῦς, ὧν ἦρχε Μεικιάδης, καὶ Αἰσιμίδης, καὶ Εὐρύβατος, ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν μιᾷ τῶν νήσων αἳ καλοῦνται Σύβοτα. καὶ αἱ Ἀττικαὶ δέκα παρῆσαν. ἐπὶ δὲ τῇ Λευκίμνῃ αὐτοῖς τῷ ἀκρωτηρίῳ ὁ πεζὸς ἦν, καὶ Ζακυνθίων χίλιοι ὁπλῖται βεβοηθηκότες. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς Κορινθίοις ἐν τῇ ἠπείρῳ πολλοὶ τῶν βαρβάρων παραβεβοηθηκότες. οἱ γὰρ ταύτῃ ἠπειρῶται ἀεί ποτε φίλοι αὐτοῖς εἰσιν.

μή. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις, λαβόντες τριῶν ἡμερῶν σιτία, ἀνήγοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ ἀπὸ τοῦ Χειμερίου νυκτός. καὶ ἅμα ἕῳ πλέοντες, καθορῶσι τὰς τῶν Κερκυραίων ναῦς μετεώρους τε καὶ ἐπὶ σφᾶς πλευσάσας. ὡς δὲ κατεῖδον ἀλλήλους, ἀντιπαρετάσσοντο, ἐπὶ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας Κερκυραίων, αἱ Ἀττικαὶ νῆες, τὸ δὲ ἄλλο αὐτοὶ ἐπεῖχον, τρία τέλη ποιήσαντες τῶν

νεῶν, ὧν ἦρχε τριῶν στρατηγῶν ἑκάστου εἷς. οὕτω μὲν Κερκυραῖοι ἐτάξαντο. Κορίνθιοις δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας αἱ Μεγαρίδες νῆες εἶχον, καὶ αἱ Αμπρακιῶτιδες· κατὰ δὲ τὸ μέσον, οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ὡς ἕκαστοι. εὐώνυμον δὲ κέρας αὐτοὶ οἱ Κορίνθιοι, ταῖς ἄριστα τῶν νεῶν πλεούσαις, κατὰ τοὺς Αθηναίους καὶ τὸ δεξιὸν τῶν Κερκυραίων, εἶχον.

μθ'. Ξυμμίξαντες δὲ, ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἑκατέροις ἤρθη, ἐναυμάχουν, πολλοὺς μὲν ὁπλίτας ἔχοντες ἀμφότεροι ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων, πολλοὺς δὲ τοξότας τε καὶ ἀκοντιστάς· τῷ παλαιῷ τρόπῳ ἀπειρότερον ἔτι παρεσκευασμένοι. ἦν τε ἡ ναυμαχία καρτερὰ, τῇ μὲν τέχνῃ, οὐχ ὁμοίως. πεζομαχία δὲ τὸ πλέον προσφερὴς οὖσα, ἐπειδὴ γὰρ προσβάλλοιεν ἀλλήλοις, οὐ ῥᾳδίως ἀπελύοντο, ὑπό τε τοῦ πλήθους καὶ ὄχλου τῶν νεῶν· καὶ μᾶλλόν τι πιστεύοντες τοῖς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὁπλίταις ἐς τὴν νίκην, οἳ καταστάντες ἐμάχοντο, ἡσυχαζουσῶν τῶν νε-

εῶν. διέκπλοι δ' ὐκ ἦσαν, ἀλλὰ θυμῷ καὶ ῥώμῃ τὸ πλέον ἐναυμάχυν, ἢ ἐπιστήμῃ. πανταχῇ μὲν ὖν πολὺς θόρυβος, καὶ ταραχώδης ἦν ἡ ναυμαχία, ἐν ᾗ αἱ Ἀττικαὶ νῆες παραγιγνόμεναι τοῖς Κερκυραίοις, εἴπῃ πιέζοιντο, φόβον μὲν παρεῖχον τοῖς ἐναντίοις, μάχης δὲ ὐκ ἦρχον δεδιότες οἱ στρατηγοὶ τὴν πρόῤῥησιν τῶν Ἀθηναίων. μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων ἐπόνει. Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι εἴκοσι ναυσὶν αὐτὺς τρεψάμενοι, καὶ καταδιώξαντες σποράδας ἐς τὴν ἤπειρον, καὶ μέχρι τῦ στρατοπέδυ πλεύσαντες αὐτῶν, καὶ ἐπεκβάντες, ἐνέπρησάν τε τὰς σκηνὰς ἐρήμυς, καὶ τὰ χρήματα διήρπασαν. ταύτῃ μὲν ὖν οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἡσσῶντό τε, καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπεκράτυν. ᾗ δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ Κορίνθιοι, ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ, πολὺ ἐνίκων, τοῖς Κερκυραίοις τῶν εἴκοσι νεῶν ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθυς ἐκ τῆς διώξεως ὐ παρουσῶν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὁρῶντες τὺς Κερκυραίυς πιεζομένυς, μᾶλλον ἤδη

ἀπροφασίστως ἐπεκούρουν, τὸ μὲν πρῶτον ἀπεχόμενοι, ὥστε μὴ ἐμβάλλειν τινί· ἐπειδὴ δὲ ἡ τροπὴ ἐγίγνετο λαμπρῶς, καὶ ἐνέκειντο οἱ Κορίνθιοι, τότε δὴ ἔργου πᾶς εἴχετο ἤδη καὶ διεκέκριτο οὐδὲν ἔτι, ἀλλὰ ξυνέπεσεν ἐς τοῦτο ἀνάγκης ὥστε ἐπιχειρῆσαι ἀλλήλοις τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀθηναίους.

ν΄. Τῆς δὲ τροπῆς γενομένης, οἱ Κορίνθιοι τὰ σκάφη μὲν οὐχ εἷλκον ἀναδούμενοι τῶν νεῶν ἃς καταδύσειαν· πρὸς δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐτράποντο, φονεύειν διεκπλέοντες μᾶλλον ἢ ζωγρεῖν· τούς τε αὐτῶν φίλους (οὐκ ᾐσθημένοι ὅτι ἥσσηντο οἱ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρᾳ) ἀγνοοῦντες ἔκτεινον. πολλῶν γὰρ νεῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων, καὶ ἐπιπολὺ τῆς θαλάσσης ἐπεχουσῶν, ἐπειδὴ ξυνέμιξαν ἀλλήλοις, οὐ ῥᾳδίως τὴν διάγνωσιν ἐποιοῦντο ὁποῖοι ἐκράτουν, ἢ ἐκρατοῦντο. ναυμαχία γὰρ αὕτη Ἕλλησι πρὸς Ἕλληνας, νεῶν πλήθει μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται. ἐπειδὴ δὲ κατεδίωξαν τοὺς Κερκυραίους οἱ Κορίνθιοι

ἐς τὴν γῆν, πρὸς τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς σφετέρους ἐτράποντο· καὶ τῶν πλείστων ἐκράτησαν, ὥστε προσκομίσαι πρὸς τὰ Σύβοτα, οἷ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν βαρβάρων προσεβεβοηθήκει. ἔστι δὲ τὰ Σύβοτα, τῆς Θεσπρωτίδος λιμὴν ἔρημος. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, αὖθις ἀθροισθέντες ἐπέπλεον τοῖς Κερκυραίοις. οἱ δὲ ταῖς πλωΐμοις, καὶ ὅσαι ἦσαν λοιπαὶ μετὰ τῶν Αττικῶν νεῶν, καὶ αὐτοὶ ἀντεπέπλεον, δείσαντες μὴ ἐς τὴν γῆν σφῶν πειρῶσιν ἀποβαίνειν. ἤδη δὲ ἦν ὀψὲ, καὶ ἐπεπαιώνιστο αὐτοῖς ὡς ἐπίπλουν, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐξαπίνης πρύμναν ἐκρούοντο, κατιδόντες εἴκοσι ναῦς Αθηναίων προσπλεούσας· ἃς ὕστερον τῶν δέκα βοηθοὺς ἐξέπεμψαν οἱ Αθηναῖοι, δείσαντες (ὅπερ ἐγένετο) μὴ νικηθῶσιν οἱ Κερκυραῖοι, καὶ αἱ σφέτεραι δέκα νῆες ὀλίγαι ἀμύνειν ὦσι.

να'. Ταύτας οὖν προϊδόντες οἱ Κορίνθιοι, καὶ ὑποτοπήσαντες ἀπ' Αθηνῶν εἶναι οὐχ ὅσας ἑώρων, ἀλλὰ πλείους, ἐπανεχώρουν.

τὰς δὲ Κερκυραίοις (ἐπέπλεον γὰρ μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς) οὐχ ἑωρῶντο, καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρύμναν κρουομένους, πρίν τινες ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσι. τότε δὴ καὶ αὐτοὶ ἀνεχώρουν. ξυνεσκόταζε γὰρ ἤδη, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἀποτραπόμενοι τὴν διάλυσιν ἐποιήσαντο. οὕτω μὲν ἡ ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ἀλλήλων, καὶ ἡ ναυμαχία ἐτελεύτα ἐς νύκτα. τοῖς δὲ Κερκυραίοις στρατοπεδευομένοις ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ, αἱ εἴκοσι νῆες αἱ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν αὗται, ὧν ἦρχε Γλαύκων τε ὁ Λεάγρου καὶ Ἀνδοκίδης ὁ Λεωγόρου, διὰ τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων προσκομισθεῖσαι, κατέπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον, οὐ πολλῷ ὕστερον ἢ ὤφθησαν. οἱ δὲ Κερκυραῖοι (ἦν γὰρ νύξ) ἐφοβήθησαν μὴ πολέμιαι ὦσιν, ἔπειτα δὲ ἔγνωσαν, καὶ ὡρμίσαντο.

νϐ΄. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀναγόμεναι αἵ τε Ἀττικαὶ τριάκοντα νῆες καὶ τῶν Κερκυραίων ὅσαι πλώϊμοι ἦσαν, ἐπέπλευσαν ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Συβότοις λιμένα, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι

ὅρμουν, βουλόμενοι εἰδέναι εἰ ναυμαχήσουσιν. οἱ δὲ, τὰς μὲν ναῦς ἄραντες ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ παραταξάμενοι μετεώρους, ἡσύχαζον, ναυμαχίας οὐ διανοούμενοι ἄρχειν ἑκόντες, ὁρῶντες προσγεγενημένας τε ναῦς ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἀκραιφνεῖς, καὶ σφίσι πολλὰ τὰ ἄπορα ξυμβεβηκότα, αἰχμαλώτων τε πέρι φυλακῆς, οὓς ἐν ταῖς ναυσὶν εἶχον, καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὖσαν τῶν νεῶν, ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ: τοῦ δὲ οἴκαδε πλοῦ μᾶλλον διεσκόπουν, ὅπῃ κομισθήσονται, δεδιότες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι, νομίσαντες λελύσθαι τὰς σπονδὰς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον, οὐκ ἐῶσι σφᾶς ἀποπλεῖν.

νγ´. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς, ἄνδρας ἐς κελήτιον ἐμβιβάσαντας, ἄνευ κηρυκίου προπέμψαι τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ πεῖραν ποιήσασθαι, πέμψαντές τε ἔλεγον τοιάδε. ‛ ΑΔΙΚΕΙΤΕ, ‛ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχοντες, καὶ ‛ σπονδὰς λύοντες. ἡμῖν γὰρ πολεμίους τοὺς ‛ ἡμετέρους τιμωρουμένοις ἐμποδὼν ἵστασθε, ‛ ὅπλα ἀνταιρόμενοι. εἰ δ' ὑμῖν γνώμη ἐστὶ

‘ κωλύειν τε ἡμᾶς ἐπὶ Κέρκυραν, ἢ ἄλ-
‘ λοσε, εἴποι βουλόμεθα, πλεῖν, καὶ τὰς
‘ σπονδὰς λύετε, ἡμᾶς τούσδε πρώτους λα-
‘ βόντες, χρήσασθε ὡς πολεμίοις.’ Οἱ μὲν
δὴ τοιαῦτα εἶπον· τῶν δὲ Κερκυραίων τὸ
μὲν στρατόπεδον ὅσον ὑπήκουσεν, ἀνεβόησεν
εὐθὺς λαβεῖν τε αὐτοὺς καὶ ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ
Ἀθηναῖοι τοιάδε ἀπεκρίναντο. ‘ ΟΥΤΕ
‘ ἄρχομεν πολέμου, ὦ ἄνδρες Πελοποννή-
‘ σιοι, οὔτε τὰς σπονδὰς λύομεν· Κερκυραί-
‘ οις δὲ τοῖσδε ξυμμάχοις οὖσι βοηθοὶ ἤλθο-
‘ μεν. εἰ μὲν οὖν ἄλλοσέ ποι βούλεσθε
‘ πλεῖν, οὐ κωλύομεν· εἰ δὲ ἐπὶ Κέρκυραν
‘ πλευσεῖσθε, ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τὶ χωρίον,
‘ οὐ περιοψόμεθα κατὰ τὸ δυνατόν.’

νδʹ. Τοιαῦτα τῶν Ἀθηναίων ἀποκριναμένων, οἱ μὲν Κορίνθιοι τόν τε πλοῦν τὸν ἐπ’ οἴκου παρεσκευάζοντο, καὶ τροπαῖον ἔστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ Συβότοις. οἱ δὲ Κερκυραῖοι τά τε ναυάγια καὶ νεκροὺς ἀνείλοντο τὰ κατὰ σφᾶς, ἐξενεχθέντα ὑπό τε τοῦ

ρȣ καὶ ἀνέμȣ, ὃς γενόμενος τῆς νυκτὸς διεσκέδασεν αὐτὰ πανταχῆ· καὶ τροπαῖον ἀντέστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ νήσῳ Συβότοις ὡς νενικηκότες. γνώμῃ δὲ ἑκάτεροι τοιᾶδε τὴν νίκην προσεποιήσαντο. Κορίνθιοι μὲν, κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ μέχρι νυκτὸς, ὥστε καὶ ναυάγια πλεῖστα καὶ νεκρȣ̀ς προσκομίσασθαι, καὶ ἄνδρας ἔχοντες αἰχμαλώτȣς ȣ̓κ ἐλάσσȣς χιλίων, ναῦς τε καταδύσαντες περὶ ἑβδομήκοντα, ἔστησαν τροπαῖον· Κερκυραῖοι δὲ, τριάκοντα ναῦς μάλιστα διαφθείραντες, καὶ ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ἦλθον, ἀνελόμενοι τὰ κατὰ σφᾶς αὐτȣ̀ς ναυάγια, καὶ νεκρȣ̀ς, καὶ ὅτι αὐτοῖς τῇ τε προτεραίᾳ πρύμναν κρȣόμενοι ὑπεχώρησαν οἱ Κορίνθιοι, ἰδόντες τὰς Ἀττικὰς ναῦς, καὶ ἐπειδὴ ἦλθον ȣ̓κ ἀντέπλεον ἐκ τῶν Συβότων, διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν. οὕτω μὲν ἑκάτεροι νικᾷν ἠξίȣν.

νέ. Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀποπλέοντες ἐπ' οἴκȣ, Ἀνακτόριον, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῷ στόματι τȣ̃

Ἀμπρακικοῦ κόλπου, εἷλον ἀπάτῃ· (ἣν δὲ κοινὸν Κερκυραίων καὶ ἐκείνων) καὶ καταστήσαντες ἐν αὐτῷ Κορινθίους οἰκήτορας, ἀνεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου· καὶ τῶν Κερκυραίων ὀκτακοσίους μὲν, οἳ ἦσαν δοῦλοι, ἀπέδοντο, πεντήκοντα δὲ καὶ διακοσίους δήσαντες ἐφύλαττον, καὶ ἐν θεραπείᾳ εἶχον πολλῇ, ὅπως αὐτοῖς τὴν Κέρκυραν ἀναχωρήσαντες προσποιήσειαν. ἐτύγχανον δὲ καὶ δυνάμει αὐτῶν οἱ πλείους πρῶτοι ὄντες τῆς πόλεως. ἡ μὲν οὖν Κέρκυρα οὕτω περιγίγνεται τῷ πολέμῳ τῶν Κορινθίων, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτῆς. αἰτία δὲ αὕτη πρώτη ἐγένετο τοῦ πολέμου τοῖς Κορινθίοις ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι σφίσιν ἐν σπονδαῖς μετὰ Κερκυραίων ἐναυμάχουν.

νϛʹ. Μετὰ ταῦτα δ᾽ εὐθὺς καὶ τάδε ξυνέβη γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις διάφορα ἐς τὸ πολεμεῖν. τῶν γὰρ Κορινθίων πρασσόντων ὅπως τιμωρήσωνται αὐτοὺς, ὑποτοπήσαντες τὴν ἔχθραν αὐτῶν

οἱ Ἀθηναῖοι, Ποτιδαιάτας, οἳ οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης, ὄντας Κορινθίων ἀποίκους, ἑαυτῶν δὲ ξυμμάχους φόρου ὑποτελεῖς, ἐκέλευον τὸ ἐς Παλλήνην τεῖχος καθελεῖν, καὶ ὁμήρους δοῦναι· τούς τε ἐπιδημιουργοὺς ἐκπέμπειν, καὶ τολοιπὸν μὴ δέχεσθαι, οὓς κατὰ ἔτος ἕκαστον Κορίνθιοι ἔπεμπον· δείσαντες μὴ ἀποστῶσιν, ὑπό τε Περδίκκου πειθόμενοι καὶ Κορινθίων, τούς τε ἄλλους τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης ξυναποστήσωσι ξυμμάχους.

νζ΄. Ταῦτα δὲ πρὸς τοὺς Ποτιδαιάτας οἱ Ἀθηναῖοι προπαρεσκευάζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Κερκύρᾳ ναυμαχίαν. οἵ τε γὰρ Κορίνθιοι φανερῶς διάφοροι ἦσαν, Περδίκκας τε ὁ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόνων βασιλεὺς, ἐπεπολέμωτο, ξύμμαχος πρότερον καὶ φίλος ὤν. ἐπολεμώθη δὲ ὅτι Φιλίππῳ τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ καὶ Δέρδᾳ κοινῇ πρὸς αὐτὸν ἐναντιουμένοις οἱ Ἀθηναῖοι ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο· δεδιώς τε ἔπρασσεν, ἔς τε τὴν Λακεδαίμονα πέμπων, ὅπως πόλεμος γένη-

ται αὐτοῖς πρὸς Πελοποννησίους, καὶ τοὺς Κορινθίους προσεποιεῖτο, τῆς Ποτιδαίας ἕνεκα ἀποστάσεως. προσέφερε δὲ λόγους καὶ τοῖς ἐπὶ Θρᾴκης Χαλκιδεῦσι καὶ Βοττιαίοις ξυναποστῆναι· νομίζων, εἰ ξύμμαχα ταῦτα ἔχοι ὅμορα ὄντα τὰ χωρία, ῥᾷον ἂν τὸν πόλεμον μετ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. ὧν οἱ Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι, καὶ βουλόμενοι προκαταλαμβάνειν τῶν πόλεων τὰς ἀποστάσεις (ἔτυχον γὰρ τριάκοντα ναῦς ἀποστέλλοντες καὶ χιλίους ὁπλίτας ἐπὶ τὴν γῆν, αὐτοῦ Ἀρχεστράτου τοῦ Λυκομήδους μετ' ἄλλων δέκα στρατηγοῦντος) ἐπιστέλλουσι τοῖς ἄρχουσι τῶν νεῶν, Ποτιδαιατῶν τε ὁμήρους λαβεῖν, καὶ τὸ τεῖχος καθελεῖν, τῶν τε πλησίον πόλεων φυλακὴν ἔχειν, ὅπως μὴ ἀποστήσωνται.

νη'. Ποτιδαιάται δὲ πέμψαντες μὲν καὶ παρ' Ἀθηναίους πρέσβεις, εἴπως πείσειαν μὴ σφῶν πέρι νεωτερίζειν μηδὲν, ἐλθόντες δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα μετὰ Κορίν-

θίων, ἔπρασσον ὅπως ἑτοιμάσαιντο τιμωρίαν, ἢν δέῃ. ἐπειδὴ ἔκ τε Ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ πράσσοντες οὐδὲν εὕροντο ἐπιτήδειον, ἀλλ' αἱ νῆες αἱ ἐπὶ Μακεδονίαν καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁμοίως ἔπλεον, καὶ τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὑπέσχοντο αὐτοῖς, ἢν ἐπὶ Ποτίδαιαν ἴωσιν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀφίστανται μετὰ Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων, κοινῇ ξυνομόσαντες· καὶ Περδίκκας πείθει Χαλκιδέας, τὰς ἐπὶ θαλάσσῃ πόλεις ἐκλιπόντας, καὶ καταβαλόντας, ἀνοικίσασθαι ἐς Ὄλυνθον, μίαν τε πόλιν ταύτην ἰσχυρὰν ποιήσασθαι. τοῖς τε ἐκλείπουσι τούτοις, τῆς ἑαυτοῦ γῆς τῆς τε Μυγδονίας περὶ τὴν Βόλβην λίμνην ἔδωκε νέμεσθαι, ἕως ἂν ὁ πρὸς Ἀθηναίους πόλεμος ᾖ. καὶ οἱ μὲν ἀνῳκίζοντό τε, καθαιροῦντες τὰς πόλεις, καὶ ἐς πόλεμον παρεσκευάζοντο.

νθ'. Αἱ δὲ τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀφικνοῦνται ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης, καὶ κα-

ταλαμβάνουσι τήν τε Ποτιδαίαν καὶ τἄλλα ἀφεστηκότα. νομίσαντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ἀδύνατα εἶναι πρός τε Περδίκκαν πολεμεῖν τῇ παρούσῃ δυνάμει, καὶ τὰ ξυναφεστῶτα χωρία, τρέπονται ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ τοπρότερον ἐξεπέμποντο. καὶ καταστάντες, ἐπολέμουν μετὰ Φιλίππου, καὶ τῶν Δέρδου ἀδελφῶν, ἄνωθεν στρατιᾷ ἐσβεβληκότων.

ζ'. Καὶ ἐν τούτῳ οἱ Κορίνθιοι, τῆς Ποτιδαίας ἀφεστηκυίας, καὶ τῶν Ἀττικῶν νεῶν περὶ Μακεδονίαν οὐσῶν, δεδιότες περὶ τῷ χωρίῳ, καὶ οἰκεῖον τὸν κίνδυνον ἡγούμενοι, πέμπουσιν ἑαυτῶν τε ἐθελοντὰς, καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων μισθῷ πείσαντες, ἑξακοσίους καὶ χιλίους τοὺς πάντας ὁπλίτας, καὶ ψιλοὺς τετρακοσίους. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Ἀριστεὺς ὁ Ἀδειμάντου, κατὰ φιλίαν τε αὐτοῦ οὐχ ἥκιστα οἱ πλεῖστοι ἐκ Κορίνθου στρατιῶται ἐθελονταὶ ξυνέσποντο· ἦν γὰρ τοῖς Ποτιδαιάταις ἀεί ποτε ἐπιτήδειος. καὶ ἀφικνοῦνται

τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ ὕστερον ἐπὶ Θράκης, ἡ Ποτίδαια ἀπέστη.

ξα'. Ἦλθε δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις εὐθὺς ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων, ὅτι ἀφεστᾶσι· καὶ πέμπουσιν, ὡς ᾔσθοντο καὶ τοὺς μετὰ Ἀριστέως ἐπιπαρόντας, δισχιλίους ἑαυτῶν ὁπλίτας καὶ τεσσαράκοντα ναῦς, πρὸς τὰ ἀφεστῶτα, καὶ Καλλίαν τὸν Καλλιάδου πέμπτον αὐτῶν στρατηγόν. οἳ ἀφικόμενοι ἐς Μακεδονίαν πρῶτον, καταλαμβάνουσι τοὺς προτέρους χιλίους Θέρμην ἄρτι ᾑρηκότας, καὶ Πύδναν πολιορκοῦντας. προσκαθεζόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν Πύδναν ἐπολιόρκησαν μὲν, ἔπειτα δὲ ξύμβασιν ποιησάμενοι καὶ ξυμμαχίαν ἀναγκαίαν πρὸς τὸν Περδίκκαν, ὡς αὐτοὺς κατήπειγεν ἡ Ποτίδαια, καὶ ὁ Ἀριστεὺς παρεληλυθώς, ἀπανίστανται ἐκ τῆς Μακεδονίας· καὶ ἀφικόμενοι ἐς Βέρροιαν, κἀκεῖθεν ἐπιστρέψαντες, καὶ πειράσαντες πρῶτον τοῦ χωρίου, καὶ οὐχ ἑλόντες, ἐπορεύοντο κατὰ γῆν πρὸς τὴν Ποτίδαιαν, τρισχιλίοις μὲν ὁπλίταις

ἑαυτῶν, χωρὶς δὲ τῶν ξυμμάχων πολλοῖς, ἱππεῦσι δὲ ἑξακοσίοις Μακεδόνων τοῖς μετὰ Φιλίππου καὶ Παυσανίου. ἅμα δὲ νῆες παρέπλεον ἑβδομήκοντα. κατ' ὀλίγον δὲ προϊόντες, τριταῖοι ἀφίκοντο ἐς Γίγωνον, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.

ξϛʹ. Ποτιδαιᾶται δὲ καὶ οἱ μετὰ Ἀριστέως Πελοποννήσιοι προσδεχόμενοι τοὺς Ἀθηναίους, ἐστρατοπεδεύοντο πρὸς Ὀλύνθῳ ἐν τῷ ἰσθμῷ· καὶ ἀγορὰν ἔξω τῆς πόλεως ἐπεποίηντο. στρατηγὸν μὲν οὖν τοῦ δὴ πεζοῦ παντὸς οἱ ξύμμαχοι ᾕρηντο Ἀριστέα, τῆς δὲ ἵππου, Περδίκκαν. ἀπέστη γὰρ εὐθὺς πάλιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ ξυνεμάχει τοῖς Ποτιδαιάταις, Ἰόλαον ἀνθ' αὑτοῦ καταστήσας ἄρχοντα. ἦν δὲ ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστέως, τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρατόπεδον ἔχοντα ἐν τῷ ἰσθμῷ, ἐπιτηρεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἢν ἐπίωσι, Χαλκιδέας δὲ, καὶ τοὺς ἔξω ἰσθμοῦ ξυμμάχους, καὶ τὴν παρὰ Περδίκκου διακοσίαν ἵππον ἐν Ὀλύνθῳ μένειν· καὶ ὅταν Ἀθηναῖοι ἐπὶ σφᾶς

χωρῶσι, κατὰ νώτου βοηθοῦντας ἐν μέσῳ ποιεῖν αὐτῶν τοὺς πολεμίους. Καλλίας δ' αὖ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς, καὶ οἱ ξυνάρχοντες, τοὺς μὲν Μακεδόνας ἱππέας καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλίγους ἐπὶ Ὀλύνθου ἀποπέμπουσιν, ὅπως εἴργωσι τοὺς ἐκεῖθεν ἐπιβοηθεῖν. αὐτοὶ δ' ἀναστήσαντες τὸ στρατόπεδον, ἐχώρουν ἐπὶ τὴν Ποτίδαιαν. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῷ ἰσθμῷ ἐγένοντο, καὶ εἶδον τοὺς ἐναντίους παρασκευαζομένους ὡς ἐς μάχην, ἀντικαθίσταντο καὶ αὐτοί. καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ξυνέμισγον. καὶ αὐτὸ μὲν τὸ τοῦ Ἀριστέως κέρας, καὶ ὅσοι περὶ ἐκεῖνον ἦσαν Κορινθίων τε καὶ τῶν ἄλλων λογάδες, ἐτρέψαντο τὸ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ ἐπεξῆλθον διώκοντες ἐπὶ πολύ· τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον Ποτιδαιατῶν καὶ Πελοποννησίων ἡσσᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐς τὸ τεῖχος κατέφυγεν.

ξγ΄. Ἐπαναχωρῶν δὲ ὁ Ἀριστεὺς ἀπὸ τῆς διώξεως, ὡς ἑώρα τὸ ἄλλο στράτευμα ἡσσημένον, ἠπόρησε μὲν ὁποτέρωσε διακ-

κινδυνεύσει χωρήσας, ἢ ἐπὶ τῆς Ὀλύνθου, ἢ ἐς τὴν Ποτίδαιαν. ἔδοξε γοῦν ξυναγαγόντι τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, ὡς [εἰς] ἐλάχιστον χωρίον δρόμῳ βιάσασθαι ἐς τὴν Ποτίδαιαν. καὶ παρῆλθε παρὰ τὴν χηλὴν διὰ τῆς θαλάσσης βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς, ὀλίγους μέν τινας ἀποβαλὼν, τοὺς δὲ πλείους σώσας. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ὀλύνθου τοῖς Ποτιδαιάταις βοηθοὶ (ἀπέχει δὲ ἑξήκοντα μάλιστα σταδίους, καὶ ἔστι καταφανὲς) ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ τὰ σημεῖα ἤρθη, βραχὺ μέν τι προῆλθον, ὡς βοηθήσοντες, καὶ οἱ Μακεδόνες ἱππεῖς ἀντιπαρετάξαντο, ὡς κωλύσοντες· ἐπεὶ δὲ διὰ τάχους ἡ νίκη τῶν Ἀθηναίων ἐγίγνετο, καὶ τὰ σημεῖα κατεσπάσθη, πάλιν ἐπανεχώρουν ἐς τὸ τεῖχος, καὶ οἱ Μακεδόνες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους· ἱππεῖς δ' οὐδετέροις παρεγένοντο. μετὰ δὲ τὴν μάχην, τροπαῖον ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Ποτιδαιάταις. ἀπέθανον δὲ Ποτιδαιατῶν μὲν καὶ τῶν ξυμμά-

χων, ὀλίγῳ ἐλάσσους τριακοσίων, Ἀθηναίων δὲ αὐτῶν, πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ Καλλίας ὁ στρατηγός.

ξδ. Τὸ δ' ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος εὐθὺς οἱ Ἀθηναῖοι ἀποτειχίσαντες ἐφρούρουν. τὸ δ' ἐς τὴν Παλλήνην, ἀτείχιστον ἦν. οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐνόμιζον εἶναι ἔν τε τῷ ἰσθμῷ φρουρεῖν, καὶ ἐς τὴν Παλλήνην διαβάντες τειχίζειν· δεδιότες μὴ σφίσιν οἱ Ποτιδαιᾶται καὶ οἱ ξύμμαχοι γιγνομένοις δίχα ἐπίθωνται. καὶ πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθηναῖοι τὴν Παλλήνην ἀτείχιστον οὖσαν, χρόνῳ ὕστερον πέμπουσιν ἑξακοσίους καὶ χιλίους ὁπλίτας ἑαυτῶν, καὶ Φορμίωνα τὸν Ἀσωπίου στρατηγόν. ὃς ἀφικόμενος ἐς τὴν Παλλήνην, καὶ ἐξ Ἀφύτιος ὁρμώμενος προσήγαγε τῇ Ποτιδαίᾳ τὸν στρατὸν, κατὰ βραχὺ προϊὼν, καὶ κείρων ἅμα τὴν γῆν. ὡς δὲ οὐδεὶς ἐπεξῄει ἐς μάχην, ἀπετείχισε τὸ ἐκ τῆς Παλλήνης τεῖχος· καὶ οὕτως ἤδη κατὰ κράτος ἡ Ποτίδαια ἀμφοτέρωθεν ἐπολιορκεῖτο,

καὶ ἐκ θαλάσσης ναυσὶν ἅμα ἐφορμέσαις.

ξε΄. Αρισεὺς δὲ, ἀποτειχισθείσης αὐτῆς, κὴ ἐλπίδα ὐδεμίαν ἔχων σωτηρίας, ἢν μή τι ἀπὸ Πελοποννήσυ ἢ ἄλλο παράλογον γίγνηται, ξυνεβύλευε μὲν, πλὴν πεντακοσίων, ἄνεμον τηρήσασι τοῖς ἄλλοις ἐκπλεῦσαι, ὅπως ἐπιπλέον ὁ σῖτος ἀντίσχη· καὶ αὐτὸς ἤθελε τῶν μενόντων εἶναι. ὡς δ' ὐκ ἔπειθε, βυλόμενος τὰ ἐπὶ τύτοις παρασκευάζειν, κὴ ὅπως τὰ ἔξωθεν ἕξει ὡς ἄρισα, ἔκπλυν ποιεῖται λαθὼν τὴν φυλακὴν τῶν Αθηναίων. καὶ παραμένων ἐν Χαλκιδεῦσι, τά τε ἄλλα ἐπολέμει, κὴ Σερμυλίων λοχήσας πρὸς τῇ πόλει, πολλὺς διέφθειρεν· ἔς τε τὴν Πελοπόννησον ἔπρασσεν ὅπη ὠφέλειά τις γενήσεται. μετὰ δὲ τῆς Ποτιδαίας τὴν ἀποτείχισιν, Φορμίων μὲν ἔχων τὺς ἑξακοσίυς κὴ χιλίυς, τὴν Χαλκιδικὴν κὴ Βοττικὴν ἐδῄου, κὴ ἔσιν ἃ κὴ πολίσματα εἷλε.

ξϛ΄. Τοῖς δ' Αθηναίοις κὴ Πελοποννη-

σίοις αἰτίαι μὲν αὗται προεγεγένηντο ἐς ἀλλήλους· τοῖς μὲν Κορινθίοις, ὅτι τὴν Ποτίδαιαν, ἑαυτῶν οὖσαν ἀποικίαν, καὶ ἄνδρας Κορινθίων τε καὶ Πελοποννησίων ἐν αὐτῇ ὄντας ἐπολιόρκουν· τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἐς τοὺς Πελοποννησίους, ὅτι ἑαυτῶν τε πόλιν ξυμμαχίδα καὶ φόρου ὑποτελῆ ἀπέστησαν, καὶ ἐλθόντες σφίσιν ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐμάχοντο μετὰ Ποτιδαιατῶν. οὐ μέντοι ὅγε πόλεμός πω ξυνερρώγει, ἀλλ' ἔτι ἀνακωχὴ ἦν. ἰδίᾳ γὰρ ταῦτα οἱ Κορίνθιοι ἔπραξαν.

ξζ'. Πολιορκουμένης δὲ τῆς Ποτιδαίας, οὐχ ἡσύχαζον, ἀνδρῶν τε σφίσιν ἐνόντων, καὶ B.C. 432.
ἅμα περὶ τῷ χωρίῳ δεδιότες· παρεκάλουν τε εὐθὺς ἐς τὴν Λακεδαίμονα τοὺς ξυμμάχους, καὶ κατεβόων ἐλθόντες τῶν Ἀθηναίων ὅτι σπονδάς τε λελυκότες εἶεν, καὶ ἀδικοῖεν τὴν Πελοπόννησον. Αἰγινῆται δὲ φανερῶς μὲν οὐ πρεσβευόμενοι, δεδιότες τοὺς Ἀθηναίους, κρύφα δὲ οὐχ ἥκιστα μετ' αὐτῶν ἐνῆγον τὸν πόλεμον, λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτόνομοι κατὰ

τὰς σπονδάς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, προσπαρακαλέσαντες τῶν ξυμμάχων τε καὶ εἴ τις τι ἄλλο ἔφη ἠδικῆσθαι ὑπὸ Αθηναίων, ξύλλογον σφῶν αὐτῶν ποιήσαντες τὸν εἰωθότα, λέγειν ἐκέλευον. καὶ ἄλλοι τε παριόντες ἐγκλήματα ἐποιοῦντο ὡς ἕκαστοι, καὶ Μεγαρεῖς, δηλοῦντες μὲν καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα διάφορα, μάλιστα δὲ, λιμένων τε εἴργεσθαι τῶν ἐν τῇ Αθηναίων ἀρχῇ, καὶ τῆς Αττικῆς ἀγορᾶς, παρὰ τὰς σπονδάς. παρελθόντες δὲ τελευταῖοι Κορίνθιοι, καὶ τοὺς ἄλλους ἐάσαντες πρῶτον παροξῦναι τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐπεῖπον τοιάδε.

ξή. ‘ ΤΟ ΠΙΣΤΟΝ ὑμᾶς, ὦ Λακε-
‘ δαιμόνιοι, τῆς καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς πολιτεί-
‘ ας καὶ ὁμιλίας ἀπιστοτέρους ἐς τοὺς ἄλλους,
‘ ἤν τι λέγωμεν, καθίστησι· καὶ ἀπ' αὐτοῦ,
‘ σωφροσύνην μὲν ἔχετε, ἀμαθίᾳ δὲ πλείονι
‘ πρὸς τὰ ἔξω πράγματα χρῆσθε. πολ-
‘ λάκις γὰρ προαγορευόντων ἡμῶν ἃ ἐμέλ-
‘ λομεν ὑπὸ Αθηναίων βλάπτεσθαι, οὐ περὶ

ὧν ἐδιδάσκομεν ἑκάστοτε τὴν μάθησιν ἐποι- B.C. 432
‘ εῖσθε, ἀλλὰ τῶν λεγόντων μᾶλλον ὑ-
‘ πενοεῖτε ὡς ἕνεκα τῶν αὐτοῖς ἰδίᾳ διαφό-
‘ ρων λέγουσι· καὶ δι' αὐτὸ οὐ πρὶν πάσχειν,
‘ ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐσμὲν, τοὺς ξυμ-
‘ μάχους τούσδε παρεκαλέσατε, ἐν οἷς προσ-
‘ ήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἰπεῖν, ὅσῳ καὶ μέ-
‘ γιστα ἐγκλήματα ἔχομεν, ὑπὸ μὲν Ἀθη-
‘ ναίων ὑβριζόμενοι, ὑπὸ δὲ ὑμῶν ἀμελούμε-
‘ νοι. καὶ εἰ μὲν ἀφανεῖς που ὄντες ἠδίκουν
‘ τὴν Ἑλλάδα, διδασκαλίας ἂν ὡς οὐκ εἰδό-
‘ σι προσέδει· νῦν δὲ τί δεῖ μακρηγορεῖν,
‘ ὧν τοὺς μὲν, δεδουλωμένους ὁρᾶτε, τοῖς δ'
‘ ἐπιβουλεύοντας αὐτοὺς, καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς
‘ ἡμετέροις ξυμμάχοις, καὶ ἐκ πολλοῦ προ-
‘ παρεσκευασμένους, εἴποτε ἄρα πολεμή-
‘ σονται. οὐ γὰρ ἂν Κέρκυράν τε ὑπολαβόντες
‘ βίᾳ ἡμῶν εἶχον, καὶ Ποτίδαιαν ἐπολιόρ-
‘ κουν. ὧν τὸ μὲν, ἐπικαιρότατον χωρίον πρὸς
‘ τὰ ἐπὶ Θρᾴκης ἐπιχρῆσθαι, ἡ δὲ ναυτι-
‘ κὸν ἂν μέγιστον παρέσχε Πελοποννησίοις.

ξθ΄. Καὶ τῶνδε ὑμεῖς αἴτιοι, τό, τε πρῶτον ἐάσαντες αὐτοὺς τὴν πόλιν μετὰ τὰ Μηδικὰ κρατῦναι, καὶ ὕστερον τὰ μακρὰ στῆσαι τείχη· ἐς τόδε τε ἀεὶ ἀποστεροῦντες οὐ μόνον τοὺς ὑπ᾽ ἐκείνων δεδουλωμένους ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑμετέρους ἤδη ξυμμάχους. οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ᾽ ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ, ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾷ, εἴπερ καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερῶν τὴν Ἑλλάδα φέρεται. μόλις δὲ νῦν τε ξυνήλθομεν, καὶ οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς. χρῆν γὰρ οὐκ εἰ ἀδικούμεθα ἔτι σκοπεῖν, ἀλλὰ καθότι ἀμυνούμεθα. οἱ γὰρ δρῶντες βεβουλευμένοι, πρὸς οὐ διεγνωκότας ἤδη καὶ οὐ μέλλοντες ἐπέρχονται. καὶ ἐπιστάμεθα οἵᾳ ὁδῷ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅτι κατ᾽ ὀλίγον χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς πέλας. καὶ λανθάνειν μὲν οἰόμενοι, διὰ τὸ ἀναίσθητον ὑμῶν, ἧσσον θαρροῦσι· γνόντες δὲ εἰδότας περιορᾶν, ἰσχυρῶς ἐγκείσονται. ἡσυχάζετε γὰρ μό-

“ νοι Ἑλλήνων, ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐ τῇ δυ- B.C. 432.
“ νάμει τινὰ ἀλλὰ τῇ μελλήσει ἀμυνό-
“ μενοι· καὶ μόνοι οὐκ ἀρχομένην τὴν αὔξη-
“ σιν τῶν ἐχθρῶν, διπλασιουμένην δὲ κατα-
“ λύοντες. καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφαλεῖς εἶ-
“ ναι, ὧν ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει.
“ τόν τε γὰρ Μῆδον αὐτοὶ ἴσμεν ἐκ περά-
“ των γῆς πρότερον ἐπὶ τὴν Πελοπόννη-
“ σον ἐλθόντα, ἢ τὰ παρ' ὑμῶν ἀξίως προ-
“ απαντῆσαι· καὶ νῦν τοὺς Ἀθηναίους οὐχ
“ ἑκάς, ὥσπερ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἐγγὺς ὄντας,
“ περιορᾶτε, καὶ ἀντὶ τοῦ ἐπελθεῖν αὐτοὶ,
“ ἀμύνεσθαι βούλεσθε μᾶλλον ἐπιόντας, καὶ
“ ἐς τύχας πρὸς πολλῷ δυνατωτέρους ἀ-
“ γωνιζόμενοι καταστῆναι· ἐπιστάμενοι καὶ
“ τὸν βάρβαρον αὐτὸν περὶ αὑτῷ τὰ πλείω
“ σφαλέντα, καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναί-
“ ους πολλὰ ἡμᾶς ἤδη τοῖς ἁμαρτήμασιν
“ αὐτῶν μᾶλλον ἢ τῇ ἀφ' ὑμῶν τιμωρίᾳ
“ περιγεγενημένους. ἐπεὶ αἵγε ὑμέτεραι ἐλ-

‛ πίδες ἤδη τινάς που ϗ ἀπαρασκεύους. διὰ
‛ τὸ πιςεῦσαι ἔφθειραν. καὶ μηδεὶς ὑμῶν
‛ ἐπ' ἔχθρα τοπλέον ἢ αἰτία νομίσῃ τά-
‛ δε λέγεσθαι. αἰτία μὲν γὰρ, φίλων ἀν-
‛ δρῶν ἐςιν ἁμαρτανόντων· κατηγορία δὲ,
‛ ἐχθρῶν ἀδικησάντων.

ο'. ‛ Καὶ ἅμα, εἴπερ τινες καὶ ἄλλοι,
‛ νομίζομεν ἄξιοι εἶναι τοῖς πέλας ψόγον
‛ ἐπενεγκεῖν· ἄλλως τε ϗ μεγάλων τῶν
‛ διαφερόντων καθεςώτων, περὶ ὧν οὐκ αἰ-
‛ σθάνεσθαι ἡμῖν γε δοκεῖτε, οὐδ' ἐκλογί-
‛ σασθαι πώποτε πρὸς οἵους ὑμῖν Ἀθηναίους
‛ ὄντας, ϗ ὅσον ὑμῶν ϗ ὡς πᾶν διαφέρον-
‛ τας, ὁ ἀγὼν ἔςαι. οἱ μέν γε, νεωτερο-
‛ ποιοὶ, καὶ ἐπινοῆσαι ὀξεῖς, καὶ ἐπιτελέ-
‛ σαι ἔργῳ ὃ ἂν γνῶσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ ὑ-
‛ πάρχοντά τε σώζειν καὶ ἐπιγνῶναι μη-
‛ δὲν, καὶ ἔργῳ οὐδὲ τἀναγκαῖα ἐξικέσθαι.
‛ αὖθις δὲ οἱ μὲν, ϗ παρὰ δύναμιν τολμη-
‛ ταὶ, ϗ παρὰ γνώμην κινδυνευταὶ, καὶ ἐν

τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες· τὸ δὲ ὑμέτερον, B.C. 432. τῆς τε δυνάμεως ἐνδεᾶ πρᾶξαι, τῆς τε γνώμης μηδὲ τοῖς βεβαίοις πιστεῦσαι· τῶν τε δεινῶν μηδέποτε οἴεσθαι ἀπολυθήσεσθαι. καὶ μὴν καὶ ἄοκνοι πρὸς ὑμᾶς μελλητὰς, καὶ ἀποδημηταὶ πρὸς ἐνδημοτάτους. οἴονται γὰρ οἱ μὲν, τῇ ἀπουσίᾳ ἄν τι κτᾶσθαι, ὑμεῖς δὲ, τῷ ἐπελθεῖν, καὶ τὰ ἕτοιμα ἂν βλάψαι. κρατοῦντές τε τῶν ἐχθρῶν, ἐπὶ πλεῖστον ἐξέρχονται, καὶ νικώμενοι, ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσιν. ἔτι δὲ, τοῖς μὲν σώμασιν ἀλλοτριωτάτοις ὑπὲρ τῆς πόλεως χρῶνται, τῇ δὲ γνώμῃ, οἰκειοτάτῃ ἐς τὸ πράσσειν τὶ ὑπὲρ αὐτῆς. καὶ ἃ μὲν ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐπεξέλθωσιν, οἰκείων στέρεσθαι ἡγοῦνται· ἃ δ' ἂν ἐπελθόντες κτήσωνται, ὀλίγα πρὸς τὰ μέλλοντα τυχεῖν πράξαντες. ἢν δ' ἄρα που καὶ πείρᾳ σφαλῶσιν, ἀντελπίσαντες ἄλλα ἐπλήρωσαν τὴν χρείαν. μό-

καὶ γὰρ ἔχουσί τε καὶ ὁμοίως ἐλπίζουσιν ἃ ἂν ἐπινοήσωσι, διὰ τὸ ταχεῖαν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖσθαι ὧν ἂν γνῶσι. καὶ ταῦτα μετὰ πόνων πάντα καὶ κινδύνων δι᾽ ὅλου τοῦ αἰῶνος μοχθοῦσι καὶ ἀπολαύουσιν ἐλάχιστα τῶν ὑπαρχόντων, διὰ τὸ ἀεὶ κτᾶσθαι. καὶ μήτε ἑορτὴν ἄλλο τι ἡγεῖσθαι ἢ τὸ τὰ δέοντα πρᾶξαι· ξυμφοράν τε οὐχ ἧσσον ἡσυχίαν ἀπράγμονα, ἢ ἀσχολίαν ἐπίπονον. ὥστε εἴ τις αὐτοὺς ξυνελὼν φαίη πεφυκέναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτοὺς ἔχειν ἡσυχίαν, μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐᾶν, ὀρθῶς ἂν εἴποι.

οα'. Ταύτης μέντοι τοιαύτης ἀντικαθεστηκυίας πόλεως, ὦ Λακεδαιμόνιοι, διαμέλλετε· καὶ οἴεσθε τὴν ἡσυχίαν οὐ τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐπιπλεῖστον ἀρκεῖν, οἳ ἂν τῇ μὲν παρασκευῇ δίκαια πράσσωσι, τῇ δὲ γνώμῃ, ἢν ἀδικῶνται, δῆλοι ὦσι μὴ

ἐπιτρέψοντες· ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ λυπεῖν τε τοὺς ἄλλους, καὶ αὐτοὶ ἀμυνόμενοι μὴ βλάπτεσθαι, τὸ ἴσον νέμετε. μόλις δ' ἂν πόλει ὁμοίᾳ παροικοῦντες, ἐτυγχάνετε τούτου· νῦν δ' (ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν) ἀρχαιότροπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτούς ἐστιν. ἀνάγκη δ' ὥσπερ τέχνης ἀεὶ τὰ ἐπιγιγνόμενα κρατεῖν· καὶ ἡσυχαζούσῃ μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα, πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζομένοις ἰέναι, πολλῆς καὶ τῆς ἐπιτεχνήσεως δεῖ. διόπερ καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς πολυπειρίας ἐπιπλέον ὑμῶν κεκαίνωται. μέχρι μὲν οὖν τοῦδε ὡρίσθω ὑμῶν ἡ βραδυτής. νῦν δὲ τοῖς τε ἄλλοις, καὶ Ποτιδαιάταις, ὥσπερ ὑπεδέξασθε, βοηθήσατε, κατὰ τάχος ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀττικήν· ἵνα μὴ ἄνδρας τε φίλους καὶ ξυγγενεῖς τοῖς ἐχθίστοις προῆσθε, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους ἀθυμίᾳ πρὸς ἑτέραν τινὰ ξυμμαχίαν τρέψητε. δρῷμεν δ' ἂν ἀ- B.C. 432.

« δικον ὐδὲν ὔτε πρὸς θεῶν τῶν ὁρκίων, ὔτε
« πρὸς ἀνθρώπων τῶν αἰσθανομένων. λύϛσι
« γὰρ σπονδὰς οὐχ οἱ δι' ἐρημίαν ἄλλοις
« προσιόντες, ἀλλ' οἱ μὴ βοηθῦντες οἷς ἂν
« ξυνομόσωσι. βουλομένων δὲ ὑμῶν προθύ-
« μων εἶναι, μενοῦμεν. οὔτε γὰρ ὅσια ἂν
« ποιοῖμεν μεταβαλλόμενοι, ὔτε ξυνηθεςέ-
« ρυς ἂν ἄλλους εὕροιμεν. πρὸς τάδε βου-
« λεύεσθε εὖ, καὶ τὴν Πελοπόννησον πει-
« ρᾶσθε μὴ ἐλάσσω ἐξηγεῖσθαι ἢ οἱ πατέ-
« ρες ὑμῖν παρέδοσαν.'

οϛ'. Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον. τῶν δὲ Αθηναίων, ἔτυχε γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι περὶ ἄλλων παρῦσα, καὶ ὡς ᾔσθοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τὺς Λακεδαιμονίυς εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων πέρι μηδὲν ἀπολογησομένυς, ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλυν, δηλῶσαι δὲ, περὶ τοῦ παντὸς ὡς ὐ ταχέως αὐτοῖς βυλευτέον εἴη, ἀλλ' ἐν πλέονι σκεπτέον. καὶ ἅμα τὴν σφετέραν πόλιν ἐβύλοντο σημῆ-

ναι, ὅση εἴη δύναμιν, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις, ὧν ᾔδεσαν, καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν· νομίζοντες μᾶλλον αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὰ ἡσυχάζειν τραπέσθαι, ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν: προσελθόντες οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἔφασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰπεῖν, εἴτι μὴ ἀποκωλύοι. οἱ δ' ἐκέλευόν τε παριέναι, καὶ παρελθόντες οἱ Αθηναῖοι ἔλεγον τοιάδε: B.C. 432.

ογ'. ‘Η ΜΕΝ πρέσβευσις ἡμῶν οὐκ ἐς ‘ἀντιλογίαν τοῖς ἡμετέροις ξυμμάχοις ἐ‘γένετο, ἀλλὰ περὶ ὧν ἡ πόλις ἔπεμψεν. ‘αἰσθόμενοι δὲ καταβοὴν οὐκ ὀλίγην οὖ‘σαν ἡμῶν, παρήλθομεν, οὐ τοῖς ἐγκλή‘μασι τῶν πόλεων ἀντεροῦντες, (οὐ γὰρ παρὰ ‘δικασταῖς ὑμῖν οὔτε ἡμῶν, οὔτε τούτων, οἱ ‘λόγοι ἂν γίγνοιντο) ἀλλ' ὅπως μὴ ῥαδίως ‘περὶ μεγάλων πραγμάτων, τοῖς ξυμμά‘χοις πειθόμενοι, χεῖρον βουλεύσησθε· καὶ ‘ἅμα βουλόμενοι περὶ τοῦ παντὸς λόγου τοῦ

ἐς ἡμᾶς καθεστῶτος δηλῶσαι, ὡς οὔτε ἀπεικότως ἔχομεν ἃ κεκτήμεθα, ἥ τε πόλις ἡμῶν ἀξία λόγου ἐστί. καὶ τὰ μὲν πάνυ παλαιὰ τί δεῖ λέγειν; ὧν ἀκοαὶ μᾶλλον λόγων μάρτυρες, ἢ ὄψεις τῶν ἀκουσομένων· τὰ δὲ Μηδικὰ, καὶ ὅσα αὐτοὶ ξύνιστε, εἰ καὶ δι' ὄχλου μᾶλλον ἔσται ἀεὶ προβαλλομένοις, ἀνάγκη λέγειν. καὶ γὰρ ὅτε ἐδρῶμεν, ἐπ' ὠφελείᾳ ἐκινδυνεύετο, ἧς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέχετε, τοῦ δὲ λόγου, μὴ παντὸς, εἴ τι ὠφελεῖ, στερισκόμεθα. ῥηθήσεται δὲ οὐ παραιτήσεως μᾶλλον ἕνεκα ἢ μαρτυρίου, καὶ δηλώσεως πρὸς οἵαν ὑμῖν πόλιν μὴ εὖ βουλευομένοις ὁ ἀγὼν καταστήσεται. φαμὲν γὰρ Μαραθῶνί τε μόνοι προκινδυνεῦσαι τῷ βαρβάρῳ, καὶ ὅτε τὸ ὕστερον ἦλθεν, οὐχ ἱκανοὶ ὄντες κατὰ γῆν ἀμύνεσθαι, ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς πανδημεὶ, ἐν Σαλαμῖνι ξυνναυμαχῆσαι, ὅπερ ἔσχε μὴ κατὰ πόλεις αὐτὸν

‘ ἐπιπλέοντα τὴν Πελοπόννησον πορθεῖν, B.C. 432
‘ ἀδυνάτων ὄντων πρὸς ναῦς πολλὰς ἀλ-
‘ λήλοις ἐπιβοηθεῖν. τεκμήριον δὲ μέγιστον
‘ αὐτὸς ἐποίησε. νικηθεὶς γὰρ ταῖς ναυ-
‘ σὶν, ὡς οὐκέτι αὐτῷ ὁμοίας οὔσης τῆς δυ-
‘ νάμεως, κατὰ τάχος τῷ πλέονι τοῦ στρα-
‘ τοῦ ἀνεχώρησε.

οδ'. ‘ Τοιούτου μέντοι τούτου ξυμβάντος,
‘ καὶ σαφῶς δηλωθέντος ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶ
‘ τῶν Ἑλλήνων τὰ πράγματα ἐγένετο,
‘ τρία τὰ ὠφελιμώτατα ἐς αὐτὸ πα-
‘ ρεσχόμεθα, ἀριθμόν τε νεῶν πλεῖστον, καὶ
‘ ἄνδρα στρατηγὸν ξυνετώτατον, καὶ προ-
‘ θυμίαν ἀοκνοτάτην· ναῦς μέν γε ἐς τὰς
‘ τετρακοσίας, ὀλίγῳ ἐλάσσους τῶν δύο
‘ μοιρῶν· Θεμιστοκλέα δὲ ἄρχοντα, ὃς αἰ-
‘ τιώτατος ἐν τῷ στενῷ ναυμαχῆσαι ἐγέ-
‘ νετο. ὅπερ σαφέστατα ἔσωσε τὰ πράγ-
‘ ματα· καὶ αὐτὸν διὰ τοῦτο ὑμεῖς ἐτι-
‘ μήσατε, μάλιστα δὴ ἄνδρα ξένον τῶν ὡς
‘ ὑμᾶς ἐλθόντων. προθυμίαν δὲ καὶ πολὺ

« τολμηροτάτην ἐδείξαμεν, οἵ γε, ἐπειδὴ « ἡμῖν κατὰ γῆν οὐδεὶς ἐβοήθει, τῶν ἄλ-« λων ἤδη μέχρι ἡμῶν δουλευόντων, ἠξιώ-« σαμεν, ἐκλιπόντες τὴν πόλιν, καὶ τὰ « οἰκεῖα διαφθείραντες, μηδ' ὡς τὸ τῶν « περιλοίπων ξυμμάχων κοινὸν προλιπεῖν, « μηδὲ σκεδασθέντες ἀχρεῖοι αὐταῖς γε-« νέσθαι, ἀλλ' ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς, κιν-« δυνεῦσαι, καὶ μὴ ὀργισθῆναι ὅτι ἡμῖν « οὐ προετιμωρήσατε. ὥστε φαμὲν οὐχ ἧσ-« σον αὐτοὶ ὠφελῆσαι ὑμᾶς, ἢ τυχεῖν « τούτου. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀπό τε οἰκουμένων « τῶν πόλεων, καὶ ἐπὶ τῷ τὸ λοιπὸν νέ-« μεσθαι, ἐπειδὴ ἐδείσατε ὑπὲρ ὑμῶν καὶ « οὐχ ἡμῶν τὸ πλέον, ἐβοηθήσατε· ὅτε γοῦν « ἦμεν ἔτι σῶοι, οὐ παρεγένεσθε. ἡμεῖς δὲ « ἀπό τε τῆς οὐκ οὔσης ἔτι ὁρμώμενοι, καὶ « ὑπὲρ τῆς ἐν βραχείᾳ ἐλπίδι οὔσης κιν-« δυνεύοντες, ξυνεσώσαμεν ὑμᾶς τε τὸ μέ-« ρος, καὶ ἡμᾶς αὐτούς. εἰ δὲ προσεχωρή-« σαμεν πρότερον τῷ Μήδῳ, δείσαντες,

‘ ὥσπερ καὶ ἄλλοι, περὶ τῇ χώρᾳ, ἢ μὴ B.C.
‘ ἐτολμήσαμεν ὕστερον ἐσβῆναι ἐς τὰς ναῦς, 432.
‘ ὡς διεφθαρμένοι, οὐδὲν ἂν ἔτι ἔδει ὑμᾶς μὴ
‘ ἔχοντας ναῦς ἱκανὰς ναυμαχεῖν, ἀλλὰ
‘ καθ’ ἡσυχίαν ἂν αὐτῷ προεχώρησε τὰ
‘ πράγματα ᾗ ἐβούλετο.

οέ. ‘ Ἆρ’ ἄξιοί ἐσμεν, ὦ Λακεδαιμόνι-
‘ οι, καὶ προθυμίας ἕνεκα τῆς τότε, καὶ
‘ γνώμης ξυνέσεως, ἀρχῆς τε ἧς ἔχομεν,
‘ τοῖς Ἕλλησι μὴ οὕτως ἄγαν ἐπιφθόνως
‘ διακεῖσθαι; καὶ γὰρ αὐτὴν τήνδε ἐλάβο-
‘ μεν οὐ βιασάμενοι, ἀλλ’ ὑμῶν μὲν οὐκ ἐ-
‘ θελησάντων παραμεῖναι πρὸς τὰ ὑπό-
‘ λοιπα τοῦ βαρβάρου, ἡμῖν δὲ προσελθόν-
‘ των τῶν ξυμμάχων, καὶ αὐτῶν δεηθέν-
‘ των ἡγεμόνας καταστῆναι. ἐξ αὐτοῦ δὲ
‘ τοῦ ἔργου κατηναγκάσθημεν τὸ πρῶτον
‘ προαγαγεῖν αὐτὴν ἐς τόδε, μάλιστα μὲν
‘ ὑπὸ δέους, ἔπειτα δὲ καὶ τιμῆς, ὕστερον
‘ καὶ ὠφελείας. καὶ οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι ἐ-
‘ δόκει εἶναι, τοῖς πολλοῖς ἀπηχθημένους,

‘ καί τινων καὶ ἤδη ἀποςάντων καλεςραμ-
‘ μένων, ὑμῶν τε ἡμῖν ὐκέτι ὁμοίως φίλων,
‘ ἀλλ᾽ ὑπόπlων καὶ διαφόρων ὄνlων, ἀνέν-
‘ τας κινδυνεύειν. καὶ γὰρ ἂν αἱ ἀποςά-
‘ σεις πρὸς ὑμᾶς ἐγίγνοντο. πᾶσι δὲ ἀνε-
‘ πίφθονον, τὰ ξυμφέροντα τῶν μεγίςων
‘ πέρι κινδύνων εὖ τίθεσθαι.

ος´. ‘ Ὑμεῖς γοῦν, ὦ Λακεδαιμόνιοι,
‘ τὰς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ
‘ ὑμῖν ὠφέλιμον καταςησάμενοι ἐξηγεῖσ-
‘ θε· καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντὸς
‘ ἀπήχθεσθε ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ, ὥσπερ ἡμεῖς,
‘ εὖ ἴσμεν μὴ ἂν ἧσσον ὑμᾶς λυπηρὺς γε-
‘ νομένυς τοῖς ξυμμάχοις, καὶ ἀναγκασθέν-
‘ τας ἂν ἢ ἄρχειν ἐγκρατῶς, ἢ αὐτοὺς
‘ κινδυνεύειν. ὕτως ὐδ᾽ ἡμεῖς θαυμαςὸν ὐ-
‘ δὲν πεποιήκαμεν, ὐδ᾽ ἄπο τῦ ἀνθρωπείυ
‘ τρόπυ, εἰ ἀρχήν τε διαδιδομένην ἐδεξά-
‘ μεθα, καὶ ταύτην μὴ ἀνεῖμεν, ὑπὸ τῶν
‘ μεγίςων νικηθέντες, τιμῆς, καὶ δέους,
‘ καὶ ὠφελείας· οὐδ᾽ αὖ πρῶτοι τοῦ τοι-

‘ οὕτου ὑπάρξαντες, ἀλλ’ ἀεὶ καθεςῶ- B. C. 432.
‘ τος, τὸν ἥσσω ὑπὸ τῦ δυνατωτέρυ κα-
‘ τείργεσθαι· ἄξιοί τε ἅμα νομίζοντες εἶ-
‘ ναι, καὶ ὑμῖν δοκοῦντες, μέχρις οὗ τὰ
‘ ξυμφέροντα λογιζόμενοι, τῷ δικαίῳ λό-
‘ γῳ νῦν χρῆσθε· ὃν ὐδεὶς πω, παρατυ-
‘ χὸν ἰσχύϊ τι κτήσασθαι, προθεὶς, τῦ μὴ
‘ πλέον ἔχειν ἀπετράπετο. ἐπαινεῖσθαί
‘ τε ἄξιοι οἵτινες χρησάμενοι τῇ ἀνθρωπεία
‘ φύσει ὥςε ἑτέρων ἄρχειν, δικαιότεροι ἢ
‘ κατὰ τὴν ὑπάρχυσαν δύναμιν γένωνται.
‘ ἄλλυς γ’ ἂν ὖν οἰόμεθα, τὰ ἡμέτερα
‘ λαβόντας δεῖξαι ἂν μάλιςα εἴτι μετρι-
‘ άζομεν· ἡμῖν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐπιεικοῦς ἀ-
‘ δοξία τοπλέον ἢ ἔπαινος ὐκ εἰκότως πε-
‘ ριέςη.

οζ΄. ‘ Καὶ ἐλασσύμενοι γὰρ ἐν ταῖς
‘ ξυμβολαίαις πρὸς τὺς ξυμμάχυς δίκαις,
‘ καὶ παρ’ ἡμῖν αὐτοῖς ἐν ταῖς ὁμοίοις νό-
‘ μοις ποιήσαντες τὰς κρίσεις, φιλοδικεῖν
‘ δοκῦμεν. καὶ οὐδεὶς σκοπεῖ αὐτῶν, ταῖς

καὶ ἄλλοθί που ἔχουσιν ἀρχὴν, καὶ ἧσσον ἡμῶν πρὸς τοὺς ὑπηκόους μετρίοις οὖσι διότι τοῦτο οὐκ ὀνειδίζεται. βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἂν ἐξῇ, δικάζεσθαι οὐδὲν προσδέονται. οἱ δὲ, εἰθισμένοι πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἴσου ὁμιλεῖν, ἤν τι παρὰ τὸ μὴ οἴεσθαι χρῆναι, ἢ γνώμῃ, ἢ δυνάμει τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν, καὶ ὁπωσοῦν ἐλασσωθῶσιν, οὐ τοῦ πλείονος μὴ στερισκόμενοι, χάριν ἔχουσιν, ἀλλὰ τοῦ ἐνδεοῦς, χαλεπώτερον φέρουσιν ἢ εἰ ἀπὸ πρώτης ἀποθέμενοι τὸν νόμον, φανερῶς ἐπλεονεκτοῦμεν. ἐκείνως δὲ οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἀντέλεγον ὡς οὐ χρεὼν τὸν ἥσσω τῷ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν. ἀδικούμενοί τε, ὡς ἔοικεν, οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον ὀργίζονται, ἢ βιαζόμενοι. τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἴσου, δοκεῖ πλεονεκτεῖσθαι· τὸ δ' ἀπὸ τοῦ κρείττονος, καταναγκάζεσθαι. ὑπὸ γοῦν τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἠνείχοντο· ἡ δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ, χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι.

εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ ἀεὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. ὑμεῖς γ' ἂν οὖν εἰ καθελόντες ἡμᾶς ἄρξαιτε, τάχα ἂν τὴν εὔνοιαν, ἣν διὰ τὸ ἡμέτερον δέος εἰλήφατε, μεταβάλοιτε· εἴπερ οἷα καὶ τότε πρὸς τὸν Μῆδον δι' ὀλίγου ἡγησάμενοι ἀπεδείξατε, ὅμοια κ̀ νῦν γνώσεσθε. ἄμικτα γὰρ τάτε καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς νόμιμα τοῖς ἄλλοις ἔχετε, κ̀ προσέτι εἷς ἕκαστος ἐξιὼν, οὔτε τούτοις χρῆται, οὔθ' οἷς ἡ ἄλλη Ἑλλὰς νομίζει.

B.C. 432.

οη'. Βουλεύεσθε οὖν βραδέως, ὡς οὐ περὶ βραχέων. καὶ μὴ ἀλλοτρίαις γνώμαις καὶ ἐγκλήμασι πεισθέντες, οἰκεῖον πόνον προσθῆσθε. τοῦ δὲ πολέμου τὸν παράλογον, ὅσος ἐστὶ, πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι, προδιάγνωτε. μηκυνόμενος γὰρ φιλεῖ ἐς τύχας τὰ πολλὰ περιίστασθαι. ὧν ἴσον τε ἀπέχομεν, καὶ ὁποτέρως ἔσται, ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται. ἰόντες τε οἱ ἄνθρωποι ἐς τοὺς πολέμους, τῶν ἔργων πρότε-

« ρον ἔχονται ἃ χρῆν ὕστερον δρᾶν· κακο-
« παθοῦντες δὲ ἤδη, τῶν λόγων ἅπτον-
« ται. ἡμεῖς δὲ ἐν οὐδεμιᾷ πω τοιαύτῃ
« ἁμαρτίᾳ ὄντες, οὔτ' αὐτοὶ, οὔθ' ὑμᾶς
« ὁρῶντες, λέγομεν ὑμῖν, ἕως ἔτι αὐθαί-
« ρετος ἀμφοτέροις ἡ εὐβουλία, σπονδὰς
« μὴ λύειν, μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους,
« τὰ δὲ διάφορα δίκῃ λύεσθαι κατὰ τὴν
« ξυνθήκην. ἢ θεοὺς τοὺς ὁρκίους μάρτυ-
« ρας ποιούμενοι, πειρασόμεθα ἀμύνεσθαι
« πολέμου ἄρχοντας ταύτῃ ᾗ ἂν ὑφη-
« γῆσθε.

οθ'. Τοιαῦτα μὲν οἱ Ἀθηναῖοι εἶπον. ἐπειδὴ δὲ τῶν ξυμμάχων ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐγκλήματα τὰ ἐς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τῶν Ἀθηναίων ἃ ἔλεξαν, μεταστησάμενοι πάντας, ἐβουλεύοντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς, περὶ τῶν παρόντων. καὶ τῶν μὲν πλεόνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἱ γνῶμαι ἔφερον, ἀδικεῖν τε τοὺς Ἀθηναίους ἤδη, καὶ πολεμητέα εἶναι ἐν τάχει. παρελθὼν δὲ

Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ἀνὴρ καὶ ξυνετὸς δοκῶν εἶναι καὶ σώφρων, ἔλεξε τοιάδε. B.C. 432.

π΄. ‘ ΚΑΙ αὐτὸς πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειρός εἰμι, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμῶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ ὁρῶ· ὥστε μήτε ἀπειρίᾳ ἐπιθυμῆσαί τινα τοῦ ἔργου (ὅπερ ἂν οἱ πολλοὶ πάθοιεν) μήτε ἀγαθὸν καὶ ἀσφαλὲς νομίσαντα. εὕροιτε δ᾽ ἂν τὸν πόλεμον τόνδε, περὶ οὗ νῦν βουλεύεσθε, οὐκ ἂν ἐλάχιστον γενόμενον, εἰ σωφρόνως τις αὐτὸν ἐκλογίζοιτο. πρὸς μὲν γὰρ τοὺς Πελοποννησίους καὶ τοὺς ἀστυγείτονας παρόμοιος ἡμῶν ἡ ἀλκὴ, καὶ διὰ ταχέων οἷόν τε ἐφ᾽ ἕκαστα ἐλθεῖν· πρὸς δὲ ἄνδρας οἳ γῆν τε ἑκὰς ἔχουσι, καὶ προσέτι θαλάσσης ἐμπειρότατοί εἰσι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἄριστα ἐξήρτυνται, πλούτῳ τε ἰδίῳ καὶ δημοσίῳ, καὶ ναυσὶ, καὶ ἵπποις, καὶ ὅπλοις, καὶ ὄχλῳ, ὅσος οὐκ ἐν ἄλλῳ ἑνί γε χωρίῳ Ἑλληνικῷ ἐστιν· ἔτι δὲ καὶ ξυμμάχους πολλοὺς φόρου ὑποτε-

‘ λεῖς ἔχουσι πῶς χρὴ πρὸς τούτους ῥᾳδίως
‘ πόλεμον ἄρασθαι, καὶ τίνι πιστεύσαντας,
‘ ἀπαρασκεύους ἐπειχθῆναι; πότερον ταῖς
‘ ναυσίν; ἀλλ' ἥσσους ἐσμέν. εἰ δὲ μελετή-
‘ σομεν, καὶ ἀντιπαρασκευαθησόμεθα, χρό-
‘ νος ἐνέσται. ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν; ἀλλὰ
‘ πολλῷ ἔτι πλέον τούτου ἐλλείπομεν, καὶ
‘ οὔτε ἐν κοινῷ ἔχομεν, οὔτε ἑτοίμως ἐκ τῶν
‘ ἰδίων φέρομεν.

πα'. ‘ Τάχ' ἂν τις θαρσοίη ὅτι τοῖς
‘ ὅπλοις αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει ὑπερφέρο-
‘ μεν, ὥστε τὴν γῆν δηοῦν ἐπιφοιτῶντες, τοῖς
‘ δὲ ἄλλη γῆ ἐστι πολλὴ ἧς ἄρχουσι, καὶ
‘ ἐκ θαλάσσης ὧν δέονται ἐπάξονται. εἰ
‘ δ' αὖ τοὺς ξυμμάχους ἀφιστάναι πειρα-
‘ σόμεθα, δεήσει καὶ τούτοις ναυσὶ βοηθεῖν,
‘ τὸ πλέον οὖσι νησιώταις. τίς οὖν ἔσται ἡ-
‘ μῶν ὁ πόλεμος; εἰ μὴ γὰρ ἢ ναυσὶ κρα-
‘ τήσομεν, ἢ τὰς προσόδους ἀφαιρήσομεν,
‘ ἀφ' ὧν τὸ ναυτικὸν τρέφουσι, βλαψόμε-
‘ θα τὰ πλέω. κἂν τούτῳ οὐδὲ καταλύ-

ἐσθαι ἔτι καλὸν ἄλλως τε καὶ εἰ δόξομεν B.C.
ἄρξαι μᾶλλον τῆς διαφορᾶς. μὴ γὰρ δὴ 432.
ἐκείνῃ γε τῇ ἐλπίδι ἐπαιρώμεθα, ὡς ταχὺ παυθήσεται ὁ πόλεμος, ἢν τὴν γῆν αὐτῶν τέμωμεν. δέδοικα δὲ μᾶλλον μὴ καὶ τοῖς παισὶν αὐτὸν ὑπολίπωμεν. οὕτως εἰκὸς Ἀθηναίους φρονήματι, μήτε τῇ γῇ δουλεῦσαι, μήτε ὥσπερ ἀπείρους καταπλαγῆναι τῷ πολέμῳ.

πβ'. Οὐ μὴν οὐδὲ ἀναισθήτως αὐτοὺς κελεύω τούς τε ξυμμάχους ἡμῶν ἐᾶν βλάπτειν, καὶ ἐπιβουλεύοντας μὴ καταφορᾶν, ἀλλὰ ὅπλα μὲν μήπω κινεῖν, πέμπειν δὲ καὶ αἰτιᾶσθαι μήτε πόλεμον ἄγαν δηλοῦντας, μήθ' ὡς ἐπιτρέψομεν· κἀν τούτῳ καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐξαρτύεσθαι, ξυμμάχων τε προσαγωγῇ, καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, εἴ ποθέν τινα ἢ ναυτικοῦ ἢ χρημάτων δύναμιν προσληψόμεθα. ἀνεπίφθονον δὲ, ὅσοι ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ὑπ' Ἀθηναίων ἐπιβουλευόμεθα, μὴ Ἑλ-

λήνας μόνον ἀλλὰ καὶ βαρβάρους προσλαβόντας, διασωθῆναι. καὶ τὰ αὑτῶν ἅμα ἐκποριζώμεθα. καὶ ἢν μὲν ἐπακούσωσί τι πρεσβευομένων ἡμῶν, ταῦτα ἄριστα. ἢν δὲ μὴ, διελθόντων ἐτῶν δύο καὶ τριῶν, ἄμεινον ἤδη, ἢν δοκῇ, πεφραγμένοι, ἴμεν ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ ἴσως ὁρῶντες ἡμῶν ἤδη τήν τε παρασκευὴν, καὶ τοὺς λόγους αὐτῇ ὅμοια ὑποσημαίνοντας, μᾶλλον ἂν εἴκοιεν, καὶ γῆν ἔτι ἄτμητον ἔχοντες, καὶ περὶ παρόντων ἀγαθῶν καὶ οὔπω ἐφθαρμένων βουλευόμενοι. μὴ γὰρ ἄλλο τι νομίσητε τὴν γῆν αὐτῶν ἢ ὅμηρον ἔχειν· καὶ οὐχ ἧσσον, ὅσῳ ἄμεινον ἐξείργασται. ἧς φείδεσθαι χρὴ ὡς ἐπιπλεῖστον, καὶ μὴ ἐς ἀπόνοιαν καταστήσαντας αὐτοὺς, ἀληπτοτέρους ἔχειν. εἰ γὰρ ἀπαράσκευοι τοῖς τῶν ξυμμάχων ἐγκλήμασιν ἐπειχθέντες τεμοῦμεν αὐτὴν, ὁρᾶτε ὅπως μὴ αἴσχιον καὶ ἀπορώτερον τῇ Πελοποννήσῳ πράξωμεν. ἐγκλήματα μὲν γὰρ καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν

‘ οἷόν τε καταλῦσαι. πόλεμον δὲ ξύμπαν- B. C. 432.
‘ τας ἀραμένους ἕνεκα τῶν ἰδίων, ὃν οὐχ ὑ-
‘ πάρχει εἰδέναι καθότι χωρήσει· οὐ ῥάδι-
‘ ον εὐπρεπῶς θέσθαι.

πγʹ. ‘ Καὶ ἀνανδρία μηδενὶ, πολλοὺς
‘ μιᾷ πόλει μὴ ταχὺ ἐπελθεῖν, δοκείτω
‘ εἶναι. εἰσὶ γὰρ καὶ ἐκείνοις οὐκ ἐλάσσους
‘ χρήματα φέροντες ξύμμαχοι· καὶ ἔστιν ὁ
‘ πόλεμος οὐχ ὅπλων τοπλέον, ἀλλὰ δα-
‘ πάνης, δι᾽ ἣν τὰ ὅπλα ὠφελεῖ, ἄλλως
‘ τε καὶ ἠπειρώταις πρὸς θαλασσίους. πο-
‘ ρισώμεθα οὖν πρῶτον αὐτὴν, καὶ μὴ τοῖς
‘ τῶν ξυμμάχων λόγοις πρότερον ἐπαιρώ-
‘ μεθα. οἵπερ δὲ καὶ τῶν ἀποβαινόντων το-
‘ πλέον ἐπ᾽ ἀμφότερα τῆς αἰτίας ἕξομεν,
‘ οὗτοι καὶ καθ᾽ ἡσυχίαν τὶ αὐτῶν προΐδωμεν.

πδʹ. ‘ Καὶ τὸ βραδὺ καὶ μέλλον ὃ μέμ-
‘ φονται μάλιστα ἡμῶν, μὴ αἰσχύνεσθε. σπεύ-
‘ δοντές τε γὰρ, σχολαίτερον ἂν παύ-
‘ σαισθε, διὰ τὸ ἀπαράσκευοι ἐγχειρεῖν· καὶ
‘ ἅμα ἐλευθέραν καὶ εὐδοξοτάτην πόλιν διὰ

παντὸς νεμόμεθα· καὶ δύναται μάλιστα σωφροσύνη ἔμφρων τοῦτ' εἶναι· μόνοι γὰρ δι' αὐτὸ εὐπραγίαις τε οὐκ ἐξυβρίζομεν· καὶ ξυμφοραῖς ἧσσον ἑτέρων εἴκομεν· τῶν τε ξὺν ἐπαίνῳ ἐποτρυνόντων ἡμᾶς ἐπὶ τὰ δεινά, παρὰ τὸ δοκοῦν ἡμῖν, οὐκ ἐπαιρόμεθα ἡδονῇ· καὶ ἥν τις ἄρα ξὺν κατηγορίᾳ παροξύνῃ, οὐδὲν δὴ μᾶλλον ἀχθεσθέντες ἀνεπείσθημεν· πολεμικοί τε καὶ εὔβουλοι διὰ τὸ εὔκοσμον γιγνόμεθα, τὸ μέν, ὅτι αἰδὼς σωφροσύνης πλεῖστον μετέχει, αἰσχύνης δὲ εὐψυχία· εὔβουλοι δέ, ἀμαθέστεροι τῶν νόμων τῆς ὑπεροψίας παιδευόμενοι, καὶ ξὺν χαλεπότητι σωφρονέστεροι ἢ ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστεῖν. καὶ μὴ τὰ ἀχρεῖα ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες, τὰς τῶν πολεμίων παρασκευὰς λόγῳ καλῶς μεμφόμενοι, ἀνομοίως ἔργῳ ἐπεξιέναι· νομίζειν δὲ τάς τε διανοίας τῶν πέλας παραπλησίους εἶναι, καὶ τὰς προσπιπτούσας τύχας οὐ λόγῳ διαιρετάς· αἰεὶ δὲ ὡς πρὸς

' εὖ βουλευομένους τοὺς ἐναντίους ἔργῳ παρα- B.C. 432.
' σκευαζόμεθα. καὶ οὐκ ἐξ ἐκείνων ὡς ἁμαρ-
' τησομένων ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας, ἀλλ'
' ὡς ἡμῶν αὐτῶν ἀσφαλῶς προνοουμένων.
' πολύ τε διαφέρειν οὐ δεῖ νομίζειν ἄνθρω-
' πον ἀνθρώπου, κράτιστον δὲ εἶναι ὅστις ἐν
' τοῖς ἀναγκαιοτάτοις παιδεύεται.

πέ. ' Ταύτας οὖν ἃς οἱ πατέρες τε ἡ-
' μῖν παρέδοσαν μελέτας, καὶ αὐτοὶ δια-
' παντὸς ὠφελούμενοι ἔχομεν, μὴ παρῶ-
' μεν, μηδ' ἐπειχθέντες ἐν βραχεῖ μορίῳ
' ἡμέρας, περὶ πολλῶν σωμάτων, καὶ χρη-
' μάτων, καὶ πόλεων, καὶ δόξης, βουλεύσω-
' μεν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν. ἔξεστι δ' ἡμῖν
' μᾶλλον ἑτέρων, διὰ ἰσχύν. καὶ πρὸς τοὺς
' Αθηναίους πέμπετε μὲν περὶ τῆς Ποτι-
' δαίας, πέμπετε δὲ περὶ ὧν οἱ ξύμμαχοι
' φασὶν ἀδικεῖσθαι, ἄλλως τε καὶ ἑτοίμων
' ὄντων αὐτῶν δίκας δοῦναι. ἐπὶ δὲ τὸν δι-
' δόντα, οὐ πρότερον νόμιμον ὡς ἐπ' ἀδικοῦντα
' ἰέναι. παρασκευάζεσθε δὲ τὸν πόλεμον

‘ ἅμα. ταῦτα γὰρ καὶ κράτιστα βουλεύ-
‘ σεσθε, καὶ τοῖς ἐναντίοις φοβερώτατα.’ Καὶ ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοιαῦτα εἶπε· παρελθὼν δὲ Σθενελαΐδας τελευταῖος, εἷς τῶν Ἐφόρων τότε ὢν, ἔλεξε τοῖς Λακεδαιμονίοις ὧδε.

πς΄. ‘ ΤΟΥΣ μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς
‘ τῶν Ἀθηναίων οὐ γιγνώσκω· ἐπαινέσαντες
‘ γὰρ πολλὰ ἑαυτοὺς, οὐδαμοῦ ἀντεῖπον ὡς
‘ οὐκ ἀδικοῦσι τοὺς ἡμετέρους ξυμμάχους, καὶ
‘ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι εἰ πρὸς τοὺς
‘ Μήδους ἐγένοντο ἀγαθοὶ τότε πρὸς δ᾽ ἡμᾶς
‘ κακοὶ νῦν, διπλασίας ζημίας ἄξιοί εἰσιν,
‘ ὅτι ἀντ᾽ ἀγαθῶν κακοὶ γεγένηνται. ἡμεῖς
‘ δὲ ὅμοιοι καὶ τότε καὶ νῦν ἐσμὲν, καὶ τοὺς
‘ ξυμμάχους, ἢν σωφρονῶμεν, οὐ περιοψόμε-
‘ θα ἀδικουμένους, οὐδὲ μελλήσομεν τιμωρεῖν·
‘ οἱ δ᾽ οὐκέτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν. ἄλ-
‘ λοις μὲν γὰρ χρήματά ἐστι πολλὰ καὶ νῆες
‘ καὶ ἵπποι· ἡμῖν δὲ, ξύμμαχοι ἀγαθοὶ, οὓς
‘ οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθηναίοις ἐστὶν, οὐδὲ δι-

' καις καὶ λόγοις διακριτέα, μὴ λόγῳ καὶ B.C. 432.
' αὐτὺς βλαπτομένυς· ἀλλὰ τιμωρητέα ἐν
' τάχει, καὶ παντὶ σθένει. καὶ ὡς ἡμᾶς
' πρέπει βυλεύεσθαι ἀδικουμένους, μηδεὶς
' διδασκέτω. ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας ἀδι-
' κεῖν, μᾶλλον πρέπει πολὺν χρόνον βυ-
' λεύεσθαι. ψηφίζεσθε ὖν, ὦ Λακεδαιμό-
' νιοι, ἀξίως τῆς Σπάρτης τὸν πόλεμον· καὶ
' μήτε τὺς Αθηναίους ἐᾶτε μείζους γίγ-
' νεσθαι, μήτε τὺς ξυμμάχυς καταπροδί-
' δῶμεν, ἀλλὰ ξὺν τοῖς θεοῖς ἐπίωμεν ἐπὶ
' τὺς ἀδικῦντας.'

πζ'. Τοιαῦτα λέξας, ἐπεψήφιζεν αὐτὸς Εφορος ὢν ἐς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ (κρίνυσι γὰρ βοῇ, καὶ ὐ ψήφῳ) ὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοὴν ὁποτέρα μείζων, ἀλλὰ βυλόμενος αὐτὺς φανερῶς ἀποδεικνυμένυς τὴν γνώμην, ἐς τὸ πολεμεῖν μᾶλλον ὁρμῆσαι, ἔλεξεν, ' Οτῳ
' μὲν ὑμῶν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, δοκῦσι λελύ-
' σθαι αἱ σπονδαὶ, καὶ οἱ Αθηναῖοι ἀδικεῖν,

‘ ἀναϛήτω ἐς ἐκεῖνο τὸ χωρίον’ (δείξας τι χωρίον αὐτοῖς) ὅτῳ δὲ μὴ δοκῦσιν, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα. ἀναϛάντες δὲ διέϛησαν, καὶ πολλῷ πλείυς ἐγένοντο οἷς ἐδόκυν αἱ σπονδαὶ λελύσθαι. προσκαλέσαντές τε τὺς ξυμμάχυς, εἶπον, ‘ Ὅτι σφίσι μὲν δοκοῖεν ἀ‐ ‘ δικεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, βὔλεσθαι δὲ καὶ τοὺς ‘ πάντας ξυμμάχυς παρακαλέσαντες, ψῆ‐ ‘ φον ἐπαγαγεῖν· ὅπως κοινῇ βυλευσάμε‐ ‘ νοι, τὸν πόλεμον ποιῶνται, ἢν δοκῇ.’ καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ’ οἴκου διαπραξάμενοι ταῦτα· καὶ οἱ Ἀθηναίων πρέσβεις ὕϛερον, ἐφ’ ἅπερ ἦλθον χρηματίσαντες. ἡ δὲ διαγνώμη αὕτη τῆς ἐκκλησίας, τῦ τὰς σπονδὰς λελύσθαι, ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει τῶν τριακοντυτίδων σπονδῶν προκεχωρηκυιῶν, αἳ ἐγένοντο μετὰ τὰ Εὐβοϊκά.

πή. Ἐψηφίσαντο δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς σπονδὰς λελύσθαι, καὶ πολεμητέα εἶναι, ὐ τοσῦτον τῶν ξυμμάχων πεισθέντες

τοῖς λόγοις, ὅσον φοβούμενοι τοὺς Αθηναίους, μὴ ἐπὶ μεῖζον δυνηθῶσιν, ὁρῶντες αὐτοῖς τὰ πολλὰ τῆς Ἑλλάδος ὑποχείρια ἤδη ὄντα.

πθ'. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι τρόπῳ τοιῷδε ἦλθον ἐπὶ τὰ πράγματα ἐν οἷς ηὐξήθησαν. ἐπειδὴ Μῆδοι ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Εὐρώπης νικηθέντες καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ οἱ καταφυγόντες αὐτῶν ταῖς ναυσὶν ἐς Μυκάλην, διεφθάρησαν, Λεωτυχίδης μὲν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῶν ἐν Μυκάλῃ Ἑλλήνων, ἀπεχώρησεν ἐπ' οἴκου, ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου ξυμμάχους· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ ἀπὸ Ἰωνίας καὶ Ἑλλησπόντου ξύμμαχοι, ἤδη ἀφεστηκότες ἀπὸ βασιλέως ὑπομείναντες Σηστὸν ἐπολιόρκουν, Μήδων ἐχόντων· καὶ ἐπιχειμάσαντες εἷλον αὐτὴν, ἐκλιπόντων τῶν βαρβάρων. καὶ μετὰ τοῦτο ἀπέπλευσαν ἐξ Ἑλλησπόντου ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις. Ἀθηναίων δὲ τὸ κοινὸν, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ βάρβαροι ἐκ τῆς χώρας ἀπῆλθον, διεκομίζοντο εὐθὺς

ὅθεν ὑπεξέθεντο παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ τὴν περιοῦσαν κατασκευήν. καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν παρεσκευάζοντο, καὶ τὰ τείχη. τοῦ τε γὰρ περιβόλου βραχέα εἱστήκει, καὶ οἰκίαι, αἱ μὲν πολλαὶ ἐπεπτώκεσαν, ὀλίγαι δὲ περιῆσαν, ἐν αἷς αὐτοὶ ἐσκήνησαν οἱ δυνατοὶ τῶν Περσῶν.

ϟ'. Λακεδαιμόνιοι δὲ, αἰσθόμενοι τὸ μέλλον, ἦλθον ἐς πρεσβείαν, τὰ μὲν, καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν ὁρῶντες μήποτ' ἐκείνους, μήτε ἄλλον μηδένα τεῖχος ἔχοντα· τὸ δὲ πλέον, τῶν ξυμμάχων ἐξοτρυνόντων, καὶ φοβουμένων τοῦ τε ναυτικοῦ αὐτῶν τὸ πλῆθος, ὃ πρώην οὐχ ὑπῆρχε, καὶ τὴν ἐς τὸν Μηδικὸν πόλεμον τόλμαν γενομένην. ἠξίουν τε αὐτοὺς μὴ τειχίζειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσου μᾶλλον ὅσοις ξυνειστήκει ξυγκαθελεῖν μετὰ σφῶν τοὺς περιβόλους· τὸ μὲν βουλόμενον καὶ ὕποπτον τῆς γνώμης οὐ δηλοῦντες ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς δὲ τοῦ βαρβάρου, εἰ αὖθις ἐπέλθοι, οὐκ ἂν ἔχοντος ἀπὸ ἐχυ-

ῥοῦ ποθὲν, ὥσπερ νῦν ἐκ τῶν Θηβῶν, ὁρμᾶσθαι· τήν τε Πελοπόννησον πᾶσιν ἔφασαν ἀναχώρησίν τε καὶ ἀφορμὴν ἱκανὴν εἶναι. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, Θεμιστοκλέους γνώμῃ, τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ταῦτ' εἰπόντας, ἀποκρινάμενοι ὅτι πέμψουσιν ὡς αὐτοὺς πρέσβεις περὶ ὧν λέγουσιν, εὐθὺς ἀπήλλαξαν· ἑαυτὸν δ' ἐκέλευεν ἀποστέλλειν ὡς τάχιστα ὁ Θεμιστοκλῆς ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἄλλους δὲ πρὸς ἑαυτῷ ἑλομένους πρέσβεις, μὴ εὐθὺς ἐκπέμπειν, ἀλλ' ἐπισχεῖν μέχρι τοσούτου ἕως ἂν ἱκανὸν τὸ τεῖχος αἴρωσιν ὥστε ἀπομάχεσθαι ἐκ τοῦ ἀναγκαιοτάτου ὕψους. τειχίζειν δὲ πάντας πανδημεὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει, καὶ αὐτοὺς, καὶ γυναῖκας, καὶ παῖδας, φειδομένους μήτε ἰδίου μήτε δημοσίου οἰκοδομήματος, ὅθεν τις ὠφέλεια ἔσται ἐς τὸ ἔργον, ἀλλὰ καθαιροῦντας πάντα. καὶ ὁ μὲν ταῦτα διδάξας, καὶ ὑπειπὼν τὰ ἄλλα, ὅτι αὐτὸς τἀκεῖ πράξοι, ᾤχετο. καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐλθὼν, οὐ προσῄει πρὸς τὰς

ἀρχὰς, ἀλλὰ διῆγε, καὶ προὐφασίζετο. καὶ ὁπότε τὶς αὐτὸν ἔροιτο τῶν ἐν τέλει ὄντων ὅτι οὐκ ἐπέρχεται ἐπὶ τὸ κοινὸν, ἔφη, ‘Τοὺς ‘ξυμπρέσβεις ἀναμένειν, ἀσχολίας δέ τινος ‘οὔσης αὐτοὺς ὑπολειφθῆναι· προσδέχεσθαι ‘μέντοι ἐν τάχει ἥξειν, καὶ θαυμάζειν, ὡς ‘οὔπω πάρεισιν.’

ϟα´. Οἱ δὲ, ἀκούοντες, τῷ μὲν Θεμιστοκλεῖ ἐπείθοντο, διὰ φιλίαν αὐτοῦ· τῶν δὲ ἄλλων ἀφικνουμένων, καὶ σαφῶς κατηγορούντων ὅτι τειχίζεταί τε καὶ ἤδη ὕψος λαμβάνει, οὐκ εἶχον ὅπως χρὴ ἀπιστῆσαι. γνοὺς δὲ ἐκεῖνος κελεύει αὐτοὺς μὴ λόγοις μᾶλλον παράγεσθαι, ἢ πέμψαι σφῶν αὐτῶν ἄνδρας οἵτινες χρηστοὶ, καὶ πιστῶς ἀναγγελοῦσι σκεψάμενοι. ἀποστέλλουσιν οὖν· καὶ περὶ αὐτῶν ὁ Θεμιστοκλῆς τοῖς Ἀθηναίοις κρύφα πέμπει, κελεύων ὡς ἥκιστα ἐπιφανῶς κατασχεῖν, καὶ μὴ ἀφεῖναι πρὶν ἂν αὐτοὶ πάλιν κομισθῶσιν. ἤδη γὰρ καὶ ἧκον αὐτῷ οἱ ξυμπρέσβεις, Ἀβρώνυχός τε ὁ Λυσικλέ-

ους, καὶ Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀγγέλλοντες ἔχειν ἱκανῶς τό τεῖχος. ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι σφᾶς, ὁπότε σαφῶς ἀκούσειαν, οὐκέτι ἀφῶσιν. οἵτε οὖν Ἀθηναῖοι τοὺς πρέσβεις ὥσπερ ἐπεστάλη κατεῖχον· καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπελθὼν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐνταῦθα δὴ φανερῶς εἶπεν, ‘ Ὅτι ἡ ‘ μὲν πόλις, σφῶν τετείχισται ἤδη, ὥστε ἱ‑ ‘ κανὴ εἶναι σώζειν τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐ‑ ‘ τῇ. εἰ δέ τι βούλονται Λακεδαιμόνιοι ‘ ἢ οἱ ξύμμαχοι πρεσβεύεσθαι παρὰ σφᾶς, ‘ ὡς πρὸς διαγιγνώσκοντας τολοιπὸν ἰέναι ‘ τά τε σφίσιν αὐτοῖς ξύμφορα καὶ τὰ κοι‑ ‘ νά. τήν τε γὰρ πόλιν ὅτε ἐδόκει ἐκλι‑ ‘ πεῖν ἄμεινον εἶναι, καὶ ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆ‑ ‘ ναι, ἄνευ ἐκείνων ἔφασαν γνόντες τολμῆ‑ ‘ σαι· καὶ ὅσα αὖ μετ’ ἐκείνων βουλεύεσθαι, ‘ οὐδενὸς ὕστεροι γνώμῃ φανῆναι. δοκεῖν οὖν ‘ σφίσι καὶ νῦν ἄμεινον εἶναι, τὴν ἑαυτῶν ‘ πόλιν τεῖχος ἔχειν, καὶ ἰδίᾳ τοῖς πολί‑ ‘ ταις καὶ ἐς τοὺς πάντας ξυμμάχους ὠφελι‑

· μώτερον ἔσεσθαι. οὐ γὰρ οἷόν τ᾽ εἶναι
· μὴ ἀπὸ ἀντιπάλου παρασκευῆς ὁμοιόν
· τι ἢ ἴσον ἐς τὸ κοινὸν βουλεύεσθαι. ἢ
· πάντας οὖν ἀτειχίστους ἔφη χρῆναι ξυμ-
· μαχεῖν, ἢ καὶ τάδε νομίζειν ὀρθῶς ἔχειν.᾽

ϞΒ´. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούσαντες, ὀργὴν μὲν φανερὰν οὐκ ἐποιοῦντο τοῖς Ἀθηναίοις (οὐ δὲ γὰρ ἐπὶ κωλύμῃ, ἀλλὰ γνώμης παραινέσει δῆθεν τῷ κοινῷ ἐπρεσβεύσαντο. ἅμα δὲ καὶ προσφιλεῖς ὄντες ἐν τῷ τότε διὰ τὴν ἐς τὸν Μῆδον προθυμίαν μάλιστα αὐτοῖς ἐτύγχανον) τῆς μέντοι βουλήσεως ἁμαρτάνοντες, ἀδήλως ἤχθοντο. οἵ τε πρέσβεις ἑκατέρων ἀπῆλθον ἐπ᾽ οἴκου ἀνεπικλήτως.

Ϟγ´. Τούτῳ τῷ τρόπῳ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν ἐτείχισαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. καὶ δήλη ἡ οἰκοδομία ἔτι καὶ νῦν ἐστιν ὅτι κατὰ σπουδὴν ἐγένετο. οἱ γὰρ θεμέλιοι παντοίων λίθων ὑπόκεινται, καὶ οὐ ξυνειργασμένων ἔστιν ᾗ, ἀλλ᾽ ὡς ἕκαστοί ποτε προσέφερον· πολ-

λαί τε ϛῆλαι ἀπὸ σημάτων καὶ λίθοι εἰργασμένοι ἐγκατελέγησαν. μείζων γὰρ ὁ περίβολος πανταχῇ ἐξήχθη τῆς πόλεως. καὶ διὰ τοῦτο πάντα ὁμοίως κινοῦντες, ἠπείγοντο. ἔπεισε δὲ καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ λοιπὰ ὁ Θεμιστοκλῆς οἰκοδομεῖν. ὑπῆρκτο δ' αὐτοῦ πρότερον ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἀρχῆς, ἧς κατ' ἐνιαυτὸν Ἀθηναίοις ἦρξε, νομίζων τό, τε χωρίον καλὸν εἶναι, λιμένας ἔχον τρεῖς αὐτοφυεῖς, καὶ αὐτοὺς ναυτικοὺς γεγενημένους, μέγα προφέρειν ἐς τὸ κτήσασθαι δύναμιν. τῆς γὰρ δὴ θαλάσσης πρῶτος ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὡς ἀνθεκτέα ἐστὶ, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐθὺς ξυγκατεσκεύαζε. καὶ ᾠκοδόμησαν τῇ ἐκείνου γνώμῃ τὸ πάχος τοῦ τείχους, ὅπερ νῦν ἔτι δῆλόν ἐστι περὶ τὸν Πειραιᾶ. δύο γὰρ ἅμαξαι ἐναντίαι ἀλλήλαις τοὺς λίθους ἐπῆγον, ἐντὸς δὲ οὔτε χάλιξ, οὔτε πηλὸς ἦν, ἀλλὰ ξυνῳκοδομημένοι μεγάλοι, λίθοι, καὶ ἐν τομῇ ἐγγώνιοι, σιδήρῳ πρὸς ἀλλήλους τὰ ἔξωθεν καὶ μολύβδῳ δεδεμένοι. τὸ

δὲ ὕψος ἥμισυ μάλιστα ἐτελέσθη οὗ διενοεῖτο. ἐβούλετο γὰρ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πάχει ἀφιστάναι τὰς τῶν πολεμίων ἐπιβολάς· ἀνθρώπων τε ἐνόμιζεν ὀλίγων καὶ τῶν ἀχρειοτάτων ἀρκέσειν τὴν φυλακήν, τοὺς δ' ἄλλους ἐς τὰς ναῦς ἐσβήσεσθαι. ταῖς γὰρ ναυσὶ μάλιστα προσέκειτο· ἰδών, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς βασιλέως στρατιᾶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἔφοδον εὐπορωτέραν τῆς κατὰ γῆν οὖσαν· τόν τε Πειραιᾶ ὠφελιμώτερον ἐνόμιζε τῆς ἄνω πόλεως. καὶ πολλάκις τοῖς Ἀθηναίοις παρῄνει, ἢν ἄρα ποτὲ κατὰ γῆν βιασθῶσι, καταβάντας ἐς αὐτόν, ταῖς ναυσὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθίστασθαι. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν οὕτως ἐτειχίσθησαν, καὶ τἆλλα κατεσκευάζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν Μήδων ἀναχώρησιν.

ϞΔ΄. Παυσανίας δὲ ὁ Κλεομβρότου ἐκ Λακεδαίμονος στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ εἴκοσι νεῶν ἀπὸ Πελοποννήσου, ξυνέπλεον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τριάκοντα

ναυσὶ, καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πλῆθος· καὶ ἐστράτευσαν ἐς Κύπρον, καὶ αὐτῆς τὰ πολλὰ κατεστρέψαντο· καὶ ὕστερον ἐς Βυζάντιον, Μήδων ἐχόντων, καὶ ἐξεπολιόρκησαν ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ.

ϛέ. Ἤδη δὲ καὶ βιαίου ὄντος αὐτοῦ, οἵ τε ἄλλοι Ἕλληνες ἤχθοντο, καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ Ἴωνες, καὶ ὅσοι ἀπὸ βασιλέως νεωστὶ ἠλευθέρωντο. φοιτῶντές τε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἠξίουν αὐτοὺς ἡγεμόνας σφῶν γενέσθαι κατὰ τὸ ξυγγενὲς, καὶ Παυσανίᾳ μὴ ἐπιτρέπειν, ἤν που βιάζηται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐδέξαντό τε τοὺς λόγους, καὶ προσεῖχον τὴν γνώμην ὡς οὐ περιοψόμενοι, τἄλλα τε καταστησόμενοι ᾗ φαίνοιτο ἄριστα αὐτοῖς. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι μετεπέμποντο Παυσανίαν, ἀνακρινοῦντες ὧν πέρι ἐπυνθάνοντο. καὶ γὰρ ἀδικία πολλὴ κατηγορεῖτο αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀφικνουμένων, καὶ τυραννίδος μᾶλλον ἐφαίνετο μίμησις ἢ στρατηγία. ξυνέβη τε αὐτῷ καλεῖσθαί τε ἅμα, καὶ τοὺς

ξυμμάχους τῷ ἐκείνου ἔχθει παρ' Ἀθηναίους μετατάξασθαι, πλὴν τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατιωτῶν. ἐλθὼν δὲ ἐς Λακεδαίμονα, τῶν μὲν ἰδίᾳ πρός τινα ἀδικημάτων εὐθύνθη, τὰ δὲ μέγιστα ἀπολύεται μὴ ἀδικεῖν. κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ οὐχ ἥκιστα Μηδισμὸς, καὶ ἐδόκει σαφέστατον εἶναι. καὶ ἐκεῖνον μὲν οὐκέτι ἐκπέμπουσιν ἄρχοντα, Δόρκιν δὲ, καὶ ἄλλους τινὰς μετ' αὐτοῦ, στρατιὰν ἔχοντας οὐ πολλήν· οἷς οὐκέτι ἐφίεσαν οἱ ξύμμαχοι τὴν ἡγεμονίαν, οἱ δὲ, αἰσθόμενοι ἀπῆλθον· καὶ ἄλλους οὐκέτι ὕστερον ἐξέπεμψαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, φοβούμενοι μὴ σφίσιν οἱ ἐξιόντες χείρους γίγνωνται· (ὅπερ καὶ ἐν τῷ Παυσανίᾳ ἐνεῖδον) ἀπαλλαξείοντες δὲ καὶ τοῦ Μηδικοῦ πολέμου, καὶ τοὺς Ἀθηναίους νομίζοντες ἱκανοὺς ἐξηγεῖσθαι, καὶ σφίσιν ἐν τῷ τότε παρόντι ἐπιτηδείους.

B.C. 477. ϞϚʹ. Παραλαβόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ, ἑκόντων τῶν ξυμμάχων, διὰ τὸ Παυσανίου μῖσος, ἔτα-

ξαν ἅς τε ἔδει παρέχειν τῶν πόλεων χρήματα πρὸς τὸν βάρβαρον, καὶ ἅς, ναῦς. πρόσχημα γὰρ ἦν ἀμύνεσθαι ὧν ἔπαθον, δηοῦντας τὴν βασιλέως χώραν. καὶ Ἑλληνοταμίαι τότε πρῶτον Ἀθηναίοις κατέστη ἀρχὴ, οἳ ἐδέχοντο τὸν φόρον. οὕτω γὰρ ὠνομάσθη τῶν χρημάτων ἡ φορά. ἦν δ' ὁ πρῶτος φόρος ταχθεὶς, τετρακόσια τάλαντα, καὶ ἑξήκοντα. ταμιεῖόν τε Δῆλος ἦν αὐτοῖς, καὶ ξύνοδοι ἐς τὸ ἱερὸν ἐγίγνοντο.

ϟζʹ. Ἡγούμενοι δὲ αὐτονόμων τὸ πρῶτον τῶν ξυμμάχων, καὶ ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων βουλευόντων, τοσάδε ἐπῆλθον πολέμῳ τε καὶ διαχειρίσει πραγμάτων μεταξὺ τοῦδε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ Μηδικοῦ, ἃ ἐγένετο πρός τε τὸν βάρβαρον αὐτοῖς καὶ πρὸς τοὺς σφετέρους ξυμμάχους νεωτερίζοντας, καὶ Πελοποννησίων τοὺς ἀεὶ προστυγχάνοντας ἐν ἑκάστῳ. ἔγραψα δὲ αὐτὰ, καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποιησάμην διὰ τόδε, ὅτι τοῖς πρὸ ἐμοῦ ἅπασιν ἐκλιπὲς τοῦτο ἦν τὸ χωρίον, καὶ ἢ

τὰ πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικὰ ξυνετίθεσαν, ἢ αὐτὰ τὰ Μηδικά. τούτων δὲ ὅσπερ καὶ ἥψατο ἐν τῇ Ἀττικῇ ξυγγραφῇ Ἑλλάνικος, βραχέως τε καὶ τοῖς χρόνοις οὐκ ἀκριβῶς ἐπεμνήσθη. ἅμα δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπόδειξιν ἔχει τῆς τῶν Ἀθηναίων, ἐν οἵῳ τρόπῳ κατέστη.

ϟή. Πρῶτον μὲν Ἠϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, Μήδων ἐχόντων, πολιορκίᾳ εἷλον, καὶ ἠνδραπόδισαν, Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγοῦντος. ἔπειτα Σκῦρον τὴν ἐν τῷ Αἰγαίῳ νῆσον, ἣν ᾤκουν Δόλοπες, ἠνδραπόδισαν, καὶ ᾤκισαν αὐτοί. πρὸς δὲ καὶ Καρυστίους αὐτοῖς, ἄνευ τῶν ἄλλων Εὐβοέων, πόλεμος ἐγένετο· καὶ χρόνῳ ξυνέβησαν καθ' ὁμολογίαν. Ναξίοις δὲ ἀποστᾶσι μετὰ ταῦτα ἐπολέμησαν, καὶ πολιορκίᾳ παρεστήσαντο. πρώτη τε αὕτη πόλις ξυμμαχὶς παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἐδουλώθη· ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἑκάστη ξυνέβη.

ϟθ'. Αἰτίαι δὲ ἄλλαι τε ἦσαν τῶν ἀ-

ποστάσεων, ϗ μέγισαι, αἱ τῶν φόρων καὶ νεῶν ἔκδειαι, καὶ λειποστράτιον, εἴτῳ ἐγένετο. οἱ γὰρ Αθηναῖοι ἀκριβῶς ἔπρασσον, ϗ λυπηροὶ ἦσαν, ὐκ εἰωθόσιν ὐδὲ βυλομένοις ταλαιπωρεῖν προσάγοντες τὰς ἀνάγκας· ἦσαν δέ πως καὶ ἄλλως οἱ Αθηναῖοι ὐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες, ϗ ὔτε ξυνεστράτευον ἀπὸ τῦ ἴσυ, ῥάδιόν τε προσάγεσθαι ἦν αὐτοῖς τὺς ἀφισαμένυς. ὧν αὐτοὶ αἴτιοι ἐγένοντο οἱ ξύμμαχοι. διὰ γὰρ τὴν ἀπόκνησιν ταύτην τῶν στρατειῶν, οἱ πλείυς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀπ' οἴκυ ὦσι, χρήματα ἐτάξαντο ἀντὶ τῶν νεῶν τὸ ἱκνύμενον ἀνάλωμα φέρειν. ϗ τοῖς μὲν Αθηναίοις ηὔξετο τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῆς δαπάνης ἣν ἐκεῖνοι ξυμφέροιεν, αὐτοὶ δὲ, ὁπότε ἀποσαῖεν, ἀπαράσκευοι ϗ ἄποροι ἐς τὸν πόλεμον καθίσαντο.

ρ'. Εγένετο δὲ μετὰ ταῦτα ϗ ἡ ἐπ' Εὐρυμέδοντι ποταμῷ ἐν Παμφυλίᾳ πεζομαχία ϗ ναυμαχία Αθηναίων καὶ τῶν ξυμ-

μάχων πρὸς Μήδους. καὶ ἐνίκων τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀμφότερα Ἀθηναῖοι, Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγοῦντος· καὶ εἷλον τριήρεις Φοινίκων, καὶ διέφθειραν τὰς πάσας, ἐς διακοσίας. χρόνῳ δὲ ὕστερον ξυνέβη Θασίους αὐτῶν ἀποστῆναι, διενεχθέντας περὶ τῶν ἐν τῇ ἀντιπέρας Θρᾴκῃ ἐμπορίων, καὶ τοῦ μετάλλου, ἃ ἐνέμοντο. καὶ ναυσὶ μὲν ἐπὶ Θάσον πλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι, ναυμαχίᾳ ἐκράτησαν, καὶ ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν. ἐπὶ δὲ Στρυμόνα πέμψαντες μυρίους οἰκήτορας αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ὡς οἰκιοῦντες τὰς τότε καλουμένας Ἐννέα ὁδούς, νῦν δὲ Ἀμφίπολιν, τῶν μὲν Ἐννέα ὁδῶν αὐτοὶ ἐκράτησαν ἃς εἶχον Ἠδωνοί· προελθόντες δὲ τῆς Θρᾴκης ἐς μεσόγειαν, διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ τῇ Ἠδωνικῇ ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν ξυμπάντων, οἷς πολέμιον ἦν τὸ χωρίον αἱ Ἐννέα ὁδοὶ κτιζόμενον.

ρα΄. Θάσιοι δὲ νικηθέντες μάχαις, καὶ

πολιορκούμενοι, Λακεδαιμονίους ἐπεκαλοῦντο, καὶ ἐπαμύνειν ἐκέλευον ἐσβαλόντας ἐς τὴν Ἀττικήν. οἱ δὲ ὑπέσχοντο μὲν κρύφα τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἔμελλον. διεκωλύθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ γενομένου σεισμοῦ. ἐν ᾧ καὶ οἱ Εἵλωτες αὐτοῖς καὶ τῶν περιοίκων Θουριᾶταί τε καὶ Αἰθεεῖς ἐς Ἰθώμην ἀπέστησαν. πλεῖστοι δὲ τῶν Εἱλώτων ἐγένοντο οἱ τῶν παλαιῶν Μεσσηνίων τότε δουλωθέντων ἀπόγονοι· ᾗ καὶ Μεσσήνιοι ἐκλήθησαν οἱ πάντες. πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἐν Ἰθώμῃ πόλεμος καθειστήκει Λακεδαιμονίοις. Θάσιοι δὲ, τρίτῳ ἔτει πολιορκούμενοι, ὡμολόγησαν Ἀθηναίοις, τεῖχός τε καθελόντες καὶ ναῦς παραδόντες, χρήματά τε ὅσα ἔδει ἀποδοῦναι αὐτίκα, ταξάμενοι, καὶ τὸ λοιπὸν φέρειν, τήν τε ἤπειρον καὶ τὸ μέταλλον ἀφέντες.

ρβ´. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἐν Ἰθώμῃ ἐμηκύνετο ὁ πόλεμος, ἄλλους τε ἐπεκαλέσαντο ξυμμάχους, καὶ Ἀθηναίους, οἱ δ᾽ ἦλθον, Κίμωνος στρατηγοῦντος πλήθει

ὐκ ὀλίγῳ. μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπεκαλέσαντο ὅτι τειχομαχεῖν ἐδόκουν δυνατοὶ εἶναι. τοῖς δὲ, πολιορκίας μακρᾶς καθεστηκυίας, τούτου ἐνδεᾶ ἐφαίνετο. βίᾳ γὰρ ἂν εἷλον τὸ χωρίον. καὶ διαφορὰ ἐκ ταύτης τῆς στρατείας πρῶτον Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις φανερὰ ἐγένετο. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ τὸ χωρίον βίᾳ οὐχ ἡλίσκετο, δείσαντες τῶν Ἀθηναίων τὸ τολμηρὸν καὶ τὴν νεωτεροποιίαν, καὶ ἀλλοφύλους ἅμα ἡγησάμενοι, μήτι, ἢν παραμείνωσιν, ὑπὸ τῶν ἐν Ἰθώμῃ πεισθέντες νεωτερίσωσι, μόνους τῶν ξυμμάχων ἀπέπεμψαν· τὴν μὲν ὑποψίαν οὐ δηλοῦντες, εἰπόντες δὲ ὅτι οὐδὲν προσδέονται αὐτῶν ἔτι. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἔγνωσαν οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίονι λόγῳ ἀποπεμπόμενοι, ἀλλά τινος ὑπόπτου γενομένου· καὶ δεινὸν ποιησάμενοι, καὶ οὐκ ἀξιώσαντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων τοῦτο παθεῖν, εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν, ἀφέντες τὴν γενομένην ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς, Ἀργείοις

τοῖς ἐκείνων πολεμίοις ξύμμαχοι ἐγένοντο. καὶ πρὸς Θεσσαλοὺς ἅμα ἀμφοτέροις οἱ αὐτοὶ ὅρκοι καὶ ξυμμαχία κατέστη.

ργ΄. Οἱ δ᾽ ἐν Ἰθώμῃ δεκάτῳ ἔτει, ὡς οὐκέτι ἐδύναντο ἀντέχειν, ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφ᾽ ᾧ τε ἐξίασιν ἐκ Πελοποννήσου ὑπόσπονδοι, καὶ μηδέποτε ἐπιβήσονται αὐτῆς: ἢν δέ τις ἁλίσκηται, τοῦ λαβόντος εἶναι δοῦλον. ἦν δέ τι καὶ χρηστήριον τοῖς Λακεδαιμονίοις Πυθικὸν πρὸ τοῦ, τὸν ἱκέτην τοῦ Διὸς τοῦ Ἰθωμήτα ἀφιέναι, ἐξῆλθον δὲ αὐτοὶ, καὶ παῖδες, καὶ γυναῖκες. καὶ αὐτοὺς Ἀθηναῖοι δεξάμενοι κατ᾽ ἔχθος ἤδη τὸ Λακεδαιμονίων, ἐς Ναύπακτον κατῴκισαν, ἣν ἔτυχον ᾑρηκότες νεωστὶ, Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν ἐχόντων. προσεχώρησαν δὲ καὶ Μεγαρῆς Ἀθηναίοις ἐς ξυμμαχίαν, Λακεδαιμονίων ἀποστάντες, ὅτι αὐτοὺς Κορίνθιοι περὶ γῆς ὅρων πολέμῳ κατεῖχον. καὶ ἔσχον Ἀθηναῖοι Μέγαρα καὶ Πηγάς: καὶ τὰ μακρὰ τείχη ᾠκοδόμησαν Μεγαρεῦσι τὰ

ἀπὸ τῆς πόλεως ἐς Νίσαιαν· καὶ ἐφρούρουν αὐτοί. καὶ Κορινθίοις μὲν οὐχ ἥκιστα ἀπὸ τοῦδε τὸ σφοδρὸν μῖσος ἤρξατο πρῶτον ἐς Ἀθηναίους γενέσθαι.

ρδ'. Ἰνάρως δὲ ὁ Ψαμμητίχου, Λίβυς, βασιλεὺς Λιβύων τῶν πρὸς Αἰγύπτῳ, ὁρμώμενος ἐκ Μαρείας τῆς ὑπὲρ Φάρου πόλεως, ἀπέστησεν Αἰγύπτου τὰ πλέω ἀπὸ βασιλέως Ἀρταξέρξου· καὶ αὐτὸς ἄρχων γενόμενος, Ἀθηναίους ἐπηγάγετο. οἱ δὲ (ἔτυχον γὰρ ἐς Κύπρον στρατευόμενοι ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων) ἦλθον, ἀπολιπόντες τὴν Κύπρον καὶ ἀναπλεύσαντες ἀπὸ θαλάσσης ἐς τὸν Νεῖλον, τοῦ τε ποταμοῦ κρατοῦντες, καὶ τῆς Μέμφιδος τῶν δύο μερῶν, πρὸς τὸ τρίτον μέρος, ὃ καλεῖται Λευκὸν τεῖχος, ἐπολέμουν. ἐνῆσαν δὲ αὐτόθι Περσῶν καὶ Μήδων οἱ καταφυγόντες, καὶ Αἰγυπτίων οἱ μὴ ξυναποστάντες.

ρε'. Ἀθηναίοις δὲ ναυσὶν ἀποβᾶσιν ἐς

Ἁλιάς, πρὸς Κορινθίους καὶ Ἐπιδαυρίους μάχη ἐγένετο· καὶ ἐνίκων Κορίνθιοι. καὶ ὕστερον Ἀθηναῖοι ἐναυμάχησαν ἐπὶ Κεκρυφαλείᾳ Πελοποννησίων ναυσί· καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. πολέμου δὲ καταστάντος πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοις, μετὰ ταῦτα ναυμαχία γίγνεται ἐπ' Αἰγίνῃ μεγάλη Ἀθηναίων καὶ Αἰγινητῶν· καὶ οἱ ξύμμαχοι ἑκατέροις παρῆσαν. καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι, καὶ ναῦς ἑβδομήκοντα λαβόντες αὐτῶν, ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν. καὶ ἐπολιόρκουν Λεωκράτους τοῦ Στροίβου στρατηγοῦντος. ἔπειτα Πελοποννήσιοι ἀμύνειν βουλόμενοι Αἰγινήταις, ἐς μὲν τὴν Αἴγιναν τριακοσίους ὁπλίτας πρότερον Κορινθίων καὶ Ἐπιδαυρίων ἐπικούρους διεβίβασαν, τὰ δὲ ἄκρα τῆς Γερανείας κατέλαβον· καὶ ἐς τὴν Μεγαρίδα κατέβησαν Κορίνθιοι μετὰ τῶν ξυμμάχων, νομίζοντες ἀδυνάτους ἔσεσθαι Ἀθηναίους βοηθεῖν τοῖς Μεγαρεῦσιν, ἔν τε Αἰγίνῃ, ἀπούσης στρατιᾶς πολλῆς, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ· ἢν δὲ καὶ βοηθῶσιν, ἀπ' Αἰγί-

νης ἀναστήσεσθαι αὐτούς. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὸ μὲν πρὸς Αἰγίνῃ στράτευμα οὐκ ἐκίνησαν, τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως ὑπολοίπων οἵτε πρεσβύταλοι καὶ οἱ νεώτατοι ἀφικνοῦνται ἐς τὰ Μέγαρα, Μυρωνίδου στρατηγοῦντος. καὶ μάχης γενομένης ἰσορρόπου πρὸς Κορινθίους, διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἐνόμισαν αὐτοὶ ἑκάτεροι οὐκ ἔλασσον ἔχειν ἐν τῷ ἔργῳ. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι (ἐκράτησαν γὰρ ὅμως μᾶλλον) ἀπελθόντων τῶν Κορινθίων, τροπαῖον ἔστησαν. οἱ δὲ Κορίνθιοι, κακιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει πρεσβυτέρων, καὶ παρασκευασάμενοι ἡμέρας ὕστερον δώδεκα μάλιστα, ἐλθόντες ἀνθίστασαν τροπαῖον καὶ αὐτοὶ ὡς νικήσαντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβοήσαντες ἐκ τῶν Μεγάρων, τούς τε τὸ τροπαῖον ἱστάντας διαφθείρουσι, καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμβαλόντες ἐκράτησαν.

ρϛ'. Οἱ δὲ, νικώμενοι ὑπεχώρουν. καί τι αὐτῶν μέρος οὐκ ὀλίγον προσβιασθὲν, καὶ διαμαρτὸν τῆς ὁδοῦ, ἐσέπεσεν ἐς του χωρίον

ἰδιώτου, ᾧ ἔτυχεν ὄρυγμα μέγα περιεῖργον, καὶ οὐκ ἦν ἔξοδος. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι γνόντες, κατὰ πρόσωπόν τε εἶργον τοῖς ὁπλίταις, καὶ περιστήσαντες κύκλῳ τοὺς ψιλοὺς, κατέλευσαν πάντας τοὺς ἐσελθόντας. καὶ πάθος μέγα τοῦτο τοῖς Κορινθίοις ἐγένετο. τὸ δὲ πλῆθος ἀπεχώρησεν αὐτοῖς τῆς στρατιᾶς ἐπ' οἴκου.

ρζ'. Ἤρξαντο δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ τὰ μακρὰ τείχη Ἀθηναῖοι ἐς θάλασσαν οἰκοδομεῖν, τό, τε Φαληρόνδε καὶ τὸ ἐς Πειραιᾶ. καὶ Φωκέων στρατευσάντων ἐς Δωριὰς, τὴν Λακεδαιμονίων μητρόπολιν, Βοιὸν, καὶ Κυτίνιον, καὶ Ἐρινεὸν, καὶ ἑλόντων ἓν τῶν πολισμάτων τούτων, οἱ Λακεδαιμόνιοι, Νικομήδους τοῦ Κλεομβρότου ὑπὲρ Πλειστοάνακτος τοῦ Παυσανίου βασιλέως, νέου ὄντος ἔτι, ἡγουμένου, ἐβοήθησαν τοῖς Δωριεῦσιν, ἑαυτῶν τε πεντακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις, καὶ τῶν ξυμμάχων μυρίοις. καὶ τοὺς Φωκέας ὁμολογίᾳ ἀναγκάσαντες ἀπο-

δῦναι τὴν πόλιν, ἀπεχώρουν πάλιν· καὶ κατὰ θάλασσαν μὲν αὐτοὺς διὰ τοῦ Κρισσαίου κόλπου εἰ βούλοιντο περαιοῦσθαι, Ἀθηναῖοι ναυσὶ περιπλεύσαντες ἔμελλον κωλύσειν· διὰ δὲ τῆς Γερανείας οὐκ ἀσφαλὲς ἐφαίνετο αὐτοῖς, Ἀθηναίων ἐχόντων Μέγαρα καὶ Πηγὰς, πορεύεσθαι. δύσοδός τε γὰρ ἡ Γεράνεια, καὶ ἐφρουρεῖτο ἀεὶ ὑπὸ Ἀθηναίων· καὶ τότε ᾐσθάνοντο αὐτοὺς μέλλοντας καὶ ταύτῃ κωλύσειν. ἔδοξε δ' αὐτοῖς ἐν Βοιωτοῖς περιμείνασι σκέψασθαι ὅτῳ τρόπῳ ἀσφαλέστατα διαπορεύσονται. τὸ δέ τι καὶ ἄνδρες τῶν Ἀθηναίων ἐπῆγον αὐτοὺς κρύφα, ἐλπίσαντες δῆμόν τε καταπαύσειν, καὶ τὰ μακρὰ τείχη οἰκοδομούμενα. ἐβοήθησαν δὲ ἐπ' αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι πανδημεὶ, καὶ Ἀργείων χίλιοι, καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων ὡς ἕκαστοι. ξύμπαντες δὲ ἐγένοντο τετρακισχίλιοι καὶ μύριοι. νομίσαντες δὲ ἀπορεῖν ὅπῃ διέλθωσιν, ἐπεστράτευσαν αὐτοῖς καί τι καὶ τοῦ δήμου καταλύσεως

ὑποψία ἦν. ἦλθον δὲ καὶ Θεσσαλῶν ἱππεῖς τοῖς Αθηναίοις κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν, οἳ μετέστησαν ἐν τῷ ἔργῳ παρὰ τοὺς Λακεδαιμονίους.

ρη΄. Γενομένης δὲ μάχης ἐν Τανάγρᾳ τῆς Βοιωτίας, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ φόνος ἐγένετο ἀμφοτέρων πολύς. καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν, ἐς τὴν Μεγαρίδα ἐλθόντες, καὶ δενδροτομήσαντες, πάλιν ἀπῆλθον ἐπ᾽ οἴκου, διὰ Γερανείας καὶ ἰσθμοῦ· Αθηναῖοι δὲ δευτέρᾳ καὶ ἑξηκοστῇ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν μάχην ἐστράτευσαν ἐς Βοιωτοὺς Μυρωνίδου στρατηγοῦντος, καὶ μάχῃ ἐν Οἰνοφύτοις τοὺς Βοιωτοὺς νικήσαντες, τῆς τε χώρας ἐκράτησαν τῆς Βοιωτίας καὶ Φωκίδος, καὶ Ταναγραίων τὸ τεῖχος περιεῖλον· καὶ Λοκρῶν τῶν Οπουντίων ἑκατὸν ἄνδρας ὁμήρους τοὺς πλουσιωτάτους ἔλαβον· τά τε τείχη τὰ ἑαυτῶν τὰ μακρὰ ἀπετέλεσαν. ὡμολόγησαν δὲ καὶ οἱ Αἰγινῆται μετὰ ταῦτα τοῖς Αθηναίοις, τείχη τε περιελόντες, καὶ ναῦς

παραδόντες, φόρον τε ταξάμενοι ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον. καὶ Πελοπόννησον περιέπλευσαν Ἀθηναῖοι, Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγοῦντος· καὶ τὸ νεώριον τῶν Λακεδαιμονίων ἐνέπρησαν, καὶ Χαλκίδα Κορινθίων πόλιν εἷλον, καὶ Σικυωνίους ἐν ἀποβάσει τῆς γῆς μάχῃ ἐκράτησαν.

ρθ'. Οἱ δὲ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔτι ἐπέμενον, καὶ αὐτοῖς πολλαὶ ἰδέαι πολέμων κατέστησαν. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐκράτουν τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἀθηναῖοι· καὶ βασιλεὺς πέμπει ἐς Λακεδαίμονα Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην, χρήματα ἔχοντα, ὅπως ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν πεισθέντων τῶν Πελοποννησίων, καὶ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπαγάγοι Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὐτῷ οὐ προὐχώρει, καὶ τὰ χρήματα ἄλλως ἀναλοῦτο, ὁ μὲν Μεγάβαζος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν χρημάτων πάλιν ἐς τὴν Ἀσίαν ἀνεκομίσθη. Μεγάβαζον δὲ τὸν Ζωπύρου πέμπει, ἄνδρα Πέρσην, μετὰ στρατιᾶς πολλῆς· ὃς ἀφικό-

μενος καλὰ γῆν τούς τε Αἰγυπλίους καὶ τοὺς ξυμμάχους μάχῃ ἐκράτησε, καὶ ἐκ τῆς Μέμφιδος ἐξήλασε τοὺς Ἕλληνας, καὶ τέλος ἐς Προσωπίτιδα τὴν νῆσον κατέκλεισε· καὶ ἐπολιόρκει ἐν αὐτῇ ἐνιαυλὸν καὶ μῆνας ἕξ, μέχρις οὗ ξηράνας τὴν διώρυχα, καὶ παρατρέψας ἄλλῃ τὸ ὕδωρ, τάς τε ναῦς ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ἐποίησε, καὶ τῆς νήσου τὰ πολλὰ ἤπειρον· καὶ διαβὰς εἷλε τὴν νῆσον πεζῇ.

ρί. Οὕτω μὲν τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα ἐφθάρη, ἓξ ἔτη πολεμήσαντα· καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν πορευόμενοι διὰ τῆς Λιβύης, ἐς Κυρήνην διεσώθησαν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἀπώλονlο. Αἴγυπlος δὲ πάλιν ὑπὸ βασιλεῖ ἐγένελο, πλὴν Ἀμυρταίου τοῦ ἐν τοῖς ἕλεσι βασιλέως. τοῦτον δὲ διὰ μέγεθός τε τοῦ ἕλους οὐκ ἐδύνανlο ἑλεῖν, καὶ ἅμα μαχιμώταlοί εἰσι τῶν Αἰγυπlίων οἱ ἕλειοι. Ἰνάρως δὲ ὁ τῶν Λιβύων βασιλεὺς, ὃς τὰ πάντα ἔπραξε περὶ τῆς Αἰγύπτου, προδοσίᾳ ληφθεὶς, ἀνεσαυρώθη. ἐκ δὲ τῶν Ἀθη-

ναίων καὶ τῆς ἄλλης ξυμμαχίδος πεντήκοντα τριήρεις διάδοχοι πλέουσαι ἐς Αἴγυπτον, ἔσχον κατὰ τὸ Μενδήσιον κέρας, οὐκ εἰδότες τῶν γεγενημένων οὐδέν. καὶ αὐτοῖς ἔκ τε γῆς ἐπιπεσόντες πεζοὶ, καὶ ἐκ θαλάσσης Φοινίκων ναυτικὸν, διέφθειραν τὰς πολλὰς τῶν νεῶν, αἱ δ᾽ ἐλάσσους διέφυγον πάλιν. τὰ μὲν κατὰ τὴν μεγάλην στρατείαν Αθηναίων τε καὶ τῶν ξυμμάχων ἐς Αἴγυπτον οὕτως ἐτελεύτησεν.

ρια´. Εκ δὲ Θεσσαλίας Ορέστης ὁ Εχεκρατίδου ὑιὸς τοῦ Θεσσαλῶν βασιλέως, φεύγων, ἔπεισεν Αθηναίους ἑαυτὸν κατάγειν. καὶ παραλαβόντες τοὺς Βοιωτοὺς καὶ Φωκέας ὄντας ξυμμάχους οἱ Αθηναῖοι, ἐστράτευσαν τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ Φάρσαλον. καὶ τῆς μὲν γῆς ἐκράτουν ὅσα μὴ προϊόντες πολὺ ἐκ τῶν ὅπλων, (οἱ γὰρ ἱππεῖς τῶν Θεσσαλῶν εἶργον) τὴν δὲ πόλιν οὐχ εἷλον, οὐδ᾽ ἄλλο προυχώρει αὐτοῖς οὐδὲν ὧν ἕνεκα ἐστράτευσαν, ἀλλ᾽ ἀπεχώρησαν πάλιν Ορέστην ἔχοντες

ἄπρακτοι. μετὰ δὲ ταῦτα ȣ̓ πολλῷ ὕστερον χίλιοι Ἀθηναίων ἐπὶ τὰς ναῦς τὰς ἐν Πηγαῖς ἐπιβάντες (εἶχον δ᾽ αὐτοὶ τὰς Πηγὰς) παρέπλευσαν ἐς Σικυῶνα, Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγοῦντος. καὶ ἀποβάντες Σικυωνίων τοὺς προσμίξαντας μάχῃ ἐκράτησαν. καὶ εὐθὺς παραλαβόντες Ἀχαιοὺς, καὶ διαπλεύσαντες πέραν, τῆς Ἀκαρνανίας ἐς Οἰνιάδας ἐστράτευσαν, καὶ ἐπολιόρκουν. οὐ μέντοι εἷλόν γε, ἀλλ᾽ ἀπεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου.

ριβ΄. Ὕστερον δὲ διαλιπόντων ἐτῶν τριῶν σπονδαὶ γίγνονται Πελοποννησίοις καὶ Ἀθηναίοις πεντάετεις. καὶ Ἑλληνικοῦ μὲν πολέμου ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐς δὲ Κύπρον ἐστρατεύοντο ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων, Κίμωνος στρατηγοῦντος. καὶ ἑξήκοντα μὲν νῆες ἐς Αἴγυπτον ἀπ᾽ αὐτῶν ἔπλευσαν, Ἀμυρταίου μεταπεμποντος, τοῦ ἐν τοῖς ἕλεσι βασιλέως· αἱ δὲ ἄλλαι Κίτιον ἐπολιόρκουν. Κίμωνος δὲ ἀποθανόντος, καὶ λιμοῦ γενομένου, ἀπεχώρησαν ἀπὸ Κιτί-

ϰ̀ πλεύσαντες ὑπὲρ Σαλαμῖνος τῆς ἐν Κύπρῳ, Φοίνιξι ϰ̀ Κυπρίοις ϰ̀ Κίλιξιν ἐναυμάχησαν ϰ̀ ἐπεζομάχησαν ἅμα. ϰ̀ νικήσαντες ἀμφότερα ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου, ϰ̀ αἱ ἐξ Αἰγύπτου νῆες πάλιν αἱ ἐλθοῦσαι μετ' αὐτῶν. Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ ταῦτα τὸν ἱερὸν καλούμενον πόλεμον ἐστράτευσαν. καὶ κρατήσαντες τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ, παρέδοσαν Δελφοῖς. καὶ αὖθις ὕστερον Ἀθηναῖοι, ἀποχωρησάντων αὐτῶν, στρατεύσαντες ϰ̀ κρατήσαντες παρέδοσαν Φωκεῦσι.

ριγ'. Καὶ χρόνου ἐγγενομένου, μετὰ ταῦτα Ἀθηναῖοι Βοιωτῶν τῶν φευγόντων ἐχόντων Ὀρχομενὸν καὶ Χαιρώνειαν, καὶ ἄλλ' ἄττα χωρία τῆς Βοιωτίας, ἐστράτευσαν, ἑαυτῶν μὲν χιλίοις ὁπλίταις, τῶν δὲ ξυμμάχων ὡς ἑκάστοις, ἐπὶ τὰ χωρία ταῦτα, πολέμια ὄντα, Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγοῦντος. καὶ Χαιρώνειαν ἑλόντες ϰ̀ ἀνδραποδίσαντες, ἀπεχώρουν, φυλακὴν καταστήσαντες. πορευομένοις δὲ αὐτοῖς ἐν Κορω-

νεία ἐπιτίθενται οἵ τε ἐκ τῆς Ὀρχομενοῦ φυγάδες Βοιωτῶν, καὶ Λοκροὶ μετ' αὐτῶν, καὶ Εὐβοέων φυγάδες, καὶ ὅσοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν. καὶ μάχῃ κρατήσαντες, τοὺς μὲν διέφθειραν τῶν Ἀθηναίων, τοὺς δὲ, ζῶντας ἔλαβον. καὶ τὴν Βοιωτίαν ἐξέλιπον Ἀθηναῖοι πᾶσαν, σπονδὰς ποιησάμενοι ἐφ' ᾧ τοὺς ἄνδρας κομιοῦνται. καὶ οἱ φεύγοντες Βοιωτῶν κατελθόντες, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, αὐτόνομοι πάλιν ἐγένοντο.

ριδ'. Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον Εὔβοια ἀπέστη ἀπὸ Ἀθηναίων· καὶ ἐς αὐτὴν διαβεβηκότος ἤδη Περικλέους στρατιᾷ Ἀθηναίων, ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε, καὶ Πελοποννήσιοι μέλλουσιν ἐσβάλλειν ἐς τὴν Ἀττικήν. καὶ οἱ φρουροὶ Ἀθηναίων διεφθαρμένοι εἰσὶν ὑπὸ Μεγαρέων, πλὴν ὅσοι ἐς Νίσαιαν ἀπέφυγον. ἐπαγαγόμενοι δὲ Κορινθίους καὶ Σικυωνίους καὶ Ἐπιδαυρίους, ἀπέστησαν οἱ Μεγαρεῖς. ὁ δὲ Περικλῆς πάλιν κατὰ τάχος ἐκόμιζε τὴν στρα-

τιὰν ἐκ τῆς Εὐβοίας. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσῖνα καὶ Θρίωζε ἐσβαλόντες, ἐδῄωσαν, Πλειστοάνακτος τοῦ Παυσανίου βασιλέως Λακεδαιμονίων ἡγουμένου. καὶ τοπλέον οὐκέτι προελθόντες, ἀπεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου. καὶ Ἀθηναῖοι πάλιν ἐς Εὔβοιαν διαβάντες, Περικλέους στρατηγοῦντος, κατεστρέψαντο πᾶσαν. καὶ τὴν μὲν ἄλλην ὁμολογίᾳ κατεστήσαντο, Ἑστιαίας δὲ ἐξοικίσαντες, αὐτοὶ τὴν γῆν ἔσχον.

ριε΄. Ἀναχωρήσαντες δὲ ἀπὸ Εὐβοίας, οὐ πολλῷ ὕστερον σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους τριακοντούτεις, ἀποδόντες Νίσαιαν, καὶ Ἀχαΐαν, καὶ Πηγάς, καὶ Τροιζῆνα. ταῦτα γὰρ εἶχον Ἀθηναῖοι Πελοποννησίων. ἕκτῳ δὲ ἔτει Σαμίοις καὶ Μιλησίοις πόλεμος ἐγένετο περὶ Πριήνης· καὶ οἱ Μιλήσιοι ἐλασσούμενοι τῷ πολέμῳ, παρ᾽ Ἀθηναίους ἐλθόντες, κατεβόων τῶν Σαμίων. ξυνεπελαμβάνοντο δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Σάμου ἄνδρες ἰδιῶται, νεωτε-

ρίσαι βȣλόμενοι τὴν πολιτείαν. πλεύσαντες ȣ̃ν Ἀθηναῖοι ἐς Σάμον ναυσὶ τεσσαράκοντα, δημοκρατίαν κατέστησαν, ϗ ὁμήρους ἔλαβον τῶν Σαμίων, πεντήκοντα μὲν παῖδας, ἴσȣς δὲ ἄνδρας, ϗ κατέθεντο ἐς Λῆμνον, καὶ φρȣρὰν ἐγκαταλιπόντες ἀνεχώρησαν. τῶν δὲ Σαμίων (ἦσαν γάρ τινες οἳ ȣ̓χ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφυγον ἐς τὴν ἤπειρον) ξυνθέμενοι τῶν ἐν τῇ πόλει τοῖς δυνατωτάτοις ϗ Πισσȣ́θνῃ τῷ Ὑστάσπȣ ξυμμαχίαν, ὃς εἶχε Σάρδεις τότε, ἐπικȣ́ρȣς τε ξυλλέξαντες ἐς ἑπτακοσίȣς, διέβησαν ὑπὸ νύκτα ἐς τὴν Σάμον. καὶ πρῶτον μὲν τῷ δήμῳ ἐπανέστησαν, ϗ ἐκράτησαν τῶν πλείστων· ἔπειτα τοὺς ὁμήρους κλέψαντες ἐκ Λήμνȣ τȣ̀ς αὐτῶν, ἀπέστησαν, ϗ τȣ̀ς φρȣρȣ̀ς τῶν Ἀθηναίων, ϗ τȣ̀ς ἄρχοντας, οἳ ἦσαν παρὰ σφίσιν, ἐξέδοσαν Πισσȣ́θνῃ. ἐπί τε Μίλητον εὐθὺς παρεσκευάζοντο στρατεύειν. ξυναπέστησαν δὲ αὐτοῖς ϗ Βυζάντιοι.

ρις΄. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ᾔσθοντο, πλεύσαν-

τες ναυσὶν ἑξήκοντα ἐπὶ Σάμου, ταῖς μὲν ἑκκαίδεκα τῶν νεῶν οὐκ ἐχρήσαντο· (ἔτυχον γὰρ αἱ μὲν, ἐπὶ Καρίας ἐς προσκοπὴν τῶν Φοινισσῶν νεῶν οἰχόμεναι, αἱ δ' ἐπὶ Χίου καὶ Λέσβου, περιαγγέλλουσαι βοηθεῖν) τεσσαράκοντα δὲ ναυσὶ καὶ τέσσαρσι, Περικλέους δεκάτου αὐτοῦ στρατηγοῦντος, ἐναυμάχησαν πρὸς Τραγίᾳ τῇ νήσῳ, Σαμίων ναυσὶν ἑβδομήκοντα, ὧν ἦσαν αἱ εἴκοσι στρατιώτιδες· ἔτυχον δὲ αἱ πᾶσαι ἀπὸ Μιλήτου πλέουσαι. καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. ὕστερον δὲ αὐτοῖς ἐβοήθησαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν νῆες τεσσαράκοντα, καὶ Χίων καὶ Λεσβίων πέντε καὶ εἴκοσι, καὶ ἀποβάντες ἐς τὴν γῆν, καὶ κρατοῦντες τῷ πεζῷ, ἐπολιόρκουν τρισὶ τείχεσι τὴν πόλιν, καὶ ἐκ θαλάσσης ἅμα. Περικλῆς δὲ, λαβὼν ἑξήκοντα ναῦς ἀπὸ τῶν ἐφορμουσῶν, ᾤχετο κατὰ τάχος ἐπὶ Καύνου καὶ Καρίας, ἐσαγγελθέντων ὅτι Φοίνισσαι νῆες ἐπ' αὐτοὺς πλέουσιν. ᾤχετο γὰρ καὶ ἐκ τῆς Σάμου πέντε ναυσὶ

Στησαγόρας, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας.

ριζ΄. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σάμιοι ἐξαπιναίως ἔκπλουν ποιησάμενοι, ἀφράκτῳ τῷ στρατοπέδῳ ἐπιπεσόντες, τάς τε προφυλακίδας ναῦς διέφθειραν, καὶ ναυμαχοῦντες τὰς ἀνταναγομένας ἐνίκησαν, καὶ τῆς θαλάσσης τῆς καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐκράτησαν ἡμέρας περὶ τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ ἐσεκομίσαντο καὶ ἐξεκομίσαντο ἃ ἐβούλοντο. ἐλθόντος δὲ Περικλέους, πάλιν ταῖς ναυσὶ κατεκλείσθησαν· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ὕστερον προσεβοήθησαν τεσσαράκοντα μὲν αἱ μετὰ αἱ Θουκυδίδου καὶ Ἄγνωνος καὶ Φορμίωνος νῆες, εἴκοσι δὲ μετὰ Τληπολέμου καὶ Ἀντικλέους· ἐκ δὲ Χίου καὶ Λέσβου, τριάκοντα. καὶ ναυμαχίαν μέν τινα βραχεῖαν ἐποιήσαντο οἱ Σάμιοι· ἀδύνατοι δὲ ὄντες ἀντισχεῖν, ἐξεπολιορκήθησαν ἐννάτῳ μηνὶ, καὶ προσεχώρησαν ὁμολογίᾳ, τεῖχός τε καθελόντες, καὶ ὁμήρους δόντες, καὶ ναῦς παραδόντες, καὶ χρήματα τὰ ἀναλωθέντα κατὰ χρόνους ταξάμενοι ἀποδοῦναι. ξυνέβησαν δὲ καὶ

Βυζάντιοι, ὥσπερ καὶ πρότερον ὑπήκοοι εἶναι.

ριή. Μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη γίγνεται οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον τὰ προειρημένα, τά τε Κερκυραϊκὰ, καὶ τὰ Ποτιδαιατικὰ, καὶ ὅσα πρόφασις μεταξὺ τοῦδε τοῦ πολέμου κατέστη. ταῦτα δὲ ξύμπαντα ὅσα ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες πρός τε ἀλλήλους, καὶ τὸν βάρβαρον, ἐγένετο ἐν ἔτεσι πεντήκοντα μάλιστα, μεταξὺ τῆς τε Ξέρξου ἀναχωρήσεως, καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦδε τοῦ πολέμου· ἐν οἷς Αθηναῖοι τήν τε ἀρχὴν ἐγκρατεστέραν κατεστήσαντο, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι, οὔτε ἐκώλυον, εἰ μὴ ἐπὶ βραχὺ, ἡσύχαζόν τε τοπλέον τοῦ χρόνου· (ὄντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ μὴ ταχεῖς ἰέναι ἐς τοὺς πολέμους, εἰ μὴ ἀναγκάζοιντο, τὸ δέ τι καὶ πολέμοις οἰκείοις ἐξειργόμενοι) πρὶν δὴ ἡ δύναμις τῶν Αθηναίων σαφῶς ἤρετο, καὶ τῆς ξυμμαχίας αὐτῶν ἥπτοντο. τότε δὲ οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἐπιχειρητέα ἐδόκει εἶναι

πάσῃ προθυμίᾳ, καὶ καθαιρεθέα ἡ ἰσχὺς, ἣν δύνωνται, ἀραμένοις τόνδε τὸν πόλεμον. αὐτοῖς μὲν οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις διέγνωστο λελύσθαι τε τὰς σπονδὰς, καὶ τοὺς Αθηναίους ἀδικεῖν· πέμψαντες δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτων τὸν θεὸν εἰ πολεμοῦσιν ἄμεινον ἔσται. ὁ δὲ ἀνεῖλεν αὐτοῖς, ὡς λέγεται, κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι, καὶ παρακαλούμενος καὶ ἄκλητος.

ριθʹ. Αὖθις δὲ τοὺς ξυμμάχους παρακαλέσαντες, ψῆφον ἐβούλοντο ἐπαγαγεῖν εἰ χρὴ πολεμεῖν. καὶ ἐλθόντων τῶν πρεσβέων ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας, καὶ ξυνόδου γενομένης, οἵ τε ἄλλοι εἶπον ἃ ἐβούλοντο, κατηγοροῦντες οἱ πλείους τῶν Αθηναίων, καὶ τὸν πόλεμον ἀξιοῦντες γενέσθαι· καὶ οἱ Κορίνθιοι, δεηθέντες μὲν καὶ κατὰ πόλεις πρότερον ἑκάστων ἰδίᾳ ὥστε ψηφίσασθαι πόλεμον, δεδιότες περὶ τῇ Ποτιδαίᾳ μὴ προδιαφθαρῇ· παρόντες δὲ καὶ τότε, καὶ τελευταῖοι ἐπελθόντες, ἔλεγον τοιάδε.

ρκ΄. ‘ ΤΟΥΣ μὲν Λακεδαιμονίȣς, ὦ
‘ ἄνδρες ξύμμαχοι, ȣ̓κ ἂν ἔτι αἰτιασαίμε-
‘ θα ὡς ȣ̓ καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν πό-
‘ λεμόν εἰσι, καὶ ἡμᾶς ἐς τȣ͂το νῦν ξυνή-
‘ γαγον. χρὴ γὰρ τȣ̀ς ἡγεμόνας, τὰ ἴδια
‘ ἐξ ἴσου νέμοντας, τὰ κοινὰ προσκοπεῖν,
‘ ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις ἐκ πάντων προτι-
‘ μῶνται. ἡμῶν δὲ ὅσοι μὲν Ἀθηναίοις ἤδη
‘ ἐνηλλάγησαν, ȣ̓χὶ διδαχῆς δέονται ὥ-
‘ στε φυλάξασθαι αὐτούς· τοὺς δὲ τὴν
‘ μεσόγειαν μᾶλλον καὶ μὴ ἐν πόρῳ κα-
‘ τῳκημένους, εἰδέναι χρὴ, ὅτι τοῖς κά-
‘ τω ἢν μὴ ἀμύνωσι, χαλεπωτέραν ἕξου-
‘ σι τὴν κατακομιδὴν τῶν ὡραίων, καὶ
‘ πάλιν ἀντίληψιν ὧν ἡ θάλασσα τῇ ἠ-
‘ πείρῳ δίδωσι· καὶ τῶν νῦν λεγομένων μὴ
‘ κακοὺς κριτὰς, ὡς μὴ προσηκόντων, εἶ-
‘ ναι, προσδέχεσθαι δέ ποτε, εἰ τὰ κά-
‘ τω πρόοιντο, κἂν μέχρι σφῶν τὸ δεινὸν
‘ προελθεῖν, καὶ περὶ αὐτῶν οὐχ ἧσσον
‘ νῦν βουλεύεσθαι. διόπερ καὶ μὴ ὀκνεῖν

• δεῖ αὐτοὺς τὸν πόλεμον ἀντ' εἰρήνης με- B.C.
• ταλαμβάνειν. ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μὲν 432.
• ἐστιν, εἰ μὴ ἀδικοῖντο, ἡσυχάζειν· ἀγα-
• θῶν δὲ, ἀδικουμένους, ἐκ μὲν εἰρήνης, πο-
• λεμεῖν, εὖ δὲ παρασχὸν, ἐκ πολέμου πά-
• λιν ξυμβῆναι· καὶ μήτε τῇ κατὰ πό-
• λεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι, μήτε τῷ
• ἡσύχῳ τῆς εἰρήνης ἡδόμενον ἀδικεῖσθαι.
• ὅ,τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν, τάχιστ'
• ἂν ἀφαιρεθείη τῆς ῥαστώνης τὸ τερπνὸν,
• δι' ὅπερ ὀκνεῖ, εἰ ἡσυχάζοι· ὅ,τε ἐν πο-
• λέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων, οὐκ ἐντεθύ-
• μηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος. πολ-
• λὰ γὰρ κακῶς γνωσθέντα, ἀβουλοτέρων
• τῶν ἐναντίων τυχόντα κατωρθώθη· καὶ
• ἔτι πλείω ἃ καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆ-
• ναι, εἰς τοὐναντίον αἰσχρῶς περιέστη. ἐν-
• θυμεῖται γὰρ οὐδεὶς ὅμοια τῇ πίστει, καὶ
• ἔργῳ ἐπεξέρχεται, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλεί-
• ας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δὲ ἐν τῷ ἔργῳ

' ἐλλείπομεν.

ρκα'. ' Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι ' τὸν πόλεμον ἐγείρομεν, καὶ ἱκανὰ ἔχον- ' τες ἐγκλήματα· καὶ ὅταν ἀμυνώμεθα ' Ἀθηναίους, καταθησόμεθα αὐτὸν ἐν και- ' ρῷ. κατὰ πολλὰ δὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπι- ' κρατῆσαι, πρῶτον μὲν, πλήθει προὔ- ' χοντας καὶ ἐμπειρίᾳ πολεμικῇ, ἔπει- ' τα ὁμοίως πάντας ἐς τὰ παραγγελλό- ' μενα ἰόντας. ναυτικόν τε, ᾧ ἰσχύουσιν, ἀ- ' πὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἑκάστοις οὐσίας ' ἐξαρτυσόμεθα, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς ' καὶ Ὀλυμπίᾳ χρημάτων. δάνεισμα γὰρ ' ποιησάμενοι, ὑπολαβεῖν οἷοί τ' ἐσμὲν μι- ' σθῷ μείζονι τοὺς ξένους αὐτῶν ναυβάτας. ' ὠνητὴ γὰρ Ἀθηναίων ἡ δύναμις μᾶλλον ' ἢ οἰκεία· ἡ δὲ ἡμετέρα ἧσσον ἂν τοῦτο ' πάθοι, τοῖς σώμασι τοπλέον ἰσχύουσα ἢ ' τοῖς χρήμασι. μιᾷ τε νίκῃ ναυμαχίας ' κατὰ τὸ εἰκὸς ἁλίσκονται· εἰ δ' ἀν-

'τίχοιεν, μελετήσομεν καὶ ἡμεῖς ἐν πλέ- B. C. 432.
'ονι χρόνῳ τὰ ναυτικά. καὶ ὅταν τὴν ἐ-
'πιστήμην ἐς τὸ ἴσον καταστήσωμεν, τῇγε
'εὐψυχίᾳ δήπου περιεσόμεθα. ὃ γὰρ ἡ-
'μεῖς φύσει ἔχομεν ἀγαθὸν, ἐκείνοις οὐκ
'ἂν γένοιτο διδαχῇ. ὃ δ' ἐκεῖνοι ἐπιστή-
'μῃ προὔχουσι, καθαιρετέον ἡμῖν ἐστι με-
'λέτῃ. χρήματα δ' ὥστ' ἔχειν ἐς αὐτὰ,
'οἴσομεν. ἢ δεινὸν ἂν εἴη εἰ οἱ μὲν ἐκεί-
'νων ξύμμαχοι ἐπὶ δουλείᾳ τῇ αὐτῶν φέ-
'ροντες οὐκ ἀπεροῦσιν, ἡμεῖς δ' ἐπὶ τῷ
'τιμωρούμενοι τοὺς ἐχθροὺς καὶ αὐτοὶ ἅμα
'σώζεσθαι, οὐκ ἄρα δαπανήσομεν, καὶ ἐπὶ
'τῷ μὴ, ὑπ' ἐκείνων αὐτὰ ἀφαιρεθέντες,
'αὐταῖς τούτοις κακῶς πάσχειν.

ρκϛ΄. 'Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι ὁδοὶ
'τοῦ πολέμου ἡμῖν, ξυμμάχων τε ἀπόστα-
'σις, μάλιστα παραίρεσις οὖσα τῶν προσό-
'δων, αἷς ἰσχύουσι, καὶ ἐπιτειχισμὸς τῇ
'χώρᾳ, ἄλλα τε ὅσα οὐκ ἄν τις νῦν προΐ-
'δοι. ἥκιστα γὰρ πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χω-

‘ ρεῖ, αὐτὸς δὲ ἀφ' αὐτȣ̃ τὰ πολλὰ τε-
‘ χνᾶται πρὸς τὸ παρατυγχάνον. ἐν ᾧ
‘ ὁ μὲν εὐοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας, βε-
‘ βαιότερος: ὁ δὲ ὀργισθεὶς περὶ αὐτὸν, ȣ̓κ
‘ ἐλάσσω πταίει. ἐνθυμώμεθα δὲ ϗ͂ ὅτι
‘ εἰ μὲν ἡμῶν ἦσαν ἑκάστοις πρὸς ἀντιπά-
‘ λȣς περὶ γῆς ὅρων διαφοραὶ, οἰστὸν ἂν ἦν·
‘ νῦν δὲ πρὸς ξύμπαντάς τε ἡμᾶς Ἀθη-
‘ ναῖοι ἱκανοὶ, ϗ͂ κατὰ πόλιν ἔτι δυνατώ-
‘ τεροι. ὥστε εἰ μὴ ϗ͂ ἀθρόοι, ϗ͂ κατὰ ἔθνη,
‘ καὶ ἕκαστον ἄστυ μιᾷ γνώμῃ ἀμυνούμεθα
‘ αὐτȣ̀ς, δίχα γε ὄντας ἡμᾶς ἀπόνως χει-
‘ ρώσονται· ϗ͂ τὴν ἧσσαν, εἰ ϗ͂ δεινόν τῳ
‘ ἀκȣ̃σαι, ἴστω ȣ̓κ ἄλλο τι φέρȣσαν ἢ ἄν-
‘ τικρυς δȣλείαν. ὃ ϗ͂ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι
‘ αἰσχρὸν τῇ Πελοποννήσῳ, ϗ͂ πόλεις το-
‘ σάσδε ἀπὸ μιᾶς κακοπαθεῖν. ἐν ᾧ ἢ δι-
‘ καίως δοκοῖμεν ἂν πάσχειν, ἢ διὰ δειλί-
‘ αν ἀνέχεσθαι, ϗ͂ τῶν πατέρων χείρους
‘ φαίνεσθαι, οἳ τὴν Ἑλλάδα ἠλευθέρω-
‘ σαν· ἡμεῖς δὲ ȣ̓δ' ἡμῖν αὐτοῖς βεβαιȣ̃μεν

αὐτὸ, τύραννον δὲ ἐῶμεν ἐγκαθεστάναι πόλιν, τοὺς δ' ἐν μιᾷ μονάρχους ἀξιοῦμεν καταλύειν. καὶ οὐκ ἴσμεν ὅπως τάδε τριῶν τῶν μεγίστων ξυμφορῶν οὐκ ἀπήλλακται, ἀξυνεσίας, ἢ μαλακίας, ἢ ἀμελείας. οὐ γὰρ δὴ πεφευγότες ταῦτα, ἐπὶ τὴν πλείστους δὴ βλάψασαν καταφρόνησιν κεχωρήκατε· ἢ ἐκ τοῦ πολλοὺς σφάλλειν, τὸ ἐναντίον ὄνομα ἀφροσύνη μετωνόμασται. B.C. 432.

ρκγ'. Τὰ μὲν οὖν προγεγενημένα τί δεῖ μακρότερον ἢ ἐς ὅσον τοῖς νῦν ξυμφέρει, αἰτιᾶσθαι; περὶ δὲ τῶν ἔπειτα μελλόντων τοῖς παροῦσι βοηθοῦντας χρὴ ἐπιταλαιπωρεῖν. πάτριον γὰρ ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι, καὶ μὴ μεταβάλλειν τὸ ἔθος, εἰ ἄρα πλούτῳ τε νῦν καὶ ἐξουσίᾳ ὀλίγον προφέρετε. οὐ γὰρ δίκαιον, ἃ τῇ ἀπορίᾳ ἐκτήθη, τῇ περιουσίᾳ ἀπολέσθαι· ἀλλὰ θαρσοῦντας ἰέναι κατὰ πολλὰ ἐς τὸν πόλεμον, τοῦ τε θεοῦ χρή-

‘ σαντος, καὶ αὐτοῦ ὑποσχομένου ξυλλή-
‘ ψεσθαι· καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἁπάσης
‘ ξυναγωνιουμένης, τὰ μὲν, φόβῳ, τὰ δὲ,
‘ ὠφελείᾳ. σπονδάς τε οὐ λύσετε πρότεροι
‘ (ἅς γε καὶ ὁ θεὸς, κελεύων πολεμεῖν, νο-
‘ μίζει παραβεβάσθαι) ἠδικημέναις δὲ μᾶλ-
‘ λον βοηθήσετε. λύουσι γὰρ οὐχ οἱ ἀμυνό-
‘ μενοι, ἀλλ’ οἱ πρότεροι ἐπιόντες.

ρκδ. ‘ Ὥστε πανταχόθεν καλῶς ὑπάρ-
‘ χον ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ ἡμῶν κοινῇ τάδε
‘ παραινούντων, εἴπερ βεβαιότατον τὸ ταῦ-
‘ τα ξυμφέροντα καὶ πόλεσι καὶ ἰδιώταις εἶ-
‘ ναι, μὴ μέλλετε Ποτιδαιάταις τε ποι-
‘ εῖσθαι τιμωρίαν, οὖσι Δωριεῦσι, καὶ ὑπὸ
‘ Ἰώνων πολιορκουμένοις, (οὗ πρότερον ἦν τοὐ-
‘ ναντίον) καὶ τῶν ἄλλων μετελθεῖν τὴν
‘ ἐλευθερίαν. ὡς οὐκέτι ἐνδέχεται περιμέ-
‘ νοντας, τοὺς μὲν, ἤδη βλάπτεσθαι, τοὺς
‘ δ’, εἰ γνωσθησόμεθα ξυνελθόντες μὲν,
‘ ἀμύνεσθαι δὲ οὐ τολμῶντες, μὴ πολὺ ὕ-
‘ στερον τὸ αὐτὸ πάσχειν· ἀλλὰ νομίσαν-

« τες ἐπ᾽ ἀνάγκην ἀφῖχθαι, ὦ ἄνδρες ξύμμαχοι, καὶ ἅμα τάδε ἄριστα λέγεσθαι, ψηφίσασθε δὴ τὸν πόλεμον· μὴ φοβηθέντες τὸ αὐτίκα δεινὸν, τῆς δ᾽ ἀπ᾽ αὐτοῦ διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες· (ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται· ἀφ᾽ ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι, οὐχ ὁμοίως ἀκίνδυνον) καὶ τὴν καθεστηκυῖαν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλιν τύραννον ἡγησάμενοι ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως καθεστάναι, ὥστε τῶν μὲν ἤδη ἄρχειν, τῶν δὲ, διανοεῖσθαι, παραστησώμεθα ἐπελθόντες. καὶ αὐτοί τε ἀκινδύνως τὸ λοιπὸν οἰκῶμεν, καὶ τοὺς νῦν δεδουλωμένους Ἕλληνας ἐλευθερώσωμεν.' B. C. 432.

Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον.

ρκέ. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπειδὴ ἀφ᾽ ἁπάντων ἤκουσαν γνώμην, ψῆφον ἐπήγαγον τοῖς ξυμμάχοις ἅπασιν, ὅσοι παρῆσαν ἑξῆς, καὶ μείζονι καὶ ἐλάσσονι πόλει· καὶ τὸ πλῆθος ἐψηφίσαντο πολεμεῖν. δεδογμένον δὲ αὐτοῖς, εὐθὺς μὲν ἀδύνατα ἦν ἐπι-

χειρεῖν ἀπαρασκεύοις οὖσιν, ἐκπορίζεσθαι δὲ ἐδόκει ἑκάστοις ἃ πρόσφορα ἦν, καὶ μὴ εἶναι μέλλησιν. ὅμως δὲ καθισταμένοις ὧν ἔδει ἐνιαυτὸς μὲν οὐ διετρίβη, ἔλασσον δὲ, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ τὸν πόλεμον ἄρασθαι φανερῶς.

ρκϛʹ. Ἐν τούτῳ δὲ ἐπρεσβεύοντο τῷ χρόνῳ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐγκλήματα ποιούμενοι. ὅπως σφίσιν ὅτι μεγίστη πρόφασις εἴη τοῦ πολεμεῖν, ἢν μή τι ἐσακούωσι. καὶ πρῶτον μὲν πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον τοὺς Ἀθηναίους τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς θεοῦ. τὸ δὲ ἄγος ἦν τοιόνδε. Κύλων ἦν Ἀθηναῖος, ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης, τῶν πάλαι εὐγενής τε καὶ δυνατός. ἐγεγαμήκει δὲ θυγατέρα Θεαγένους Μεγαρέως ἀνδρὸς, ὃς κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐτυράννει Μεγάρων. χρωμένῳ δὲ τῷ Κύλωνι ἐν Δελφοῖς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς, ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ ἑορτῇ καταλαβεῖν τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν. ὁ δὲ, παρά τε τοῦ Θεαγένους δύναμιν

λαβὼν, καὶ τοὺς φίλους ἀναπείσας, ἐπειδὴ ἐπῆλθεν Ὀλύμπια τὰ ἐν Πελοποννήσῳ, κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἐπὶ τυραννίδι νομίσας ἑορτήν τε τοῦ Διὸς μεγίστην εἶναι, καὶ ἑαυτῷ τι προσήκειν, Ὀλύμπια νενικηκότι. εἰ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἢ ἄλλοθί που ἡ μεγίστη ἑορτὴ εἴρητο, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι κατενόησε, τό, τε μαντεῖον οὐκ ἐδήλου. ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια, ἃ καλεῖται Διὸς ἑορτὴ Μειλιχίου μεγίστη, ἔξω τῆς πόλεως· ἐν ᾗ πανδημεὶ θύουσι πολλοὶ, οὐχ ἱερεῖα, ἀλλὰ θύματα ἐπιχώρια. δοκῶν δὲ ὀρθῶς γιγνώσκειν, ἐπεχείρησε τῷ ἔργῳ. οἱ δ' Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι, ἐβοήθησάν τε πανδημεὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ προσκαθεζόμενοι ἐπολιόρκουν. χρόνου δὲ ἐπιγιγνομένου, οἱ Ἀθηναῖοι τρυχόμενοι τῇ προσεδρείᾳ, ἀπῆλθον οἱ πολλοὶ, ἐπιτρέψαντες τοῖς ἐννέα Ἄρχουσι τήν φυλακήν τε καὶ τὸ πᾶν αὐτοκράτορσι διαθεῖναι ᾗ ἂν ἄριστα διαγιγνώσκωσι. τότε δὲ τὰ πολλὰ τῶν πο-

λιτικῶν οἱ ἐννέα Ἄρχοντες ἔπρασσον. οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κύλωνος πολιορκούμενοι, φλαύρως εἶχον, σίτου τε καὶ ὕδατος ἀπορίᾳ. ὁ μὲν οὖν Κύλων καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐκδιδράσκουσιν· οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ἐπιέζοντο καί τινες καὶ ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καθίζουσιν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἱκέται τὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει. ἀναστήσαντες δὲ αὐτοὺς οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν, ὡς ἑώρων ἀποθνήσκοντας ἐν τῷ ἱερῷ, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν ποιήσουσιν, ἀπαγαγόντες ἀπέκτειναν. καθεζομένους δέ τινας καὶ ἐπὶ τῶν σεμνῶν θεῶν ἐν τοῖς βωμοῖς, ἐν τῇ παρόδῳ διεχρήσαντο. καὶ ἀπὸ τούτου ἐναγεῖς καὶ ἀλιτήριοι τῆς θεοῦ ἐκεῖνοί τε ἐκαλοῦντο, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνων. ἤλασαν μὲν οὖν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐναγεῖς τούτους· ἤλασε δὲ καὶ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιος, ὕστερον μετὰ Ἀθηναίων στασιαζόντων· τούς τε ζῶντας ἐλαύνοντες, καὶ τῶν τεθνεώτων τὰ ὀστᾶ ἀνελόντες, ἐξέβαλον. κατῆλθον μέντοι ὕστε-

ρον, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἔτι ἐςὶν ἐν τῇ πόλει.

ρκζ΄. Τοῦτο δὴ τὸ ἄγος οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐλαύνειν ἐκέλευον δῆθεν τοῖς θεοῖς πρῶτον τιμωροῦντες, εἰδότες δὲ Περικλέα τὸν Ξανθίππου προσεχόμενον αὐτῷ κατὰ τὴν μητέρα, καὶ νομίζοντες, ἐκπεσόντος αὐτοῦ, ῥᾷον σφίσι προχωρήσειν τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. οὐ μέντοι τοσοῦτον ἤλπιζον παθεῖν ἂν αὐτὸν τοῦτο, ὅσον διαβολὴν οἴσειν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐκείνου ξυμφορὰν τὸ μέρος ἔςαι ὁ πόλεμος. ὢν γὰρ δυνατώτατος τῶν καθ' ἑαυτὸν, καὶ ἄγων τὴν πολιτείαν, ἠναντιοῦτο πάντα τοῖς Λακεδαιμονίοις· καὶ οὐκ εἴα ὑπείκειν, ἀλλ' ἐς τὸν πόλεμον ὥρμα τοὺς Ἀθηναίους.

ρκή. Ἀντεκέλευον δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Λακεδαιμονίους τὸ ἀπὸ Ταινάρου ἄγος ἐλαύνειν. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι ἀναςήσαντες ποτὲ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἀπὸ Ταινάρου τῶν Εἱλώτων τοὺς ἱκέτας απα-

ϛαγόντες διέφθειραν. δι' ὃ δὴ καὶ σφίσιν αὐτοῖς νομίζουσι τὸν μέγαν σεισμὸν γενέσθαι ἐν Σπάρτῃ. ἐκέλευον δὲ καὶ τὸ τῆς Χαλκιοίκου ἄγος ἐλαύνειν αὐτούς: ἐγένετο δὲ τοιόνδε. ἐπειδὴ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος τὸ πρῶτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ Σπαρτιατῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ κριθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἀπελύθη μὴ ἀδικεῖν, δημοσίᾳ μὲν οὐκέτι ἐξεπέμφθη, ἰδίᾳ δὲ αὐτὸς τριήρη λαβὼν Ἑρμιονίδα, ἄνευ Λακεδαιμονίων ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλήσποντον· τῷ μὲν λόγῳ, ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον, τῷ δὲ ἔργῳ, τὰ πρὸς βασιλέα πράγματα βουλόμενος πράσσειν, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐπεχείρησεν, ἐφιέμενος τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχῆς. εὐεργεσίαν δὲ ἀπὸ τοῦδε πρῶτον ἐς βασιλέα κατέθετο, καὶ τοῦ παντὸς πράγματος ἀρχὴν ἐποιήσατο. Βυζάντιον γὰρ ἑλὼν τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ μετὰ τὴν ἐκ Κύπρου ἀναχώρησιν (εἶχον δὲ Μῆδοι αὐτὸ, καὶ βασιλέως προσήκοντές τινες καὶ ξυγ-

γενεῖς, οἳ ἑάλωσαν ἐν αὐτῷ) τότε τούτους οὓς ἔλαβεν, ἀποπέμπει βασιλεῖ κρύφα τῶν ἄλλων ξυμμάχων· τῷ δὲ λόγῳ, ἀπέδρασαν αὐτόν. ἔπρασσε δὲ ταῦτα μετὰ Γογγύλου τοῦ Ερετριέως, ᾧπερ ἐπέτρεψε τό, τε Βυζάντιον καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. ἔπεμψε δὲ καὶ ἐπιστολὴν τὸν Γόγγυλον φέροντα αὐτῷ. ἐνεγέγραπτο δὲ τάδε καὶ ἐν αὐτῇ, ὡς ὕστερον ἀνευρέθη. ‘ Παυσανίας ὁ ἡγεμὼν ‘ τῆς Σπάρτης τούσδε τέ σοι χαρίζεσθαι ‘ βουλόμενος, ἀποπέμπει δορὶ ἑλών· καὶ γνώ‘ μην ποιοῦμαι, εἰ καί σοι δοκεῖ, θυγατέρα ‘ τε τὴν σὴν γῆμαι, καί σοι Σπάρτην τε καὶ ‘ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ὑποχείριον ποιῆσαι. ‘ δυνατὸς δὲ δοκῶ εἶναι ταῦτα πρᾶξαι, μετὰ ‘ σοῦ βουλευόμενος. εἰ οὖν τι σὲ τούτων ἀρέ‘ σκει, πέμπε ἄνδρα πιστὸν ἐπὶ θάλασσαν, ‘ δι’ οὗ τὸ λοιπὸν τοὺς λόγους ποιησόμεθα.’

ρκθ'. Τοσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου. Ξέρξης δὲ ἥσθη τε τῇ ἐπιστολῇ, καὶ ἀποστέλλει Αρτάβαζον τὸν Φαρνάκου ἐπὶ θά-

λασσαν, καὶ κελεύει αὐτὸν τήν τε Δασκυλῖτιν σατραπείαν παραλαβεῖν, Μεγαβάτην ἀπαλλάξαντα, ὃς πρότερον ἦρχε· καὶ παρὰ Παυσανίαν ἐς Βυζάντιον ἐπιστολὴν ἀντεπετίθει αὐτῷ, ὡς τάχιστα διαπέμψαι, καὶ τὴν σφραγῖδα ἀποδεῖξαι. καὶ ἤν τι αὐτῷ Παυσανίας παραγγέλλῃ περὶ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πράσσειν ὡς ἄριστα καὶ πιστότατα. ὁ δὲ ἀφικόμενος, τά τε ἄλλα ἐποίησεν ὥσπερ εἴρητο, καὶ τὴν ἐπιστολὴν διέπεμψεν. ἀντεγέγραπτο δὲ τάδε. ‘ Ὧδε λέγει ‘ βασιλεὺς Ξέρξης Παυσανίᾳ, καὶ τῶν ἀν‘ δρῶν οὕς μοι πέραν θαλάσσης ἐκ Βυζαν‘ τίου διέσωσας, κείσεταί σοι εὐεργεσία ἐν ‘ τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ ἐσαεὶ ἀνάγραπτος, καὶ ‘ τοῖς λόγοις τοῖς ἀπὸ σοῦ ἀρέσκομαι. καί ‘ σε μήτε νὺξ μήθ' ἡμέρα ἐπισχέτω ὥστε ἀ‘ νεῖναι πράσσειν τι ὧν ἐμοὶ ὑπισχνῇ· μη‘ δὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δαπάνῃ κεκωλύσθω, ‘ μηδὲ στρατιᾶς πλήθει, εἴποι δεῖ παρα‘ γίγνεσθαι· ἀλλὰ μετ' Ἀρταβάζου ἀνδρὸς

« ἀγαθοῦ, ὃν σοι ἔπεμψα, πρᾶσσε θαρσῶν
« καὶ τὰ ἐμὰ καὶ τὰ σὰ, ὅπῃ κάλλιστα καὶ
« ἄριστα ἕξει ἀμφοτέροις.»

ρλ΄. Ταῦτα λαβὼν ὁ Παυσανίας τὰ γράμματα, ὢν καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν Πλαταιάσιν ἡγεμονίαν, πολλῷ τότε μᾶλλον ἦρτο, καὶ οὐκέτι ἠδύνατο ἐν τῷ καθεστῶτι τρόπῳ βιοτεύειν· ἀλλὰ σκευάς τε Μηδικὰς ἐνδυόμενος ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἐξῄει, καὶ διὰ τῆς Θρᾴκης πορευόμενον αὐτὸν Μῆδοι καὶ Αἰγύπτιοι ἐδορυφόρουν. τράπεζάν τε Περσικὴν παρετίθετο, καὶ κατέχειν τὴν διάνοιαν οὐκ ἠδύνατο, ἀλλ᾽ ἔργοις βραχέσι προὐδήλου ἃ τῇ γνώμῃ μειζόνως ἐσέπειτα ἔμελλε πράξειν. δυσπρόσοδόν τε αὐτὸν παρεῖχε, καὶ τῇ ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ ἐχρῆτο ἐς πάντας ὁμοίως, ὥστε μηδένα δύνασθαι προσιέναι. διόπερ καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἥκιστα ἡ ξυμμαχία μετέστη.

ρλα΄. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι,

τό, τε πρῶτον δι' αὐτὰ ταῦτα ἀνεκάλεσαν αὐτὸν, καὶ ἐπειδὴ τῇ Ἑρμιονίδι νηῒ τοδεύτερον ἐκπλεύσας, ου κελευσάντων αὐτῶν, τοιαῦτα ἐφαίνετο ποιῶν. καὶ ἐκ τοῦ Βυζαντίου βίᾳ ὑπ' Ἀθηναίων ἐκπολιορκηθεὶς, ἐς μὲν τὴν Σπάρτην οὐκ ἐπανεχώρει, ἐς δὲ Κολωνὰς τὰς Τρῳάδας ἱδρυθεὶς, πράσσων τε ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς ἐς τοὺς βαρβάρους, καὶ οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τὴν μονὴν ποιούμενος. οὕτω δὴ οὐκέτι ἐπέσχον, ἀλλὰ πέμψαντες κήρυκα οἱ Ἔφοροι, καὶ σκυτάλην, εἶπον τοῦ κήρυκος μὴ λείπεσθαι. εἰ δὲ μὴ, πόλεμον αὐτῷ Σπαρτιάτας προαγορεύειν. ὁ δὲ, βουλόμενος ὡς ἥκιστα ὕποπτος εἶναι, καὶ πιστεύων χρήμασι διαλύσειν τὴν διαβολὴν, ἀνεχώρει τοδεύτερον ἐς Σπάρτην. καὶ ἐς μὲν τὴν εἱρκτὴν ἐσπίπτει τοπρῶτον ὑπὸ τῶν Ἐφόρων (ἔξεστι δὲ τοῖς Ἐφόροις τὸν βασιλέα δρᾶσαι τοῦτο) ἔπειτα διαπραξάμενος, ὕστερον ἐξῆλθε, καὶ καθίστησιν ἑαυτὸν ἐς κρίσιν τοῖς βουλομένοις περὶ αὐτῶν ἐλέγχειν.

ρλϛ'. Καὶ φανερὸν μὲν εἶχον οὐδὲν οἱ Σπαρτιᾶται σημεῖον, οὔτε οἱ ἐχθροί, οὔτε ἡ πᾶσα πόλις, ὅτῳ ἂν πιστεύσαντες βεβαίως ἐτιμωροῦντο ἄνδρα γένους τε τοῦ βασιλείου ὄντα, καὶ ἐν τῷ παρόντι τιμὴν ἔχοντα. Πλείσταρχον γὰρ τὸν Λεωνίδου, ὄντα βασιλέα καὶ νέον ἔτι, ἀνεψιὸς ὢν ἐπετρόπευεν. ὑποψίας δὲ πολλὰς παρεῖχε, τῇ τε παρανομίᾳ, καὶ ζηλώσει τῶν βαρβάρων, μὴ ἴσος βούλεσθαι εἶναι τοῖς παροῦσι. τά τε ἄλλα αὐτοῦ ἀνεσκόπουν, εἴτι που ἐξεδεδιῄτητο τῶν καθεστώτων νομίμων, καὶ ὅτι ἐπὶ τὸν τρίποδα ποτὲ τὸν ἐν Δελφοῖς, ὃν ἀνέθεσαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν Μήδων ἀκροθίνιον, ἠξίωσεν ἐπιγράψασθαι αὐτὸς ἰδίᾳ τὸ ἐλεγεῖον τόδε,

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς, ἐπεὶ στρατὸν ὤλεσε
Μήδων,
Παυσανίας, Φοίβῳ μνῆμ' ἀνέθηκε τόδε.

τὸ μὲν οὖν ἐλεγεῖον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεκό-

λαψαν εὐθὺς τότε ἀπὸ τοῦ τρίποδος τοῦτο· καὶ ἐπέγραψαν ὀνομαστὶ τὰς πόλεις, ὅσαι ξυγκαθελοῦσαι τὸν βάρβαρον, ἔστησαν τὸ ἀνάθημα. τοῦ μέντοι Παυσανίου ἀδίκημα καὶ τοῦτ᾽ ἐδόκει εἶναι, καὶ ἐπεί γε δὴ ἐν τούτῳ καθειστήκει, πολλῷ μᾶλλον παρόμοιον πραχθῆναι ἐφαίνετο τῇ παρούσῃ διανοίᾳ. ἐπυνθάνοντο δὲ καὶ εἰς τοὺς Εἵλωτας πράσσειν τὶ αὐτόν. καὶ ἦν δὲ οὕτως. ἐλευθέρωσίν τε γὰρ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς καὶ πολιτείαν, ἢν ξυνεπαναστῶσι, καὶ τὸ πᾶν ξυγκατεργάσωνται. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὡς οὐδὲ τῶν Εἱλώτων μηνυταῖς τισι πιστεύσαντες, ἠξίωσαν νεώτερόν τι ποιεῖν εἰς αὐτόν· χρώμενοι τῷ τρόπῳ ᾧπερ εἰώθασιν ἐς σφᾶς αὐτοὺς, μὴ ταχεῖς εἶναι περὶ ἀνδρὸς Σπαρτιάτου, ἄνευ ἀναμφισβητήτων τεκμηρίων, βουλεῦσαί τι ἀνήκεστον· πρίν γε δὴ αὐτοῖς, ὡς λέγεται, ὁ μέλλων τὰς τελευταίας βασιλεῖ ἐπιστολὰς πρὸς Ἀρτάβαζον κομιεῖν, ἀνὴρ Ἀργίλιος, παιδικὰ ποτὲ ὢν αὐτοῦ, καὶ πιστότατος

ἐκείνῳ, μηνυτὴς γίγνεται· δείσας κατὰ ἐνθύμησίν τινα ὅτι οὐδείς πω τῶν πρὸ ἑαυτοῦ ἀγγέλων πάλιν ἀφίκετο· καὶ παραποιησάμενος σφραγῖδα, ἵνα, ἢν ψευσθῇ τῆς δόξης, ἢ καὶ ἐκεῖνος μεταγράψαι τι αἰτήσῃ, μὴ ἐπιγνῷ, λύει τὰς ἐπιστολάς· ἐν αἷς ὑπονοήσας τι τοιοῦτον προσεπεστάλθαι, καὶ αὐτὸν εὗρεν ἐγγεγραμμένον κτείνειν.

ρλγ'. Τότε δὴ οἱ Ἔφοροι, δείξαντος αὐτοῦ τὰ γράμματα, μᾶλλον μὲν ἐπίστευσαν, αὐτήκοοι δὲ βουληθέντες ἔτι γενέσθαι αὐτοῦ Παυσανίου τι λέγοντος, ἀπὸ παρασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ Ταίναρον ἱκέτου οἰχομένου, καὶ σκηνησαμένου διπλῆν διαφράγματι καλύβην· ἐς ἣν τῶν τε Ἐφόρων ἐντός τινας ἔκρυψε, καὶ Παυσανίου ὡς αὐτὸν ἐλθόντος, καὶ ἐρωτῶντος τὴν πρόφασιν τῆς ἱκετείας, ᾔσθοντο πάντα σαφῶς, αἰτιωμένου τοῦ ἀνθρώπου τά τε περὶ αὐτοῦ γραφέντα, καὶ τἄλλα ἀποφαίνοντος καθ' ἕκαστον, ὡς οὐδὲν πώποτε αὐτὸν ἐν ταῖς πρὸς βασιλέα διακονί-

αις παραβάλοιτο, προτιμηθείη δ' ἐν ἴσῳ τοῖς πολλοῖς τῶν διακόνων ἀποθανεῖν· κἀκείνου αὐτά τε ταῦτα ξυνομολογοῦντος, καὶ περὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἐῶντος ὀργίζεσθαι, ἀλλὰ πίστιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ διδόντος τῆς ἀναστάσεως, καὶ ἀξιοῦντος ὡς τάχιστα πορεύεσθαι, καὶ μὴ τὰ πρασσόμενα διακωλύειν. . . . .

ρλδ΄. Ἀκούσαντες δὲ ἀκριβῶς, τότε μὲν ἀπῆλθον οἱ Ἔφοροι· βεβαίως δὲ ἤδη εἰδότες, ἐν τῇ πόλει τὴν ξύλληψιν ἐποιοῦντο. λέγεται δ' αὐτὸν μέλλοντα ξυλληφθήσεσθαι ἐν τῇ ὁδῷ, ἑνὸς μὲν τῶν Ἐφόρων τὸ πρόσωπον προσιόντος ὡς εἶδε, γνῶναι ἐφ' ᾧ ἐχώρει· ἄλλου δὲ νεύματι ἀφανεῖ χρησαμένου, καὶ δηλώσαντος εὐνοίᾳ, πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοίκου χωρῆσαι δρόμῳ, καὶ προκαταφυγεῖν· ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ τέμενος. καὶ ἐς οἴκημα οὐ μέγα, ὃ ἦν τοῦ ἱεροῦ, ἐσελθὼν, ἵνα μὴ ὑπαίθριος ταλαιπωροίη, ἡσύχαζεν. οἱ δὲ, τὸ παραυτίκα μὲν ὑστέρησαν τῇ διώξει· μετὰ δὲ τοῦτο, τοῦ τε οἰκήματος τὸν ὄροφον ἀφεῖ-

λαὶ, ϰ) τὰς θύρας, ἔνδον ὄντα τηρήσαντες αὐτὸν, ϰ) ἀπολαβόντες εἴσω, ἀπῳκοδόμησαν. προσκαθεζόμενοί τε, ἐξεπολιόρκησαν λιμῷ. ϰ) μέλλοντος αὐτοῦ ἀποψύχειν, ὥσπερ εἶχεν ἐν τῷ οἰκήματι, αἰσθόμενοι, ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἔτι ἔμπνουν ὄντα. καὶ ἐξαχθεὶς, ἀπέθανε παραχρῆμα. ϰ) αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν ἐς τὸν Καιάδαν, οὗπερ τοὺς κακούργους ἐμβάλλειν εἰώθεισαν. ἔπειτα ἔδοξε πλησίον που κατορύξαι. ὁ δὲ θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς τόν τε τάφον ὕστερον ἔχρησε τοῖς Λακεδαιμονίοις μετενεγκεῖν οὗπερ ἀπέθανε, (ϰ) νῦν κεῖται ἐν τῷ προτεμενίσματι, ὃ γραφῇ στῆλαι δηλοῦσι) ϰ) ὡς ἄγος αὐτοῖς ὂν τὸ πεπραγμένον, δύο σώματα ἀνθ' ἑνὸς τῇ Χαλκιοίκῳ ἀποδοῦναι. οἱ δὲ, ποιησάμενοι χαλκοῦς ἀνδριάντας δύο, ὡς ἀντὶ Παυσανίου ἀνέθησαν.

ρλε΄. Οἱ δὲ Αθηναῖοι, ὡς ϰ) τοῦ θεοῦ ἄγος κρίναντος, ἀντεπέταξαν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐλαύνειν αὐτό. τοῦ δὲ Μηδισμοῦ

τοῦ Παυσανίου Λακεδαιμόνιοι, πρέσβεις πέμψαντες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους, ξυνεπῃτιῶντο καὶ τὸν Θεμιστοκλέα, ὡς εὕρισκον ἐκ τῶν περὶ Παυσανίαν ἐλέγχων· ἠξίουν τε τοῖς αὐτοῖς κολάζεσθαι αὐτόν. οἱ δὲ, πεισθέντες (ἔτυχε γὰρ ὠστρακισμένος, καὶ ἔχων δίαιταν μὲν ἐν Ἄργει, ἐπιφοιτῶν δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην Πελοπόννησον) πέμπουσι μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἑτοίμων ὄντων ξυνδιώκειν, ἄνδρας οἷς εἴρητο ἄγειν ὅπου ἂν περιτύχωσιν.

ρλϛ'. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς προαισθόμενος φεύγει ἐκ Πελοποννήσου ἐς Κέρκυραν, ὢν αὐτῶν εὐεργέτης. δεδιέναι δὲ φασκόντων τῶν Κερκυραίων ἔχειν αὐτὸν, ὥστε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἀπεχθέσθαι, διακομίζεται ὑπ' αὐτῶν ἐς τὴν ἤπειρον τὴν καταντικρύ. καὶ διωκόμενος ὑπὸ τῶν προστεταγμένων, κατὰ πύστιν ᾗ χωροίη, ἀναγκάζεται κατά τι ἄπορον παρὰ Ἄδμητον τὸν Μολοσσῶν βασιλέα, ὄντα αὐτῷ οὐ φίλον,

καταλῦσαι. ϗ ὁ μὲν ὐκ ἔτυχεν ἐπιδημῶν ὁ δὲ, τῆς γυναικὸς ἱκέτης γενόμενος, διδάσκεται ὑπ' αὐτῆς τὸν παῖδα σφῶν λαβὼν καθίζεσθαι ἐπὶ τὴν ἑστίαν. ϗ ἐλθόντος ὐ πολὺ ὕστερον τῦ Ἀδμήτυ, δηλοῖ τε ὅς ἐστι, ϗ ὐκ ἀξιοῖ, εἴτι ἄρα αὐτὸς ἀντεῖπεν αὐτῷ Ἀθηναίων δεομένῳ, φεύγοντα τιμωρεῖσθαι. ϗ γὰρ ἂν ὑπ' ἐκείνυ πολλῷ ἀσθενεστέρυ ἐν τῷ παρόντι κακῶς πάσχειν· γενναῖον δὲ εἶναι τὺς ὁμοίυς ἀπὸ τῦ ἴσυ τιμωρεῖσθαι. ϗ ἅμα, αὐτὸς μὲν ἐκείνῳ χρείας τινὸς, ϗ ὐκ ἐς τὸ σῶμα σώζεσθαι, ἐναντιωθῆναι· ἐκεῖνον δ' ἂν, εἰ ἐκδοίη αὐτὸν (εἰπὼν ὑφ' ὧν ϗ ἐφ' ᾧ διώκεται) σωτηρίας ἂν τῆς ψυχῆς ἀποστερῆσαι. ὁ δὲ ἀκούσας, ἀνίστησί τε αὐτὸν μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος, ὥσπερ καὶ ἔχων αὐτὸν ἐκαθέζετο, ϗ μέγιστον ἦν ἱκέτευμα τῦτο.

ρλζ'. Καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθῦσι, καὶ πολλὰ εἰπῦσιν, ὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀπο-

ςέλλει, βουλομένου ὡς βασιλέα πορευθῆναι, ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν πεζῇ, ἐς Πύδναν τὴν Ἀλεξάνδρου. ἐν ᾗ ὁλκάδος τυχὼν ἀναγομένης ἐπ' Ἰωνίας, καὶ ἐπιβὰς, καταφέρεται χειμῶνι ἐς τὸ Ἀθηναίων ςρατόπεδον, ὃ ἐπολιόρκει Νάξον· καὶ (ἦν γὰρ ἀγνὼς τοῖς ἐν τῇ νηῒ) δείσας φράζει τῷ ναυκλήρῳ ὅςις ἐςὶ, καὶ δι' ἃ φεύγει· καὶ, εἰ μὴ σώσει αὐτὸν, ἔφη ἐρεῖν ὅτι χρήμασι πεισθεὶς αὐτὸν ἄγει· τὴν δὲ ἀσφάλειαν εἶναι, μηδένα ἐκβῆναι ἐκ τῆς νεὼς μέχρι πλοῦς γένηται. πειθομένῳ δ' αὐτῷ χάριν ἀπομνήσεσθαι ἀξίαν. ὁ δὲ ναύκληρος ποιεῖται ταῦτα, καὶ ἀποσαλεύσας ἡμέραν καὶ νύκτα ὑπὲρ τοῦ ςρατοπέδου, ὕςερον ἀφικνεῖται ἐς Ἔφεσον. καὶ ὁ Θεμιςοκλῆς ἐκεῖνόν τε ἐθεράπευσε χρημάτων δόσει, (ἦλθε γὰρ αὐτῷ ὕςερον ἔκ τε Ἀθηνῶν παρὰ τῶν φίλων, καὶ ἐξ Ἄργους, ἃ ὑπεξέκειτο) καὶ μετά τῶν κάτω Περσῶν τινὸς πορευθεὶς ἄνω, ἐσπέμπει γράμματα εἰς βασιλέα Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρ-

ξῃ, νεωστὶ βασιλεύοντα. ἐδήλου δ' ἡ γραφὴ ὅτι, « Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σέ, ὃς κακὰ μὲν πλεῖστα Ἑλλήνων εἴργασμαι τὸν ὑμέτερον οἶκον, ὅσον χρόνον τὸν σὸν πατέρα ἐπιόντα ἐμοὶ ἀνάγκῃ ἠμυνόμην· πολὺ δ' ἔτι πλείω ἀγαθά, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοί, ἐκείνῳ δὲ ἐν ἐπικινδύνῳ πάλιν ἡ ἀποκομιδὴ ἐγίγνετο. καί μοι εὐεργεσία ὀφείλεται, (γράψας τήν τε ἐκ Σαλαμῖνος προάγγελσιν τῆς ἀναχωρήσεως, καὶ τὴν τῶν γεφυρῶν, ἣν ψευδῶς προσεποιήσατο τότε δι' αὐτόν, οὐ διάλυσιν) καὶ νῦν ἔχων σε μεγάλα ἀγαθὰ δρᾶσαι, πάρειμι, διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν σὴν φιλίαν. βούλομαι δ' ἐνιαυτὸν ἐπισχών, αὐτός σοι περὶ ὧν ἥκω δηλῶσαι.»

ρλη'. Βασιλεὺς δέ, ὡς λέγεται, ἐθαύμασέ τε αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, καὶ ἐκέλευσε ποιεῖν οὕτως. ὁ δ' ἐν τῷ χρόνῳ ὃν ἐπέσχε, τῆς τε Περσίδος γλώσσης ὅσα ἠδύνατο κατ-

τενόησε, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῆς χώρας. ἀφικόμενος δὲ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν, γίγνεται παρ' αὐτῷ μέγας, καὶ ὅσος οὐδείς πω Ἑλλήνων, διά τε τὴν προϋπάρχουσαν ἀξίωσιν, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐλπίδα, ἣν ὑπετίθει αὐτῷ δουλώσειν· μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ πεῖραν διδοὺς ξυνετὸς φαίνεσθαι. ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς βεβαιότατα δὴ φύσεως ἰσχὺν δηλώσας, καὶ διαφερόντως τι ἐς αὐτὸ μᾶλλον ἑτέρου ἄξιος θαυμάσαι. οἰκείᾳ γὰρ ξυνέσει, καὶ οὔτε προμαθὼν ἐς αὐτὴν οὐδὲν, οὔτ' ἐπιμαθὼν, τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιπλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής· καὶ ἃ μὲν μετὰ χεῖρας ἔχοι, καὶ ἐξηγήσασθαι οἷός τε· ὧν δὲ ἄπειρος εἴη, κρῖναι ἱκανῶς οὐκ ἀπήλλακτο. τό, τε ἄμεινον ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα, καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, φύσεως μὲν δυνάμει, μελέτης δὲ βραχύτητι, κράτιστος δὴ οὗτος αὐτοσχεδιάζειν τὰ δέοντα ἐγένετο. νοσήσας δὲ, τε-

λευτᾶ τὸν βίον. λέγουσι δέ τινες καὶ ἑκούσιον φαρμάκῳ ἀποθανεῖν αὐτὸν, ἀδύνατον νομίσαντα εἶναι ἐπιτελέσαι βασιλεῖ ἃ ὑπέσχετο· μνημεῖον μὲν οὖν αὐτοῦ ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ τῇ Ἀσιανῇ, ἐν τῇ ἀγορᾷ. ταύτης γὰρ ἦρχε τῆς χώρας, δόντος βασιλέως αὐτῷ, Μαγνησίαν μὲν, ἄρτον, ἣ προσέφερε πεντήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ· Λάμψακον δὲ, οἶνον (ἐδόκει γὰρ πολυοινότατον τῶν τότε εἶναι) Μυοῦντα δὲ, ὄψον. τὰ δὲ ὀστᾶ φασὶ κομισθῆναι αὐτοῦ οἱ προσήκοντες οἴκαδε, κελεύσαντος ἐκείνου, καὶ τεθῆναι κρύφα Ἀθηναίων ἐν τῇ Ἀττικῇ. οὐ γὰρ ἐξῆν θάπτειν, ὡς ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντος. τὰ μὲν κατὰ Παυσανίαν τὸν Λακεδαιμόνιον καὶ Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον, λαμπροτάτους γενομένους τῶν καθ' ἑαυτοὺς Ἑλλήνων, οὕτως ἐτελεύτησε.

ρλθ΄. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης πρεσβείας τοιαῦτα ἐπέταξάν τε καὶ ἀντεκελεύσθησαν περὶ τῶν ἐναγῶν τῆς ἐ-

λάσεως· ὕστερον δὲ φοιτῶντες παρ' Ἀθηναίους, Ποτιδαίας τε ἀπανίστασθαι ἐκέλευον, καὶ Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι. καὶ μάλιστά γε, πάντων καὶ ἐνδηλότατα προὔλεγον, τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα καθελοῦσι μὴ ἂν γενέσθαι πόλεμον· ἐν ᾧ εἴρητο αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τοῖς λιμέσι τοῖς ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ, μηδὲ τῇ Ἀττικῇ ἀγορᾷ. οἱ δ' Ἀθηναῖοι οὔτε τἄλλα ὑπήκουον, οὔτε τὸ ψήφισμα καθῄρουν, ἐπικαλοῦντες ἐπ' ἐργασίαν Μεγαρεῦσι τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς, καὶ τῆς ἀορίστου, καὶ ἀνδραπόδων ὑποδοχὴν τῶν ἀφισταμένων. τέλος δὲ, ἀφικομένων τῶν τελευταίων πρέσβεων ἐκ Λακεδαίμονος, Ῥαμφίου τε καὶ Μελησίππου καὶ Ἀγησάνδρου, καὶ λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ὧν πρότερον εἰώθεσαν, αὐτὰ δὲ τάδε, ὅτι Λακεδαιμόνιοι βούλονται τὴν εἰρήνην εἶναι, εἴη δ' ἂν εἰ τοὺς Ἕλληνας αὐτονόμους ἀφεῖτε· ποιήσαντες ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι, γνώμας σφίσιν αὐτοῖς προὐτίθεσαν. καὶ ἐδόκει, ἅπαξ, περὶ ἁπάν-

πάντων βουλευσαμένους ἀποκρίνασθαι. καὶ παριόντες ἄλλοι τε πολλοὶ ἔλεγον, ἐπ᾽ ἀμφότερα γιγνόμενοι ταῖς γνώμαις, καὶ ὡς χρὴ πολεμεῖν, καὶ ὡς μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα εἰρήνης, ἀλλὰ καθελεῖν. καὶ παρελθὼν Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, ἀνὴρ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον πρῶτος Ἀθηναίων, λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατώτατος, παρῄνει τοιάδε, B.C. 432.

ρμ΄. ‘ ΤΗΣ μὲν γνώμης, ὦ Ἀθηναῖοι, ‘ αἰεὶ τῆς αὐτῆς ἔχομαι, μὴ εἴκειν Πε- ‘ λοποννησίοις· καίπερ εἰδὼς τοὺς ἀνθρώ- ‘ πους οὐ τῇ αὐτῇ ὀργῇ ἀναπειθομένους τε ‘ πολεμεῖν, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ πράσσοντας, ‘ πρὸς δὲ τὰς ξυμφορὰς καὶ τὰς γνώμας τρε- ‘ πομένους. ὁρῶ δὲ καὶ νῦν ὁμοῖα καὶ παρα- ‘ πλήσια ξυμβουλευτέα μοι ὄντα, καὶ τοὺς ἀ- ‘ ναπειθομένους ὑμῶν δικαιῶ, τοῖς κοινῇ δό- ‘ ξασιν, ἢν ἄρα τι καὶ σφαλλώμεθα, βοηθεῖν ‘ ἢ μηδὲ κατορθοῦντας, τῆς ξυνέσεως μετα- ‘ ποιεῖσθαι. ἐνδέχεται γὰρ τὰς ξυμφορὰς ‘ τῶν πραγμάτων οὐχ ἧσσον ἀμαθῶς χω

‘ ρῆσαι ἢ καὶ τὰς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου. διό-
‘ περ καὶ τὴν τύχην ὅσα ἂν παραλόγως
‘ ξυμβῇ, εἰώθαμεν αἰτιᾶσθαι. Λακεδαι-
‘ μόνιοι δὲ πρότερόν τε δῆλοι ἦσαν ἐπιβου-
‘ λεύοντες ἡμῖν, καὶ νῦν οὐχ ἥκιστα. εἰρημέ-
‘ νον γὰρ δίκας μὲν τῶν διαφόρων ἀλλή-
‘ λοις διδόναι καὶ δέχεσθαι, ἔχειν δὲ ἑκα-
‘ τέρους ἃ ἔχομεν, οὔτε αὐτοὶ δίκας πω
‘ ἤτησαν, οὔτε ἡμῶν διδόντων δέχονται. βού-
‘ λονται δὲ πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγοις τὰ
‘ ἐγκλήματα διαλύεσθαι, καὶ ἐπιτάσσοντες
‘ ἤδη καὶ οὐκέτι αἰτιώμενοι πάρεισι. Ποτι-
‘ δαίας τε γὰρ ἀπανίστασθαι κελεύουσι, καὶ
‘ Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι, καὶ τὸ Με-
‘ γαρέων ψήφισμα καθαιρεῖν. οἱ δὲ τε-
‘ λευταῖοι οἵδε ἥκοντες, καὶ τοὺς Ἕλληνας
‘ προαγορεύουσιν αὐτονόμους ἀφιέναι. ὑμῶν
‘ δὲ μηδεὶς νομίσῃ περὶ βραχέως ἂν πο-
‘ λεμεῖν, εἰ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα μὴ
‘ καθέλοιμεν· ὅπερ μάλιστα προὔχονται, εἰ
‘ καθαιρεθείη, μὴ ἂν γίγνεσθαι τὸν πόλε-

‘ μου· μηδ᾽ ἐν ὑμῖν αὐτοῖς αἰτίαν ὑπολί- B. C. 432.
‘ πησθε ὡς διὰ μικρὸν ἐπολεμήσατε. τὸ
‘ γὰρ βραχὺ τοῦτο πᾶσαν ὑμῶν ἔχει
‘ τὴν βεβαίωσιν καὶ πεῖραν τῆς γνώμης. οἷς
‘ εἰ ξυγχωρήσετε, καὶ ἄλλο τι μεῖζον εὐ-
‘ θὺς ἐπιταχθήσεσθε, ὡς φόβῳ καὶ τοῦτο
‘ ὑπακούσαντες· ἀπισχυρισάμενοι δὲ, σαφὲς
‘ ἂν καταστήσητε αὐτοῖς, ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν
‘ μᾶλλον προσφέρεσθαι.

ρμα΄. ‘ Αὐτόθεν δὴ διανοήθητε, ἢ ὑπα-
‘ κούειν πρίν τι βλαβῆναι, ἢ, εἰ πολεμή-
‘ σομεν (ὥσπερ ἔμοιγε ἄμεινον δοκεῖ εἶναι)
‘ καὶ ἐπὶ μεγάλῃ καὶ ἐπὶ βραχείᾳ ὁμοίως
‘ προφάσει μὴ εἴξοντες, μηδὲ ξὺν φόβῳ ἕ-
‘ ξοντες ἃ κεκτήμεθα. τὴν γὰρ αὐτὴν δύ-
‘ ναται δούλωσιν ἥ τε μεγίστη καὶ ἡ ἐλα-
‘ χίστη δικαίωσις ἀπὸ τῶν ὁμοίων πρὸ δί-
‘ κης τοῖς πέλας ἐπιτασσομένη. τὰ δὲ τοῦ
‘ πολέμου καὶ τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων
‘ ὡς οὐκ ἀσθενέστερα ἕξομεν, γνῶτε καθ᾽
‘ ἕκαστον ἀκούοντες. αὐτουργοί τε γάρ εἰσι

« Πελοποννήσιοι, καὶ οὔτε ἰδίᾳ, οὔτε ἐν κοινῷ
« χρήματά ἐστιν αὐτοῖς ἔπειτα, χρονίων
« πολέμων καὶ διαποντίων ἄπειροι, διὰ τὸ
« βραχέως αὐτοὶ ἐπ᾽ ἀλλήλους ὑπὸ πενίας
« ἐπιφέρειν. καὶ οἱ τοιοῦτοι, οὔτε ναῦς πλη-
« ροῦντες, οὔτε πεζὰς στρατιὰς πολλάκις
« ἐκπέμπειν δύνανται, ἀπὸ τῶν ἰδίων τε
« ἅμα ἀπόντες, καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν δαπα-
« νῶντες, καὶ προσέτι καὶ θαλάσσης εἰργό-
« μενοι. αἱ δὲ περιουσίαι τοὺς πολέμους μᾶλ-
« λον ἢ αἱ βίαιοι ἐσφοραὶ ἀνέχουσι. σώμα-
« σί τε ἑτοιμότεροι οἱ αὐτουργοὶ τῶν ἀν-
« θρώπων ἢ χρήμασι πολεμεῖν, τὸ μὲν,
« πιστὸν ἔχοντες ἐκ τῶν κινδύνων κἂν πε-
« ριγενέσθαι· τὸ δὲ, οὐ βέβαιον, μὴ οὐ προα-
« ναλώσειν, ἄλλως τε κἂν παρὰ δόξαν,
« ὅπερ εἰκὸς, ὁ πόλεμος αὐτοῖς μηκύνηται.
« μάχῃ μὲν γὰρ μιᾷ πρὸς ἅπαντας Ἕλ-
« ληνας δυνατοὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμ-
« μαχοι ἀντισχεῖν, πολεμεῖν δὲ μὴ πρὸς
« ὁμοίαν ἀντιπαρασκευὴν ἀδύνατοι, ὅταν

‘ μή τε βουλευτηρίῳ ἑνὶ χρώμενοι, παρα- B.C. 432.
‘ χρῆμά τι ὀξέως ἐπιτελῶσι, πάντες τε
‘ ἰσόψηφοι ὄντες, καὶ οὐχ ὁμόφυλοι, τὸ ἐφ’
‘ ἑαυτὸν ἕκαστος σπεύδῃ· ἐξ ὧν φιλεῖ μη-
‘ δὲν ἐπιτελὲς γίγνεσθαι. καὶ γὰρ οἱ μὲν ὡς
‘ μάλιστα τιμωρήσασθαί τινα βούλονται,
‘ οἱ δὲ, ὡς ἥκιστα τὰ οἰκεῖα φθεῖραι. χρό-
‘ νιοί τε ξυνιόντες, ἐν βραχεῖ μὲν μορίῳ
‘ σκοποῦσί τι τῶν κοινῶν, τῷ δὲ πλείονι
‘ τὰ οἰκεῖα πράσσουσι. καὶ ἕκαστος οὐ παρὰ
‘ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν οἴεται βλάψειν, μέ-
‘ λειν δέ τινι καὶ ἄλλῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι προ-
‘ ϊδεῖν· ὥστε τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἁπάντων ἰ-
‘ δίᾳ δοξάσματι λανθάνειν τὸ κοινὸν ἀθρό-
‘ ον φθειρόμενον.

ρμϐ'. ‘ Μέγιστον δὲ, τῇ τῶν χρημά-
‘ των σπάνει κωλύσονται, ὅταν σχολῇ αὐ-
‘ τὰ ποριζόμενοι διαμέλλωσι· τοῦ δὲ πο-
‘ λέμου οἱ καιροὶ οὐ μενετοί. καὶ μὴν οὐδ’ ἡ
‘ ἐπιτείχισις, οὐδὲ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἄ-

‘ ξιον φοϐηθῆναι. τὴν μὲν γὰρ χαλεπὸν
‘ κ) ἐν εἰρήνῃ πόλιν ἀντίπαλον παρασκευ-
‘ άσασθαι, ἤπου δὴ ἐν πολεμίᾳ τε, καὶ
‘ οὐχ ἧσσον ἐκείνοις ἡμῶν ἀντεπιτετει-
‘ χισμένων. Φρούριον δ' εἰ ποιήσονται,
‘ τῆς μὲν γῆς βλάπτοιεν ἄν τι μέρος κα-
‘ ταδρομαῖς καὶ αὐτομολίαις, ὐ μέντοι ἱ-
‘ κανόν γε ἔςαι ἐπιτειχίζειν τε, κ) κω-
‘ λύειν ἡμᾶς πλεύσαντας ἐς τὴν ἐκείνων,
‘ καὶ, ἧπερ ἰσχύομεν, ταῖς ναυσὶν ἀμύ-
‘ νεσθαι. πλέον γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν τῦ κα-
‘ τὰ γῆν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ ἐμπειρίας, ἢ
‘ ἐκεῖνοι ἐκ τῦ κατ' ἤπειρον ἐς τὰ ναυτικά.
‘ τὸ δὲ τῆς θαλάσσης ἐπιςήμονας γε-
‘ νέσθαι, οὐ ῥᾳδίως αὐτοῖς προσγενήσεται.
‘ ὐδὲ γὰρ ὑμεῖς, μελετῶντες αὐτὸ εὐθὺς
‘ ἀπὸ τῶν Μηδικῶν, ἐξείργασθέ πω. πῶς
‘ δὴ ἄνδρες γεωργοὶ, κ) ὐ θαλάσσιοι, καὶ
‘ προσέτι ὐδὲ μελετῆσαι ἐασόμενοι, διὰ τὸ
‘ ὑφ' ἡμῶν πολλαῖς ναυσὶν ἀεὶ ἐφορμεῖ-

' σθαι, ἄξιον ἄν τι δρῷεν; πρὸς μὲν γὰρ B. C. 432.
' ὀλίγας ναῦς ἐφορμέσας κἂν διακινδυνεύ-
' σειαν, πλήθει τὴν ἀμαθίαν θρασύνον-
' τες· πολλαῖς δὲ εἰργόμενοι, ἡσυχάσεσι·
' καὶ ἐν τῷ μὴ μελετῶντι, ἀξυνετώτεροι
' ἔσονται, καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὀκνηρότεροι. τὸ
' δὲ ναυτικὸν, τέχνης ἐστὶν, ὥσπερ καὶ
' ἄλλο τι, καὶ οὐκ ἐνδέχεται, ὅταν τύ-
' χῃ, ἐκ παρέργου μελετᾶσθαι, ἀλλὰ
' μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῳ πάρεργον ἄλλο γίγ-
' νεσθαι.

ρμγ'. ' Εἴτε καὶ κινήσαντες τῶν Ο-
' λυμπιάσιν ἢ Δελφοῖς χρημάτων, μισθῷ
' μείζονι πειρῷντο ἡμῶν ὑπολαβεῖν τοὺς
' ξένες τῶν ναυτῶν, μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν
' ἀντιπάλων, ἐσβάντων αὐτῶν τε καὶ
' τῶν μετοίκων, δεινὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ τόδε
' τε ὑπάρχει, καὶ (ὅπερ κράτιστον) κυ-
' βερνήτας ἔχομεν πολίτας, καὶ τὴν ἄλ-
' λην ὑπηρεσίαν, πλείες καὶ ἀμείνους ἢ
' πᾶσα ἡ ἄλλη Ἑλλάς. καὶ ἐπὶ τῷ κιν-

‘ δύνω ὐδεὶς ἂν δέξαιτο τῶν ξένων τήν τε
‘ αὐτῦ φεύγειν, κὴ μετὰ τῆς ἥσσονος ἅμα
‘ ἐλπίδος, ὀλίγων ἡμερῶν ἕνεκα μεγάλου
‘ μισθοῦ δόσεως, ἐκείνοις ξυναγωνίζεσθαι.
‘ καὶ τὰ μὲν Πελοποννησίων ἔμοιγε τοι-
‘ αῦτα καὶ παραπλήσια δοκεῖ εἶναι· τὰ
‘ δὲ ἡμέτερα, τούτων τε ὧνπερ [παρ'] ἐ-
‘ κείνοις ἐμεμψάμην, ἀπηλλάχθαι, καὶ
‘ ἄλλα ὐκ ἀπὸ τῦ ἴσυ μεγάλα ἔχειν.
‘ ἤν τ' ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν πεζῇ ἴωσιν,
‘ ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἐκείνων πλευσύμεθα. καὶ
‘ ὐκέτι ἐκ τῦ ὁμοίυ ἔσαι Πελοποννήσυ τε
‘ μέρος τὶ τμηθῆναι, καὶ τὴν Ατῖικὴν ἅ-
‘ πασαν. οἱ μὲν γὰρ ὐχ ἕξυσιν ἄλλην ἀν-
‘ τιλαβεῖν ἀμαχεί· ἡμῖν δέ ἐςι γῆ πολ-
‘ λὴ, καὶ ἐν νήσοις, κὴ κατ' ἤπειρον. μέ-
‘ γα γὰρ τὸ τῆς θαλάσσης κράτος. σκέ-
‘ ψασθε δέ· εἰ γὰρ ἦμεν νησιῶται, τίνες
‘ ἂν ἀληπῖότεροι ἦσαν; καὶ νῦν χρὴ ὅτι
‘ ἐγγύτατα τούτυ διανοηθέντας, τὴν μὲν
‘ γῆν κὴ οἰκίας ἀφεῖναι, τῆς δὲ θαλάσσης

‘ καὶ πόλεως φυλακὴν ἔχειν, καὶ Πελοπον- B.C. 432.
‘ νησίοις ὑπὲρ αὐτῶν ὀργισθέντας, πολλῷ
‘ πλείοσι μὴ διαμάχεσθαι. (κρατήσαντές
‘ τε γάρ, αὖθις οὐκ ἐλάσσοσι μαχούμεθα,
‘ καὶ ἢν σφαλῶμεν, τὰ τῶν ξυμμάχων,
‘ ὅθεν ἰσχύομεν, προσαπόλλυται. οὐ γὰρ ἡ-
‘ συχάσουσι μὴ ἱκανῶν ἡμῶν ὄντων ἐπ᾽
‘ αὐτοὺς στρατεύειν.) τήν τε ὀλόφυρσιν μὴ
‘ οἰκιῶν καὶ γῆς ποιεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν σω-
‘ μάτων· οὐ γὰρ τάδε τοὺς ἄνδρας, ἀλλ᾽ οἱ
‘ ἄνδρες ταῦτα κτῶνται. καὶ εἰ ᾤμην πεί-
‘ σειν, ὑμᾶς αὐτοὺς ἂν ἐξελθόντας ἐκέλευ-
‘ ον αὐτὰ δῃῶσαι, καὶ δεῖξαι Πελοπον-
‘ νησίοις ὅτι τούτων γε ἕνεκα οὐχ ὑπακού-
‘ σεσθε.

ρμδʹ. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχω ἐς ἐλ-
‘ πίδα τοῦ περιέσεσθαι, ἢν ἐθέλητε ἀρχήν
‘ τε μὴ ἐπικτᾶσθαι ἅμα πολεμοῦντες, καὶ
‘ κινδύνους αὐθαιρέτους μὴ προστίθεσθαι.
‘ μᾶλλον γὰρ πεφόβημαι τὰς οἰκείας ἡ-
‘ μῶν ἁμαρτίας, ἢ τὰς τῶν ἐναντίων δια-

‘ νοίας. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ
‘ ἅμα τοῖς ἔργοις δηλωθήσεται· νῦν δὲ τού-
‘ τοις ἀποκρινάμενοι, ἀποπέμψωμεν, Με-
‘ γαρέας μὲν ὅτι ἐάσομεν ἀγορᾷ καὶ λιμέσι
‘ χρῆσθαι, ἢν καὶ Λακεδαιμόνιοι ξενηλασίας
‘ μὴ ποιῶσι, μήτε ἡμῶν, μήτε τῶν ἡμε-
‘ τέρων ξυμμάχων. οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει
‘ ἐν ταῖς σπονδαῖς, οὔτε τόδε. τὰς δὲ πό-
‘ λεις ὅτι αὐτονόμους ἀφήσομεν, εἰ καὶ αὐ-
‘ τονόμους ἔχοντες ἐσπεισάμεθα, καὶ ὅταν
‘ κἀκεῖνοι ταῖς ἑαυτῶν ἀποδῶσι πόλεσι,
‘ μὴ σφίσι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπιτηδείως
‘ αὐτονομεῖσθαι, ἀλλὰ αὐτοῖς ἑκάστοις, ὡς
‘ βούλονται. δίκας δὲ ὅτι ἐθέλομεν δοῦναι
‘ κατὰ τὰς ξυνθήκας. πολέμου δὲ οὐκ ἄρ-
‘ ξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνούμεθα. ταῦ-
‘ τα γὰρ δίκαια καὶ πρέποντα ἅμα τῇδε
‘ τῇ πόλει ἀποκρίνασθαι. εἰδέναι δὲ χρὴ
‘ ὅτι ἀνάγκη πολεμεῖν· ἢν δὲ ἑκούσιοι μᾶλ-
‘ λον δεχώμεθα, ἧσσον ἐγκεισομένους τοὺς
‘ ἐναντίους ἕξομεν. ἔκ τε τῶν μεγίστων κιν-

‘ δύναν ὅτι καὶ πόλει καὶ ἰδιώτῃ μέγισται τι- B.C.
‘ μαὶ περιγίγνονται. οἱ γοῦν πατέρες ἡμῶν 432.
‘ ὑποστάντες Μήδους, καὶ οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε ὁρ-
‘ μώμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκλεί-
‘ ποντες, γνώμῃ τε πλείονι ἢ τύχῃ, καὶ
‘ τόλμῃ μείζονι ἢ δυνάμει, τόν τε βάρβα-
‘ ρον ἀπεώσαντο, καὶ ἐς τάδε προήγαγον
‘ αὐτά. ὧν οὐ χρὴ λείπεσθαι, ἀλλὰ τούς
‘ τε ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι, καὶ
‘ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πειρᾶσθαι αὐτὰ μὴ
‘ ἐλάσσω παραδοῦναι.’

ρμε΄. Ὁ μὲν Περικλῆς τοιαῦτα εἶπεν. οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι, νομίσαντες ἄριστα σφίσι παραινεῖν αὐτὸν, ἐψηφίσαντο ἃ ἐκέλευε. καὶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις ἀπεκρίναντο, τῇ ἐκείνου γνώμῃ, καθ᾽ ἕκαστά τε ὡς ἔφρασε, καὶ τὸ ξύμπαν, οὐδὲν κελευόμενοι ποιήσειν, δίκῃ δὲ κατὰ τὰς ξυνθήκας ἕτοιμοι εἶναι διαλύεσθαι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου, καὶ οὐκέτι ὕστερον ἐπρεσβεύοντο.

ρμϛ΄. Αἰτίαι δὲ αὗται κ̀ διαφοραὶ ἐγένοντο ἀμφοτέροις πρὸ τȣ̃ πολέμȣ, ἀρξάμεναι εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἐν Επιδάμνῳ κ̀ Κερκύρᾳ· ἐπεμίγνυντο δὲ ὅμως ἐν αὐταῖς, καὶ παρ᾽ ἀλλήλȣς ἐφοίτων, ἀκηρύκτως μὲν, ἀνυπόπτως δὲ ȣ̎. σπονδῶν γὰρ ξυγχύσις τὰ γιγνόμενα ἦν, κ̀ πρόφασις τȣ̃ πολεμεῖν.

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ
ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΤΟ ΤΕΛΟΣ.

ΤΗΣ ΤΟΥ
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,
ΤΟΥ ΟΛΟΡΟΥ,
ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΑΡΧΕΤΑΙ δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη Αθηναίων ϗ Πελοποννησίων, ϗ τῶν ἑκατέροις ξυμμάχων· ἐν ᾧ ὅτε ἐπεμίγνυντο ἔτι ἀκηρυκτεὶ παρ᾽ ἀλλήλους, καταστάντες 431. τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν. γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

β΄. Τέσσαρα μὲν γὰρ ϗ δέκα ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακοντούτεις σπονδαὶ, αἳ ἐγένοντο μετ᾽ Εὐβοίας ἅλωσιν· τῷ δὲ πέμπτῳ ϗ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἄργει τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἱερωμένης, ϗ Αἰνησίου Ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ, καὶ Πυθοδώρου ἔτι δύο μῆνας Ἄρχοντος Ἀθηναίοις, μετὰ τὴν ἐν Ποτιδαίᾳ μάχην, μηνὶ B.C. 431. April.

ἔκτῳ, καὶ ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ, Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων (ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν Βοιωταρχοῦντες, Πυθάγγελός τε ὁ Φυλίδου, καὶ Διέμπορος ὁ Ὀνητορίδου) ἐσῆλθον περὶ πρῶτον ὕπνον ξὺν ὅπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας, οὖσαν Ἀθηναίων ξυμμαχίδα. ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέῳξαν τὰς πύλας Πλαταιέων ἄνδρες, Ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι, ἰδίας ἕνεκα δυνάμεως, ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφθεῖραι, καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι. ἔπραξαν δὲ ταῦτα δι' Εὐρυμάχου τοῦ Λεοντιάδου, ἀνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου. προϊδόντες γὰρ οἱ Θηβαῖοι ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος, ἐβούλοντο τὴν Πλάταιαν, ἀεὶ σφίσι διάφορον οὖσαν, ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε, καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος, προκαταλαβεῖν. ᾗ καὶ ῥᾷον ἔλαθον ἐσελθόντες, φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας. θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὅπλα, τοῖς μὲν ἐπαγομένοις οὐκ ἐπείθοντο, ὥστ' εὐθὺς ἔργου

ἔχεσθαι, καὶ ἰέναι ἐς τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν· γνώμην δὲ ἐποιοῦντο, κηρύγμασί τε χρήσασθαι ἐπιτηδείοις, καὶ ἐς ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν· (καὶ ἀνεῖπεν ὁ κήρυξ, εἴτις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ξυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὅπλα) νομίζοντες σφίσι ῥᾳδίως τούτῳ τῷ τρόπῳ προσχωρήσειν τὴν πόλιν.

γ΄. Οἱ δὲ Πλαταιῆς, ὡς ᾔσθοντο ἔνδον τε ὄντας τοὺς Θηβαίους, καὶ ἐξαπιναίως κατειλημμένην τὴν πόλιν, καταδείσαντες, καὶ νομίσαντες πολλῷ πλείους ἐσεληλυθέναι (οὐ γὰρ ἑώρων ἐν τῇ νυκτὶ) πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν, καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἡσύχαζον· ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον. πράσσοντες δέ πως ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας, καὶ ἐνόμισαν, ἐπιθέμενοι, ῥᾳδίως κρατῆσαι. τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιέων οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι. ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα

εἶναι. καὶ ξυνελέγοντο, διορύσσοντες τοὺς κοινοὺς τοίχους, παρ' ἀλλήλους, ὅπως μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ὦσιν ἰόντες· ἁμάξας τε ἄνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵν' ἀντὶ τείχους ᾖ. καὶ τἄλλα ἐξήρτυον, ᾗ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ξύμφορον ἔσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἕτοιμα ἦν, φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον, ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς· ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι προσφέρωνται, καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίγνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτὶ φοβερώτεροι ὄντες, ἥσσους ὦσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν. προσέβαλλόν τε εὐθὺς, καὶ ἐς χεῖρας ᾖεσαν κατὰ τάχος.

γ. Οἱ δ' ὡς ἔγνωσαν ἐξηπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς, καὶ τὰς προσβολὰς ᾗ προσπίπτοιεν ἀπεωθοῦντο. καὶ δὶς μὲν ἢ τρὶς ἀπεκρούσαντο, ἔπειτα πολλῷ θορύβῳ αὐτῶν τε προσβαλόντων, καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἅμα ἀπὸ τῶν οἰ-

κιῶν κραυγῇ τε καὶ ὀλολυγῇ χρωμένων, λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ ὑετοῦ ἅμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐφοβήθησαν, καὶ τραπόμενοι, ἔφυγον διὰ τῆς πόλεως, ἄπειροι μὲν ὄντες οἱ πλείους, ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ, τῶν διόδων ᾗ χρὴ σωθῆναι (καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γιγνόμενα ἦν) ἐμπείρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας, τοῦ μὴ ἐκφεύγειν· ὥστε διεφθείροντο οἱ πολλοί. τῶν δὲ Πλαταιέων τὶς τὰς πύλας ᾗ ἐσῆλθον, καὶ αἵπερ ἦσαν ἀνεῳγμέναι, μόναι, ἔκλεισε, στυρακίῳ ἀκοντίου ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος εἰς τὸν μοχλόν· ὥστε μηδὲ ταύτῃ ἔτι ἔξοδον εἶναι. διωκόμενοι δὲ κατὰ τὴν πόλιν, οἱ μέν τινες αὐτῶν, ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες, ἔρριψαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς, καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους· οἱ δὲ, κατὰ πύλας ἐρήμους, γυναικὸς δούσης πέλεκυν, λαθόντες καὶ διακόψαντες τὸν μοχλὸν, ἐξῆλθον οὐ πολλοί. αἴσθησις γὰρ ταχεῖα ἐπεγένετο. ἄλλοι δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως σποράδην ἀπώλ-

λυνῆ. τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραμμένον, ἐσπίπτουσιν ἐς οἴκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους, καὶ αἱ θύραι ἀνεῳγμέναι ἔτυχον αὐτοῦ, οἰόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος εἶναι, καὶ ἄντικρυς δίοδον ἐς τὸ ἔξω: ὁρῶντες αὐτοὺς δὲ οἱ Πλαταιεῖς ἀπειλημμένους, ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσουσιν, ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρήσαντες τὸ οἴκημα, εἴτε τι ἄλλο χρήσονται. τέλος δὲ οὗτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβαίων περιῆσαν, κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι σφᾶς τε αὐτοὺς παραδοῦναι καὶ τὰ ὅπλα, χρήσασθαι ὅ, τι ἂν βούλωνται: οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν.

έ. Οἱ δὲ ἄλλοι Θηβαῖοι, οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς παραγενέσθαι πανστρατιᾷ, εἴτι ἄρα μὴ προχωροίη τοῖς ἐσεληλυθόσι, τῆς ἀγγελίας ἅμα καθ' ὁδὸν αὐτοῖς ῥηθείσης περὶ τῶν γεγενημένων, ἐπεβοήθουν. ἀπέχει δὲ ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα,

ϗ τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτὸς, ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν. ὁ γὰρ Ἀσωπὸς [ποταμὸς] ἐῤῥύη μέγας, ϗ οὐ ῥαδίως διαβατὸς ἦν. πορευόμενοί τε ἐν ὑετῷ, ϗ τὸν ποταμὸν μόγις διαβάντες, ὕστερον παρεγένοντο, ἤδη τῶν ἀνδρῶν, τῶν μὲν, διεφθαρμένων, τῶν δὲ, ζώντων ἐχομένων. ὡς δ' ᾔσθοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιέων. ἦσαν γὰρ ϗ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς ἀγροὺς, ϗ κατασκευὴ, οἷα ἀπροσδοκήτου κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου. ἐβούλοντο γὰρ σφίσιν, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἢν ἄρα τύχωσι τινὲς ἐζωγρημένοι. ϗ οἱ μὲν ταῦτα διενοοῦντο. οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν, ὑποτοπήσαντες τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι, ϗ δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω, κήρυκα ἐξέπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους, λέγοντες ὅτι οὔτε τὰ πεποιημένα ὁσίως δράσειαν, ἐν σπονδαῖς σφῶν πειραθέντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν, τά τε ἔξω ἔλεγον αὐ-

τοῖς μὴ ἀδικεῖν. εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν, οὓς ἔχουσι ζῶντας· ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς, ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἄνδρας. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι, καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτούς· Πλαταιῆς δ' οὐχ ὁμολογοῦσι τοὺς ἄνδρας εὐθὺς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων, ἤν τι ξυμβαίνωσι· καὶ ἐπομόσαι οὔ φασιν. ἐκ γοῦν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος εἰσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας εὐθύς. ἦσαν δὲ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες· καὶ Εὐρύμαχος εἷς αὐτῶν ἦν, πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες.

ϛʹ. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἔς τε τὰς Ἀθήνας ἄγγελον ἔπεμπον, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Θηβαίοις· τά τ' ἐν τῇ πόλει καθίσαντο πρὸς τὰ παρόντα ᾗ ἐδόκει αὐτοῖς. τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἠγ-

γέλθη εὐθὺς τὰ παρὰ τῶν Πλαταιέων γεγενημένα· κ) Βοιωτῶν τε παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ατλικῇ, κ) ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα, κελεύοντες αὐτοῖς εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν ὓς ἔχυσι Θηβαίων, πρὶν ἄν τι κ) αὐτοὶ βυλεύσωσι περὶ αὐτῶν. οὐ γὰρ ἠγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες εἶεν. ἅμα γὰρ τῇ ἐσόδῳ γιγνομένῃ τῶν Θηβαίων, ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐξῄει· ὁ δὲ δεύτερος, ἄρλι νενικημένων τε κ) ξυνειλημμένων· καὶ τῶν ὕςερον ὐδὲν ᾔδεσαν. ὕτω δὴ ὐκ εἰδότες οἱ Αθηναῖοι ἐπέςελλον· ὁ δὲ κήρυξ ἀφικόμενος εὗρε τὺς ἄνδρας διεφθαρμένυς. κ) μετὰ ταῦτα οἱ Αθηναῖοι ςρατεύσανlες ἐς Πλάταιαν, σῖτόν τε ἐσήγαγον, κ) φρυρὺς ἐγκατέλιπον· τῶν τε ἀνθρώπων τὺς ἀχρειοτάτυς ξὺν γυναιξὶ κ) παισὶν ἐξεκόμισαν.

ζ'. Γεγενημένυ δὲ τοῦ ἐν Πλαταιαῖς ἔργυ, κ) λελυμένων λαμπρῶς τῶν σπονδῶν, οἱ Αθηναῖοι παρεσκευάζονlο ὡς πολεμήσον-

τες. παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξυμμάχοι αὐτῶν, πρεσβείας τε μέλλοντες πέμπειν παρὰ βασιλέα, καὶ ἄλλοσε ἐς τοὺς βαρβάρους, εἴποθέν τινα ὠφέλειαν ἤλπιζον ἑκάτεροι προσλήψεσθαι· πόλεις τε ξυμμαχίδας ποιούμενοι ὅσαι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως. καὶ Λακεδαιμονίοις μὲν πρὸς ταῖς αὐτοῦ ὑπαρχούσαις ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας, τοῖς τἀκείνων ἑλομένοις, ναῦς ἐπετάχθησαν ποιεῖσθαι κατὰ μέγεθος τῶν πόλεων, ὡς, ἐς τὸν πάντα ἀριθμὸν, πεντακοσίων νεῶν ἐσομένων· καὶ ἀργύριον ῥητὸν ἑτοιμάζειν, τά τ' ἄλλα ἡσυχάζοντας, καὶ Ἀθηναίους δεχομένους μιᾷ νηῒ, ἕως ἂν ταῦτα παρασκευασθῇ. Ἀθηναῖοι δὲ τήν τε ὑπάρχουσαν ξυμμαχίαν ἐξήταζον, καὶ ἐς τὰ περὶ Πελοπόννησον μᾶλλον χωρία ἐπρεσβεύοντο, Κέρκυραν, καὶ Κεφαλληνίαν, καὶ Ἀκαρνᾶνας, καὶ Ζάκυνθον· ὁρῶντες, εἰ σφίσι φίλια ταῦτ' εἴη, βεβαίως πέριξ τὴν Πελοπόννησον καταπολεμήσοντες.

η'. Ὀλίγον τε ἐπενόουν οὐδὲν ἀμφότεροι, ἀλλ' ἔρρωντο ἐς τὸν πόλεμον. οὐκ ἀπεικότως· ἀρχόμενοι γὰρ πάντες, ὀξύτερον ἀντιλαμβάνονται. τότε δὴ καὶ νεότης πολλὴ μὲν οὖσα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, πολλὴ δ' ἐν ταῖς Ἀθήναις, οὐκ ἀκουσίως ὑπὸ ἀπειρίας ἥπτετο τοῦ πολέμου· ἥ τε ἄλλη Ἑλλὰς πᾶσα μετέωρος ἦν, ξυνιουσῶν τῶν πρώτων πόλεων. καὶ πολλὰ μὲν λόγια ἐλέγετο, πολλὰ δὲ χρησμολόγοι ᾖδον, ἔν τε τοῖς μέλλουσι πολεμήσειν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. ἔτι δὲ Δῆλος ἐκινήθη ὀλίγῳ πρὸ τούτων, πρότερον οὔπω σεισθεῖσα, ἀφ' οὗ Ἕλληνες μέμνηνται. ἐλέγετο δὲ καὶ ἐδόκει ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γενήσεσθαι σημῆναι. εἴτε τι ἄλλο τοιουτότροπον ξυνέβη γενέσθαι, πάντα ἀνεζητεῖτο. ἡ δὲ εὔνοια παραπολὺ ἐποίει τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἄλλως τε καὶ προειπόντων ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦσιν. ἔρρωτό τε πᾶς καὶ ἰδιώτης καὶ πολίτης, εἴ τι δύναιτο καὶ λόγῳ

καὶ ἔργῳ ξυνεπιλαμβάνειν αὐτοῖς. ἐν τούτῳ τε κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἑκάστῳ τὰ πράγματα, ᾧ μή τις αὐτὸς παρέσται. οὕτως ὀργῇ εἶχον οἱ πλέους τοὺς Αθηναίους, οἱ μὲν, τῆς ἀρχῆς ἀπολυθῆναι βουλόμενοι, οἱ δὲ, μὴ ἀρχθῶσι φοβούμενοι. παρασκευῇ μὲν οὖν καὶ γνώμῃ τοιαύτῃ ὥρμηντο.

θ'. Πόλεις δ' ἑκάτεροι τάσδ' ἔχοντες ξυμμάχους ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. Λακεδαιμονίων μὲν οἵδε ξύμμαχοι. Πελοποννήσιοι μὲν οἱ ἐντὸς ἰσθμοῦ πάντες, πλὴν Αργείων καὶ Αχαιῶν. τούτοις δ' ἐς ἀμφοτέρους φιλία ἦν. Πελληνῆς δὲ Αχαιῶν μόνοι ξυνεπολέμουν τοπρῶτον, ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ ἅπαντες. ἔξω δὲ Πελοποννήσου, Μεγαρῆς, Λοκροὶ, Βοιωτοὶ, Φωκῆς, Αμπρακιῶται, Λευκάδιοι, Ανακτόριοι. τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Κορίνθιοι, Μεγαρῆς, Σικυώνιοι, Πελληνῆς, Ηλεῖοι, Αμπρακιῶται, Λευκάδιοι· ἱππέας δὲ, Βοιωτοὶ, Φωκῆς, Λοκροί. αἱ δ' ἄλλαι πόλεις πεζὸν παρεῖχον. αὕτ-

τη μὲν Λακεδαιμονίων ξυμμαχία. Ἀθηναίων δὲ, Χῖοι, Λέσβιοι, Πλαταιῆς, Μεσσήνιοι οἱ ἐν Ναυπάκτῳ, Ἀκαρνάνων οἱ πλείυς, Κερκυραῖοι, Ζακύνθιοι, καὶ ἄλλαι πόλεις αἱ ὑποτελεῖς ὖσαι ἐν ἔθνεσι τοσοῖσδε· Καρία ἡ ἐπὶ θαλάσσῃ, Δωριῆς Καρσὶ πρόσοικοι, Ιωνία, Ἑλλήσποντος, τὰ ἐπὶ Θράκης, νῆσοι ὅσαι ἐντὸς Πελοποννήσυ, καὶ Κρήτης πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα· πᾶσαι αἱ ἄλλαι Κυκλάδες, πλὴν Μήλυ, καὶ Θήρας. τύτων ναυτικὸν παρείχοντο Χῖοι, Λέσβιοι, Κερκυραῖοι, οἱ δ' ἄλλοι πεζὸν καὶ χρήματα. ξυμμαχία μὲν αὕτη ἑκατέρων καὶ παρασκευὴ ἐς τὸν πόλεμον ἦν.

ί. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὰ ἐν Πλαταιαῖς εὐθὺς περιήγγελλον κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἔξω ξυμμαχίδα στρατιὰν παρασκευάζεσθαι ταῖς πόλεσι, τά τε ἐπιτήδεια, οἷα εἰκὸς ἐπὶ ἔξοδον ἔκδημον ἔχειν, ὡς ἐσβαλῦντες ἐς τὴν Ἀττικήν. ἐπειδὴ δὲ ἑκάστοις ἕτοιμα γίγνοιτο κατὰ τὸν χρόνον

τὸν εἰρημένον, ξυνῄεσαν τὰ δύο μέρη ἀπὸ πόλεως ἑκάστης ἐς τὸν ἰσθμόν. καὶ ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῆς ἐξόδου ταύτης, ξυγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς τῶν πόλεων πασῶν, καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει, καὶ ἀξιολογωτάτους παρεῖναι, τοιάδε ἔλεξεν.

ια΄. ‘ ΑΝΔΡΕΣ Πελοποννήσιοι, καὶ
‘ οἱ ξύμμαχοι, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολ-
‘ λὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Πελοπον-
‘ νήσῳ καὶ ἔξω ἐποιήσαντο, καὶ ἡμῶν αὐτῶν οἱ
‘ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσίν·
‘ ὅμως δὲ τῆσδε οὔπω μείζονα παρασκευὴν
‘ ἔχοντες ἐξήλθομεν· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν
‘ δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα, καὶ αὐτοὶ
‘ πλεῖστοι καὶ ἄριστοι στρατεύοντες. δίκαιον
‘ οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χείρους φαί-
‘ νεσθαι, μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐν-
‘ δεεστέρους. ἡ γὰρ Ἑλλὰς πᾶσα τῇδε τῇ
ὁρμῇ ἐπῆρται, καὶ προσέχει τὴν γνώμην,

εὔνοιαν ἔχουσα, διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος, πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν. οὔκουν χρή, εἴ τῳ καὶ δοκοῦμεν πλήθει ἐπιέναι, καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ ἂν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτων ἕνεκα ἀμελέστερόν τι παρεσκευασμένους χωρεῖν, ἀλλὰ καὶ πόλεως ἑκάστης ἡγεμόνα καὶ στρατιώτην τὸ καθ᾽ αὑτὸν ἀεὶ προσδέχεσθαι ἐς κίνδυνόν τινα ἥξειν. ἄδηλα γὰρ τὰ τῶν πολέμων, καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλά, καὶ δι᾽ ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίγνονται· πολλάκις τε τὸ ἔλασσον πλῆθος δεδιός, ἄμεινον ἠμύνατο τοὺς πλέονας, διὰ τὸ καταφρονοῦντας ἀπαρασκεύους γενέσθαι. χρὴ δὲ ἀεὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ, τῇ μὲν γνώμῃ θαρσαλέους στρατεύειν, τῷ δὲ ἔργῳ, δεδιότας παρεσκευάσθαι. οὕτω γὰρ πρός τε τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις εὐψυχότατοι ἂν εἶεν, πρός τε τὸ ἐπιχειρεῖσθαι ἀσφαλέστατοι. ἡμεῖς δὲ οὐδ᾽ ἐπὶ ἀδύνατον ἀμύνεσθαι οὕτω πόλιν ἐρχόμεθα,

« ἀλλὰ τοῖς πᾶσιν ἄριϛα παρεσκευασμέ-
« νην. ὥϛε χρὴ καὶ πάνυ ἐλπίζειν διὰ μά-
« χης ἰέναι αὐτοὺς, εἰ μὴ καὶ νῦν ὥρμηνται,
« ἐν ᾧ οὔπω πάρεσμεν, ἀλλ' ὅταν ἐν τῇ
« γῇ ὁρῶσιν ἡμᾶς δῃοῦντάς τε καὶ τἀκείνων
« φθείροντας. πᾶσι γὰρ, ἐν τοῖς ὄμμασι καὶ
« ἐν τῷ παραυτίκα ὁρᾷν πάσχοντάς τι
« ἄηθες, ὀργὴ προσπίπτει· καὶ οἱ λογισμῷ
« ἐλάχιϛα χρώμενοι, θυμῷ πλεῖϛα ἐς
« ἔργον καθίϛανται. Αθηναίους δὲ καὶ πλέον
« τι τῶν ἄλλων εἰκὸς τοῦτο δρᾶσαι, οἳ ἄρ-
« χειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι, καὶ ἐπιόντες
« τὴν τῶν πέλας δῃοῦν μᾶλλον ἢ τὴν ἑαυ-
« τῶν ὁρᾷν. ὡς οὖν ἐπὶ τοσαύτην πόλιν
« ϛρατεύοντες, καὶ μεγίϛην δόξαν οἰσόμενοι
« τοῖς τε προγόνοις καὶ ἡμῖν αὐτοῖς, ἐπ'
« ἀμφότερα ἐκ τῶν ἀποβαινόντων, ἕπεσθ'
« ὅποι ἄν τις ἡγῆται, κόσμον καὶ φυλακὴν
« περὶ παντὸς ποιούμενοι, καὶ τὰ παραγ-
« γελλόμενα ὀξέως δεχόμενοι. κάλλιϛον
« γὰρ τόδε καὶ ἀσφαλέϛατον, πολλοὺς

ὄντας ἐνὶ κόσμῳ χρωμένους φαίνεσθαι.

ιβ'. Τοσαῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τὸν ξύλλογον ὁ Αρχίδαμος, Μελήσιππον πρῶτον ἀποςέλλει ἐς τὰς Αθήνας τὸν Διακρίτου, ἄνδρα Σπαρτιάτην, εἴτι ἄρα μᾶλλον ἐνδοῖεν οἱ Αθηναῖοι, ὁρῶντες ἤδη σφᾶς ἐν ὁδῷ ὄντας. οἱ δὲ οὐ προσεδέξαντο αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν, οὐδ' ἐπὶ τὸ κοινόν. ἦν γὰρ Περικλέους γνώμη πρότερον νενικηκυῖα, κήρυκα καὶ πρεσβείαν μὴ προσδέχεσθαι Λακεδαιμονίων ἐξεςραλευμένων. ἀποπέμπουσιν οὖν αὐτὸν πρὶν ἀκοῦσαι, καὶ ἐκέλευον ἐκτὸς ὅρων εἶναι αὐθημερόν· τό, τε λοιπὸν ἀναχωρήσαντες ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἤν τι βούλωνται, πρεσβεύεσθαι. ξυμπέμπουσί τε τῷ Μελησίππῳ ἀγωγοὺς, ὅπως μηδενὶ ξυγγένηται. ὁ δὲ, ἐπειδὴ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις ἐγένετο, καὶ ἔμελλε διαλύεσθαι, τοσόνδε εἰπὼν ἐπορεύετο, ὅτι ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν ἄρξει. ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς τὸ ςρατόπεδον καὶ ἔγνω ὁ Αρχίδαμος ὅτι οἱ Αθη-

ναῖοι οὐδέν πω ἐνδώσουσιν, οὕτω δὴ ἄρας, τῷ στρατῷ προὐχώρει ἐς τὴν γῆν αὐτῶν. Βοιωτοὶ δὲ μέρος μὲν τὸ σφέτερον καὶ τοὺς ἱππέας παρείχοντο Πελοποννησίοις ξυστρατεύειν· τοῖς δὲ λειπομένοις ἐς Πλάταιαν ἐλθόντες, τὴν γῆν ἐδῄουν.

ιγ'. Ἔτι δὲ τῶν Πελοποννησίων ξυλλεγομένων τε ἐς τὸν ἰσθμὸν, καὶ ἐν ὁδῷ ὄντων, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν, Περικλῆς ὁ Ξανθίππου στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων, δέκατος αὐτὸς, ὡς ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην, ὑποτοπήσας, ὅτι Ἀρχίδαμος αὐτῷ ξένος ὢν ἐτύγχανε, μὴ πολλάκις ἢ αὐτὸς ἰδίᾳ βουλόμενος χαρίζεσθαι, τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ παραλίπῃ, καὶ μὴ δῃώσῃ, ἢ καὶ Λακεδαιμονίων κελευσάντων, ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἑαυτοῦ γένηται τοῦτο, ὥσπερ καὶ τὰ ἄγη ἐλαύνειν προεῖπον ἕνεκα ἐκείνου· προηγόρευε τοῖς Ἀθηναίοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅτι Ἀρχίδαμος μέν οἱ ξένος εἴη, οὐ μέντοι ἐπὶ κακῷ γε τῆς πόλεως γένοιτο· τοὺς δ' ἀγροὺς τοὺς ἑαυ-

τοῦ καὶ οἰκίας ἦν ἄρα μὴ δῃώσωσιν οἱ πολέμιοι, ὥσπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων, ἀφίησιν αὐτὰ δημόσια εἶναι, καὶ μηδεμίαν οἱ ὑποψίαν κατὰ ταῦτα γίγνεσθαι. παρῄνει δὲ καὶ περὶ τῶν παρόντων ἅπερ καὶ πρότερον, παρασκευάζεσθαί τε ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐσκομίζεσθαι· ἔς τε τὴν μάχην μὴ ἐπεξιέναι, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐσελθόντας φυλάσσειν· καὶ τὸ ναυτικὸν, ἧπερ ἰσχύουσιν, ἐξαρτύεσθαι· τά τε τῶν ξυμμάχων διὰ χειρὸς ἔχειν· λέγων τὴν ἰσχὺν αὐτοῖς ἀπὸ τούτων εἶναι τῶν χρημάτων τῆς προσόδου, τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πολέμου γνώμῃ καὶ χρημάτων περιουσίᾳ κρατεῖσθαι. θαρσεῖν τε ἐκέλευε, προσιόντων μὲν ἑξακοσίων ταλάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φόρου κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων τῇ πόλει, ἄνευ τῆς ἄλλης προσόδου, ὑπαρχόντων δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔτι τότε ἀργυρίου ἐπισήμου ἑξακισχιλίων ταλάντων. τὰ γὰρ πλεῖστα, τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια ἐγέ-

νετο, ἀφ᾽ ὧν ἔς τε τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τἄλλα οἰκοδομήματα, καὶ ἐς Ποτίδαιαν, ἀπανηλώθη. χωρὶς δὲ, χρυσίου ἀσήμου καὶ ἀργυρίου, ἔν τε ἀναθήμασιν ἰδίοις καὶ δημοσίοις, καὶ ὅσα ἱερὰ σκεύη περί τε τὰς πομπὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας, καὶ σκῦλα Μηδικά· καὶ εἴτι τοιουτότροπον, οὐκ ἐλάσσονος ἦν ἢ πεντακοσίων ταλάντων. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἄλλων ἱερῶν προσετίθει χρήματα οὐκ ὀλίγα, οἷς χρήσεσθαι αὐτούς· καὶ ἢν πάνυ ἐξείργωνται πάντων, καὶ αὐτῆς τῆς θεοῦ τοῖς περικειμένοις χρυσίοις. ἀπέφαινε δ᾽ ἔχον τὸ ἄγαλμα τεσσαράκοντα τάλαντα σταθμὸν χρυσίου ἀπέφθου, καὶ περιαιρετὸν εἶναι ἅπαν· χρησαμένους τε ἐπὶ σωτηρίᾳ, ἔφη χρῆναι μὴ ἐλάσσω ἀντικαταστῆσαι πάλιν. χρήμασι μὲν οὖν οὕτως ἐθάρσυνεν αὐτούς. ὁπλίτας δὲ τρισχιλίους καὶ μυρίους εἶναι, ἄνευ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις, καὶ τῶν παρ᾽ ἔπαλξιν ἑξακισχιλίων καὶ μυρίων. (τοσοῦτοι γὰρ ἐφύλασσον τοπρῶτον, ὁπότε οἱ πολέ-

μιοι ἐσβάλλοιεν, ἀπό τε τῶν πρεσβυτάτων καὶ τῶν νεωτάτων, καὶ μετοίκων, ὅσοι ὁπλῖται ἦσαν. τοῦ τε γὰρ Φαληρικοῦ τείχους στάδιοι ἦσαν πέντε καὶ τριάκοντα πρὸς τὸν κύκλον τοῦ ἄστεως, καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου τὸ φυλασσόμενον τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα. ἔστι δὲ αὐτοῦ ὃ καὶ ἀφύλακτον ἦν, τὸ μεταξὺ τοῦ τε μακροῦ καὶ τοῦ Φαληρικοῦ. τὰ δὲ μακρὰ τείχη πρὸς τὸν Πειραιᾶ, τεσσαράκοντα σταδίων, ὧν τὸ ἔξωθεν ἐτηρεῖτο. καὶ τοῦ Πειραιέως ξὺν Μουνυχίᾳ, ἑξήκοντα μὲν σταδίων ὁ ἅπας περίβολος, τὸ δ᾽ ἐν φυλακῇ ὂν, ἦν ἥμισυ τούτου) ἱππέας δ᾽ ἀπέφαινε διακοσίους καὶ χιλίους, ξὺν ἱπποτοξόταις, ἑξακοσίους δὲ καὶ χιλίους τοξότας, καὶ τριήρεις τὰς πλωίμους τριακοσίας. ταῦτα γὰρ ὑπῆρχεν Ἀθηναίοις, καὶ οὐκ ἐλάσσω ἕκαστα τούτων, ὅτε, ἡ ἐσβολὴ τὸ πρῶτον ἔμελλε Πελοποννησίων ἔσεσθαι, καὶ ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. ἔλεγε δὲ καὶ ἄλλα οἷά περ εἰώθει Περικλῆς, ἐς ἀπόδειξιν τοῦ περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ.

ιδ. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἀνεπείθοντό τε, καὶ ἐσεκομίζοντο ἐκ τῶν ἀγρῶν παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν ᾗ κατ᾽ οἶκον ἐχρῶντο, καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν καθαιροῦντες τὴν ξύλωσιν. πρόβατα δὲ καὶ ὑποζύγια ἐς τὴν Εὔβοιαν διεπέμψαντο, καὶ ἐς τὰς νήσους τὰς ἐπικειμένας. χαλεπῶς δὲ αὐτοῖς, διὰ τὸ ἀεὶ εἰωθέναι τοὺς πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς διαιτᾶσθαι, ἡ ἀνάστασις ἐγίγνετο.

ιε. Ξυνεβεβήκει δὲ ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου ἑτέρων μᾶλλον Ἀθηναίοις τοῦτο. ἐπὶ γὰρ Κέκροπος καὶ τῶν πρώτων βασιλέων ἡ Ἀττικὴ ἐς Θησέα ἀεὶ κατὰ πόλεις ᾠκεῖτο, πρυτανεῖά τε ἔχουσα καὶ Ἄρχοντας· καὶ ὁπότε μή τι δείσειαν, οὐ ξυνῄεσαν βουλευσόμενοι ὡς τὸν βασιλέα, ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἕκαστοι ἐπολιτεύοντο καὶ ἐβουλεύοντο. καί τινες καὶ ἐπολέμησάν ποτε αὐτῶν, ὥσπερ καὶ Ἐλευσίνιοι μετ᾽ Εὐμόλπου πρὸς Ἐρεχθέα. ἐπειδὴ δὲ Θησεὺς ἐβασίλευσε, γενόμενος

μετὰ τοῦ ξυνετοῦ καὶ δυνατὸς, τά τε ἄλλα διεκόσμησε τὴν χώραν, καὶ καταλύσας τῶν ἄλλων πόλεων τά τε βουλευτήρια καὶ τὰς ἀρχὰς, ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν, ἓν βουλευτήριον ἀποδείξας καὶ πρυτανεῖον, ξυνῴκισε πάντας· καὶ νεμομένους τὰ αὐτῶν ἑκάστους, ἅπερ καὶ πρὸ τοῦ, ἠνάγκασε μιᾷ πόλει ταύτῃ χρῆσθαι, ἣ, ἁπάντων ἤδη ξυντελούντων ἐς αὐτὴν, μεγάλη γενομένη, παρεδόθη ὑπὸ Θησέως τοῖς ἔπειτα. καὶ ξυνοίκια ἐξ ἐκείνου Ἀθηναῖοι ἔτι καὶ νῦν τῇ θεῷ ἑορτὴν δημοτελῆ ποιοῦσι. τὸ δὲ πρὸ τούτου, ἡ ἀκρόπολις ἡ νῦν οὖσα, πόλις ἦν, καὶ τὸ ὑπ' αὐτὴν πρὸς νότον μάλιστα τετραμμένον. τεκμήριον δέ· τὰ γὰρ ἱερὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει καὶ ἄλλων θεῶν ἐστι, καὶ τὰ ἔξω πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως μᾶλλον ἵδρυται, τό, τε τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, καὶ τὸ Πύθιον, καὶ τὸ τῆς Γῆς, καὶ τὸ ἐν Λίμναις Διονύσου, ᾧ τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια τῇ δωδεκάτῃ ποιεῖται ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι, ὥσπερ καὶ οἱ

ἀπ᾽ Ἀθηναίων Ἴωνες ἔτι καὶ νῦν νομίζουσιν· ἵδρυται δὲ ϗ ἄλλα ἱερὰ ἀρχαῖα ταύτῃ. ϗ τῇ κρήνῃ, τῇ νῦν μὲν, τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων, Ἐννεακρούνῳ καλουμένῃ, τὸ δὲ πάλαι, φανερῶν τῶν πηγῶν οὐσῶν, Καλλιρρόη ὠνομασμένῃ, ἐκείνῃ τε ἐγγὺς οὔσῃ, τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο. ϗ νῦν ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου πρό τε γαμικῶν καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν νομίζεται τῷ ὕδατι χρῆσθαι. καλεῖται δὲ διὰ τὴν παλαιὰν ταύτην κατοίκησιν καὶ ἡ ἀκρόπολις μέχρι τοῦδε ἔτι ὑπ᾽ Ἀθηναίων πόλις.

ιϛʹ. Τῇ τε οὖν ἐπιπολὺ κατὰ τὴν χώραν αὐτονόμῳ οἰκήσει μετεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ϗ ἐπειδὴ ξυνῳκίσθησαν, διὰ τὸ ἔθος ἐν τοῖς ἀγροῖς ὅμως οἱ πλείους τῶν τε ἀρχαίων ϗ τῶν ὕστερον μέχρι τοῦδε τοῦ πολέμου πανοικησίᾳ γενόμενοί τε ϗ οἰκήσαντες, οὐ ῥᾳδίως τὰς μεταναστάσεις ἐποιοῦντο, ἄλλως τε καὶ ἄρτι ἀνειληφότες τὰς κατασκευὰς μετὰ τὰ Μηδικά. ἐβαρύνοντο δὲ ϗ

χαλεπῶς ἔφερον οἰκίας τε καταλιπόντες, καὶ ἱερὰ, ἃ διὰ παντὸς ἦν αὐτοῖς ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον πολιτείας πάτρια· δίαιτάν τε μέλλοντες μεταβάλλειν, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ πόλιν τὴν αὑτοῦ ἀπολείπων ἕκαστος.

ιζ'. Επειδὴ δὲ ἀφίκοντο ἐς τὸ ἄστυ, ὀλίγοις μέν τισιν ὑπῆρχον οἰκήσεις, καὶ παρὰ φίλων τινὰς ἢ οἰκείων καταφυγή· οἱ δὲ πολλοί τά τε ἔρημα τῆς πόλεως ᾤκησαν, καὶ τὰ ἱερὰ, καὶ τὰ ἡρῷα πάντα, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τοῦ Ελευσινίου, καὶ εἴτι ἄλλο βεβαίως κληϊστὸν ἦν· τό, τε Πελασγικὸν καλούμενον τὸ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν, ὃ καὶ ἐπάρατόν τε ἦν μὴ οἰκεῖν, καί τι καὶ Πυθικοῦ μαντείου ἀκροτελεύτιον τοιόνδε διεκώλυε, λέγον ὡς — τὸ Πελασγικὸν, ἀργὸν ἄμεινον. ὅμως ὑπὸ τῆς παραχρῆμα ἀνάγκης ἐξῳκήθη. καί μοι δοκεῖ τὸ μαντεῖον τοὐναντίον ξυμβῆναι ἢ προσεδέχοντο. οὐ γὰρ διὰ τὴν παράνομον ἐνοίκησιν. αἱ ξυμφοραὶ γενέσθαι τῇ πόλει,

ἀλλὰ διὰ τὸν πόλεμον ἡ ἀνάγκη τῆς οἰκήσεως· ὃν οὐκ ὀνομάζον τὸ μαντεῖον προῄδει μή ἐπ' ἀγαθῷ ποτὲ αὐτὸ κατοικισθησόμενον. κατεσκευάσαντο δὲ καὶ ἐν τοῖς πύργοις τῶν τειχῶν πολλοὶ, καὶ ὡς ἕκαστός που ἐδύνατο. οὐ γὰρ ἐχώρησε ξυνελθόντας αὐτοὺς ἡ πόλις, ἀλλ' ὕστερον δὴ τά τε μακρὰ τείχη ᾤκησαν κατανειμάμενοι, καὶ τοῦ Πειραιέως τὰ πολλά. ἅμα δὲ καὶ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἥπτοντο, ξυμμάχους τε ἀγείροντες, καὶ τῇ Πελοποννήσῳ ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν ἐξαρτύοντες. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν.

ιη'. Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προϊὼν ἀφίκετο τῆς Ἀττικῆς ἐς Οἰνόην πρῶτον, ᾗπερ ἔμελλον ἐσβαλεῖν. καὶ ὡς ἐκαθέζοντο, προσβολὰς παρεσκευάζοντο τῷ τείχει ποιησόμενοι μηχαναῖς τε καὶ ἄλλῳ τρόπῳ. ἡ γὰρ Οἰνόη οὖσα ἐν μεθορίοις τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἐτετείχιστο, καὶ αὐτῷ φρουρίῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἐχρῶντο, ὁπότε πόλε-

μιᾶς καταλάβοι. τάς τε οὖν προσβολὰς ηὐτρεπίζοντο, καὶ ἄλλως ἐνδιέτριψαν χρόνον περὶ αὐτήν. αἰτίαν τε οὐκ ἐλαχίστην Ἀρχίδαμος ἔλαβεν ἀπ' αὐτοῦ, δοκῶν καὶ ἐν τῇ ξυναγωγῇ τοῦ πολέμου μαλακὸς εἶναι, καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιτήδειος, οὐ παραινῶν προθύμως πολεμεῖν. ἐπειδή τε ξυνελέγετο ὁ στρατὸς, ἥ τε ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐπιμονὴ γενομένη, καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πορείαν ἡ σχολαιότης διέβαλεν αὐτὸν, μάλιστα δὲ ἡ ἐν τῇ Οἰνόῃ ἐπίσχεσις. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἐσεκομίζοντο ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, καὶ ἐδόκουν οἱ Πελοποννήσιοι ἐπελθόντες ἂν διὰ τάχους, πάντα ἔτι ἔξω καταλαβεῖν, εἰ μὴ διὰ τὴν ἐκείνου μέλλησιν. ἐν τοιαύτῃ μὲν ὀργῇ ὁ στρατὸς τὸν Ἀρχίδαμον ἐν τῇ καθέδρᾳ εἶχεν. ὁ δὲ, προσδεχόμενος (ὡς λέγεται) τοὺς Ἀθηναίους τῆς γῆς ἔτι ἀκεραίου οὔσης ἐνδώσειν τὶ, καὶ κατοκνήσειν περιϊδεῖν αὐτὴν τμηθεῖσαν, ἀνεῖχεν.

ιθ. Ἐπειδὴ μέντοι προσβαλόντες τῇ

Οἰνόη, ϗ πᾶσαν ἰδέαν πειράσαντες, ὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν, οἵ τε Ἀθηναῖοι ὐδὲν ἐπεκηρυκεύοντο· ὕτω δὴ ὁρμήσαντες ἀπ' αὐτῆς, μετὰ τὰ ἐν Πλαταίᾳ τῶν ἐσελθόντων Θηβαίων γενόμενα ἡμέρᾳ ὀγδοηκοστῇ μάλιστα, τῦ θέρυς ϗ τῦ σίτυ ἀκμάζοντος, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικήν. ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμυ, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. ϗ καθεζόμενοι ἔτεμνον, πρῶτον μὲν Ἐλευσῖνα, ϗ τὸ Θριάσιον πεδίον. ϗ τροπήν τινα τῶν Ἀθηναίων ἱππέων περὶ τὺς Ῥείτυς καλυμένυς ἐποιήσαντο. ἔπειτα πρὐχώρυν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ Αἰγάλεων ὄρος, διὰ Κεκροπίας, ἕως ἀφίκοντο ἐς Ἀχαρνὰς, χωρίον μέγιστον τῆς Ἀττικῆς, τῶν δήμων καλυμένων. ϗ καθεζόμενοι ἐς αὐτὸ, στρατόπεδόν τε ἐποιήσαντο, χρόνον τε πολὺν ἐμμείναντες ἔτεμνον.

κ'. Γνώμῃ δὲ τοιᾷδε λέγεται τὸν Ἀρχίδαμον περί τε τὰς Ἀχαρνὰς ὡς ἐς μάχην ταξάμενον μεῖναι, ϗ ἐς τὸ πεδίον ἐκείνῃ

τῇ ἐσϐολῇ οὐ καταϐῆναι. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους ἤλπιζεν ἀκμάζοντάς τε νεότητι πολλῇ, καὶ παρεσκευασμένους ἐς πόλεμον ὡς οὔπω πρότερον, ἴσως ἂν ἐπεξελθεῖν, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἂν περιιδεῖν τμηθῆναι. ἐπειδὴ οὖν αὐτῷ ἐς Ἐλευσῖνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον οὐκ ἀπήντησαν, πεῖραν ἐποιεῖτο, περὶ τὰς Ἀχαρνὰς καθήμενος, εἰ ἐπεξίασιν. ἅμα μὲν γὰρ αὐτῷ ὁ χῶρος ἐπιτήδειος ἐφαίνετο ἐνστρατοπεδεῦσαι, ἅμα δὲ καὶ οἱ Ἀχαρνῆς μέγα μέρος ὄντες τῆς πόλεως (τρισχίλιοι γὰρ ὁπλῖται ἐγένοντο) οὐ περιόψεσθαι ἐδόκουν τὰ σφέτερα διαφθαρέντα, ἀλλ' ὁρμήσειν καὶ τοὺς πάντας ἐς μάχην. εἴτε καὶ μὴ ἐπεξέλθοιεν ἐκείνῃ τῇ ἐσϐολῇ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀδεέστερον ἤδη ἐς τὸ ὕστερον τό, τε πεδίον τεμεῖν, καὶ ἐς αὐτὴν τὴν πόλιν χωρήσεσθαι· τοὺς γὰρ Ἀχαρνέας, ἐστερημένους τῶν σφετέρων, οὐχ ὁμοίως προθύμους ἔσεσθαι ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων κινδυνεύειν, στάσιν δὲ ἐνέσεσθαι τῇ γνώμῃ. τοιαύτῃ μὲν διανοίᾳ ὁ Ἀρχίδαμος περὶ τὰς Ἀχαρνὰς ἦν.

κα΄. Ἀθηναῖοι δὲ, μέχρι μὲν οὗ περὶ Ἐλευσῖνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον ὁ στρατὸς ἦν, καί τινα ἐλπίδα εἶχον ἐς τὸ ἐγγυτέρω αὐτοὺς μὴ προϊέναι, μεμνημένοι καὶ Πλειστοάνακτα τὸν Παυσανίου Λακεδαιμονίων βασιλέα, ὅτε ἐσβαλὼν τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσῖνα καὶ Θριῶζε στρατῷ Πελοποννησίων, πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου τέσσαρσι καὶ δέκα ἔτεσιν, ἀνεχώρησε πάλιν, ἐς τὸ πλέον οὐκέτι προελθών. διὸ δὲ καὶ ἡ φυγὴ αὐτῷ ἐγένετο ἐκ Σπάρτης, δόξαντι χρήμασι πεισθῆναι τὴν ἀναχώρησιν. ἐπειδὴ δὲ περὶ Ἀχαρνὰς εἶδον τὸν στρατὸν ἑξήκοντα σταδίους τῆς πόλεως ἀπέχοντα, οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο· ἀλλ' αὐτοῖς, ὡς εἰκὸς, τῆς γῆς τεμνομένης ἐν τῷ ἐμφανεῖ (ὃ οὔπω ἑωράκεσαν οἵ γε νεώτεροι, οὐδ' οἱ πρεσβύτεροι, πλὴν τὰ Μηδικὰ) δεινὸν ἐφαίνετο· καὶ ἐδόκει τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τῇ νεότητι, ἐπεξιέναι, καὶ μὴ περιορᾶν. κατὰ ξυστάσεις τε γιγνόμενοι, ἐν πολλῇ ἔριδι ἦσαν, οἱ μὲν, κελεύοντες ἐ-

πεξιέναι, οἱ δέ τινες, ὐκ ἐῶντες. χρησμολόγοι τε ᾖδον χρησμὐς πανίοίυς, ὧν ἠκροᾶτο ὡς ἕκαστος ὥρμητο. οἵ τε Ἀχαρνῆς, οἰόμενοι παρὰ σφίσιν αὐτοῖς ὐκ ἐλαχίστην μοῖραν εἶναι Ἀθηναίων, ὡς αὐτῶν ἡ γῆ ἐτέμνετο, ἐνῆγον τὴν ἔξοδον μάλιστα. παντί τε τρόπῳ ἀνηρέθιστο ἡ πόλις, καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον· καὶ ὧν παρῄνεσε πρότερον, ἐμέμνηντο ὐδὲν, ἀλλ' ἐκάκιζον ὅτι στρατηγὸς ὢν ὐκ ἐπεξάγοι· αἴτιόν τε σφίσιν ἐνόμιζον πάντων ὧν ἔπασχον.

κϐ'. Περικλῆς δὲ, ὁρῶν μὲν αὐτὺς πρὸς τὸ παρὸν χαλεπαίνοντας, καὶ ὐ τὰ ἄριστα φρονοῦντας, πιστεύων δὲ ὀρθῶς γιγνώσκειν περὶ τῦ μὴ ἐπεξιέναι, ἐκκλησίαν τε ὐκ ἐποίει αὐτῶν, ὐδὲ ξύλλογον ὐδένα, τῦ μὴ ὀργῇ τὶ μᾶλλον ἢ γνώμῃ ξυνελθόντας ἐξαμαρτεῖν. τήν τε πόλιν ἐφύλασσε, καὶ δι' ἡσυχίας μάλιστα ὅσον ἠδύνατο εἶχεν. ἱππέας μέντοι ἐξέπεμπεν ἀεὶ, τῦ μὴ προδρόμυς ἀπὸ τῆς στρατιᾶς ἐσπίπτοντας ἐς τὺς

ἀγρὺς τὺς ἐγγὺς τῆς πόλεως, κακυργεῖν· κ̀ ἱππομαχία τὶς ἐγένετο βραχεῖα ἐν Φρυγίοις, τῶν τε Αθηναίων τέλει ἑνὶ τῶν ἱππέων, κ̀ Θεσσαλοῖς μετ᾽ αὐτῶν, πρὸς τὺς Βοιωτῶν ἱππέας· ἐν ᾗ ὐκ ἔλασσον ἔσχον οἱ Αθηναῖοι κ̀ Θεσσαλοί· μέχρις ὗ προσβοηθησάντων τοῖς Βοιωτοῖς τῶν ὁπλιτῶν, τροπὴ ἐγένετο αὐτῶν, κ̀ ἀπέθανον τῶν Θεσσαλῶν κ̀ Αθηναίων ὐ πολλοί. ἀνείλοντο μέντοι αὐτὺς αὐθημερὸν ἀσπόνδους. καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον τῇ ὑστεραίᾳ ἔστησαν. ἡ δὲ βοήθεια αὕτη τῶν Θεσσαλῶν κατὰ τὸ παλαιὸν ξυμμαχικὸν ἐγένετο τοῖς Αθηναίοις· κ̀ ἀφίκοντο παρ᾽ αὐτὺς Λαρισσαῖοι, Φαρσάλιοι, Παράσιοι, Κρανώνιοι, Πειράσιοι, Γυρτώνιοι, Φεραῖοι. ἡγῦντο δὲ αὐτῶν, ἐκ μὲν Λαρίσσης, Πολυμήδης κ̀ Αριστόνυς, ἀπὸ τῆς στάσεως ἑκάτερος. ἐκ δὲ Φαρσάλυ, Μένων. ἦσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων κατὰ πόλεις ἄρχοντες.

κγ΄. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ οὐκ

ἐπεξήεσαν αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μάχην, ἄραντες ἐκ τῶν Ἀχαρνῶν, ἐδήȢν τῶν δήμων τινὰς ἄλλȢς, τῶν μεταξὺ Πάρνηθος ϗ Βριλήσσȣ ὄρȣς. ὄντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γῇ, οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέϛειλαν τὰς ἑκατὸν ναῦς περὶ Πελοπόννησον, ἅσπερ παρεσκευάζοντο, ϗ χιλίȣς ὁπλίτας ἐπ' αὐτῶν, ϗ τοξότας τετρακοσίȣς. ἐϛρατήγει δὲ Καρκῖνός τε ὁ Ξενοτίμȣ, ϗ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέȣς, ϗ Σωκράτης ὁ Ἀντιγένȣς. ϗ οἱ μὲν, ἄραντες, τῇ παρασκευῇ ταύτῃ περιέπλεον. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι χρόνον ἐμμείναντες ἐν τῇ Ἀττικῇ ὅσον εἶχον τὰ ἐπιτήδεια, ἀνεχώρησαν διὰ Βοιωτῶν, Ȣ̓χ ᾗπερ ἐσέβαλον. παριόντες δὲ Ὠρωπὸν, τὴν γῆν τὴν Πειραϊκὴν καλȣμένην, ἣν νέμονται Ὠρώπιοι Ἀθηναίων ὑπήκοοι, ἐδήωσαν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς Πελοπόννησον, διελύθησαν κατὰ πόλεις ἕκαϛοι.

κδ'. Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, οἱ Ἀθηναῖοι φύλακας κατεϛήσαντο κατὰ γῆν καὶ

κατὰ θάλασσαν, ὥσπερ δὴ ἔμελλον διὰ παντὸς τοῦ πολέμου φυλάζειν· καὶ χίλια τάλαντα ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει χρημάτων ἔδοξεν αὐτοῖς, ἐξαίρετα ποιησαμένοις, χωρὶς θέσθαι, καὶ μὴ ἀναλοῦν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄλλων πολεμεῖν· ἢν δέ τις εἴπῃ ἢ ἐπιψηφίσῃ κινεῖν τὰ χρήματα ταῦτα ἐς ἄλλο τι, ἢν μὴ οἱ πολέμιοι νηΐτῃ στρατῷ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει, καὶ δέῃ ἀμύνασθαι, θάνατον [τὴν] ζημίαν ἐπέθεντο. τριήρεις τε μετ' αὐτῶν ἐξαιρέτους ἑκατὸν ἐποιήσαντο κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον τὰς βελτίστας, καὶ τριηράρχους αὐταῖς· ὧν μὴ χρῆσθαι μηδεμιᾷ ἐς ἄλλο τι ἢ μετὰ τῶν χρημάτων περὶ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου, ἢν δέῃ.

κέ. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι, καὶ Κερκυραῖοι μετ' αὐτῶν, πεντήκοντα ναυσὶ προσβεβοηθηκότες, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων, ἄλλα τε ἐκάκουν περιπλέοντες, καὶ ἐς Μεθώνην τῆς Λακωνικῆς ἀποβάντες, τῷ τεί-

χει προσέβαλον ὄντι ἀσθενεῖ, καὶ ἀνθρώπων οὐκ ἐνόντων. ἔτυχε δὲ περὶ τοὺς χώρους τούτους Βρασίδας ὁ Τέλλιδος, ἀνὴρ Σπαρτιάτης, φρουρὰν ἔχων· καὶ αἰσθόμενος, ἐβοήθει τοῖς ἐν τῷ χωρίῳ μετὰ ὁπλιτῶν ἑκατόν, διαδραμὼν δὲ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον ἐσκεδασμένον κατὰ τὴν χώραν, καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τετραμμένον, ἐσπίπτει ἐς τὴν Μεθώνην, καὶ ὀλίγους τινὰς ἐν τῇ ἐσδρομῇ, ἀπολέσας τῶν μεθ' ἑαυτοῦ, τήν τε πόλιν περιεποίησε, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος πρῶτος τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐπῃνέθη ἐν Σπάρτῃ. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἄραντες παρέπλεον· καὶ σχόντες τῆς Ἠλείας ἐς Φειάν, ἐδῄουν τὴν γῆν ἐπὶ δύο ἡμέρας. καὶ προσβοηθήσαντας τῶν ἐκ τῆς κοίλης Ἤλιδος τριακοσίους λογάδας, καὶ τῶν αὐτόθεν ἐκ τῆς περιοικίδος Ἠλείων, μάχῃ ἐκράτησαν. ἀνέμου δὲ κατιόντος μεγάλου, χειμαζόμενοι ἐν ἀλιμένῳ χωρίῳ, οἱ μὲν πολλοὶ ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ περιέπλεον τὸν Ἰχθῦν κα-

λȣ́μενον τὴν ἄκραν ἐς τὸν ἐν τῇ Φειᾷ λιμένα. οἱ δὲ Μεσσήνιοι ἐν τȣ́τῳ, καὶ ἄλλοι τινὲς οἱ ȣ̓ δυνάμενοι ἐπιβῆναι, κατὰ γῆν χωρήσαντες, τὴν Φειὰν αἱρȣ̃σι· καὶ ὕςερον αἵ τε νῆες περιπλεύσασαι ἀναλαμβάνȣσιν αὐτȣ̀ς, κ̀ ἐξανάγονται ἐκλιπόντες Φειάν· καὶ τῶν Ἠλείων ἡ πολλὴ ἤδη ςρατιὰ προσεβεβοηθήκει. παραπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ ἄλλα χωρία, ἐδῄȣν.

κϛ΄. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τȣ́τον οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναῦς ἐξέπεμψαν περὶ τὴν Λοκρίδα, καὶ Εὐβοίας ἅμα φυλακήν. ἐςρατήγει δὲ αὐτῶν Κλεόπομπος ὁ Κλεινίȣ· καὶ ἀποβάσεις ποιησάμενος, τῆς τε παραθαλασσίȣ ἔςιν ἃ ἐδῄωσε, κ̀ Θρόνιον εἷλεν· ὁμήρȣς τε ἔλαβεν αὐτῶν, κ̀ ἐν Ἀλώπῃ τοὺς βοηθήσαντας Λοκρῶν μάχῃ ἐκράτησεν.

κζ΄. Ἀνέςησαν δὲ καὶ Αἰγινήτας τῷ αὐτῷ θέρει τȣ́τῳ ἐξ Αἰγίνης Ἀθηναῖοι, αὐτȣ́ς τε κ̀ παῖδας κ̀ γυναῖκας, ἐπικαλέ-

σαντες ἐχ ἥκιστα τῦ πολέμε σφίσιν αἰτίες εἶναι. κὴ τὴν Αἴγιναν ἀσφαλέστερον ἐφαίνετο τῇ Πελοποννήσῳ ἐπικειμένην, αὐτῶν πέμψαντας ἐποίκες, ἔχειν· κὴ ἐξέπεμψαν ὕστερον ἐ πολλῷ ἐς αὐτὴν τοὺς οἰκήτορας. ἐκπεσῦσι δὲ τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰκεῖν, καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι, κατά τε τὸ Αθηναίων διάφορον, κὴ ὅτι σφῶν εὐεργέται ἦσαν ὑπὸ τὸν σεισμὸν, καὶ τῶν Εἰλώτων τὴν ἐπανάστασιν. ἡ δὲ Θυρεάτις γῆ, μεθορία τῆς Αργείας κὴ Λακωνικῆς ἐστὶν, ἐπὶ θάλασσαν καθήκεσα. κὴ οἱ μὲν αὐτῶν ἐνταῦθα ᾤκησαν, οἱ δ' ἐσπάρησαν κατὰ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα.

κή'. Τῦ δ' αὐτῦ θέρες νεμηνίᾳ κατὰ σελήνην (ὥσπερ κὴ μόνον δοκεῖ εἶναι γίγνεσθαι δυνατὸν) ὁ ἥλιος ἐξέλιπε μετὰ μεσημβρίαν, καὶ πάλιν ἀνεπληρώθη, γενόμενος μηνοειδὴς, καὶ ἀστέρων τινῶν ἐκφανέντων.

κθ'. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει Νυμφόδω-

ρον τὸν Πύθεω, ἄνδρα Ἀβδηρίτην, ȣ̓ εἶχε τὴν ἀδελφὴν Σιτάλκης, δυνάμενον παρ' αὐτῷ μέγα, οἱ Ἀθηναῖοι, πρότερον πολέμιον νομίζοντες, πρόξενον ἐποιήσαντο, καὶ μετεπέμψαντο· βȣλόμενοι Σιτάλκην σφίσι τὸν Τήρεω Θρακῶν βασιλέα ξύμμαχον γενέσθαι. ὁ δὲ Τήρης ȣ̓͂τος, ὁ τȣ͂ Σιτάλκȣ πατὴρ, πρῶτος Ὀδρύσαις τὴν μεγάλην βασιλείαν ἐπιπλέον τῆς ἄλλης Θράκης ἐποίησε. πολὺ γὰρ μέρος ϗ αὐτόνομόν ἐςι Θρακῶν. Τηρεῖ δὲ τῷ Πρόκνην τὴν Πανδίονος ἀπ' Ἀθηνῶν σχόντι γυναῖκα, προσῆκεν ὁ Τήρης οὗτος οὐδέν. οὐδὲ τῆς αὐτῆς Θράκης ἐγένοντο· ἀλλ' ὁ μὲν ἐν Δαυλίᾳ τῆς Φωκίδος νῦν καλȣμένης γῆς ὁ Τηρεὺς ᾤκει, τότε ὑπὸ Θρακῶν οἰκȣμένης· (ϗ τὸ ἔργον τὸ περὶ τὸν Ἴτυν αἱ γυναῖκες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἔπραξαν. πολλοῖς δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ἐν ἀηδόνος μνήμῃ Δαυλιὰς ἡ ὄρνις ἐπωνόμαςαι. εἰκὸς δὲ ϗ τὸ κῆδος Πανδίονα ξυνάψασθαι τῆς θυγατρὸς διὰ τοσȣ́-

του, ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τῇ πρὸς ἀλλήλους, μᾶλλον ἢ διὰ πολλῶν ἡμερῶν ἐς Ὀδρύσας ὁδοῦ): Τήρης δὲ, οὔτε τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔχων, βασιλεύς τε πρῶτος ἐν κράτει Ὀδρυσῶν ἐγένετο. οὗ δὴ ὄντα τὸν Σιτάλκην οἱ Ἀθηναῖοι ξύμμαχον ἐποιήσαντο, βουλόμενοι σφίσι τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία κ(αὶ) Περδίκκαν ξυνελεῖν αὐτόν. ἐλθών τε ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Νυμφόδωρος τήν τε τοῦ Σιτάλκου ξυμμαχίαν ἐποίησε, κ(αὶ) Σάδοκον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, Ἀθηναῖον. τόν τε ἐπὶ Θρᾴκης πόλεμον ὑπεδέχετο καταλύσειν. πείσειν γὰρ Σιτάλκην πέμπειν στρατιὰν Θρᾳκίαν Ἀθηναίοις ἱππέων τε κ(αὶ) Πελταστῶν. ξυνεβίβασε δὲ κ(αὶ) τὸν Περδίκκαν τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ Θέρμην αὐτῷ ἔπεισεν ἀποδοῦναι. ξυνεστράτευσέ τ᾽ εὐθὺς Περδίκκας ἐπὶ Χαλκιδέας μετ᾽ Ἀθηναίων, κ(αὶ) Φορμίωνος. οὕτω μὲν Σιτάλκης τε ὁ Τήρεω, Θρᾳκῶν βασιλεὺς, ξύμμαχος ἐγένετο Ἀθηναίοις, κ(αὶ) Περδίκκας ὁ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόνων βασιλεὺς

λ΄. Οἱ δ᾽ ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν Ἀθηναῖοι, ἔτι ὄντες περὶ Πελοπόννησον, Σόλιόν τε Κορινθίων πόλισμα αἱρᾶσι, καὶ παραδιδόασι Παλιρεῦσιν Ἀκαρνάνων μόνοις τὴν γῆν καὶ πόλιν νέμεσθαι. καὶ Ἀστακὸν, ἧς Εὔαρχος ἐτυράννει, λαβόντες κατὰ κράτος, καὶ ἐξελάσαντες αὐτὸν, τὸ χωρίον ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσεποιήσαντο. ἐπί τε Κεφαλληνίαν τὴν νῆσον προσπλεύσαντες, προσηγάγοντο ἄνευ μάχης. κεῖται δὲ ἡ Κεφαλληνία κατὰ Ἀκαρνανίαν καὶ Λευκάδα· τετράπολις ᾖσα, Παλλῆς, Κράνιοι, Σαμαῖοι, Πρόναιοι. ὕστερον δ᾽ ᾖ πολλῷ ἀνεχώρησαν αἱ νῆες ἐς τὰς Ἀθήνας.

λα΄. Περὶ δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ θέρους τούτου, Ἀθηναῖοι πανδημεὶ, αὐτοὶ καὶ οἱ μέτοικοι ἐσέβαλον ἐς τὴν Μεγαρίδα, Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγοῦντος. καὶ οἱ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν (ἔτυχον γὰρ ἤδη ἐν Αἰγίνῃ ὄντες) ἐπ᾽ οἴκου ἀνακομιζόμενοι, ὡς ᾔσθοντο

τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανστρατιᾷ ἐν Μεγάροις ὄντας, ἔπλευσαν παρ᾽ αὐτοὺς, καὶ ξυνεμίχθησαν. στρατόπεδόν τε μέγιστον δὴ τοῦτο ἀθρόον Ἀθηναίων ἐγένετο, ἀκμαζούσης ἔτι τῆς πόλεως, καὶ οὔπω νενοσηκυίας. μυρίων γὰρ ὁπλιτῶν οὐκ ἐλάσσους ἦσαν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι· χωρὶς δὲ, αὐτοῖς οἱ ἐν Ποτιδαίᾳ τρισχίλιοι ἦσαν. μέτοικοι δὲ ξυνεσέβαλον οὐκ ἐλάσσους τρισχιλίων ὁπλιτῶν. χωρὶς δὲ, ὁ ἄλλος ὅμιλος ψιλῶν οὐκ ὀλίγος. δῃώσαντες δὲ τὰ πολλὰ τῆς γῆς, ἀνεχώρησαν. ἐγένοντο δὲ καὶ ἄλλαι [πολλαὶ] ὕστερον ἐν τῷ πολέμῳ κατὰ ἔτος ἕκαστον ἐσβολαὶ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεγαρίδα, καὶ ἱππέων, καὶ πανστρατιᾷ, μέχρις οὗ Νίσαια ἑάλω ὑπ᾽ Ἀθηναίων.

λϛ΄. Ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη ὑπ᾽ Ἀθηναίων φρούριον, τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος, ἡ ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νῆσος ἐρήμη πρότερον οὖσα, τοῦ μὴ λῃστὰς ἐκπλέοντας ἐξ Ὀποῦντος καὶ τῆς ἄλλης Λοκρίδος,

κακκργεῖν τὴν Εὔβοιαν. ταῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει τούτῳ μετὰ τῶν Πελοποννησίων ἐκ τῆς Αττικῆς ἀναχώρησιν, ἐγένετο.

λγ΄. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος, Εὔαρχος ὁ Ακαρνάν, βουλόμενος ἐς τὴν Αστακὸν κατελθεῖν, πείθει Κορινθίους τεσσαράκοντα ναυσὶ καὶ πεντακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις ἑαυτὸν κατάγειν, πλεύσαντας· καὶ αὐτὸς ἐπικούρους τινὰς προσεμισθώσατο. ἦρχον δὲ τῆς στρατιᾶς Εὐφαμίδας τε ὁ Αριστωνύμου, καὶ Τιμόξενος ὁ Τιμοκράτους, καὶ Εὔμαχος ὁ Χρύσιδος. καὶ πλεύσαντες, κατήγαγον· καὶ τῆς ἄλλης Ακαρνανίας τῆς περὶ θάλασσαν ἔστιν ἃ χωρία βουλόμενοι προσποιήσασθαι, καὶ πειραθέντες, ὡς οὐκ ἠδύναντο, ἀπέπλεον ἐπ' οἴκου. σχόντες δ' ἐν τῷ παράπλῳ ἐς Κεφαλληνίαν, καὶ ἀπόβασιν ποιησάμενοι ἐς τὴν Κρανίων γῆν, ἀπατηθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐξ ὁμολογίας τινὸς, ἄνδρας τε ἀποβάλλουσι σφῶν αὐτῶν, ἐπιθεμένων ἀπροσδοκήτως τῶν Κρανίων· καὶ βιαιότε-

ρον ἀναγαγόμεναι, ἐκομίσθησαν ἐπ' οἴκου.

λδ'. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι, οἱ Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι, δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρώτων ἀποθανόντων, τρόπῳ τοιῷδε. τὰ μὲν ὀστᾶ προτίθενται τῶν ἀπογενομένων, πρότριτα σκηνὴν ποιήσαντες, καὶ ἐπιφέρει τῷ αὑτοῦ ἕκαστος ἤν τι βούληται. ἐπειδὰν δὲ [καὶ] ἡ ἐκφορὰ ᾖ, λάρνακας κυπαρισσίνας ἄγουσιν ἅμαξαι, φυλῆς ἑκάστης μίαν. ἔνεστι δὲ καὶ τὰ ὀστᾶ ἧς ἕκαστος ἦν φυλῆς. μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται ἐστρωμένη τῶν ἀφανῶν, οἳ ἂν μὴ εὑρεθῶσιν ἐς ἀναίρεσιν. ξυνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων: καὶ γυναῖκες πάρεισιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον, ὀλοφυρόμεναι. τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστείου τῆς πόλεως. (καὶ ἀεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων, πλήν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι. ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες, αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποί-

ησαν.) ἐπειδὰν δὲ κρύψωσι γῇ, ἀνὴρ ᾑρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως, ὃς ἂν γνώμῃ τε δοκῇ μὴ ἀξύνετος εἶναι, καὶ ἀξιώματι προήκῃ, λέγει ἐπ' αὐτοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα. μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. ὧδε μὲν θάπτουσι· καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὁπότε ξυμβαίη αὐτοῖς, ἐχρῶντο τῷ νόμῳ. ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ᾑρέθη λέγειν. καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, προελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπιπλεῖστον τοῦ ὁμίλου, ἔλεγε τοιάδε.

λε΄. ‘ ΟΙ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε ἤδη ‘ εἰρηκότων ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νό‘ μῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ τοῖς ‘ ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύ‘ εσθαι αὐτόν. ἐμοὶ δ' ἂν ἀρκοῦν ἐδόκει εἶ‘ ναι, ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων, ἔργῳ ‘ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμάς, οἷα καὶ νῦν περὶ ‘ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευα‘ σθέντα ὁρᾶτε· καὶ μὴ ἐν ἑνὶ ἀνδρὶ πολλῶν

‛ ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι, εὖ τε καὶ χεῖρον εἰ-
‛ πόντι πιστευθῆναι. χαλεπὸν γὰρ τὸ με-
‛ τρίως εἰπεῖν, ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς
‛ ἀληθείας βεβαιοῦται. ὅ, τε γὰρ ξυνειδὼς
‛ καὶ εὔνους ἀκροατὴς τάχ' ἄν τι ἐνδεεστέρως
‛ πρὸς ἃ βούλεταί τε καὶ ἐπίσταται νομίσειε
‛ δηλοῦσθαι· ὅ, τε ἄπειρος, ἔστιν ἃ καὶ πλε-
‛ ονάζεσθαι, διὰ φθόνον, εἴτι ὑπὲρ τὴν ἑ-
‛ αυτοῦ φύσιν ἀκούοι. μέχρι γὰρ τοῦδε ἀνεκ-
‛ τοὶ οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἑτέρων λεγόμενοι,
‛ ἐς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἱκανὸς
‛ εἶναι δρᾶσαί τι ὧν ἤκουσε· τῷ δὲ ὑπερ-
‛ βάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες, ἤδη καὶ ἀπιστοῦ-
‛ σιν. ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκι-
‛ μάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρὴ καὶ ἐμὲ
‛ ἑπόμενον τῷ νόμῳ, πειρᾶσθαι ὑμῶν τῆς
‛ ἑκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς
‛ ἐπιπλεῖστον.

λϛ´. ‛ Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων
‛ πρῶτον. δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον
‛ δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην

‘ τῆς μνήμης δίδοσθαι. τὴν γὰρ χώραν ἀεὶ οἱ αὐτοὶ οἰκοῦντες, διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδοσαν. καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ἐπαίνου, καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν. κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο ὅσην ἔχομεν ἀρχὴν, οὐκ ἀπόνως ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον. τὰ δὲ πλέω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἵδε, οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ, ἐπηυξήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. ὧν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτήθη, ἢ εἴτι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἕλληνα πόλεμον ἐπιόντα προθύμως ἠμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, ἐάσω. ἀπὸ δὲ οἵας τε ἐπιτηδεύσεως ἤλθομεν ἐπ' αὐτὰ, καὶ μεθ' οἵας πολιτείας, καὶ τρόπων ἐξ οἵων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον, εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε

ἔπαινον, νομίζων ἐπί τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτά, καὶ τὸν πάντα ὅμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ξύμφορον εἶναι αὐτῶν ἐπακοῦσαι.

λζ΄. Χρώμεθα γὰρ πολιτείᾳ οὐ ζηλούσῃ τοὺς τῶν πέλας νόμους· παράδειγμα δὲ αὐτοὶ μᾶλλον ὄντες τισὶν, ἢ μιμούμενοι ἑτέρους. καὶ ὄνομα μὲν, διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν, δημοκρατία κέκληται· μέτεστι δὲ, κατὰ μὲν τοὺς νόμους, πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἔν τῳ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεῖον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται· οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων δέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. ἐλευθέρως δὲ τά τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν, καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονήν τι δρᾷ, ἔχοντες, οὐδὲ

ἀζημίους μὲν, λυπηρὰς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες, τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε ἀεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει, καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται, καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνην ὁμολογουμένην φέρουσι.

λη'. ‘ Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μέν γε καὶ θυσίαις διετησίοις νομίζοντες, ἰδίαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν, ὧν καθ' ἡμέραν ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. ἐπεισέρχεται δὲ διὰ μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα· καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν μηδὲν οἰκειοτέρᾳ τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα καρποῦσθαι, ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

λθ'. ‘ Διαφέρομεν δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντίων τοῖσδε.

τήν τε γὰρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν, καὶ ὐκ ἔστιν ὅτε ξενηλασίαις ἀπείργομέν τινα ἢ μαθήματος, ἢ θεάματος, ὃ μὴ κρυφθὲν ἄν τις τῶν πολεμίων ἰδὼν ὠφεληθείη. πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τοπλέον καὶ ἀπάταις, ἢ τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ. καὶ ἐν ταῖς παιδείαις, οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει, εὐθὺς νέοι ὄντες, τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται. ἡμεῖς δὲ, ἀνειμένως διαιτώμενοι, ὐδὲν ἧσσον ἐπὶ τὺς ἰσοπαλεῖς κινδύνυς χωρῦμεν. τεκμήριον δέ· οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑκάστυς, μετὰ πάντων δ' ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι· τήν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες, ὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένυς μαχόμενοι ταπλείω κρατῦμεν. ἀθρόᾳ τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδείς πω πολέμιος ἐνέτυχε, διὰ τὴν τῦ ναυτικῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν, καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν. ἢν δέ πυ μορίῳ

τινὶ προσμίξωσι, κρατήσαντές τε τινὰς ἡμῶν, πάντας αὐχοῦσιν ἀπεῶσθαι, καὶ νικηθέντες, ὑφ' ἁπάντων ἡσσῆσθαι. καίτοι εἰ ῥαθυμίᾳ μᾶλλον ἢ πόνων μελέτῃ, καὶ μὴ μετὰ νόμων τοπλεῖον ἢ τρόπων ἀνδρείας ἐθέλοιμεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν, καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι, μὴ ἀτολμοτέρους τῶν ἀεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι.

μ'. Καὶ ἔν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι, καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις. φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελείας, καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον ἐν καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα· καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινὶ αἰσχρὸν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ, αἴσχιον. ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἑτέροις πρὸς ἔργα τετραμμένοις, τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι. μό-

νοι γὰρ τόν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα, οὐκ ἀπράγμονα ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν· καὶ αὐτοὶ ἤτοι κρίνομέν γε ἢ ἐνθυμούμεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ἃ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν, ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα, καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν, ἐκλογίζεσθαι. ὃ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα [σαφέστατα] γιγνώσκοντες, καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων. καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἠναντιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες, κτώμεθα τοὺς φίλους. βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν, ὥστε ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ᾧ δέδωκε σώζειν· ὁ δ' ἀντοφείλων, ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χά-

‘ ριν ἀλλ' ἐς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων, καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῷ, ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινα ὠφελοῦμεν.

μα'. ‘ Ξυνελών τε λέγω, τήν τε πᾶσαν πόλιν, τῆς Ἑλλάδος παίδευσιν εἶναι, καὶ καθ' ἕκαστον δοκεῖν ἄν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ πλεῖστ' εἴδη, καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστ' ἂν εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὔταρκες παρέχεσθαι, καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὕτη ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα, σημαίνει. μόνη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πεῖραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἵων κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἄρχεται. μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δή τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμε-

« ναι, τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμα-
« σθησόμεθα· καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὁ-
« μήρου ἐπαινέτου, οὔτε ὅστις ἔπεσι μὲν τὸ
« αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπό-
« νοιαν ἡ ἀλήθεια βλάψει, ἀλλὰ πᾶσαν
« μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν τῇ ἡμε-
« τέρᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι,
« πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε κἀγα-
« θῶν ἀίδια ξυγκατοικίσαντες. περὶ τοι-
« αύτης οὖν πόλεως οἵδε τε γενναίως, δικαι-
« οῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτὴν, μαχό-
« μενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομέ-
« νων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς
« κάμνειν.

μϐ. « Διὸ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς
« πόλεως, διδασκαλίαν τε ποιούμενος μὴ
« περὶ ἴσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἷς
« τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει ὁμοίως, καὶ τὴν εὐ-
« λογίαν ἅμα ἐφ' οἷς νῦν λέγω φανερὰν
« σημείοις καθιστάς. καὶ εἴρηται αὐτῆς τὰ
« μέγιστα. ἃ γὰρ τὴν πόλιν ὕμνησα, αἱ

‘ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν·
‘ καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόῤῥο-
‘ πος, ὥσπερ τῶνδε, ὁ λόγος τῶν ἔργων
‘ φανείη. δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρε-
‘ τὴν, πρώτη τε μηνύουσα, καὶ τελευταία
‘ βεβαιοῦσα, ἡ νῦν τῶνδε καταστροφή. καὶ
‘ γὰρ τοῖς τἄλλα χείροσι δίκαιον τὴν ἐς
‘ τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδρα-
‘ γαθίαν προτίθεσθαι. ἀγαθῷ γὰρ κακὸν
‘ ἀφανίσαντες, κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν,
‘ ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν. τῶνδε δὲ οὔτε
‘ πλούτου τὶς τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμή-
‘ σας ἐμαλακίσθη, οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς
‘ κἂν ἔτι διαφυγὼν αὐτὴν πλουτήσειεν,
‘ ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο· τὴν δὲ
‘ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐ-
‘ τῶν λαβόντες, καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε
‘ κάλλιστον νομίσαντες, ἠβουλήθησαν μετ’
‘ αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφί-
‘ εσθαι· ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορ-
‘ θώσειν ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ

‘ ἤδη ὁρωμένȣ σφίσιν αὐταῖς ἀξιȣ͂ντες πε-
‘ ποιθέναι· καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἀμύνασθαι καὶ
‘ παθεῖν, μᾶλλον ἡγησάμενοι, ἢ τῷ ἐν-
‘ δόντες σώζεσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τȣ͂ λό-
‘ γου ἔφυγον, τὸ δ' ἔργον τῷ σώματι ὑ-
‘ πέμειναν, καὶ δι' ἐλαχίστȣ καιροῦ τύχης
‘ ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τȣ͂ δέȣς
‘ ἀπηλλάγησαν.

μγ'. ‘ Καὶ οἵδε μὲν προσηκόντως τῇ
‘ πόλει τοιοίδε ἐγένοντο· τοὺς δὲ λοι-
‘ ποὺς χρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὔχεσθαι,
‘ ἀτολμοτέραν δὲ μηδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐς τȣ̀ς
‘ πολεμίους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας
‘ μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφέλειαν· ἣν ἄν
‘ τις πρὸς οὐδὲν χεῖρον αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδό-
‘ τας μηκύνοι, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πο-
‘ λεμίȣς ἀμύνεσθαι, ἀγαθὰ ἔνεστιν· ἀλλὰ
‘ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ'
‘ ἡμέραν ἔργῳ θεωμένȣς, καὶ ἐραστὰς γιγνο-
‘ μένους αὐτῆς. καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη
‘ δόξῃ εἶναι, ἐνθυμȣμένοις ὅτι τολμῶντες,

‘ καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα, καὶ ἐν τοῖς
‘ ἔργοις αἰσχυνόμενοι ἄνδρες αὐτὰ ἐκτήσαν-
‘ το· κ̀ ὁπότε κ̀ πείρᾳ τȣ σφαλείησαν,
‘ ȣ̓κȣν κ̀ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρας ἀρε-
‘ τῆς ἀξιοῦντες ςερίσκειν, κάλλιςον δὲ ἔ-
‘ ρανον αὐτῇ προϊέμενοι. κοινῇ γὰρ τὰ σώ-
‘ ματα διδόντες, ἰδίᾳ τὸν ἀγήρων ἔπαινον
‘ ἐλάμβανον, κ̀ τὸν τάφον ἐπισημότατον,
‘ ȣ̓κ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ᾽ ἐν ᾧ ἡ
‘ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι ἀεὶ κ̀
‘ λόγȣ κ̀ ἔργȣ καιρῷ ἀείμνηςος καταλεί-
‘ πεται. ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ
‘ τάφος, καὶ οὐ ςηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ
‘ σημαίνει ἐπιγραφὴ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ
‘ προσηκȣ́σῃ ἄγραφος μνήμη παρ᾽ ἑκάςῳ
‘ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιαι-
‘ τᾶται. ȣ̔̓ς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες, κ̀ τὸ
‘ εὔδαιμον, τὸ ἐλεύθερον, τὸ δὲ ἐλεύθερον,
‘ τὸ εὔψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε
‘ τȣ̀ς πολεμικȣ̀ς κινδύνȣς. ȣ̓ γὰρ οἱ κακο-
‘ πραγȣ̃ντες δικαιότερον ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ

‘ βίου, οἷς ἐλπὶς οὐκ ἔστ' ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς ἡ
‘ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυ-
‘ νεύεται, καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ
‘ διαφέροντα, ἤν τι πταίσωσιν. ἀλγεινο-
‘ τέρα γὰρ ἀνδρί γε φρόνημα ἔχοντι ἡ ἐν
‘ τῷ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις, ἢ ὁ
‘ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γιγνό-
‘ μενος ἀναίσθητος θάνατος.

μδʹ. ‘ Διόπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας,
‘ ὅσοι πάρεστε, οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ
‘ παραμυθήσομαι. ἐν πολυτρόποις γὰρ
‘ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες. τὸ δ' εὐ-
‘ τυχές, οἳ ἂν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχω-
‘ σιν, ὥσπερ οἵδε μὲν νῦν, τελευτῆς, ὑμεῖς
‘ δὲ λύπης· καὶ ἐν οἷς ἐνευδαιμονῆσαί τε
‘ ὁ βίος ὁμοίως καὶ ἐντελευτῆσαι ξυνεμε-
‘ τρήθη. χαλεπὸν μὲν οὖν οἶδα πείθειν
‘ ὄν, ὧν καὶ πολλάκις ἕξετε ὑπομνήματα
‘ ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἷς ποτε καὶ αὐτοὶ
‘ ἠγάλλεσθε· καὶ λύπη οὐχ ὧν ἄν τις μὴ
‘ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ'

ὧν ἂν ἐθὰς γενόμενος ἀφαιρεθείη, καρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ ἄλλων παίδων ἐλπίδι, οἷς ἔτι ἡλικία τέκνωσιν ποιεῖσθαι. ἰδία τε γὰρ τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγιγνόμενοί τισιν ἔσονται; καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἔκ τε τοῦ μὴ ἐρημοῦσθαι, καὶ ἀσφαλεία συνοίσειν. οὐ γὰρ οἷόν τε ἴσόν τι ἢ δίκαιον βουλεύεσθαι οἳ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν. ὅσοι δ᾽ αὖ παρηβήκατε, τόν τε πλείονα, κέρδος ὃν, εὐτυχεῖτε βίον, ἡγεῖσθε καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι, καὶ τῇ τῶνδε εὐκλεία κουφίζεσθε. τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγήρων μόνον· καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινὲς φασὶ, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι.

με΄. ‘ Παισὶ δ᾽ αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε, ἢ ἀδελφοῖς, ὁρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα. τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἴωθεν ἐπαινεῖν· καὶ μόλις ἂν καθ᾽ ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὅμοιοι ἀλλ᾽ ὀλίγῳ χείρους κριθείητε

‹ φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸν ἀντίπα-
‹ λον· τὸ δὲ μὴ ἐμποδὼν ἀνανταγωνίστῳ
‹ εὐνοίᾳ τετίμηται. εἰ δέ με δεῖ καὶ γυ-
‹ ναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ
‹ ἔσονται, μνησθῆναι, βραχείᾳ παραινέ-
‹ σει ἅπαν σημανῶ. τῆς τε γὰρ ὑπαρχού-
‹ σης φύσεως μὴ χείροσι γενέσθαι, ὑμῖν
‹ μεγάλη ἡ δόξα, καὶ οἷς ἂν ἐπ' ἐλάχι-
‹ στον ἀρετῆς πέρι ἢ ψόγου ἐν τοῖς ἄρσεσι
‹ κλέος ᾖ.

μϛ'. ‹ Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ
‹ τὸν νόμον ὅσα εἶχον πρόσφορα· καὶ ἔρ-
‹ γῳ, οἱ θαπτόμενοι, τὰ μὲν, ἤδη κεκόσ-
‹ μηνται· τὰ δὲ, αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ
‹ ἀπὸ τοῦδε δημοσίᾳ ἡ πόλις μέχρις ἥβης
‹ θρέψει, ὠφέλιμον στέφανον τοῖσδέ τε καὶ
‹ τοῖς λειπομένοις τῶν τοιῶνδε ἀγώνων
‹ προτιθεῖσα. ἆθλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρε-
‹ τῆς μέγιστα, τοῖσδε καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολι-
‹ τεύουσι. νῦν δὲ ἀπολοφυράμενοι ὃν προσή-
‹ κει ἑκάστῳ, ἄπιτε.

μζ΄. Τοιόσδε μὲν ὁ τάφος ἐγένετο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ· καὶ διελθόντος αὐτοῦ, πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου τοῦδε ἐτελεύτα. τοῦ δὲ θέρους εὐθὺς ἀρχομένου, Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὰ δύο μέρη, ὥσπερ καὶ τοπρῶτον, ἐσέβαλον ἐς τὴν Αττικὴν, (ἡγεῖτο δὲ Αρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς) καὶ καθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν. καὶ ὄντων αὐτῶν οὐ πολλάς πω ἡμέρας ἐν τῇ Αττικῇ, ἡ νόσος πρῶτον ἤρξατο γενέσθαι τοῖς Αθηναίοις, λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατασκῆψαι, καὶ περὶ Λῆμνον καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις· οὐ μέντοι τοσοῦτός γε λοιμὸς, οὐδὲ φθορὰ οὕτως ἀνθρώπων οὐδαμοῦ ἐμνημονεύετο γενέσθαι. οὔτε γὰρ ἰατροὶ ἤρκουν τοπρῶτον θεραπεύοντες ἀγνοίᾳ, ἀλλ᾽ αὐτοὶ μάλιστα ἔθνησκον ὅσῳ καὶ μάλιστα προσῄεσαν, οὔτε ἄλλη ἀνθρωπεία τέχνη οὐδεμία. ὅσα τε πρὸς ἱεροῖς ἱκέτευσαν, ἢ μαντείοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐχρήσαντο, πάντα ἀνωφελῆ ἦν. τελευτῶν-

τές τε αὐτῶν ἀπέστησαν, ὑπὸ τοῦ κακοῦ νικώμενοι.

μή. Ἤρξατο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται, ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ Λιβύην κατέβη, καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν. ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐξαπιναίως ἐνέπεσε· καὶ τοπρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ ἥψατο τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ Φρέατα. κρῆναι γὰρ οὔπω ἦσαν αὐτόθι. ὕστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν ἀφίκετο, καὶ ἔθνησκον πολλῷ μᾶλλον ἤδη. λεγέτω μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ ὡς ἕκαστος γιγνώσκει, καὶ ἰατρὸς, καὶ ἰδιώτης, ἀφ' ὅτου εἰκὸς ἦν γενέσθαι αὐτὸ, καὶ τὰς αἰτίας ἅστινας νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἱκανὰς εἶναι [δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν] ἐγὼ δὲ οἷόν τε ἐγίγνετο λέξω, καὶ ἀφ' ὧν ἄν τις σκοπῶν, εἴποτε καὶ αὖθις ἐπιπέσοι, μάλιστ' ἂν ἔχοι τι προειδὼς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω, αὐ-

τός τε νοσήσας, καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.

μθ'. Τὸ μὲν γὰρ ἔτος, ὡς ὡμολογεῖτο, ἐκ πάντων μάλιστα δὴ ἐκεῖνο ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας ἐτύγχανεν ὄν· εἰ δέ τις καὶ προέκαμνέ τι, ἐς τοῦτο πάντα ἀπεκρίθη. τοὺς δὲ ἄλλους ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως, ἀλλ' ἐξαίφνης, ὑγιεῖς ὄντας, πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς θέρμαι ἰσχυραὶ, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθήματα καὶ φλόγωσις ἐλάμβανε. καὶ τὰ ἐντὸς, ἥ τε φάρυγξ καὶ ἡ γλῶσσα, εὐθὺς αἱματώδη ἦν, καὶ πνεῦμα ἄτοπον καὶ δυσῶδες ἠφίει· ἔπειτα, ἐξ αὐτῶν πταρμὸς καὶ βράγχος ἐπεγίγνετο. καὶ ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ κατέβαινεν ἐς τὰ στήθη ὁ πόνος, μετὰ βηχὸς ἰσχυροῦ· καὶ ὁπότε ἐς τὴν καρδίαν στηρίξαι, ἀνέστρεφέ τε αὐτὴν, καὶ ἀποκαθάρσεις χολῆς πᾶσαι ὅσαι ὑπὸ ἰατρῶν ὠνομασμέναι εἰσὶν, ἐπήεσαν, καὶ αὗται μετὰ ταλαιπωρίας μεγάλης. λύγξ τε τοῖς πλείοσιν ἐνέπιπτε κενὴ, σπασμὸν ἐν-

διδῦσα ἰχυρὸν, τοῖς μὲν, μετὰ ταῦτα λωφήσαντα, τοῖς δὲ, καὶ πολλῷ ὕστερον. καὶ τὸ μὲν ἔξωθεν ἁπτομένῳ σῶμα, οὐκ ἄγαν θερμὸν ἦν, οὔτε χλωρὸν, ἀλλ' ὑπέρυθρον, πελιδνὸν, φλυκταίναις μικραῖς καὶ ἕλκεσιν ἐξηνθηκός· τὰ δὲ ἐντὸς οὕτως ἐκαίετο ὥστε μήτε τῶν πάνυ λεπτῶν ἱματίων καὶ σινδόνων τὰς ἐπιβολὰς, μήτ' ἄλλο τι ἢ γυμνὸν ἀνέχεσθαι, ἥδιστά τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν. καὶ πολλοὶ τοῦτο τῶν ἠμελημένων (ἀνθρώπων) καὶ ἔδρασαν ἐς φρέατα, ἀπαύστῳ τῇ δίψῃ ξυνεχόμενοι. καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ καθειστήκει τό, τε πλέον καὶ ἔλασσον ποτόν. καὶ ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἡσυχάζειν καὶ ἡ ἀγρυπνία ἐπέκειτο διαπαντός· καὶ τὸ σῶμα, ὅσον περ χρόνον καὶ ἡ νόσος ἀκμάζοι, οὐκ ἐμαραίνετο, ἀλλ' ἀντεῖχε παρὰ δόξαν τῇ ταλαιπωρίᾳ. ὥστε ἢ διεφθείροντο οἱ πλεῖστοι ἐνναταῖοι καὶ ἑβδομαῖοι ὑπὸ τοῦ ἐντὸς καύματος, ἔτι ἔχοντές τι δυνάμεως, ἢ, εἰ διαφύγοιεν, ἐπικατιόντος τοῦ νοσήματος

ἐς τὴν κοιλίαν, καὶ ἑλκώσεώς τε αὐτῇ ἰσχυρᾶς ἐγγιγνομένης, καὶ διαῤῥοίας ἅμα ἀκράτου ἐπιπιπτούσης, οἱ πολλοὶ ὕστερον διὰ τὴν ἀσθένειαν διεφθείροντο. [καὶ] διεξῄει γὰρ διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἄνωθεν ἀρξάμενον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ πρῶτον ἱδρυθὲν κακόν· καὶ εἴτις ἐκ τῶν μεγίστων περιγένοιτο, τῶν γε ἀκρωτηρίων ἀντίληψις αὐτοῦ ἐπεσήμαινε. κατέσκηπτε γὰρ καὶ ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ ἐς ἄκρας χεῖρας, καὶ πόδας· καὶ πολλοὶ στερισκόμενοι τούτων διέφευγον· εἰσὶ δ' οἳ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. τοὺς δὲ καὶ λήθη ἐλάμβανε παραυτίκα ἀναστάντας τῶν πάντων ὁμοίως, καὶ ἠγνόησαν σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδείους.

ν'. Γενόμενον γὰρ κρεῖσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου, τά τε ἄλλα χαλεπωτέρως ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν προσέπιπτεν ἑκάστῳ, καὶ ἐν τῷδε ἐδήλωσε μάλιστα ἄλλο τι ὂν ἢ τῶν ξυντρόφων τι. τὰ γὰρ ὄρνεα καὶ τετράποδα ὅσα ἀνθρώπων ἅπτε-

ται, πολλῶν ἀτάφων γιγνομένων, ἢ ὐ προσῄει, ἢ γευσάμενα διεφθείρετο. τεκμήριον δὲ, τῶν μὲν τοιύτων ὀρνίθων ἐπίλειψις σαφὴς ἐγένετο, καὶ ὐχ ἑωρῶντο ὔτε ἄλλως, ὔτε περὶ τοιῦτον ὐδέν. οἱ δὲ κύνες μᾶλλον αἴσθησιν παρεῖχον τῦ ἀποβαίνοντος, διὰ τὸ ξυνδιαιτᾶσθαι.

να'. Τὸ μὲν ῦν νόσημα, πολλὰ ϗ ἄλλα παραλιπόντι ἀτοπίας, ὡς ἑκάστῳ ἐτύγχανέ τι διαφερόντως ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον γιγνόμενον, τοιῦτον ἦν ἐπίπαν τὴν ἰδέαν. ϗ ἄλλο παρελύπει κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὐδὲν τῶν εἰωθότων· ὃ δὲ ϗ γένοιτο, ἐς τῦτο ἐτελεύτα. ἔθνησκον δὲ, οἱ μὲν, ἀμελείᾳ, οἱ δὲ, ϗ πάνυ θεραπευόμενοι. ἕν τε ὐδὲν κατέστη ἴαμα, ὡς εἰπεῖν, ὅ, τι χρῆν προσφέροντας ὠφελεῖν. τὸ γάρ τῳ ξυνενεγκὸν ἄλλον τῦτο ἔβλαπτε. σῶμά τε αὔταρκες ὂν οὐδὲν διεφάνη πρὸς αὐτὸ, ἰσχύος πέρι ἢ ἀσθενείας, ἀλλὰ πάντα ξυνῄρει, ϗ τὰ πάσῃ διαίτῃ θεραπευόμενα. δεινότα-

τον δὲ παντὸς ἦν τȣ͂ κακȣ͂, ἥ τε ἀθυμία, ὁπότε τὶς αἴσθοιτο κάμνων, (πρὸς γὰρ τὸ ἀνέλπιστον εὐθὺς τραπόμενοι τῇ γνώμῃ, πολλῷ μᾶλλον προΐεντο σφᾶς αὐτȣ̀ς, καὶ ȣ̓κ ἀντεῖχον) καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ᾽ ἑτέρȣ, θεραπείας ἀναπιμπλάμενοι, ὥσπερ τὰ πρόβατα, ἔθνησκον· καὶ τὸν πλεῖστον φθόρον τȣ͂το ἐνεποίει. εἴτε γὰρ μὴ θέλοιεν δεδιότες ἀλλήλοις προσιέναι, ἀπώλλυντο ἔρημοι, καὶ οἰκίαι πολλαὶ ἐκενώθησαν ἀπορίᾳ τȣ͂ θεραπεύσοντος· εἴ τε προσίοιεν, διεφθείροντο· καὶ μάλιστα οἱ ἀρετῆς τὶ μεταποιȣ́μενοι, αἰσχύνῃ γὰρ ἠφείδȣν σφῶν αὐτῶν, ἐσιόντες παρὰ τȣ̀ς φίλȣς, ἐπεὶ καὶ τὰς ὀλοφύρσεις τῶν ἀπογιγνομένων τελευτῶντες καὶ οἱ οἰκεῖοι ἐξέκαμνον, ὑπὸ τȣ͂ πολλȣ͂ κακȣ͂ νικώμενοι. ἐπιπλέον δὲ ὅμως οἱ διαπεφευγότες τόν τε θνήσκοντα καὶ τὸν πονȣ́μενον ᾠκτίζοντο, διὰ τὸ προειδέναι τε, καὶ αὐτοὶ ἤδη ἐν τῷ θαρσαλέῳ εἶναι. δὶς γὰρ τὸν αὐτὸν, ὥστε καὶ κτείνειν, ȣ̓κ ἐπελάμβανε,

κ) ἐμακαρίζοντό τε ὑπὸ τῶν ἄλλων, καὶ αὐτοὶ τῷ παραχρῆμα περιχαρεῖ, καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐλπίδος τὶ εἶχον κούφης μηδ᾽ ἂν ὑπ᾽ ἄλλου νοσήματος ποτὲ ἔτι διαφθαρῆναι.

νϐ΄. Επίεσε δ᾽ αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τῷ ὑπάρχοντι πόνῳ κ) ἡ ξυγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστυ, κ) οὐχ ἧσσον τοὺς ἐπελθόντας. οἰκιῶν γὰρ οὐχ ὑπαρχουσῶν, ἀλλ᾽ ἐν καλύβαις πνιγηραῖς ὥρᾳ ἔτους διαιτωμένων, ὁ φθόρος ἐγίγνετο, οὐδενὶ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ νεκροὶ ἐπ᾽ ἀλλήλοις ἀποθνήσκοντες ἔκειντο· κ) ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐκαλινδοῦντο, καὶ περὶ τὰς κρήνας ἁπάσας, ἡμιθνῆτες, τῇ τοῦ ὕδατος ἐπιθυμίᾳ. τά τε ἱερὰ, ἐν οἷς ἐσκήνηντο, νεκρῶν πλέα ἦν, αὐτοῦ ἐναποθνησκόντων. ὑπερβιαζομένου γὰρ τοῦ κακοῦ, οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔχοντες ὅ, τι γένωνται, ἐς ὀλιγωρίαν ἐτράποντο κ) ἱερῶν κ) ὁσίων ὁμοίως· νόμοι τε πάντες συνεταράχθησαν, οἷς ἐχρῶντο πρότερον περὶ τὰς ταφάς. ἔθαπτον δὲ ὡς

ἕκαςος ἠδύναῖο. καὶ πολλοὶ ἐς ἀναισχύνῖους θήκας ἐτράπονῖο, σπάνει τῶν ἐπιτηδείων, διὰ τὸ συχνοὺς ἤδη προτεθνάναι σφίσιν. ἐπὶ πυρὰς γὰρ ἀλλοτρίας, φθάσανῖες τοὺς νήσανῖας, οἱ μὲν, ἐπιθένῖες τὸν ἑαυτῶν νεκρὸν ὑφῆπῖον, οἱ δὲ, καιομένȣ ἄλλȣ, ἄνωθεν ἐπιβαλόνῖες ὃν φέροιεν, ἀπήεσαν.

νγ'. Πρῶτόν τε ἦρξε καὶ ἐς τἆλλα τῇ πόλει ἐπιπλέον ἀνομίας τὸ νόσημα. ῥᾷον γὰρ ἐτόλμα τὶς ἃ πρότερον ἀπεκρύπτεῖο μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν, ἀγχίςροφον τὴν μεταβολὴν ὁρῶντες τῶν τ' εὐδαιμόνων καὶ αἰφνιδίως θνησκόντων, καὶ τῶν ȣδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθὺς δὲ τἀκείνων ἐχόντων. ὥςε ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἠξίȣν ποιεῖσθαι, ἐφήμερα τά τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἡγȣ́μενοι. καὶ τὸ μὲν προσταλαιπωρεῖν τῷ δόξανῖι καλῷ, οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, ἄδηλον νομίζων εἰ πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν, διαφθαρήσεται· ὅ,τι δὲ ἤδει τε ἡδὺ καὶ πανταχό-

θεν τὸ ἐς αὐτὸν κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη. θεῶν δὲ φόβος, ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπεῖργε· τὸ μὲν, κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μὴ, ἐκ τοῦ πάντας ὁρᾶν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους· τῶν δὲ ἁμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βιοὺς ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι· πολὺ δὲ μείζω τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι, ἣν πρὶν ἐμπεσεῖν, εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τὶ ἀπολαῦσαι.

νδ'. Τοιούτῳ μὲν πάθει οἱ Αθηναῖοι περιπεσόντες ἐπιέζοντο, ἀνθρώπων τε ἔνδον θνησκόντων, καὶ γῆς ἔξω δῃουμένης, ἐν δὲ τῷ κακῷ, οἷα εἰκὸς, ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦδε τοῦ ἔπους, φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι πάλαι ᾄδεσθαι,

Ἥξει Δωριακὸς πόλεμος, καὶ λοιμὸς
ἅμ' αὐτῷ.

Ἐγένετο μὲν οὖν ἔρις τοῖς ἀνθρώποις μὴ λοι-

μὸν ὠνομάσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ λιμόν. ἐνίκησε δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰκότως, λοιμὸν εἰρῆσθαι. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πρὸς ἃ ἔπασχον, τὴν μνήμην ἐποιοῦντο. ἢν δέ γε, οἶμαι, ποτὲ ἄλλος πόλεμος καταλάβῃ Δωρικὸς τοῦδε ὕστερος, καὶ ξυμβῇ γενέσθαι λιμὸν, κατὰ τὸ εἰκὸς οὕτως ᾄσονται. μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Λακεδαιμονίων χρηστηρίου τοῖς εἰδόσιν, ὅτε ἐπερωτῶσιν αὐτοῖς τὸν θεὸν εἰ χρὴ πολεμεῖν; ἀνεῖλε κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι. περὶ μὲν οὖν τοῦ χρηστηρίου, τὰ γιγνόμενα εἴκαζον ὅμοια εἶναι. ἐσβεβληκότων δὲ τῶν Πελοποννησίων, ἡ νόσος ἤρξατο εὐθύς. καὶ ἐς μὲν Πελοπόννησον οὐκ ἐσῆλθεν, ὅ,τι καὶ ἄξιον εἰπεῖν, ἐπενείματο δὲ Ἀθήνας μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων χωρίων τὰ πολυανθρωπότατα. ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν νόσον γενόμενα.

νέ. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ ἔτε-

μον τὸ πεδίον, παρῆλθον ἐς τὴν Πάραλον γῆν καλυμένην, μέχρι Λαυρίου ὄρους, οὗ τὰ ἀργύρεια μέταλλα ἐστὶν Ἀθηναίοις. καὶ πρῶτον μὲν ἔτεμον ταύτην ἡ πρὸς Πελοπόννησον ὁρᾷ, ἔπειτα δὲ τὴν πρὸς Εὔβοιάν τε καὶ Ἄνδρον τετραμμένην. Περικλῆς δὲ, στρατηγὸς ὢν καὶ τότε, περὶ μὲν τοῦ μὴ ἐπεξιέναι τοὺς Ἀθηναίους, τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχεν ὥσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐσβολῇ.

νϛ'. Ἔτι δ' αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ὄντων, πρὶν ἐς τὴν παραλίαν γῆν ἐλθεῖν, ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν τῇ Πελοποννήσῳ παρεσκευάζετο, καὶ ἐπειδὴ ἑτοῖμα ἦν, ἀνήγετο. ἦγε δ' ἐπὶ τῶν νεῶν ὁπλίτας Ἀθηναίων τετρακισχιλίους, καὶ ἱππέας τριακοσίους, ἐν ναυσὶν ἱππαγωγοῖς πρῶτον τότε ἐκ τῶν παλαιῶν [νεῶν] ποιηθείσαις. ξυνεστρατεύοντο δὲ καὶ Χῖοι καὶ Λέσβιοι πεντήκοντα ναυσίν. ὅτε δὲ ἀνήγετο ἡ στρατιὰ αὕτη Ἀθηναίων, Πελοποννησίους κατέλιπον τῆς Ἀττικῆς ὄντας ἐν τῇ παραλίᾳ. ἀφικόμενοι δὲ ἐς Ἐπι-

δαυρον τῆς Πελοποννήσου, ἔτεμον τῆς γῆς τὴν πολλήν· καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες, ἐς ἐλπίδα μὲν ἦλθον τοῦ ἑλεῖν, οὐ μέντοι προεχώρησέ γε. ἀναγαγόμενοι δὲ ἐκ τῆς Επιδαύρου, ἔτεμον τήν τε Τροιζηνίδα γῆν καὶ τὴν Ἁλιάδα, καὶ τὴν Ἑρμιονίδα. ἔστι δὲ πάντα ταῦτα ἐπιθαλάσσια τῆς Πελοποννήσου. ἄραντες δὲ ἀπ' αὐτῶν, ἀφίκοντο ἐς Πρασιὰς, τῆς Λακωνικῆς πόλισμα ἐπιθαλάσσιον, καὶ τῆς τε γῆς ἔτεμον καὶ αὐτὸ τὸ πόλισμα εἷλον, καὶ ἐπόρθησαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν. τοὺς δὲ Πελοποννησίους οὐκέτι κατέλαβον ἐν τῇ Αττικῇ ὄντας, ἀλλ' ἀνακεχωρηκότας.

νζ'. Ὅσον δὲ χρόνον οἵ τε Πελοποννήσιοι ἦσαν ἐν τῇ γῇ τῶν Αθηναίων, καὶ οἱ Αθηναῖοι ἐστράτευον ἐπὶ τῶν νεῶν, ἡ νόσος ἔν τε τῇ στρατιᾷ τοὺς Αθηναίους ἔφθειρε καὶ ἐν τῇ πόλει. ὥστε καὶ ἐλέχθη, τοὺς Πελοποννησίους δείσαντας τὸ νόσημα, ὡς ἐπυνθάνοντο τῶν αὐτομόλων ὅτι ἐν τῇ πόλει εἴη,

καὶ θάπτοντας ἅμα ἠθάνοντο, θᾶσσον ἐκ τῆς γῆς ἐξελθεῖν. τῇ δὲ ἐσβολῇ ταύτῃ πλεῖστόν τε χρόνον ἐνέμειναν, καὶ τὴν γῆν πᾶσαν ἔτεμον. ἡμέρας γὰρ τεσσαράκοντα μάλιστα ἐν τῇ γῇ τῇ Ἀττικῇ ἐγένοντο.

νη΄. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, Ἅγνων ὁ Νικίου καὶ Κλεόπομπος ὁ Κλεινίου, ξυστράτηγοι ὄντες Περικλέους, λαβόντες τὴν στρατιὰν ἧπερ ἐκεῖνος ἐχρήσατο, ἐστράτευσαν [εὐθὺς] ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, καὶ Ποτίδαιαν ἔτι πολιορκουμένην. ἀφικόμενοι δὲ, μηχανάς τε τῇ Ποτιδαίᾳ προσέφερον, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐπειρῶντο ἑλεῖν. προὐχώρει δὲ αὐτοῖς οὔτε ἡ αἵρεσις τῆς πόλεως, οὔτε τἆλλα τῆς παρασκευῆς ἀξίως. ἐπιγενομένη γὰρ ἡ νόσος, ἐνταῦθα δὴ πάνυ ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους, φθείρουσα τὴν στρατιὰν, ὥστε καὶ τοὺς προτέρους στρατιώτας νοσῆσαι τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς ξὺν Ἅγνωνι στρατιᾶς, ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ ὑγιαίνοντας. Φορμίων δὲ, καὶ οἱ ἑξακόσιοι καὶ χίλιοι οὐκέτι ἦσαν περὶ

Χαλκιδέας. ὁ μὲν οὖν Ἅγνων ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησεν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπὸ τετρακισχιλίων ὁπλιτῶν χιλίους καὶ πεντήκοντα τῇ νόσῳ ἀπολέσας, ἐν τεσσαράκοντα μάλιστα ἡμέραις. οἱ δὲ πρότεροι στρατιῶται κατὰ χώραν μένοντες ἐπολιόρκουν τὴν Ποτίδαιαν.

νθ΄. Μετὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων, οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἥ τε γῆ αὐτῶν ἐτέτμητο τοδεύτερον, καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο ἅμα καὶ ὁ πόλεμος, ἠλλοίωντο τὰς γνώμας. καὶ τὸν μὲν Περικλέα ἐν αἰτίᾳ εἶχον, ὡς πείσαντα σφᾶς πολεμεῖν, καὶ δι' ἐκεῖνον ταῖς ξυμφοραῖς περιπεπτωκότες· πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ὥρμηντο ξυγχωρεῖν, καὶ πρέσβεις τινὰς πέμψαντες ὡς αὐτοὺς, ἄπρακτοι ἐγένοντο. πανταχόθεν τε τῇ γνώμῃ ἄποροι καθεστῶτες, ἐνέκειντο τῷ Περικλεῖ. ὁ δὲ, ὁρῶν αὐτοὺς πρὸς τὰ παρόντα χαλεπαίνοντας καὶ πάντα ποιοῦντας ἅπερ αὐτὸς ἤλπιζε, ξύλλογον ποιήσας (ἔτι δ' ἐστρατήγει) ἐβούλετο θαρσῦναί τε, καὶ ἀπα-

γαγὼν τὸ ὀργιζόμενον τῆς γνώμης, πρὸς τὸ ἠπιώτερον καὶ ἀδεέστερον καταστῆσαι. καὶ παρελθὼν ἔλεξε τοιάδε.

ξ'. ΚΑΙ προσδεχομένῳ μοι τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν ἐς με γεγένηται· (αἰσθάνομαι γὰρ τὰς αἰτίας) καὶ ἐκκλησίαν τούτου ἕνεκα ξυνήγαγον, ὅπως ὑπομνήσω, καὶ μέμψωμαι εἴ τι μὴ ὀρθῶς ἢ ἐμοὶ χαλεπαίνετε, ἢ ταῖς ξυμφοραῖς εἴκετε. ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι πόλιν πλέω ξύμπασαν ὀρθουμένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας, ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην. καλῶς μὲν γὰρ φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ' ἑαυτὸν, διαφθειρομένης τῆς πατρίδος, οὐδὲν ἧσσον ξυναπόλλυται· κακοτυχῶν δὲ ἐν εὐτυχούσῃ, πολλῷ μᾶλλον διασώζεται. ὁπότε οὖν πόλις μὲν τὰς ἰδίας ξυμφορὰς οἵα τε φέρειν, εἷς δὲ ἕκαστος τὰς ἐκείνης ἀδύνατος, πῶς οὐ χρὴ πάντας ἀμύνειν αὐτῇ; καὶ μὴ (ὃ νῦν ὑμεῖς δρᾶτε, ταῖς κατ' οἰ-

'κον κακοπραγίαις ἐκπεπληγμένοι) τοῦ 'κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀφίεσθε, ϗ ἐμὲ τὸν 'παραινέσαντα πολεμεῖν, καὶ ὑμᾶς αὐ'τὰς, οἳ ξυνέγνωτε, δι' αἰτίας ἔχετε. καί'τοι ἐμοὶ τοιούτῳ ἀνδρὶ ὀργίζεσθε, ὃς οὐ'δενὸς ἥσσων οἴομαι εἶναι γνῶναί τε τὰ δέ'οντα, ϗ ἑρμηνεῦσαι ταῦτα· φιλόπολίς 'τε, καὶ χρημάτων κρείσσων. ὅ, τε γὰρ 'γνὰς, ϗ μὴ σαφῶς διδάξας, ἐν ἴσῳ εἰ καὶ 'μὴ ἐνεθυμήθη· ὅ,τ' ἔχων ἀμφότερα, τῇ 'δὲ πόλει δύσνους, οὐκ ἂν ὁμοίως τὶ οἰ'κείως φράζοι· προσόντος δὲ καὶ τοῦδε, 'χρήμασι δὲ νικωμένου, τὰ ξύμπαντα 'τούτε ἑνὸς ἂν πωλοῖτο. ὥς' εἰ μοι καὶ 'μέσως ἡγούμενοι μᾶλλον ἑτέρων προσ'εἶναι αὐτὰ, πολεμεῖν ἐπείσθητε, οὐκ 'ἂν εἰκότως νῦν γε τοῦ ἀδικεῖν αἰτίαν 'φεροίμην.

ξα'. 'Καὶ γὰρ οἷς μὲν αἵρεσις γεγένη'ται τἄλλα εὐτυχᾶσι, πολλὴ ἄνοια πο'λεμῆσαι· εἰ δ' ἀναγκαῖον ἦν, ἢ εἴξαντας,

‘ εὐθὺς τοῖς πέλας ὑπακοῦσαι, ἢ κινδυνεύ-
‘ σαντας περιγενέσθαι, ὁ φυγὼν τὸν κίν-
‘ δυνον, τοῦ ὑποστάντος μεμπτότερος. καὶ
‘ ἐγὼ μὲν ὁ αὐτός εἰμι, καὶ οὐκ ἐξίσταμαι.
‘ ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε, ἐπειδὴ ξυνέβη
‘ ὑμῖν πεισθῆναι μὲν ἀκεραίοις, μεταμέλειν
‘ δὲ κακουμένοις· καὶ τὸν ἐμὸν λόγον ἐν τῷ
‘ ὑμετέρῳ ἀσθενεῖ τῆς γνώμης μὴ ὀρθὸν
‘ φαίνεσθαι· διότι τὸ μὲν λυποῦν ἔχει ἤδη
‘ τὴν αἴσθησιν ἑκάστῳ, τῆς δὲ ὠφελείας
‘ ἄπεστιν ἔτι ἡ δήλωσις ἅπασι· καὶ μετα-
‘ βολῆς μεγάλης, καὶ ταύτης ἐξ ὀλίγου ἐμ-
‘ πεσούσης, ταπεινὴ ὑμῶν ἡ διάνοια ἐγ-
‘ καρτερεῖν ἃ ἔγνωτε. δουλοῖ γὰρ φρόνη-
‘ μα, τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον, καὶ
‘ τὸ πλείστῳ παραλόγῳ ξυμβαῖνον. ὃ ὑ-
‘ μῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐχ ἥκιστα καὶ κατὰ
‘ τὴν νόσον γεγένηται. ὅμως δὲ, πόλιν με-
‘ γάλην οἰκοῦντας, καὶ ἐν ἤθεσιν ἀντιπάλοις
‘ αὐτῇ τεθραμμένους, χρεὼν καὶ ξυμφοραῖς
‘ ταῖς μεγίσταις ἐθέλειν ὑφίστασθαι, καὶ τὴν

« ἀξίωσιν μὴ ἀφανίζειν. (ἐν ἴσῳ γὰρ οἱ « ἄνθρωποι δικαιοῦσι τῆς τε ὑπαρχούσης δό« ξης αἰτιᾶσθαι ὅστις μαλακίᾳ ἐλλείπει, « καὶ τῆς μὴ προσηκούσης μισεῖν τὸν θρα« σύτητι ὀρεγόμενον.) ἀπαλγήσαντας δὲ « τὰ ἴδια, τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀντιλαμ« βάνεσθαι.

ξϛ'. « Τὸν δὲ πόνον τὸν κατὰ τὸν πό« λεμον, μὴ γένηταί τε πολὺς, καὶ οὐδὲν « μᾶλλον περιγενώμεθα, ἀρκείτω μὲν ὑ« μῖν καὶ ἐκεῖνα ἐν οἷς ἄλλοτε πολλάκις « γε δὴ ἀπέδειξα οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ὑποπτευ« όμενον. δηλώσω δὲ καὶ τόδε, ὅ μοι δοκεῖτε « οὔτ' αὐτοὶ πώποτε ἐνθυμηθῆναι ὑπάρχον « ὑμῖν μεγέθους πέρι ἐς τὴν ἀρχὴν, οὔτ' ἐγὼ « ἐν τοῖς πρὶν λόγοις. οὐδ' ἂν νῦν ἐχρησά« μην κομπωδεστέραν ἔχοντι τὴν προσποί« ησιν, εἰ μὴ καταπεπληγμένους ὑμᾶς πα« ρὰ τὸ εἰκὸς ἑώρων. οἴεσθε μὲν γὰρ τῶν « ξυμμάχων μόνον ἄρχειν· ἐγὼ δὲ ἀποφαί« νω, δύο μερῶν τῶν ἐς χρῆσιν φανερῶν,

‘ γῆς καὶ θαλάσσης, τοῦ ἑτέρου ὑμᾶς παν-
‘ τὸς κυριωτάτους ὄντας, ἐφ' ὅσον τε νῦν
‘ νέμεσθε, καὶ ἢν ἐπὶ πλέον βουληθῆτε· καὶ
‘ οὐκ ἔστιν ὅστις τῇ ὑπαρχούσῃ παρασκευῇ
‘ τοῦ ναυτικοῦ πλέοντας ὑμᾶς οὔτε βασιλεὺς
‘ κωλύσει, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔθνος τῶν ἐν τῷ
‘ παρόντι· ὥστε οὐ κατὰ τὴν τῶν οἰκιῶν
‘ καὶ τῆς γῆς χρείαν (ὧν μεγάλων νομί-
‘ ζετε ἐστερῆσθαι) αὕτη ἡ δύναμις φαίνεται·
‘ οὐδ' εἰκὸς χαλεπῶς φέρειν αὐτῶν μᾶλ-
‘ λον, ἢ οὐ κήπιον, καὶ ἐγκαλλώπισμα
‘ πλούτου πρὸς ταύτην νομίσαντας, ὀλι-
‘ γωρῆσαι· καὶ γνῶναι ἐλευθερίαν μὲν,
‘ ἢν ἀντιλαμβανόμενοι αὐτῆς διασώσωμεν,
‘ ῥᾳδίως ταῦτα ἀναληψομένην, ἄλλων
‘ δ' ὑπακούσασι, καὶ τὰ προσκεκτημένα
‘ φιλεῖν ἐλασσοῦσθαι. τῶν τε πατέρων μὴ
‘ χείρους κατ' ἀμφότερα φανῆναι, οἳ με-
‘ τὰ πόνων καὶ οὐ παρ' ἄλλων δεξάμενοι
‘ κατέσχον τε καὶ προσέτι διασώσαντες παρ-
‘ έδοσαν ἡμῖν αὐτά. αἴσχιον δὲ ἔχοντας

‘ ἀφαιρεθῆναι, ἢ κτωμένους ἀτυχῆσαι. ἰέ-
‘ ναι δὲ τοῖς ἐχθροῖς ὁμόσε, μὴ φρονήμα-
‘ τι μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφρονήματι. αὔ-
‘ χημα μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυ-
‘ χοῦς καὶ δειλῷ τινι ἐγγίγνεται· κατα-
‘ φρόνησις δέ, ὃς ἂν καὶ γνώμῃ πιστεύῃ τῶν
‘ ἐναντίων προέχειν· ὃ ἡμῖν ὑπάρχει. καὶ
‘ τὴν τόλμαν ἀπὸ τῆς ὁμοίας τύχης ἡ
‘ ξύνεσις ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος ἐχυρωτέραν
‘ παρέχεται· ἐλπίδι τε ἧσσον πιστεύει, ἧς
‘ ἐν τῷ ἀπόρῳ ἡ ἰσχύς· γνώμῃ δὲ ἀπὸ
‘ τῶν ὑπαρχόντων, ἧς βεβαιοτέρα ἡ πρό-
‘ νοια.

ξγ'. ‘ Τῆς τε πόλεως ὑμᾶς εἰκὸς τῷ
‘ τιμωμένῳ ἀπὸ τοῦ ἄρχειν (ᾧπερ ἅπαν-
‘ τες ἀγάλεσθε) βοηθεῖν, καὶ μὴ φεύ-
‘ γειν τοὺς πόνους, ἢ μηδὲ τὰς τιμὰς δι-
‘ ώκειν· μηδὲ νομίσαι περὶ ἑνὸς μόνου δου-
‘ λείας ἀντ' ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι, ἀλ-
‘ λὰ καὶ ἀρχῆς στερήσεως, καὶ κινδύνου ὧν
‘ ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπήχθεσθε. ἧς οὐδ' ἐκστῆ-

' ναι ἔτι ὑμῖν ἐςιν· εἴτις καὶ τόδε ἐν τῷ ' παρόντι δεδιὼς ἀπραγμοσύνῃ ἀνδραγαθί- ' ζεται. ὡς τυραννίδα γὰρ ἤδη ἔχετε αὐ- ' τήν. ἣν λαβεῖν μὲν, ἄδικον δοκεῖ εἶναι, ' ἀφεῖναι δὲ, ἐπικίνδυνον. τάχις' ἂν τε ' πόλιν οἱ τοιοῦτοι ἑτέρους τε πείσαντες ἀ- ' πολέσειαν, καὶ εἴπου ἐπὶ σφῶν αὐτῶν αὐ- ' τόνομοι οἰκήσειαν. τὸ γὰρ ἄπραγμον ' οὐ σώζεται, μὴ μετὰ τοῦ δραςηρίου τε- ' ταγμένον, οὐδὲ ἐν ἀρχούσῃ πόλει ξυμ- ' φέρει, ἀλλ' ἐν ὑπηκόῳ, ἀσφαλῶς δου- ' λεύειν.

ξδ'. ' Ὑμεῖς δὲ μήτε ὑπὸ τῶν τοιῶνδε ' πολιτῶν παράγεσθε, μήτε ἐμὲ δι' ὀργῆς ' ἔχετε, (ᾧ καὶ αὐτοὶ ξυνδιέγνωτε πολε- ' μεῖν) εἰ καὶ ἐπελθόντες οἱ ἐναντίοι ἔδρα- ' σαν ἅπερ εἰκὸς ἦν, μὴ ἐθελησάντων ὑ- ' μῶν ὑπακούειν. ἐπεί γεγένηταί τε πέρα ' ὧν προσεδεχόμεθα ἡ νόσος ἥδε (πρᾶγμα ' μόνον δὴ τῶν πάντων ἐλπίδος κρεῖσσον ' γεγενημένον) καὶ δι' αὐτὴν οἶδ' ὅτι μέρος

‘ τὶ μᾶλλον ἔτι μισȣμαι· ȣ̓ δικαίως, εἰ μὴ
‘ ϗ ὅταν παρὰ λόγον τὶ εὖ πράξητε, ἐμοὶ
‘ ἀναθήσετε. φέρειν τε χρὴ τά τε δαιμόνια
‘ ἀναγκαίως, τά τε ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀν-
‘ δρείως. ταῦτα γὰρ ἐν ἔθει τῇδε τῇ πόλει
‘ πρότερόν τε ἦν, νῦν τε μὴ ἐν ὑμῖν κωλυθῇ.
‘ γνῶτε δὲ ὄνομα μέγιστον αὐτὴν ἔχουσαν
‘ ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις, διὰ τὸ ταῖς ξυμφο-
‘ ραῖς μὴ εἴκειν· πλεῖστα δὲ σώματα καὶ
‘ πόνȣς ἀναλωκέναι πολέμῳ, καὶ δύναμιν
‘ μεγίστην δὴ μέχρι τȣ̃δε κεκτημένην, ἧς ἐς
‘ αἴδιον τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ἢν ϗ νῦν ὑπεν-
‘ δῶμέν ποτε (πάντα γὰρ πέφυκε ϗ ἐλασ-
‘ σȣ̃σθαι) μνήμη καταλελείψεται· Ἑλ-
‘ λήνων τε, ὅτι Ἕλληνες πλείστων δὴ ἤρ-
‘ ξαμεν, ϗ πολέμοις μεγίστοις ἀντέσχομεν,
‘ πρός τε ξύμπαντας, καὶ καθ' ἑκάστους·
‘ πόλιν τε τοῖς πᾶσιν εὐπορωτάτην καὶ
‘ μεγίστην ᾠκήσαμεν. καίτοι ταῦτα ὁ μὲν
‘ ἀπράγμων μέμψαιτ' ἄν, ὁ δὲ δρᾶν τι
‘ βȣλόμενος, ϗ αὐτὸς ζηλώσει· εἰ δέ τις

μὴ κέκτηται, φθονήσει. τὸ δὲ μισεῖσθαι καὶ λυπηροὺς εἶναι ἐν τῷ παρόντι, πᾶσι μὲν ὑπῆρξε δὴ ὅσοι ἕτεροι ἑτέρων ἠξίωσαν ἄρχειν· ὅστις δ᾽ ἐπὶ μεγίστοις τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει, ὀρθῶς βουλεύεται. μῖσος μὲν γὰρ οὐκ ἐπιπολὺ ἀντέχει· ἡ δὲ παραυτίκα τε λαμπρότης, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα δόξα ἀείμνηστος καταλείπεται. ὑμεῖς δὲ ἔς τε τὸ μέλλον καλὸν προγνόντες, ἔς τε τὸ αὐτίκα μὴ αἰσχρὸν, τῷ ἤδη προθύμῳ ἀμφότερα κτήσασθε· καὶ Λακεδαιμονίοις μήτε ἐπικηρυκεύεσθε, μήτε ἔνδηλοί ἐστε τοῖς παροῦσι πόνοις βαρυνόμενοι. ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι.’

ξε΄. Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς τε ἐπ᾽ αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν, καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἀπάγειν τὴν γνώμην. οἱ δὲ δημοσίᾳ

μὲν τοῖς λόγοις ἀνεπείθοντο, καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἔπεμπον, ἔς τε τὸν πόλεμον μᾶλλον ὥρμηντο· ἰδίᾳ δὲ τοῖς παθήμασιν ἐλυποῦντο· ὁ μὲν πένης, ὅτι ἀπ' ἐλασσόνων ὁρμώμενος, ἐστέρητο καὶ τούτων· οἱ δὲ δυνατοὶ, καλὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομίαις τε καὶ πολυτελέσι κατασκευαῖς ἀπολωλεκότες· τὸ δὲ μέγιστον, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ἔχοντες. οὐ μέντοι πρότερόν γε οἱ ξύμπαντες ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν πρὶν ἐζημίωσαν χρήμασιν. ὕστερον δ' αὖθις οὐ πολλῷ (ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν) στρατηγὸν εἵλοντο καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν· ὧν μὲν περὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστος ἤλγει, ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες, ὧν δὲ ἡ ξύμπασα πόλις προσεδεῖτο, πλείστου ἄξιον νομίζοντες εἶναι. ὅσον τε γὰρ χρόνον προὔστη τῆς πόλεως ἐν τῇ εἰρήνῃ, μετρίως ἐξηγεῖτο, καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν, καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐκείνου μεγίστη· ἐπειδή τε ὁ πόλεμος καθέστη, ὁ δὲ φαί-

νεται καὶ ἐν τούτῳ προγνοὺς τὴν δύναμιν. ἐπεβίω δὲ δύο ἔτη, καὶ ἓξ μῆνας· καὶ ἐπειδὴ ἀπέθανεν, ἐπιπλέον ἔτι ἐγνώσθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἡ ἐς τὸν πόλεμον. ὁ μὲν γὰρ, ἡσυχάζοντάς τε καὶ τὸ ναυτικὸν θεραπεύοντας, καὶ ἀρχὴν μὴ ἐπικτωμένους ἐν τῷ πολέμῳ μηδὲ τῇ πόλει κινδυνεύοντας, ἔφη περιέσεσθαι. οἱ δὲ ταῦτά τε πάντα ἐς τοὐναντίον ἔπραξαν, καὶ ἄλλα ἔξω τοῦ πολέμου δοκοῦντα εἶναι, κατὰ τὰς ἰδίας φιλοτιμίας, καὶ ἴδια κέρδη, κακῶς ἔς τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπολίτευσαν· ἃ κατορθούμενα μὲν, τοῖς ἰδιώταις τιμὴ καὶ ὠφέλεια μᾶλλον ἦν· σφαλέντα δὲ, τῇ πόλει ἐς τὸν πόλεμον βλάβη καθίστατο. αἴτιον δ᾽ ἦν, ὅτι ἐκεῖνος μὲν δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ, χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος γενόμενος, κατεῖχε τὸ πλῆθος ἐλευθέρως, καὶ οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπ᾽ αὐτοῦ ἢ αὐτὸς ἦγε, διὰ τὸ μὴ κτώμενος ἐξ οὐ προσηκόντων τὴν δύναμιν πρὸς ἡδονήν τι

λέγειν, ἀλλ' ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν. ὁπότε γοῦν αἴσθοιτό τι αὐτοὺς παρὰ καιρὸν ὕβρει θαρσοῦντας, λέγων κατέπλησσεν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι· καὶ δεδιότας αὖ ἀλόγως, ἀντικαθίστη πάλιν ἐπὶ τὸ θαρσεῖν. ἐγίγνετό τε λόγῳ μὲν, δημοκρατία, ἔργῳ δὲ, ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή. οἱ δὲ ὕστερον, ἴσοι αὐτοὶ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους ὄντες, καὶ ὀρεγόμενοι τοῦ πρῶτος ἕκαστος γίγνεσθαι, ἐτράποντο καθ' ἡδονὰς τῷ δήμῳ καὶ τὰ πράγματα ἐνδιδόναι. ἐξ ὧν ἄλλα τε πολλὰ, ὡς ἐν μεγάλῃ πόλει καὶ ἀρχὴν ἐχούσῃ, ἡμαρτήθη, καὶ ὁ ἐς Σικελίαν πλοῦς· ὃς οὐ τοσοῦτον γνώμης ἁμάρτημα ἦν πρὸς οὓς ἐπῄεσαν, ὅσον οἱ ἐκπέμψαντες, οὐ τὰ πρόσφορα τοῖς οἰχομένοις ἐπιγιγνώσκοντες, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς περὶ τῆς τοῦ δήμου προστασίας, τά τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀμβλύτερα ἐποίουν, καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν πρῶτον ἐν ἀλλήλοις ἐταράχθησαν. σφαλέντες δὲ ἐν

Σικελίᾳ ἄλλῃ τε παρασκευῇ καὶ τοῦ ναυτικοῦ τῷ πλέονι μορίῳ, καὶ κατὰ τὴν πόλιν ἤδη ἐν στάσει ὄντες, ὅμως τρία μὲν ἔτη ἀντεῖχον τοῖς τε πρότερον ὑπάρχουσι πολεμίοις, καὶ τοῖς ἀπὸ Σικελίας μετ᾽ αὐτῶν, καὶ τῶν ξυμμάχων ἔτι τοῖς πλέοσιν ἀφεστηκόσι· Κύρῳ τε ὕστερον βασιλέως παιδὶ προσγενομένῳ, ὃς παρεῖχε χρήματα Πελοποννησίοις ἐς τὸ ναυτικόν. καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν ἢ αὐτοὶ ἐν σφίσι κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς περιπεσόντες ἐσφάλησαν. τοσοῦτον τῷ Περικλεῖ ἐπερίσσευσε τότε, ἀφ᾽ ὧν αὐτὸς προέγνω, καὶ πάνυ ἂν ῥαδίως περιγενέσθαι τὴν πόλιν τῶν Πελοποννησίων αὐτῶν] τῷ πολέμῳ.

ξϛʹ. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐστράτευσαν ναυσὶν ἑκατὸν ἐς Ζάκυνθον τὴν νῆσον, ἣ κεῖται ἀντιπέρας Ἤλιδος· εἰσὶ δὲ Ἀχαιῶν τῶν ἐκ Πελοποννήσου ἄποικοι, καὶ Ἀθηναίοις ξυνεμάχουν. ἐπέπλεον δὲ Λακεδαιμονίων χίλιοι

ὁπλῖται, καὶ Κνῆμος Σπαρτιάτης ναύαρχος. ἀποβάντες δὲ ἐς τὴν γῆν, ἐδῄωσαν τὰ πολλά. καὶ ἐπειδὴ οὐ ξυνεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.

ξζ΄. Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος, Ἀριστεὺς Κορίνθιος, καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις, Ἀνήριστος, καὶ Νικόλαος, καὶ Πρατόδημος, καὶ Τεγεάτης Τιμαγόρας, καὶ Ἀργεῖος ἰδίᾳ, Πόλις, πορευόμενοι ἐς τὴν Ἀσίαν ὡς βασιλέα, εἴπως πείσειαν αὐτὸν χρήματά τε παρέχειν καὶ ξυμπολεμεῖν, ἀφικνοῦνται ὡς Σιτάλκην πρῶτον τὸν Τήρεω ἐς Θράκην, βουλόμενοι πεῖσαί τε αὐτὸν, εἰ δύναιντο, μεταστάντα τῆς Ἀθηναίων ξυμμαχίας, στρατεῦσαι ἐπὶ τὴν Ποτίδαιαν, οὗ ἦν στράτευμα τῶν Ἀθηναίων πολιορκοῦν· καὶ παῦσαι βοηθεῖν τε αὐτοῖς, καὶ ᾗπερ ὥρμηντο, δι' ἐκείνου πορευθῆναι πέραν τοῦ Ἑλλησπόντου ὡς Φαρνάκην τὸν Φαρναβάζου, ὃς αὐτοὺς ἔμελλεν ὡς βασιλέα ἀναπέμψειν. παρατυχόντες δὲ Ἀθηναίων πρέσβεις, Λέ-

αρχος ὁ Καλλιμάχου, καὶ Αμεινιάδης ὁ Φιλήμονος παρὰ τῷ Σιτάλκη, πείθουσι τὸν Σάδοκον τὸν γεγενημένον Αθηναῖον, Σιτάλκου ὑὸν, τοὺς ἄνδρας ἐγχειρίσαι σφίσιν, ὅπως μὴ διαβάντες ὡς βασιλέα, τὴν ἐκείνου πόλιν τὸ μέρος βλάψωσιν. ὁ δὲ, πεισθεὶς, πορευομένους αὐτοὺς διὰ τῆς Θράκης ἐπὶ τὸ πλοῖον, ᾧ ἔμελλον τὸν Ἑλλήσποντον περαιώσειν, πρὶν ἐσβαίνειν, ξυλλαμβάνει, ἄλλους ξυμπέμψας μετὰ τοῦ Λεάρχου καὶ Αμεινιάδου· καὶ ἐκέλευσεν ἐκείνοις παραδοῦναι. οἱ δὲ, λαβόντες, ἐκόμισαν ἐς τὰς Αθήνας. ἀφικομένων δὲ αὐτῶν, δείσαντες οἱ Αθηναῖοι τὸν Αριστέα, μὴ αὖθις σφᾶς ἔτι πλέω κακουργῇ διαφυγὼν, ὅτι καὶ πρὸ τούτων τὰ τῆς Ποτιδαίας καὶ τῶν ἐπὶ Θράκης πάντ' ἐφαίνετο πράξας, ἀκρίτους καὶ βουλομένους ἔστιν ἃ εἰπεῖν, αὐθημερὸν ἀπέκτειναν πάντας, καὶ ἐς φάραγγας ἐσέβαλον· δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι οἷσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπῆρξαν, τοὺς ἐμπόρους οὓς ἔλαβον Αθηναίων

ϰ) τῶν ξυμμάχων, ἐν ὁλκάσι περὶ Πελοπόννησον πλέοντας ἀποκτείναντες, ϰ) ἐς φάραγγας ἐσβαλόντες. πάντας γὰρ δὴ κατ᾽ ἀρχὰς τȣ̃ πολέμȣ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅσȣς λάβοιεν ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὡς πολεμίȣς διέφθειρον, ϰ) τȣ̀ς μετὰ Ἀθηναίων ξυμπολεμȣ̃ντας, ϰ) τȣ̀ς μηδὲ μεθ᾽ ἑτέρων.

ξη΄. Κατὰ δὲ τȣ̀ς αὐτȣ̀ς χρόνους, τοῦ θέρȣς τελευτῶντος, ϰ) Ἀμπρακιῶται, αὐτοί τε καὶ τῶν βαρβάρων πολλȣ̀ς ἀναστήσαντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸ Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν, καὶ τὴν ἄλλην Ἀμφιλοχίαν. ἔχθρα δὲ πρὸς τȣ̀ς Ἀργείȣς ἀπὸ τȣ̃δε αὐτοῖς ἤρξατο πρῶτον γενέσθαι. Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν ϰ) Ἀμφιλοχίαν τὴν ἄλλην ἔκτισε μετὰ τὰ Τρωϊκὰ οἴκαδε ἀναχωρήσας, ϰ) ȣ̓κ ἀρεσκόμενος τῇ ἐν Ἄργει καταστάσει, Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω, ἐν τῷ Ἀμπρακικῷ κόλπῳ, ὁμώνυμον τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι Ἄργος ὀνομάσας. καὶ ἦν ἡ πόλις αὕτη μεγίστη τῆς Ἀμφιλοχίας, ϰ) τȣ̀ς δυ-

νατωτάτους εἶχεν οἰκήτορας. ὑπὸ ξυμφορῶν δὲ πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον πιεζόμενοι, Αμπρακιώτας ὁμόρους ὄντας τῇ Αμφιλοχικῇ ξυνοίκους ἐπηγάγοντο· καὶ Ἑλληνίσθησαν τὴν νῦν γλῶσσαν τότε πρῶτον ἀπὸ τῶν Αμπρακιωτῶν ξυνοικησάντων. οἱ δὲ ἄλλοι Αμφίλοχοι, βάρβαροί εἰσιν. ἐκβάλλουσιν οὖν τοὺς Αργείους οἱ Αμπρακιῶται χρόνῳ, καὶ αὐτοὶ ἴσχουσι τὴν πόλιν. οἱ δ' Αμφίλοχοι, γενομένου τούτου, διδόασιν ἑαυτοὺς Ακαρνᾶσι, καὶ προσεκαλέσαντο ἀμφότεροι Αθηναίους· οἳ αὐτοῖς Φορμίωνά τε στρατηγὸν ἔπεμψαν, καὶ ναῦς τριάκοντα. ἀφικομένου δὲ τοῦ Φορμίωνος, αἱροῦσι κατὰ κράτος Αργος, καὶ τοὺς Αμπρακιώτας ἠνδραπόδισαν. κοινῇ τε ᾤκησαν αὐτὸ Αμφίλοχοι καὶ Ακαρνᾶνες. μετὰ δὲ τοῦτο ἡ ξυμμαχία ἐγένετο πρῶτον Αθηναίοις καὶ Ακαρνᾶσιν. οἱ δὲ Αμπρακιῶται τὴν μὲν ἔχθραν ἐς τοὺς Αργείους ἀπὸ τοῦ ἀνδραποδισμοῦ σφῶν αὐτῶν πρῶτον ἐποιήσαντο, ὕστερον δὲ ἐν τῷ πολέμῳ

τήνδε τὴν στρατείαν ποιοῦνται αὐτῶν τε καὶ Χαόνων καὶ ἄλλων τινῶν τῶν πλησιοχώρων βαρβάρων· ἐλθόντες τε πρὸς τὸ Ἄργος, τῆς μὲν χώρας ἐκράτουν, τὴν δὲ πόλιν ὡς οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν προσβαλόντες, ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου, καὶ διελύθησαν κατὰ ἔθνη. τοσαῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει ἐγένετο.

ξθ'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀθηναῖοι ναῦς ἔστειλαν εἴκοσι μὲν περὶ Πελοπόννησον, καὶ Φορμίωνα στρατηγόν· ὃς ὁρμώμενος ἐκ Ναυπάκτου, φυλακὴν εἶχε μήτ' ἐκπλεῖν ἐκ Κορίνθου καὶ τοῦ Κρισαίου κόλπου μηδένα, μήτ' ἐσπλεῖν· ἑτέρας δὲ ἓξ ἐπὶ Καρίας καὶ Λυκίας, καὶ Μελήσανδρον στρατηγόν, ὅπως ταῦτά τε ἀργυρολογῶσι, καὶ τὸ λῃστικὸν τῶν Πελοποννησίων μὴ ἐῶσιν, αὐτόθεν ὁρμώμενον, βλάπτειν τὸν πλοῦν τῶν ὁλκάδων τῶν ἀπὸ Φασήλιδος καὶ Φοινίκης, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἠπείρου. ἀναβὰς δὲ στρατιᾷ Ἀθηναίων τε τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ἐς τὴν Λυκίαν ὁ Μελήσανδρος, ἀ-

πόθνήσκει, καὶ τῆς στρατιᾶς μέρος τὶ διέφθειρε, νικηθεὶς μάχῃ.

ό. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Ποτιδαιᾶται, ἐπειδὴ οὐκέτι ἐδύναντο πολιορκούμενοι ἀντέχειν, ἀλλ' αἵ τε ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολαὶ Πελοποννησίων οὐδὲν μᾶλλον ἀπανίστασαν τοὺς Ἀθηναίους, ὅ,τε σῖτος ἐπελελοίπει, καὶ ἄλλα τε πολλὰ ἐπεγεγένητο αὐτόθι ἤδη βρώσεως πέρι ἀναγκαίας, καί τινες καὶ ἀλλήλων ἐγεύσαντο, οὕτω δὴ λόγους προσφέρουσι περὶ ξυμβάσεως τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων τοῖς ἐπὶ σφίσι τεταγμένοις, Ξενοφῶντί τε τῷ Εὐριπίδου, καὶ Ἑστιοδώρῳ τῷ Ἀριστοκλείδου, καὶ Φανομάχῳ τῷ Καλλιμάχου. οἱ δὲ προσεδέξαντο, ὁρῶντες μὲν τῆς στρατιᾶς τὴν ταλαιπωρίαν ἐν χωρίῳ χειμερινῷ, ἀναλωκυίας τε ἤδη τῆς πόλεως δισχίλια τάλαντα ἐς τὴν πολιορκίαν. ἐπὶ τοῖσδε οὖν ξυνέβησαν, ἐξελθεῖν αὐτοὺς, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ τοὺς ἐπικούρους, ξὺν ἑνὶ ἱματίῳ, γυναῖκας δὲ ξὺν δυοῖν· καὶ ἀρ-

γύριόν τι ῥητὸν ἔχοντας ἐφόδιον. καὶ οἱ μὲν ὑπόσπονδοι ἐξῆλθον ἔς τε τὴν Χαλκιδικὴν, καὶ ἕκαστος ᾗ ἐδύνατο. Ἀθηναῖοι δὲ τοὺς τε στρατηγοὺς ἐπητιάσαντο ὅτι ἄνευ αὐτῶν ξυνέβησαν (ἐνόμιζον γὰρ ἂν κρατῆσαι τῆς πόλεως ᾗ ἐβούλοντο) καὶ ὕστερον ἐποίκους ἑαυτῶν ἔπεμψαν ἐς τὴν Ποτίδαιαν, καὶ κατῴκισαν. ταῦτα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι ἐγένετο· καὶ τὸ δεύτερον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

οα'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δὲ ἐπὶ Πλάταιαν. ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς, καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δηώσειν τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς, εὐθὺς πρέσβεις πέμψαντες πρὸς αὐτὸν, ἔλεγον τοιάδε. ‘ Ἀρχίδαμε, ‘ καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε, οὐδὲ ‘ ἄξια οὔτε ὑμῶν, οὔτε πατέρων ὧν ἐστε, ἐς ‘ γῆν τὴν Πλαταιέων στρατεύοντες. Παυ-

« σανίας γὰρ ὁ Κλεομβρότȣ Λακεδαιμόνι-
« ος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν
« Μήδων, μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάν-
« των ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης,
« ἣ παρ᾽ ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλα-
« ταιέων ἀγορᾷ Διῒ ἐλευθερίῳ ἱερὰ, καὶ
« ξυγκαλέσας πάντας τȣ̀ς ξυμμάχȣς, ἀπε-
« δίδȣ Πλαταιεῦσι, γῆν καὶ πόλιν τὴν σφε-
« τέραν ἔχοντας αὐτονόμȣς οἰκεῖν· στρατεῦ-
« σαί τε μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ᾽ αὐτοὺς,
« μηδ᾽ ἐπὶ δȣλείᾳ· εἰ δὲ μὴ, ἀμύνειν τοὺς
« παρόντας ξυμμάχȣς κατὰ δύναμιν. τάδε
« μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδοσαν, ἀρε-
« τῆς ἕνεκα, καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις
« τοῖς κινδύνοις γενομένης· ὑμεῖς δὲ τἀναν-
« τία δρᾶτε. μετὰ γὰρ Θηβαίων τῶν ἡμῖν
« ἐχθίστων ἐπὶ δȣλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἥκετε.
« μάρτυρας δὲ θεȣ̀ς τȣ́ς τε ὁρκίȣς τότε γε-
« νομένȣς ποιȣ́μενοι, καὶ τȣ̀ς ὑμετέρȣς πα-
« τρῴȣς, καὶ ἡμετέρȣς ἐγχωρίȣς, λέγομεν
« ὑμῖν τὴν γῆν τὴν Πλαταιΐδα μὴ ἀδι-

‘ χεῖν, μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους, ἐᾶν δὲ
‘ οἰκεῖν αὐτονόμους, καθάπερ Παυσανίας ἐ-
‘ δικαίωσε.’

οβ΄. Τοσαῦτα εἰπόντων Πλαταιέων, Ἀρ-
χίδαμος ὑπολαβὼν εἶπεν. ‘ Δίκαια λέ-
‘ γετε ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἢν ποιῆτε ὅ-
‘ μοια τοῖς λόγοις. καθάπερ γὰρ Παυσα-
‘ νίας ὑμῖν παρέδωκεν, αὐτοί τε αὐτονο-
‘ μεῖσθε, καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε,
‘ ὅσοι μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων, ὑ-
‘ μῖν τε ξυνώμοσαν, καὶ εἰσι νῦν ὑπ᾽ Ἀθη-
‘ ναίοις· παρασκευή τε τοσήδε καὶ πόλεμος
‘ γεγένηται αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῶν ἄλλων
‘ ἐλευθερώσεως· ἧς μάλιστα μὲν μετασχόν-
‘ τες καὶ αὐτοὶ ἐμμείνατε τοῖς ὅρκοις· εἰ
‘ δὲ μὴ (ἅπερ καὶ τοπρότερον ἤδη προὐκα-
‘ λεσάμεθα) ἡσυχίαν ἄγετε, νεμόμενοι τὰ
‘ ὑμέτερα αὐτῶν· καὶ ἔστε μηδὲ μεθ᾽ ἑ-
‘ τέρων· δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους,
‘ ἐπὶ πολέμῳ δὲ, μηδ᾽ ἑτέρους.’ καὶ τάδε
ἡμῖν ἀρέσκει. Ὁ μὲν Ἀρχίδαμος το-

σαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιέων πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα, ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν, καὶ τῷ πλήθει τὰ ῥηθέντα κοινώσαντες, ἀπεκρίναντο αὐτῷ· ‘ Ὅτι ἀδύνατα σφίσιν ‘ εἴη ποιεῖν ἃ προκαλεῖται, ἄνευ Ἀθη- ‘ ναίων· παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ‘ ἐκείνοις εἶησαν. δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῇ ‘ πάσῃ πόλει, μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων, ‘ Ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν, ‘ ἢ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορκοι ὄντες κατὰ τὸ ἀμ- ‘ φοτέρους δέχεσθαι, αὖθις σφῶν τὴν πό- ‘ λιν πειράσωσι καταλαβεῖν.’ ὁ δὲ, θαρσύνων αὐτοὺς, πρὸς ταῦτα ἔφη. ‘ Ὑμεῖς δὲ ‘ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας παράδοτε ἡμῖν τοῖς ‘ Λακεδαιμονίοις, καὶ γῆς ὅρους ἀποδείξατε, ‘ καὶ δένδρα ἀριθμῷ τὰ ὑμέτερα, καὶ ἄλλο ‘ εἴτι δυνατὸν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν. αὐτοὶ δὲ ‘ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἕως ἂν ὁ ‘ πόλεμος ᾖ· ἐπειδὰν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώ- ‘ σομεν. μέχρι δὲ τοῦ δὲ ἕξομεν παρακατα- ‘ θήκην, ἐργαζόμενοι, καὶ φορὰν φέροντες ἣ

‘ ἂν ὑμῖν μέλλῃ ἱκανὴ ἔσεσθαι.’

ογ΄. Οἱ δ' ἀκούσαντες, ἐσῆλθον αὖθις ἐς τὴν πόλιν. καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους, ἔλεξαν· ‘ Ὅτι βούλονται ἃ προκαλεῖ‘ ται, Ἀθηναίοις κοινῶσαι πρῶτον. καί, ἢν ‘ πείθωσιν αὐτούς, ποιεῖν ταῦτα.’ μέχρι δὲ τούτου, σπείσασθαι σφίσιν ἐκέλευον, καὶ τὴν γῆν μὴ δῃοῦν. ὁ δέ, ἡμέρας τε ἐσπείσατο ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμνεν. ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιῆς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ βουλευσάμενοι μετ' αὐτῶν, πάλιν ἦλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοιάδε. ‘ Οὔτ' ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρό‘ νῳ, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἀφ' οὗ ξύμμαχοι ‘ ἐγενόμεθα, Ἀθηναῖοι φασὶν ἐν οὐδενὶ ἡμᾶς ‘ προέσθαι ἀδικουμένους, οὔτε νῦν περιόψε‘ σθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ δύναμιν. ἐπι‘ σκήπτουσί τε ὑμῖν, πρὸς τῶν ὅρκων οὓς οἱ ‘ πατέρες ὤμοσαν, μηδὲν νεωτερίζειν περὶ ‘ τὴν ξυμμαχίαν.’

οδ΄. Τοιαῦτα τῶν πρέσβεων ἀπαγγει-

λάντων, οἱ Πλαταιῆς ἐβουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδιδόναι, ἀλλ' ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμνομένην, εἰ δεῖ, ὁρῶντας, καὶ ἄλλο πάσχοντας ὅ,τι ἂν ξυμβαίνῃ· ἐξελθεῖν τε μηδένα ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους ἀποκρίνασθαι, ‘Ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἐστιν ‘ἃ Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται.’ ὡς δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγχωρίων Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς καθέστη, λέγων ὧδε. ‘Θεοὶ ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιΐδα ἔ‘χετε, καὶ ἥρωες, ξυνίστορές ἐστε ὅτι οὔτε ‘τὴν ἀρχὴν ἀδίκως ἐκλιπόντων τῶνδε πρό‘τερον τὸ ξυνώμοτον, ἐπὶ γῆν τήνδε ἤλθο‘μεν, ἐν ᾗ οἱ πατέρες ἡμῶν εὐξάμενοι ὑ‘μῖν Μήδων ἐκράτησαν, καὶ παρέσχετε αὐ‘τὴν εὐμενῆ ἐναγωνίσασθαι τοῖς Ἕλλη‘σιν· οὔτε νῦν, ἤν τι ποιῶμεν, ἀδικήσο‘μεν. προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰ‘κότα, οὐ τυγχάνομεν. ξυγγνώμονες δὲ ‘ἔστε, τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς

‘ ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας ‘ τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως.’

οέ. Τοσαῦτα ἐπιθειάσας, καθίςη ἐς πόλεμον τὸν ςρατόν· κὴ πρῶτον μὲν περιεςαύρωσεν αὐτὺς τοῖς δένδρεσιν ἃ ἔκοψαν, τῦ μηδένα ἔτι ἐξιέναι· ἔπειτα χῶμα ἔχυν πρὸς τὴν πόλιν, ἐλπίζοντες ταχίςην αἵρεσιν ἔσεσθαι αὐτῶν, ςρατεύματος τοσύτυ ἐργαζομένυ. ξύλα μὲν ὖν τέμνοντες ἐκ τῦ Κιθαιρῶνος, παρῳκοδόμυν ἑκατέρωθεν, φορμηδὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχέοιτο ἐπιπολὺ τὸ χῶμα. ἐφόρυν δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ, κὴ λίθους, κὴ γῆν, κὴ εἴτι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιϐαλλόμενον. ἡμέρας δὲ ἔχυν ἑϐδομήκοντα καὶ νύκτας ξυνεχῶς, διῃρημένοι κατ’ ἀναπαύλας, ὥςε τοὺς μὲν, φέρειν, τὺς δὲ, ὕπνον τε καὶ σῖτον αἱρεῖσθαι. Λακεδαιμονίων τε οἱ ξεναγοὶ ἑκάςης πόλεως ξυνεφεςῶτες ἠνάγκαζον ἐς τὸ ἔργον. οἱ δὲ Πλαταιῆς, ὁρῶντες τὸ χῶμα αἰρόμενον, ξύλινον τεῖχος ξυνθέντες, καὶ

ἐπιστήσαντες τῷ ἑαυτῶν τείχει ᾗ προσεχοῦτο, ἐσῳκοδόμουν ἐς αὐτὸ πλίνθους, ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν καθαιροῦντες. ξύνδεσμος δ᾽ ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα, τοῦ μὴ, ὑψηλὸν γιγνόμενον, ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα. καὶ προκαλύμματα εἶχε δέῤῥεις, καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μήτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι, ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι. ἤρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα, καὶ τὸ χῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανήει αὐτῷ. καὶ οἱ Πλαταιῆς τοιόνδε τι ἐπινοοῦσι. διελόντες τοῦ τείχους ᾗ προσέπιπτε τὸ χῶμα, ἐσεφόρουν τὴν γῆν.

ος΄. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι, ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐνείλλοντες ἐσέβαλον ἐς τὸ διῃρημένον, ὅπως μὴ διαχεόμενον, ὥσπερ ἡ γῆ, φοροῖτο. οἱ δὲ, ταύτῃ ἀποκλειόμενοι, τοῦτο μὲν ἐπέσχον· ὑπόνομον δ᾽ ἐκ τῆς πόλεως ὀρύξαντες, καὶ ξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα, ὑφεῖλκον αὖθις παρὰ σφᾶς τὸν χοῦν· καὶ ἐλάνθανον ἐπιπολὺ

τοὺς ἔξω, ὥστ' ἐπιβάλλοντας ἧσσον ἀνύτειν, ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χώματος, καὶ ἱζάνοντος ἀεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον. δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὕτω δύνωνται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξεῦρον τόδε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ χῶμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι, ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς ἐς τὴν πόλιν μηνοειδὲς προσῳκοδόμουν, ὅπως εἰ τὸ μέγα τεῖχος ἁλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι, καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους αὖθις πρὸς αὐτὸ χοῦν. καὶ προχωροῦντας εἴσω, διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν, καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι. ἅμα δὲ τῇ χώσει καὶ μηχανὰς προσῆγον τῇ πόλει οἱ Πελοποννήσιοι· μίαν μὲν, ἣ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα, ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε, καὶ τοὺς Πλαταιῆς ἐφόβησεν· ἄλλας δὲ ἄλλῃ τοῦ τείχους, ἃς βρόχους τε περιβάλλοντες ἀνέκλων οἱ Πλαταιῆς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἁλύσεσι μακραῖς

σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἑκατέρωθεν, ἀπὸ κεραιῶν δύο ἐπικεκλιμένων, καὶ ὑπερτεινουσῶν, ὑπὲρ τοῦ τείχους ἀνελκύσαντες ἐγκαρσίως, ὁπότε προσπεσεῖσθαί πῃ μέλλοι ἡ μηχανή, ἀφίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἀλύσεσι, καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες. ἡ δὲ, ῥύμῃ ἐμπίπτουσα, ἀπεκαύλιζε τὸ προέχον τῆς ἐμβολῆς.

οζʹ. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς αἵ τε μηχαναὶ οὐδὲν ὠφέλουν, καὶ τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο, νομίσαντες ἄπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἑλεῖν τὴν πόλιν, πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζοντο. πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι, εἰ δύναιντο, πνεύματος γενομένου, ἐπιφλέξαι τὴν πόλιν, οὖσαν οὐ μεγάλην. πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν ἐπενόουν, εἴπως σφίσιν ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσαχθείη. φοροῦντες δὲ ὕλης φακέλους, παρέβαλον ἀπὸ τοῦ χώματος ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως.

ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυχειρίαν, ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ὅσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλεῖστον ἐπισχεῖν. ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ξὺν θείῳ καὶ πίσσῃ, ἧψαν τὴν ὕλην, καὶ ἐγένετο φλὸξ τοσαύτη ὅσην οὐδείς πω ἔς γε ἐκεῖνον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν. ἤδη γὰρ ἐν ὄρεσιν ὕλη τριφθεῖσα ὑπ᾽ ἀνέμων πρὸς αὑτὴν, ἀπὸ ταυτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀπ᾽ αὐτοῦ ἀνῆκε. τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν, καὶ τοὺς Πλαταιέας τἄλλα διαφυγόντας, ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι. ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι· πνεῦμά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπίφορον (ὅπερ καὶ ἤλπιζον οἱ ἐναντίοι) οὐκ ἂν διέφυγον. νῦν δὲ καὶ τόδε λέγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ πολὺ καὶ βροντὰς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα, καὶ οὕτω παυσθῆναι τὸν κίνδυνον.

οη΄. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον, μέρος μέν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοῦ, τὸ δὲ λοιπὸν ἀφέντες, περιετεί-

χιζον τὴν πόλιν κύκλῳ, διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον. τάφρος δὲ ἐντός τέ ἦν καὶ ἔξωθεν, ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο. καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἐξείργαστο περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολάς, καταλιπόντες φύλακας τοῦ ἡμίσεος τείχους (τὸ δὲ ἥμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσον) ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ, καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. Πλαταιῆς δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας, καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε, καὶ πλῆθος τὸ ἀχρεῖον τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας. αὐτοὶ δ' ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλελειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀγδοήκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ἦσαν οἱ ξύμπαντες ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο· καὶ ἄλλος οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει, οὔτε δοῦλος, οὔτε ἐλεύθερος. τοιαύτη μὲν ἡ Πλαταιέων πολιορκία κατεσκευάσθη.

οθ'. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, καὶ ἅμα τῇ τῶν Πλαταιέων ἐπιστρατείᾳ, Ἀθηναῖοι δισχιλίοις ὁπλίταις ἑαυτῶν καὶ ἱππεῦσι διακοσί-

οἷς ἐστράτευσαν ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης, καὶ Βοττιαίους, ἀκμάζοντος τοῦ σίτου. ἐστρατήγει δὲ Ξενοφῶν ὁ Εὐριπίδου, τρίτος αὐτός. ἐλθόντες δὲ ὑπὸ Σπάρτωλον τὴν Βοττικὴν, τὸν σῖτον διέφθειραν. ἐδόκει δὲ καὶ προσχωρήσασθαι ἡ πόλις ὑπό τινων ἔνδοθεν πρασσόντων. προσπεμψάντων δὲ ἐς Ὄλυνθον τῶν μὴ ταῦτα βουλομένων, ὁπλῖταί τε ἦλθον καὶ στρατιὰ ἐς φυλακήν. ἧς ἀπεξελθούσης ἐκ τῆς Σπαρτώλου, ἐς μάχην καθίστανται Ἀθηναῖοι ὑπ' αὐτῇ τῇ πόλει. καὶ οἱ μὲν ὁπλῖται τῶν Χαλκιδέων, καὶ ἐπίκουροί τινες μετ' αὐτῶν, νικῶνται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἀναχωροῦσιν ἐς τὴν Σπάρτωλον· οἱ δὲ ἱππῆς τῶν Χαλκιδέων καὶ ψιλοὶ νικῶσι τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἱππέας καὶ ψιλούς. εἶχον δέ τινας οὐ πολλοὺς πελταστὰς ἐκ τῆς Κρουσίδος γῆς καλουμένης. ἄρτι δὲ τῆς μάχης γεγενημένης, ἐπιβοηθοῦσιν ἄλλοι πελτασταὶ ἐκ τῆς Ὀλύνθου. καὶ οἱ ἐκ τῆς Σπαρτώλου ψιλοὶ, ὡς εἶδον,

θαρσήσαντες τοῖς τε προσγιγνομένοις, καὶ ὅτι πρότερον οὐχ ἥσσηντο, ἐπιτίθενται αὖθις μετὰ τῶν Χαλκιδέων ἱππέων, καὶ τῶν προσβοηθησάντων τοῖς Ἀθηναίοις. καὶ ἀναχωροῦσι πρὸς τὰς δύο τάξεις, ἃς κατέλιπον παρὰ τοῖς σκευοφόροις. καὶ ὁπότε μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνεδίδοσαν, ἀποχωροῦσι δὲ ἐνέκειντο, καὶ ἐσηκόντιζον. οἵ τε ἱππῆς τῶν Χαλκιδέων προσιππεύοντες ᾗ δοκοῖ ἐσέβαλλον, καὶ οὐχ ἥκιστα φοβήσαντες ἔτρεψαν τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐπεδίωξαν ἐπὶ πολύ. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Ποτίδαιαν καταφεύγουσι, καὶ ὕστερον τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους κομισάμενοι, ἐς τὰς Ἀθήνας ἀναχωροῦσι τῷ περιόντι τοῦ στρατοῦ. ἀπέθανον δὲ αὐτῶν τριάκοντα καὶ τετρακόσιοι, καὶ οἱ στρατηγοὶ ἅπαντες. οἱ δὲ Χαλκιδῆς καὶ οἱ Βοττιαῖοι τροπαῖόν τε ἔστησαν, καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς αὑτῶν ἀνελόμενοι, διελύθησαν κατὰ πόλεις.

π́. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, οὐ πολλῷ ὕ-

ςερον τέτων, Αμπρακιῶται ϰ̓ Χάονες βȣλόμενοι Ακαρνανίαν πᾶσαν καταςρέψαϑαι, ϰ̓ Αθηναίων ἀποςῆσαι, πείθȣσι Λακεδαιμονίȣς ναυτικὸν παρασκευάσαϑαι ἐκ τῆς ξυμμαχίδος, ϰ̓ ὁπλίτας χιλίȣς πέμψαι ἐς Ακαρνανίαν· λέγοντες ὅτι ἢν ναυσὶ ϰ̓ πεζῷ ἅμα μετὰ σφῶν ἔλθωσιν, ἀδυνάτων ὄντων ξυμβοηθεῖν τῶν ἀπὸ ϑαλάσσης Ακαρνάνων, ῥαδίως ἂν Ακαρνανίαν σχόντες, ϰ̓ τῆς Ζακύνθȣ ϰ̓ Κεφαλληνίας κρατήσȣσι, ϰ̓ ὁ περίπλȣς ȣ̓κέτι ἔσοιτο Αϑηναίοις ὅμοιος περὶ Πελοπόννησον. ἐλπίδα δ' εἶναι καὶ Ναύπακτον λαβεῖν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πεισϑέντες Κνῆμον μὲν, ναύαρχον ἔτι ὄντα, ϰ̓ τȣ̀ς ὁπλίτας ἐπὶ ναυσὶν ὀλίγαις εὐθὺς πέμπȣσι· τῷ δὲ ναυτικῷ περιήγγειλαν παρασκευασαμένῳ ὡς τάχιςα πλεῖν ἐς Λευκάδα. ἦσαν δὲ Κορίνθιοι ξυμπροθυμȣ́μενοι μάλιςα τοῖς Αμπρακιώταις, ἀποίκοις ȣ̓͂σι. καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν ἔκ τε Κορίνθȣ ϰ̓ Σικυῶνος ϰ̓ τῶν ταύτῃ χωρί-

των, ἐν παρασκευῇ ἦν. τὸ δ' ἐκ Λευκάδος καὶ Ανακτορίου καὶ Αμπρακίας πρότερον ἀφικόμενον, ἐν Λευκάδι περιέμενε. Κνῆμος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ χίλιοι ὁπλῖται, ἐπειδὴ ἐπεραιώθησαν λαθόντες Φορμίωνα, ὃς ἦρχε τῶν εἴκοσι νεῶν τῶν Ἀττικῶν, αἳ περὶ Ναύπακτον ἐφρούρουν, εὐθὺς παρεσκευάζοντο τὴν κατὰ γῆν στρατείαν. καὶ αὐτῷ παρῆσαν Ἑλλήνων μὲν Αμπρακιῶται καὶ Λευκάδιοι καὶ Ανακτόριοι, καὶ οὓς αὐτὸς ἔχων ἦλθε, χίλιοι Πελοποννησίων· βάρβαροι δὲ, Χάονες χίλιοι, ἀβασίλευτοι, ὧν ἡγοῦντο ἐπ' ἐτησίῳ προστασίᾳ [ἐκ] τοῦ ἀρχικοῦ γένους Φώτιος καὶ Νικάνωρ. ἐστρατεύοντο δὲ μετὰ Χαόνων καὶ Θεσπρωτοὶ ἀβασίλευτοι. Μολοσσοὺς δὲ ἦγε καὶ Ἀντιτάνας Σαβύλινθος, ἐπίτροπος ὢν Θάρυπος τοῦ βασιλέως, ἔτι παιδὸς ὄντος· καὶ Παραυαίους Ὄροιδος, βασιλεὺς ὤν. Ορέσται δὲ χίλιοι, ὧν ἐβασίλευεν Αντίοχος, μετὰ Παραυαίων ξυνεστρατεύοντο Οροίδῳ, Αντιόχου ἐπιτρέ-

ψαντος. ἔπεμψε δὲ καὶ Περδίκκας κρύφα τῶν Ἀθηναίων χιλίους Μακεδόνων, οἳ ὕστερον ἦλθον. τούτῳ τῷ στρατῷ ἐπορεύετο Κνῆμος, οὐ περιμείνας τὰ ἀπὸ Κορίνθου ναυτικόν· καὶ διὰ τῆς Ἀργείας ἰόντες, Λιμναίαν κώμην ἀτείχιστον ἐπόρθησαν. ἀφικνοῦνταί τε ἐπὶ Στράτον, πόλιν μεγίστην τῆς Ἀκαρνανίας, νομίζοντες, εἰ πρώτην ταύτην λάβοιεν, ῥᾳδίως ἂν σφίσι τἆλλα προσχωρήσειν.

πα'. Ἀκαρνᾶνες δὲ, αἰσθόμενοι κατά τε τὴν γῆν πολλὴν στρατιὰν ἐσβεβληκυῖαν, ἔκ τε θαλάσσης ναυσὶν ἅμα τοὺς πολεμίους παρεσομένους, οὔτε ξυνεβοήθουν, ἐφύλασσόν τε τὰ αὑτῶν ἕκαστοι· παρά τε Φορμίωνα ἔπεμπον, κελεύοντες ἀμύνειν. ὁ δὲ ἀδύνατος ἔφη εἶναι, ναυτικοῦ ἐκ Κορίνθου μέλλοντος ἐκπλεῖν, Ναύπακτον ἐρήμην ἀπολιπεῖν. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, τρία τέλη ποιήσαντες σφῶν αὐτῶν, ἐχώρουν πρὸς τὴν τῶν Στρατίων πόλιν, ὅπως ἐγγὺς

ϛρατοπεδευσάμενοι, εἰ μὴ λόγῳ πείθοιεν, ἔργῳ πειρῷντο τοῦ τείχους. καὶ τὸ μέσον μὲν ἔχοντες προσῄεσαν Χάονες, καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι· ἐκ δεξιᾶς δ᾽ αὐτῶν, Λευκάδιοι καὶ Ανακτόριοι, καὶ οἱ μετὰ τούτων· ἐν ἀριστερᾷ δὲ Κνῆμος, καὶ οἱ Πελοποννήσιοι, καὶ οἱ Αμπρακιῶται. διεῖχον δὲ πολὺ ἀπ᾽ ἀλλήλων, καὶ ἔστιν ὅτε οὐδὲ ἑωρῶντο. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες τεταγμένοι τε προσῄεσαν, καὶ διὰ φυλακῆς ἔχοντες, ἕως ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν ἐπιτηδείῳ. οἱ δὲ Χάονες, σφίσι τε αὐτοῖς πιστεύοντες, καὶ ἀξιούμενοι ὑπὸ τῶν ἐκείνῃ ἠπειρωτῶν μαχιμώτατοι εἶναι, οὔτ᾽ ἐπέσχον τὸ στρατόπεδον καταλαβεῖν, χωρήσαντές τε ῥύμῃ μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ἐνόμισαν [καὶ] αὐτοβοεὶ ἂν τὴν πόλιν ἑλεῖν, καὶ αὐτῶν τὸ ἔργον γενέσθαι. γνόντες δ᾽ αὐτοὺς οἱ Στράτιοι ἔτι προσιόντας, καὶ ἡγησάμενοι, μεμονωμένων εἰ κρατήσειαν, οὐκ ἂν ἔτι σφίσι τοὺς Ἕλληνας ὁμοίως προσελθεῖν, προλοχίζουσι τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐνέδραις.

καὶ ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦσαν, ἔκ τε τῆς πόλεως ὁμόσε χωρήσαντες καὶ ἐκ τῶν ἐνεδρῶν, προσπίπτουσι. καὶ ἐς φόβον καταστάντων, διαφθείρονταί τε πολλοὶ τῶν Χαόνων· καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι, ὡς εἶδον αὐτοὺς ἐνδόντας, οὐκέτι ὑπέμειναν, ἀλλ' ἐς φυγὴν κατέστησαν. τῶν δὲ Ἑλληνικῶν στρατοπέδων οὐδέτερον ᾔσθετο τῆς μάχης, διὰ τὸ πολὺ προελθεῖν αὐτοὺς, καὶ στρατόπεδον οἰηθῆναι καταληψομένους ἐπείγεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐνέκειντο φεύγοντες οἱ βάρβαροι, ἀνελάμβανόν τε αὐτοὺς, καὶ ξυναγαγόντες τὰ στρατόπεδα, ἡσύχαζον αὐτοῦ τὴν ἡμέραν· ἐς χεῖρας μὲν οὐκ ἰόντων σφίσι τῶν Στρατίων, διὰ τὸ μήπω τοὺς ἄλλους Ακαρνᾶνας ξυμβεβοηθηκέναι, ἄποθεν δὲ σφενδονώντων, καὶ ἐς ἀπορίαν καθιστάντων. οὐ γὰρ ἦν ἄνευ ὅπλων κινηθῆναι. δοκοῦσι δ' οἱ Ακαρνᾶνες κράτιστοι εἶναι τοῦτο ποιεῖν.

πϐ΄. Επειδὴ δὲ νὺξ ἐγένετο, ἀναχωρήσας ὁ Κνῆμος τῇ στρατιᾷ κατὰ τάχος ἐπὶ τὸν Αναπον ποταμὸν, ὃς ἀπέχει στα-

δίους ὀγδοήκοντα Στράτου, τούς τε νεκροὺς κομίζεται τῇ ὑστεραίᾳ ὑποσπόνδους· καὶ Οἰνιαδῶν ξυμπαραγενομένων κατὰ φιλίαν, ἀναχωρεῖ παρ' αὐτοὺς, πρὶν τὴν ξυμβοήθειαν ἐλθεῖν. κἀκεῖθεν ἐπ' οἴκου ἀπῆλθον ἕκαστοι· οἱ δὲ Στράτιοι τροπαῖον ἔστησαν τῆς μάχης τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους.

πγ'. Τὸ δ' ἐκ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶν ἐκ τοῦ Κρισαίου κόλπου ναυτικὸν, ὃ ἔδει παραγενέσθαι τῷ Κνήμῳ, ὅπως μὴ ξυμβοηθῶσιν οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω Ακαρνᾶνες, οὐ παραγίγνεται, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τῆς ἐν Στράτῳ μάχης ναυμαχῆσαι πρὸς Φορμίωνα, καὶ τὰς εἴκοσι ναῦς τῶν Αθηναίων, αἳ ἐφρούρουν ἐν Ναυπάκτῳ. ὁ γὰρ Φορμίων παραπλέοντας αὐτοὺς ἔξω τοῦ κόλπου ἐτήρει, βουλόμενος ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ἐπιθέσθαι. οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔπλεον μὲν, ὡς οὐκ ἐπὶ ναυμαχίᾳ ἀλλὰ στρατιωτικώτερον παρεσκευασμένοι, ἐς τὴν Ακαρνανίαν·

ϰ̓ ὐκ ἂν οἰόμενοι πρὸς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ναῦς τὰς σφετέρας τολμῆσαι τοὺς Ἀθηναίους εἴκοσι ταῖς ἑαυτῶν ναυμαχίαν ποιήσασθαι· ἐπειδὴ μέντοι ἀντιπαραπλέοντάς τε ἑώρων αὐτοὺς, παρὰ γῆν σφῶν κομιζομένων, καὶ ἐκ Πατρῶν τῆς Ἀχαΐας πρὸς τὴν ἀντιπέρας ἤπειρον διαβαλλόντων ἐπὶ Ἀκαρνανίας, κατεῖδον τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς Χαλκίδος ϰ̓ τοῦ Εὐήνου ποταμοῦ προσπλέοντας σφίσι, καὶ οὐκ ἔλαθον νυκτὸς ὑφορμισάμενοι· οὕτω δὴ ἀναγκάζονται ναυμαχεῖν κατὰ μέσον τὸν πορθμόν. στρατηγοὶ δὲ ἦσαν μὲν ϰ̓ κατὰ πόλεις ἑκάστων, οἳ παρεσκευάζοντο· Κορινθίων δὲ, Μάχων, ϰ̓ Ἰσοκράτης, ϰ̓ Ἀγαθαρχίδας. ϰ̓ οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐτάξαντο, κύκλον τῶν νεῶν ποιήσαντες ὡς μέγιστον οἷοί τ' ἦσαν, μὴ διδόντες διέκπλουν, τὰς πρῴρας μὲν ἔξω, εἴσω δὲ τὰς πρύμνας. καὶ τά τε λεπτὰ πλοῖα ἃ ξυνέπλει, ἐντὸς ποιοῦνται, ϰ̓ πέντε ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας, ὅπως ἐκπλέ-

οιεν διαβραχέος παραγιγνόμεναι, εἴπη προσπίπτοιεν οἱ ἐναντίοι.

πδ. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, κατὰ μίαν ναῦν τεταγμένοι, περιέπλεον αὐτοὺς κύκλῳ, καὶ ξυνῆγον ἐς ὀλίγον, ἐν χρῷ ἀεὶ παραπλέοντες, καὶ δόκησιν παρέχοντες αὐτίκα ἐμβαλεῖν. προείρητο δ' αὐτοῖς ὑπὸ Φορμίωνος μὴ ἐπιχειρεῖν πρὶν ἂν αὐτὸς σημήνη. ἤλπιζε γὰρ αὐτῶν οὐ μενεῖν τὴν τάξιν, ὥσπερ ἐν γῇ πεζὴν, ἀλλὰ ξυμπεσεῖσθαι πρὸς ἀλλήλας τὰς ναῦς, καὶ τὰ πλοῖα ταραχὴν παρέξειν· εἴτ' ἐκπνεύσαι ἐκ τοῦ κόλπου τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἀναμένων τε περιέπλει, καὶ εἰώθει γίγνεσθαι ἐπὶ τὴν ἕω, οὐδένα χρόνον ἡσυχάσειν αὐτούς. καὶ τὴν ἐπιχείρησιν ἐφ' ἑαυτῷ τε ἐνόμιζεν εἶναι, ὁπόταν βούληται, τῶν νεῶν ἄμεινον πλευσῶν, καὶ τότε καλλίστην γίγνεσθαι. ὡς δὲ τό, τε πνεῦμα κατήει, καὶ αἱ νῆες ἐν ὀλίγῳ ἤδη οὖσαι ὑπ' ἀμφοτέρων, τοῦ τε ἀνέμου, τῶν τε πλοίων ἅμα

προσκειμένων, ἐταράσσοντο, καὶ ναῦς τε νηῒ προσέπιπτε, καὶ τοῖς κοντοῖς διωθοῦντο, βοῇ τε χρώμενοι, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀντιφυλακῇ τε κ) λοιδορίᾳ, ὐδὲν κατήκουον οὔτε τῶν παραγγελλομένων, οὔτε τῶν κελευστῶν· καὶ τὰς κώπας ἀδύνατοι ὄντες ἐν κλυδωνίῳ ἀναφέρειν ἄνθρωποι ἄπειροι, τοῖς κυβερνήταις ἀπειθεστέρας τὰς ναῦς παρεῖχον· τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον σημαίνει, καὶ οἱ Αθηναῖοι προσπεσόντες, πρῶτον μὲν καταδύυσι τῶν στρατηγίδων νεῶν μίαν, ἔπειτα δὲ κ) τὰς ἄλλας, ᾗ χωρήσειαν, διέφθειρον· κ) κατέστησαν ἐς ἀλκὴν μὲν μηδένα τρέπεσθαι αὐτῶν ὑπὸ τῆς ταραχῆς, φεύγειν δ' ἐς Πάτρας, κ) Δύμην τῆς Αχαΐας. οἱ δὲ Αθηναῖοι, καταδιώξαντες, καὶ ναῦς δώδεκα λαβόντες, τὺς τε ἄνδρας ἐξ αὐτῶν τὺς πλείστυς ἀνελόμενοι, ἐς Μολύκρειον ἀπέπλεον· καὶ τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῷ Ῥίῳ, κ) ναῦν ἀναθέντες τῷ Ποσειδῶνι, ἀνεχώρησαν ἐς

Ναύπακτον. παρέπλευσαν δὲ ϗ οἱ Πελοποννήσιοι εὐθὺς ταῖς περιλοίποις τῶν νεῶν ἐκ τῆς Δύμης καὶ Πατρῶν ἐς Κυλλήνην, τὸ Ἠλείων ἐπίνειον. καὶ ἀπὸ Λευκάδος, Κνῆμος, καὶ αἱ ἐκεῖθεν νῆες, ἃς ἔδει ταύταις ξυμμίξαι, ἀφικνοῦνται μετὰ τὴν ἐν Στράτῳ μάχην ἐς τὴν Κυλλήνην.

πέ. Πέμπουσι δὲ ϗ οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Κνήμῳ ξυμβούλους ἐπὶ τὰς ναῦς, Τιμοκράτην ϗ Βρασίδαν ϗ Λυκόφρονα, κελεύοντες ἄλλην ναυμαχίαν βελτίω καταπσκευάζεσθαι, καὶ μὴ ὑπ' ὀλίγων νεῶν εἴργεσθαι τῆς θαλάσσης. ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς, ἄλλως τε ϗ πρῶτον ναυμαχίας πειρασαμένοις, πολὺς ὁ παράλογος εἶναι· καὶ οὐ τοσούτῳ ᾤοντο σφῶν τὸ ναυτικὸν λείπεσθαι, γεγενῆσθαι δέ τινα μαλακίαν· οὐκ ἀντιτιθέντες τὴν Ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ ἐμπειρίαν τῆς σφετέρας δι' ὀλίγου μελέτης. ὀργῇ οὖν ἀπέστελλον. οἱ δὲ, ἀφικόμενοι μετὰ Κνήμου, ναῦς τε περιήγγελλον κατὰ

πόλεις, καὶ τὰς προϋπαρχούσας ἐξηρτύοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν. πέμπει δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐς τὰς Ἀθήνας τήν τε παρασκευὴν αὐτῶν ἀγγελοῦντας, καὶ περὶ τῆς ναυμαχίας ἣν ἐνίκησαν φράσοντας· καὶ κελεύων αὑτῷ ναῦς ὁτιπλείστας διὰ τάχους ἀποστεῖλαι, ὡς καθ᾽ ἡμέραν ἑκάστην ἐλπίδος οὔσης ἀεὶ ναυμαχήσειν. οἱ δὲ ἀποπέμπουσιν εἴκοσι ναῦς αὐτῷ· τῷ δὲ κομίζοντι αὐτὰς προσεπέστειλαν ἐς Κρήτην πρῶτον ἀφικέσθαι. Νικίας γὰρ Κρὴς Γορτύνιος, πρόξενος ὢν, πείθει αὐτοὺς ἐπὶ Κυδωνίαν πλεῦσαι, φάσκων προσποιήσειν αὐτὴν οὖσαν πολεμίαν. ἐπῆγε δὲ, Πολιχνίταις χαριζόμενος ὁμόροις τῶν Κυδωνιατῶν. καὶ ὁ μὲν, λαβὼν τὰς ναῦς, ᾤχετο ἐς Κρήτην, καὶ μετὰ τῶν Πολιχνιτῶν ἐδῄου τὴν γῆν τῶν Κυδωνιατῶν· καὶ ὑπὸ ἀνέμων καὶ ὑπὸ ἀπλοίας ἐνδιέτριψεν οὐκ ὀλίγον χρόνον.

πϛ΄. Οἱ δ᾽ ἐν τῇ Κυλλήνῃ Πελοπον-

νῆσοι, ἐν τούτῳ ἐν ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τὴν Κρήτην κατείχοντο, παρεσκευασμένοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, παρέπλευσαν ἐς Πάνορμον τὸν Ἀχαϊκόν· οὗπερ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προσεβεβοηθήκει. παρέπλευσε δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ Μολυκρικὸν, καὶ ὡρμίσατο ἔξω αὐτοῦ ναυσὶν εἴκοσιν, αἷσπερ καὶ ἐναυμάχησεν. ἦν δὲ τοῦτο μὲν τὸ Ῥίον φίλιον τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δ' ἕτερον Ῥίον ἐστὶν ἀντιπέρας, τὸ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ· διείχετον δὲ ἀπ' ἀλλήλων σταδίους μάλιστα ἑπτὰ τῆς θαλάσσης. τοῦ δὲ Κρισαίου κόλπου στόμα τοῦτό ἐστιν. ἐπὶ οὖν τῷ Ῥίῳ τῷ Ἀχαϊκῷ οἱ Πελοποννήσιοι, ἀπέχοντι οὐ πολὺ τοῦ Πανόρμου, ἐν ᾧ αὐτοῖς ὁ πεζὸς ἦν, ὡρμίσαντο καὶ αὐτοὶ ναυσὶν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἶδον. καὶ ἐπὶ μὲν ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας ἀνθώρμουν ἀλλήλοις, μελετῶντές τε καὶ παρασκευαζόμενοι τὴν ναυμαχίαν· γνώμην ἔχοντες, οἱ μὲν

μὴ ἐκπλεῖν ἔξω τῶν Ῥίων ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, φοβούμενοι τὸ πρότερον πάθος· οἱ δὲ, μὴ ἐσπλεῖν ἐς τὰ στενὰ, νομίζοντες πρὸς ἐκείνων εἶναι τὴν ἐν ὀλίγῳ ναυμαχίαν. ἔπειτα ὁ Κνῆμος καὶ ὁ Βρασίδας, καὶ οἱ ἄλλοι τῶν Πελοποννησίων στρατηγοὶ, βουλόμενοι ἐν τάχει τὴν ναυμαχίαν ποιῆσαι, πρίν τι καὶ ἀπὸ τῶν Αθηναίων ἐπιβοηθῆσαι, ξυνεκάλεσαν τοὺς στρατιώτας πρῶτον, καὶ ὁρῶντες αὐτῶν τοὺς πολλοὺς διὰ τὴν προτέραν ἧσσαν φοβουμένους, καὶ οὐ προθύμους ὄντας, παρεκελεύσαντο, καὶ ἔλεξαν τοιάδε.

πζ΄. ‘Η ΜΕΝ γενομένη ναυμαχία, ‘ὦ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, εἴτις ἄρα δι’ αὐτὴν ὑμῶν φοβεῖται τὴν μέλλουσαν, οὐχὶ ‘δικαίαν ἔχει τέκμαρσιν τὸ ἐκφοβῆσαι. τῇ ‘τε γὰρ παρασκευῇ ἐνδεὴς ἐγένετο, ὥσπερ ‘ἴστε, καὶ οὐχὶ ἐς ναυμαχίαν μᾶλλον ἢ ἐπὶ ‘στρατείαν ἐπλέομεν. ξυνέβη δὲ καὶ τὰ ἀπὸ ‘τῆς τύχης οὐκ ὀλίγα ἐναντιωθῆναι. καί ‘πού τι καὶ ἡ ἀπειρία πρῶτον ναυμαχοῦντας

ἔσφηλεν. ὥστε οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν κακίαν τὸ ἡσσῆσθαι προσεγένετο. οὐδὲ δίκαιον, τῆς γνώμης τὸ μὴ κατὰ κράτος νικηθὲν, ἔχον δέ τινα ἐν αὐτῷ ἀντιλογίαν, τῆς [γε] ξυμφορᾶς τῷ ἀποβάντι ἀμβλύνεσθαι· νομίσαι δὲ ταῖς μὲν τύχαις ἐνδέχεσθαι σφάλλεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ταῖς δὲ γνώμαις τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι· καὶ μὴ ἀπειρίαν, τοῦ ἀνδρείου παρόντος, προβαλλομένους, εἰκότως ἂν ἔν τινι κακοὺς γενέσθαι. ὑμῶν δὲ οὐδ' ἡ ἀπειρία τοσοῦτον λείπεται ὅσον τόλμῃ προέχετε· τῶνδε δὲ ἡ ἐπιστήμη, ἣν μάλιστα φοβεῖσθε, ἀνδρείαν μὲν ἔχουσα, καὶ μνήμην ἕξει ἐν τῷ δεινῷ ἐπιτελεῖν ἃ ἔμαθεν, ἄνευ δὲ εὐψυχίας οὐδεμία τέχνη πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει. φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει, τέχνη δὲ ἄνευ ἀλκῆς οὐδὲν ὠφελεῖ. πρὸς μὲν οὖν τὸ ἐμπειρότερον αὐτῶν τὸ τολμηρότερον ἀντιτάξασθε· πρὸς δὲ τὸ διὰ τὴν ἧσσαν

‘ δεδιέναι, τὸ ἀπαράσκευοι τότε τυχεῖν.
‘ περιγίγνεται δὲ ὑμῖν πλῆθός τε νεῶν, καὶ
‘ πρὸς τῇ γῇ οἰκείᾳ οὔσῃ, ὁπλιτῶν παρόν-
‘ των, ναυμαχεῖν· τὰ δὲ πολλὰ, τῶν
‘ πλειόνων καὶ ἄμεινον παρεσκευασμένων τὸ
‘ κράτος ἐστὶν, ὥστε οὐδὲ καθ' ἓν εὑρίσκομεν
‘ εἰκότως ἂν ἡμᾶς σφαλλομένους· καὶ ὅσα
‘ ἡμάρτομεν πρότερον, νῦν αὐτὰ ταῦτα
‘ προσγενόμενα διδασκαλίαν παρέξει. θαρ-
‘ σοῦντες οὖν καὶ κυβερνῆται, καὶ ναῦται, τὸ
‘ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἕπεσθε, χώραν μὴ
‘ λείποντες ᾗ ἄν τις προσταχθῇ. τῶν δὲ
‘ πρότερον ἡγεμόνων οὐ χεῖρον τὴν ἐπιχεί-
‘ ρησιν ἡμεῖς παρασκευάσομεν, καὶ οὐκ ἐνδώ-
‘ σομεν πρόφασιν οὐδενὶ κακῷ γενέσθαι· ἢν
‘ δέ τις ἄρα καὶ βουληθῇ, κολασθήσεται τῇ
‘ πρεπούσῃ ζημίᾳ· οἱ δὲ ἀγαθοὶ τιμήσονται
‘ τοῖς προσήκουσιν ἄθλοις τῆς ἀρετῆς.’

πη'. Τοιαῦτα μὲν τοῖς Πελοποννησίοις οἱ ἄρχοντες παρεκελεύσαντο. ὁ δὲ Φορμίων, δεδιὼς καὶ αὐτὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν

ὀῤῥωδίαν, καὶ αἰσθόμενος ὅτι τὸ πλῆθος τῶν νεῶν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνιστάμενοι ἐφοβοῦντο, ἐβούλετο ξυγκαλέσας θαρσῦναί τε, καὶ παραίνεσιν ἐν τῷ παρόντι ποιήσασθαι. πρότερον μὲν γὰρ ἀεὶ αὐτοῖς ἔλεγε, καὶ προπαρεσκεύαζε τὰς γνώμας, ὡς οὐδὲν αὐτοῖς πλῆθος νεῶν τοσοῦτον, ἢν ἐπιπλέῃ, ὅ,τι οὐχ ὑπομενετέον αὐτοῖς ἐστι. καὶ οἱ στρατιῶται ἐκ πολλοῦ ἐν σφίσιν αὐτοῖς τὴν ἀξίωσιν ταύτην εἰλήφεσαν, μηδένα ὄχλον Ἀθηναῖοι ὄντες Πελοποννησίων νεῶν ὑποχωρεῖν. τότε δὲ πρὸς τὴν παροῦσαν ὄψιν ὁρῶν αὐτοὺς ἀθυμοῦντας, ἐβούλετο ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῦ θαρσεῖν· καὶ ξυγκαλέσας τοὺς Ἀθηναίους, ἔλεξε τοιάδε.

πθ΄. ‘ ‘ΟΡΩΝ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, πεφοβημένους τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, ξυνεκάλεσα, οὐκ ἀξιῶν τὰ μὴ δεινὰ ἐν ὀῤῥωδίᾳ ἔχειν. οὗτοι γὰρ πρῶτον μὲν, διὰ τὸ προνενικῆσθαι, καὶ μηδὲ αὐτοὶ οἴεσθαι ὅμοιοι ἡμῖν εἶναι, τὸ πλῆθος τῶν

« νεῶν, καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου παρεσκευάσαντο·
« ἔπειτα, ᾧ μάλιστα πιστεύοντες προσέρχον-
« ται, ὡς προσῆκον σφίσιν ἀνδρείοις εἶναι,
« οὐ δι' ἄλλο τι θαρσοῦσιν ἢ διὰ τὴν ἐν τῷ
« πεζῷ ἐμπειρίαν, ταπλείω κατορθοῦντες,
« καὶ οἴονται σφίσι καὶ ἐν τῷ ναυτικῷ ποιή-
« σειν τὸ αὐτό. τὸ δ' ἐκ τοῦ δικαίου ἡμῖν
« μᾶλλον νῦν περιέσται, εἴπερ καὶ τούτοις ἐν
« ἐκείνῳ. ἐπεὶ εὐψυχίᾳ γε οὐδὲν προφέρου-
« σι· τῷ δὲ ἑκάτεροί τι ἐμπειρότεροι εἶ-
« ναι, θρασύτεροί ἐσμεν. Λακεδαιμόνιοί τε
« ἡγούμενοι τῶν ξυμμάχων, διὰ τὴν σφετέ-
« ραν δόξαν, ἄκοντας προσάγουσι τοὺς πολ-
« λοὺς ἐς τὸν κίνδυνον. ἐπεὶ οὐκ ἄν ποτε ἐνε-
« χείρησαν ἡσσηθέντες παραπολὺ, αὖθις
« ναυμαχεῖν. μὴ δὴ αὐτῶν τὴν τόλμαν
« δείσητε· πολὺ δὲ ὑμεῖς ἐκείνοις πλέω φό-
« βον παρέχετε καὶ πιστότερον, κατά τε τὸ
« προνενικηκέναι, καὶ ὅτι οὐκ ἂν ἡγοῦνται μὴ
« μέλλοντάς τι ἄξιον τοῦ παραπολὺ πρά-
« ξειν, ἀνθίστασθαι ὑμᾶς. ἀντίπαλοι μὲν

γὰρ οἱ πλείους, ὥσπερ οὗτοι, τῇ δυνάμει
τοπλέον πίσυνοι ἢ τῇ γνώμῃ ἐπέρχονται·
οἱ δ' ἐκ πολλῷ ὑποδεεστέρων, καὶ ἅμα οὐκ
ἀναγκαζόμενοι, μέγα τι τῆς διανοίας τὸ
βέβαιον ἔχοντες ἀντιτολμῶσιν. ἃ λογιζό-
μενοι οὗτοι, τῷ οὐκ εἰκότι πλέον πεφόβην-
ται ἡμᾶς ἢ τῇ κατὰ λόγον παρασκευῇ.
πολλὰ δὲ καὶ στρατόπεδα ἤδη ἔπεσεν ὑπ'
ἐλασσόνων τῇ ἀπειρίᾳ, ἔστι δὲ ἃ καὶ τῇ
ἀτολμίᾳ· ὧν οὐδετέρου ἡμεῖς νῦν μετέχο-
μεν. τὸν δὲ ἀγῶνα οὐκ ἐν τῷ κόλπῳ ἑκὼν
εἶναι ποιήσομαι, οὐδὲ ἐσπλεύσομαι ἐς αὐ-
τόν. ὁρῶ γὰρ ὅτι πρὸς πολλὰς ναῦς ἀ-
νεπιστήμονας ὀλίγαις ναυσὶν ἐμπείρως καὶ
ἄμεινον πλεούσαις ἡ στενοχωρία οὐ ξυμφέ-
ρει. οὔτε γὰρ ἂν ἐπιπλεύσειέ τις ὡς χρὴ
ἐς ἐμβολήν, μὴ ἔχων τὴν πρόσοψιν τῶν
πολεμίων ἐκ πολλοῦ, οὔτε ἂν ἀποχωρή-
σειεν ἐν δέοντι, πιεζόμενος. διέκπλοι τε
οὐκ εἰσίν, οὐδὲ ἀναστροφαί, ἅπερ νεῶν ἄμει-
νον πλεουσῶν ἔργα ἐστίν· ἀλλ' ἀνάγκη ἂν

‘ εἴη τὴν ναυμαχίαν, πεζομαχίαν καθί-
‘ στασθαι. κ̀ ἐν τούτῳ αἱ πλείους νῆες κρείσ-
‘ σους γίγνονται. τούτων μὲν οὖν ἐγὼ ἕξω
‘ τὴν πρόνοιαν κατὰ τὸ δυνατόν. ὑμεῖς δὲ,
‘ εὔτακτοι παρὰ ταῖς ναυσὶ μένοντες, τά
‘ τε παραγγελλόμενα ὀξέως δέχεσθε, ἄλ-
‘ λως τε κ̀ δι' ὀλίγου τῆς ἐφορμήσεως οὔσης,
‘ κ̀ ἐν τῷ ἔργῳ κόσμον κ̀ σιγὴν περὶ πλεί-
‘ στου ἡγεῖσθε· (ὥστε τὰ πολλὰ τῶν πολε-
‘ μικῶν ξυμφέρει, κ̀ ναυμαχίᾳ οὐχ ἥκι-
‘ στα) ἀμύνεσθέ τε τούσδε ἀξίως τῶν προ-
‘ ειργασμένων. ὁ δὲ ἀγὼν μέγας ὑμῖν, ἢ
‘ καταλῦσαι Πελοποννησίων τὴν ἐλπίδα
‘ τοῦ ναυτικοῦ, ἢ ἐγγυτέρω καταστῆσαι Α-
‘ θηναίοις τὸν φόβον περὶ τῆς θαλάσσης.
‘ ἀναμιμνήσκω δ' αὖ ὑμᾶς ὅτι νενικήκατε
‘ αὐτῶν τοὺς πολλούς· ἡσσημένων δὲ ἀν-
‘ δρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γνῶμαι πρὸς τοὺς αὐ-
‘ τοὺς κινδύνους ὅμοιαι εἶναι.’

ϟ'. Τοιαῦτα μὲν καὶ ὁ Φορμίων πα-
ρεκελεύσατο. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ

αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐπέπλεον ἐς τὸν κόλπον καὶ τὰ στενὰ, βουλόμενοι ἄκοντας ἔσω προαγαγεῖν αὐτοὺς, ἀναγόμενοι ἅμα ἕω, ἔπλεον, ἐπὶ τεσσάρων ταξάμενοι τὰς ναῦς, ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν γῆν ἔσω ἐπὶ τοῦ κόλπου, δεξιῷ κέρᾳ ἡγούμενοι, ὥσπερ καὶ ὥρμουν. ἐπὶ δὲ αὐτῷ εἴκοσι ναῦς ἔταξαν τὰς ἄριστα πλεούσας, ὅπως εἰ ἄρα νομίσας ἐπὶ τὴν Ναύπακτον αὐτοὺς πλεῖν ὁ Φορμίων, καὶ αὐτὸς ἐπιβοηθῶν ταύτῃ παραπλέοι, μὴ διαφύγοιεν πλέοντα τὸν ἐπίπλουν σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἔξω τοῦ ἑαυτῶν κέρως, ἀλλ' αὗται αἱ νῆες περικλείσειαν. ὁ δὲ (ὅπερ ἐκεῖνοι προσεδέχοντο) φοβηθεὶς περὶ τῷ χωρίῳ ἐρήμῳ ὄντι, ὡς ἑώρα ἀναγομένους αὐτοὺς, ἄκων καὶ κατὰ σπουδὴν ἐμβιβάσας, ἔπλει παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα τῶν Μεσσηνίων παρεβοήθει. ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως παραπλέοντας, καὶ ἤδη ὄντας ἐντὸς τοῦ κόλπου τε καὶ πρὸς τῇ γῇ, (ὅπερ ἐβούλοντο μάλιστα) ἀπὸ ση-

μεὶυ ἑνὸς ἄφνω ἐπιςρέψαντες τὰς ναῦς, μετωπηδὸν ἔπλεον, ὡς εἶχε τάχυς ἕκαςος, ἐπὶ τὺς Αθηναίυς· καὶ ἤλπιζον πάσας τὰς ναῦς ἀπολήψεσθαι. τῶν δὲ, ἕνδεκα μέν τινες, αἵπερ ἡγοῦντο, ὑπεκφεύγυσι τὸ κέρας τῶν Πελοποννησίων, καὶ τὴν ἐπιςροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν· τὰς δὲ ἄλλας ἐπικαταλαβόντες, ἐξέωσάν τε πρὸς τὴν γῆν ὑποφευγύσας, καὶ διέφθειραν. ἄνδρας τε τῶν Αθηναίων ἀπέκτειναν ὅσοι μὴ ἐξένευσαν αὐτῶν· καὶ τῶν νεῶν τινας ἀναδύμενοι εἷλκον κενὰς, μίαν δὲ αὐτοῖς ἀνδράσιν εἷλον ἤδη. τὰς δέ τινας οἱ Μεσσήνιοι παραβοηθήσαντες, καὶ ἐπεσβαίνοντες ξὺν τοῖς ὅπλοις ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπιβάντες, ἀπὸ τῶν καταςρωμάτων μαχόμενοι ἀφείλοντο ἑλκομένας ἤδη.

ϟα΄. Ταύτῃ μὲν ὖν οἱ Πελοποννήσιοι ἐκράτυν τε καὶ ἔφθειραν τὰς Ατ]ικὰς ναῦς. αἱ δὲ εἴκοσι νῆες αὐτῶν αἱ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως ἐδίωκον τὰς ἕνδεκα ναῦς τῶν Αθηναί-

ων, αἵπερ ὑπεξέφυγον τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν· καὶ φθάνουσιν αὐτοὺς, πλὴν μιᾶς νεὼς, προκαταφυγοῦσαι ἐς τὴν Ναύπακτον. καὶ ἴσχουσαι ἀντίπρωροι κατὰ τὸ Ἀπολλώνιον, παρεσκευάζοντο ἀμυνούμενοι, ἢν ἐς τὴν γῆν ἐπὶ σφᾶς ἐπιπλέωσιν. οἱ δὲ, παραγιγνόμενοι ὕστερον, ἐπαιώνιζόν τε ἅμα πλέοντες, ὡς νενικηκότες, καὶ τὴν μίαν ναῦν τῶν Ἀθηναίων τὴν ὑπόλοιπον ἐδίωκε Λευκαδία ναῦς μία πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων. ἔτυχε δὲ ὁλκὰς ὁρμοῦσα μετέωρος, περὶ ἣν ἡ Ἀττικὴ ναῦς φθάσασα καὶ περιπλεύσασα, τῇ διωκούσῃ Λευκαδίᾳ ἐμβάλλει μέσῃ, καὶ καταδύει. τοῖς μὲν οὖν Πελοποννησίοις, γενομένου τούτου τοῦ ἀπροσδοκήτου τε καὶ παραλόγου, φόβος ἐμπίπτει· καὶ ἅμα ἀτάκτως διώκοντες, διὰ τὸ κρατεῖν, αἱ μέν τινες τῶν νεῶν καθεῖσαι τὰς κώπας, ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ, ἀξύμφορον δρῶντες πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου ἀντεξόρμησιν, βουλόμενοι τὰς πλείους περιμεῖναι· αἱ δὲ καὶ ἐς βρα-

χέα, χωρίων ἀπειρία, ὤκειλαν.

Ϙϐ'. Τοὺς δ' Ἀθηναίους ἰδόντας ταῦτα γιγνόμενα θάρσος τε ἔλαβε, καὶ ἀπὸ ἑνὸς κελεύσματος ἐμβοήσαντες, ἐπ' αὐτοὺς ὥρμησαν. οἱ δὲ, διὰ τὰ ὑπάρχοντα ἁμαρτήματα, καὶ τὴν παροῦσαν ἀταξίαν, ὀλίγον μὲν χρόνον ὑπέμειναν, ἔπειτα δὲ ἐτράποντο ἐς τὸν Πάνορμον, ὅθεν περ ἀνηγάγοντο. ἐπιδιώκοντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τάς τε ἐγγὺς οὔσας μάλιστα ναῦς ἔλαβον ἕξ, καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀφείλοντο. ἃς ἐκεῖνοι πρὸς τῇ γῇ διαφθείραντες, τὸ πρῶτον ἀνεδήσαντο· ἄνδρας τε τοὺς μὲν, ἀπέκτειναν, τινὰς δὲ καὶ ἐζώγρησαν. ἐπὶ δὲ τῆς Λευκαδίας νεὼς, ἣ περὶ τὴν ὁλκάδα κατέδυ, Τιμοκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος πλέων, ὡς ἡ ναῦς διεφθείρετο, ἔσφαξεν ἑαυτὸν, καὶ ἐξέπεσεν ἐς τὸν Ναυπακτίων λιμένα. ἀναχωρήσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον ἔστησαν, ὅθεν ἀναγόμενοι ἐκράτησαν· καὶ τοὺς νεκροὺς καὶ τὰ ναυάγια ὅσα πρὸς τῇ ἑαυτῶν ἦν, ἀνείλοντο, καὶ τοῖς ἐναντίοις

τὰ ἐκείνων ὑπόσπονδα ἀπέδοσαν. ἔστησαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον, ὡς νενικηκότες, τῆς τροπῆς ἃς πρὸς τῇ γῇ ναῦς διέφθειραν· καὶ ἥνπερ ἔλαβον ναῦν, ἀνέθεσαν ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ Ἀχαϊκὸν παρὰ τὸ τροπαῖον. μετὰ δὲ ταῦτα, φοβούμενοι τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν, ὑπὸ νύκτα ἐσέπλευσαν ἐς τὸν κόλπον τὸν Κρισαῖον καὶ Κόρινθον, πάντες πλὴν Λευκαδίων. καὶ οἱ ἐκ τῆς Κρήτης Ἀθηναῖοι ταῖς εἴκοσι ναυσὶν, αἷς ἔδει πρὸ τῆς ναυμαχίας τῷ Φορμίωνι παραγενέσθαι, οὐ πολλῷ ὕστερον τῆς ἀναχωρήσεως τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ναύπακτον· καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

ϟγ΄. Πρὶν δὲ διαλῦσαι τὸ ἐς Κόρινθόν τε καὶ τὸν Κρισαῖον κόλπον ἀναχωρῆσαν ναυτικὸν, ὁ Κνῆμος καὶ ὁ Βρασίδας, καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες τῶν Πελοποννησίων, ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος, ἐβούλοντο, διδαξάντων τῶν Μεγαρέων, ἀποπειράσαι τοῦ Πειραιῶς τοῦ λιμένος τῶν Ἀθηναίων. ἦν δὲ ἀ-

φύλακτος καὶ ἄκλειστος, εἰκότως, διὰ τὸ ἐπικρατεῖν πολὺ τῷ ναυτικῷ. ἐδόκει δὲ, λαβόντα τῶν ναυτῶν ἕκαστον τὴν κώπην, καὶ τὸ ὑπηρέσιον, καὶ τὸν τροπωτῆρα, πεζῇ ἰέναι ἐκ Κορίνθου ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν· καὶ ἀφικομένους κατὰ τάχος ἐς Μέγαρα, καθελκύσαντας ἐκ Νισαίας τοῦ νεωρίου αὐτῶν τεσσαράκοντα ναῦς, αἳ ἔτυχον αὐτόθι οὖσαι, πλεῦσαι εὐθὺς ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ. οὔτε γὰρ ναυτικὸν ἦν προφυλάσσον ἐν αὐτῷ οὐδὲν, οὔτε προσδοκία οὐδεμία μὴ ἄν ποτε οἱ πολέμιοι ἐξαπιναίως οὕτως ἐπιπλεύσειαν. ἐπεὶ οὐδ' ἀπὸ τοῦ προφανοῦς τολμῆσαι ἂν καθ' ἡσυχίαν, οὐδὲ, εἰ διενοοῦντο, μὴ οὐκ ἂν προαισθέσθαι. ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐχώρουν εὐθύς· καὶ ἀφικόμενοι νυκτὸς, καὶ καθελκύσαντες ἐκ τῆς Νισαίας τὰς ναῦς, ἔπλεον ἐπὶ μὲν τὸν Πειραιᾶ οὐκέτι, ὥσπερ διενοοῦντο, καταδείσαντες τὸν κίνδυνον (καί τις καὶ ἄνεμος αὐτοὺς λέγεται κωλῦσαι) ἐπὶ δὲ τῆς Σαλαμῖνος τὸ ἀκρωτήριον τὸ πρὸς

Μέγαρα ὁρῶν· (καὶ φρούριον ἐπ' αὐτοῦ ἦν, καὶ νεῶν τριῶν φυλακὴ, τοῦ μὴ ἐσπλεῖν Μεγαρεῦσι μηδ' ἐκπλεῖν μηδὲν) τῷ τε φρουρίῳ προσέβαλον, καὶ τὰς τριήρεις ἀφείλκυσαν κενάς· τήν τε ἄλλην Σαλαμῖνα ἀπροσδοκήτοις ἐπιπεσόντες ἐπόρθουν.

ϟδ. Ες δὲ τὰς Αθήνας φρυκτοί τε ἤροντο πολέμιοι, καὶ ἔκπληξις ἐγένετο οὐδεμιᾶς τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐλάσσων. οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἄστει, ἐς τὸν Πειραιᾶ ᾤοντο τοὺς πολεμίους ἐσπεπλευκέναι ἤδη· οἱ δ' ἐν τῷ Πειραιεῖ, τήν τε τῶν Σαλαμινίων πόλιν ᾑρῆσθαι, καὶ παρὰ σφᾶς ὅσον οὐκ ἐσπλεῖν αὐτούς. ὅπερ ἂν, εἰ ἐβουλήθησαν μὴ κατοκνῆσαι, ῥᾳδίως ἂν ἐγένετο, καὶ οὐκ ἂν ἄνεμος ἐκώλυσε· βοηθήσαντες δὲ ἅμ' ἡμέρᾳ πανδημεὶ οἱ Αθηναῖοι ἐς τὸν Πειραιᾶ, ναῦς τε καθεῖλκον, καὶ ἐσβάντες κατὰ σπουδὴν καὶ πολλῷ θορύβῳ, ταῖς μὲν ναυσὶν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα ἔπλεον, τῷ πεζῷ δὲ φυλακὰς τοῦ Πειραιῶς καθίσαντο.

οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ὡς ᾔσθοντο τὴν βοήθειαν, καταδραμόντες τῆς Σαλαμῖνος τὰ πολλὰ, καὶ ἀνθρώπους καὶ λείαν λαβόντες, καὶ τὰς τρεῖς ναῦς ἐκ τοῦ Βουδόρου τοῦ φρουρίου, κατὰ τάχος ἐπὶ τῆς Νισαίας ἔπλεον. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ αἱ νῆες αὐτοὺς διὰ χρόνου καθελκυσθεῖσαι, καὶ οὐδὲν στέγουσαι, ἐφόβουν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰ Μέγαρα, πάλιν ἐπὶ τῆς Κορίνθου ἀπεχώρησαν πεζοί. οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι, οὐκέτι καταλαβόντες πρὸς τῇ Σαλαμῖνι, ἀπέπλευσαν καὶ αὐτοί. καὶ μετὰ τοῦτο φυλακὴν ἤδη τοῦ Πειραιῶς μᾶλλον τολοιπὸν ἐποιοῦντο, λιμένων τε κλείσει, καὶ τῇ ἄλλῃ ἐπιμελείᾳ.

ϞΕ´. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ χειμῶνος τούτου ἀρχομένου, Σιτάλκης ὁ Τήρεω Ὀδρύσης, Θρακῶν βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπὶ Περδίκκαν τὸν Ἀλεξάνδρου, Μακεδονίας βασιλέα, καὶ ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης· διὰ δύο ὑποσχέσεις, τὴν μὲν βουλόμενος ἀναπρᾶξαι, τὴν δὲ αὐτὸς ἀπο-

δῦναι. ὅ, τε γὰρ Περδίκκας, αὐτῷ ὑποσχόμενος εἰ Αθηναίοις τε διαλλάξειεν ἑαυτὸν κατ᾽ ἀρχὰς τῷ πολέμῳ πιεζόμενον, καὶ Φίλιππον τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ πολέμιον ὄντα μὴ καταγάγοι ἐπὶ βασιλείᾳ, ἃ ὑπεδέξατο ὐκ ἐπετέλει· τοῖς τε Αθηναίοις αὐτὸς ὡμολογήκει, ὅτε τὴν ξυμμαχίαν ἐποιεῖτο, τὸν ἐπὶ Θράκης Χαλκιδικὸν πόλεμον καταλύσειν. ἀμφοτέρων ὖν ἕνεκα τὴν ἔφοδον ἐποιεῖτο, καὶ τόν τε Φιλίππου υἱὸν Αμύνταν ὡς ἐπὶ βασιλείᾳ τῶν Μακεδόνων ἦγε, καὶ τῶν Αθηναίων πρέσβεις, οἳ ἔτυχον παρόντες τύτων ἕνεκα, καὶ ἡγεμόνα Αγνωνα. ἔδει γὰρ καὶ τὺς Αθηναίυς ναυσί τε καὶ ϛρατιᾷ ὡς πλείϛῃ ἐπὶ τὺς Χαλκιδέας παραγενέσθαι.

ϟϛʹ. Ανίϛησιν ὖν, ἐκ τῶν Οδρυσῶν ὁρμώμενος, πρῶτον μὲν τὺς ἐντὸς τῦ Αἵμυ τε ὄρυς καὶ τῆς Ῥοδόπης Θρᾶκας, ὅσων ἦρχε μέχρι θαλάσσης τῆς ἐς τὸν Εὔξεινόν τε πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἔπειτα

τοὺς ὑπερβάντι Αἷμον Γέτας, καὶ ὅσα ἄλλα μέρη ἐντὸς τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν μᾶλλον τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου κατῴκηντο. εἰσὶ δὲ οἱ Γέται, καὶ οἱ ταύτῃ, ὅμοροί τε τοῖς Σκύθαις καὶ ὁμόσκευοι, πάντες ἱπποτοξόται. παρεκάλει δὲ καὶ τῶν ὀρεινῶν Θρᾳκῶν πολλοὺς τῶν αὐτονόμων, καὶ μαχαιροφόρων, οἳ Δῖοι καλοῦνται, τὴν Ῥοδόπην οἱ πλεῖστοι οἰκοῦντες. καὶ τοὺς μὲν μισθῷ ἔπειθεν, οἱ δὲ ἐθελονταὶ ξυνηκολούθουν. ἀνίστη δὲ καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Λεαίους, καὶ ἄλλα ὅσα ἔθνη Παιονικά, ὧν ἦρχε. καὶ ἔσχατοι τῆς ἀρχῆς οὗτοι ἦσαν, μέχρι Γρααίων καὶ Λεαίων Παιόνων, καὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ὃς ἐκ τοῦ Σκομίου ὄρους διὰ Γρααίων καὶ Λεαίων ῥεῖ· οὗ ὡρίζετο ἡ ἀρχὴ τὰ πρὸς Παίονας αὐτονόμους ἤδη. τὰ δὲ πρὸς Τριβαλλούς, καὶ τούτους αὐτονόμους, Τρῆρες ὥριζον, καὶ Τιλαταῖοι. οἰκοῦσι δ' οὗτοι πρὸς βορέαν τοῦ Σκομίου ὄρους, καὶ παρήκουσι πρὸς ἡλίου δύσιν μέχρι τοῦ Οσκίου ποταμοῦ. ῥεῖ δ' οὗτος ἐκ τοῦ

ὄρους ὅθενπερ καὶ ὁ Νέστος καὶ ὁ Ἕβρος. ἔστι δὲ ἔρημον τὸ ὄρος καὶ μέγα, ἐχόμενον τῆς Ῥοδόπης.

ϛζ'. Ἐγένετο δὲ ἡ ἀρχὴ ἡ Ὀδρυσῶν, μέγεθος, ἐπὶ μὲν θάλασσαν καθήκουσα, ἀπὸ Ἀβδήρων πόλεως ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον, τὸν μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ. αὕτη περίπλους ἐστὶν ἡ γῆ ταξυντομώτατα, ἢν αἰεὶ κατὰ πρύμναν ἵστηται τὸ πνεῦμα νηὶ στρογγύλη, τεσσάρων ἡμερῶν, καὶ ἴσων νυκτῶν. ὁδῷ δὲ ταξυντομώτατα ἐξ Ἀβδήρων ἐς Ἴστρον ἀνὴρ εὔζωνος ἑνδεκαταῖος τελεῖ. τὰ μὲν πρὸς θάλασσαν τοσαύτη ἦν. ἐς ἤπειρον δὲ, ἀπὸ Βυζαντίου ἐς Λεαίους, καὶ ἐπὶ τὸν Στρυμόνα (ταύτη γὰρ διὰ πλείστου ἀπὸ θαλάσσης ἄνω) ἐγίγνετο ἡμερῶν ἀνδρὶ εὐζώνῳ τριῶν καὶ δέκα ἀνύσαι. φόρος τε ἐκ πάσης τῆς βαρβάρου καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ὅσον προσῆξαν ἐπὶ Σεύθου, (ὃς ὕστερον Σιτάλκου βασιλεύσας, πλεῖστον δὴ ἐποίησε) τετρακοσίων ταλάντων ἀργυρίου μάλιστα δύ-

ναμις· ἃ χρυσὸς κ) ἄργυρος εἴη. καὶ δῶρα ὐκ ἐλάσσω τύτων χρυσῦ τε καὶ ἀργύρου προσεφέρετο· χωρὶς δὲ, ὅσα ὑφαντά τε καὶ λεῖα, κ) ἡ ἄλλη κατασκευή· καὶ ὐ μόνον, αὐτῷ ἀλλὰ κ) τοῖς παραδυναστεύυσί τε κ) γενναίοις Οδρυσῶν. κατεστήσαντο γὰρ τὐναντίον τῆς [τῶν] Περσῶν βασιλείας τὸν νόμον, ὄντα μὲν κ) τοῖς ἄλλοις Θραξὶ, λαμβάνειν μᾶλλον ἢ διδόναι. κ) αἴσχιον ἦν, αἰτηθέντα μὴ δῦναι, ἢ αἰτήσαντα μὴ τυχεῖν. ὅμως δὲ κατὰ τὸ δύνασθαι, ἐπιπλέον αὐτῷ ἐχρήσαντο. ὐ γὰρ ἦν πρᾶξαι ὐδὲν μὴ διδόντα δῶρα. ὥστε ἐπὶ μέγα ἡ βασιλεία ἦλθεν ἰσχύος. τῶν γὰρ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὅσαι μεταξὺ τοῦ Ιονίυ κόλπυ κ) τοῦ Εὐξείνου πόντυ, μεγίστη ἐγένετο χρημάτων προσόδῳ κ) τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ· ἰσχύϊ δὲ μάχης, κ) στρατῦ πλήθει, πολὺ δευτέρα μετὰ τὴν Σκυθῶν. ταύτῃ δὲ ἀδύνατα ἐξισῦσθαι ὐχ ὅτι τὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἀλλ' οὐδ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνος ἓν πρὸς ἓν ὐκ ἔστιν ὅ,τι δυνα-

τὸν Σκύθαις ὁμογνωμονοῦσι πᾶσιν ἀντιστῆναι. οὐ μὴν οὐδ' ἐς τὴν ἄλλην εὐβουλίαν καὶ ξύνεσιν περὶ τῶν παρόντων ἐς τὸν βίον ἄλλοις ὁμοιοῦνται.

ϟη'. Σιτάλκης μὲν οὖν χώρας τοσαύτης βασιλεύων, παρεσκευάζετο τὸν στρατόν· καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἕτοιμα ἦν, ἄρας ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, πρῶτον μὲν διὰ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς, ἔπειτα διὰ Κερκίνης, ἐρήμου ὄρους, ὅ ἐστι μεθόριον Σίντων καὶ Παιόνων. ἐπορεύετο δὲ δι' αὐτοῦ τῇ ὁδῷ ἣν πρότερον αὐτὸς ἐποιήσατο, τεμὼν τὴν ὕλην, ὅτε ἐπὶ Παίονας ἐστράτευσε. τὸ δὲ ὄρος ἐξ Ὀδρυσῶν διϊόντες, ἐν δεξιᾷ μὲν εἶχον Παίονας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Σίντους καὶ Μαίδους. διελθόντες δὲ αὐτὸ, ἀφίκοντο ἐς Δόβηρον τὴν Παιονικήν. πορευομένῳ δὲ αὐτῷ ἀπεγίγνετο μὲν οὐδὲν τοῦ στρατοῦ, εἰ μή τι νόσῳ· προσεγίγνετο δέ. πολλοὶ γὰρ τῶν αὐτονόμων Θρακῶν ἀπαράκλητοι ἐφ' ἁρπαγὴν ἠκολούθουν. ὥστε τὸ πᾶν πλῆθος λέγεται οὐκ

ἔλασσον πεντεκαίδεκα μυριάδων γενέσθαι, καὶ τούτου τὸ μὲν πλέον πεζὸν ἦν· τριτημόριον δὲ μάλιστα, ἱππικόν. τοῦ δὲ ἱππικοῦ τὸ πλεῖστον αὐτοὶ Ὀδρύσαι παρείχοντο, καὶ μετ' αὐτοὺς Γέται. τοῦ δὲ πεζοῦ, οἱ μαχαιροφόροι μαχιμώτατοι μὲν ἦσαν, οἱ ἐκ τῆς Ῥοδόπης αὐτόνομοι καταβάντες· ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος, ξύμμικτος, πλήθει φοβερώτατος ἠκολούθει.

ϟθ'. Ξυνηθροίζοντο οὖν ἐν τῇ Δοβήρῳ καὶ παρεσκευάζοντο ὅπως κατὰ κορυφὴν ἐσβαλοῦσιν ἐς τὴν κάτω Μακεδονίαν, ἧς ὁ Περδίκκας ἦρχε. τῶν γὰρ Μακεδόνων εἰσὶ καὶ Λυγκησταὶ, καὶ Ἐλειμιῶται, καὶ ἄλλα ἔθνη ἐπάνωθεν, ἃ ξύμμαχα μέν ἐστι τούτοις καὶ ὑπήκοα, βασιλείας δ' ἔχει καθ' αὐτά. τὴν δὲ περὶ θάλασσαν νῦν Μακεδονίαν Ἀλέξανδρος ὁ Περδίκκου πατὴρ, καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ Τημενίδαι, τὸ ἀρχαῖον ὄντες ἐξ Ἄργους, πρῶτοι ἐκτήσαντο, καὶ ἐβασίλευσαν, ἀναστήσαντες μάχῃ ἐκ μὲν Πι-

ερίας Πίερας (οἳ ὕστερον ὑπὸ τὸ Πάγγαιον πέραν Στρυμόνος ᾤκησαν Φάγρητα, καὶ ἄλλα χωρία· καὶ ἔτι καὶ νῦν Πιερικὸς κόλπος καλεῖται ἡ ὑπὸ τῷ Παγγαίῳ πρὸς θάλασσαν γῆ) ἐκ δὲ τῆς Βοττίας καλουμένης, Βοττιαίους, οἳ νῦν ὅμοροι Χαλκιδέων οἰκοῦσι· τῆς δὲ Παιονίας παρὰ τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν, στενήν τινα καθήκουσαν ἄνωθεν μέχρι Πέλλης καὶ θαλάσσης ἐκτήσαντο. καὶ πέραν Ἀξιοῦ, μέχρι Στρυμόνος, τὴν Μυγδονίαν καλουμένην, Ἠδῶνας ἐξελάσαντες, νέμονται. ἀνέστησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς νῦν Ἐορδίας καλουμένης Ἐορδοὺς. (ὧν οἱ μὲν πολλοὶ διεφθάρησαν, βραχὺ δέ τι αὐτῶν περὶ Φύσκαν κατῴκηται) καὶ ἐξ Ἀλμωπίας, Ἄλμωπας. ἐκράτησαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν οἱ Μακεδόνες οὗτοι, ἃ καὶ νῦν [ἔτι] ἔχουσι, τόν τε Ἀνθεμοῦντα καὶ Γρηστωνίαν καὶ Βισαλτίαν, καὶ Μακεδόνων αὐτῶν πολλήν. τὸ δὲ ξύμπαν, Μακεδονία καλεῖται, καὶ Περδίκκας Ἀλεξάνδρου, βασιλεὺς

αὐτῶν ἦν, ὅτε Σιτάλκης ἐπῄει.

ρ'. Καὶ οἱ μὲν Μακεδόνες οὗτοι, ἐπιόντος πολλοῦ στρατοῦ ἀδύνατοι ὄντες ἀμύνεσθαι, ἔς τε τὰ καρτερὰ καὶ τὰ τείχη ὅσα ἦν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐσεκομίσθησαν. ἦν δὲ οὐ πολλά· ἀλλὰ ὕστερον Ἀρχέλαος ὁ Περδίκκου υἱὸς, βασιλεὺς γενόμενος, τὰ νῦν ὄντα ἐν τῇ χώρᾳ ᾠκοδόμησε, καὶ ὁδοὺς εὐθείας ἔτεμε, καὶ τἄλλα διεκόσμησε τά τε κατὰ τὸν πόλεμον ἵπποις καὶ ὅπλοις, καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ κρείσσονι, ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι βασιλεῖς ὀκτὼ οἱ πρὸ αὐτοῦ γενόμενοι. ὁ δὲ στρατὸς τῶν Θρακῶν ἐκ τῆς Δοβήρου ἐσέβαλε πρῶτον μὲν ἐς τὴν Φιλίππου πρότερον οὖσαν ἀρχὴν, καὶ εἷλεν Εἰδομένην μὲν κατὰ κράτος, Γορτυνίαν δὲ, καὶ Ἀταλάντην, καὶ ἄλλα ἄττα χωρία, ὁμολογίᾳ, διὰ τὴν Ἀμύντου Φιλίαν προσχωροῦντα, τοῦ Φιλίππου υἱέος παρόντος. Εὐρωπὸν δὲ ἐπολιόρκησαν μὲν, ἑλεῖν δὲ οὐκ ἠδύναντο. ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην Μα-

πεδονίαν πρȣχώρει τὴν ἐν ἀριστερᾷ Πέλλης ϗ Κύῤῥȣ. ἔσω δὲ τούτων ἐς τὴν Βοττιαίαν καὶ Πιερίαν οὐκ ἀφίκοντο, ἀλλὰ τήν τε Μυγδονίαν ϗ Γρηστωνίαν ϗ Ἀνθεμȣ̃ντα ἐδῄȣν. οἱ δὲ Μακεδόνες πεζῷ μὲν οὐδὲ διενοȣ̃ντο ἀμύνεσθαι, ἵππȣς δὲ προσμεταπεμψάμενοι ἀπὸ τῶν ἄνω ξυμμάχων, ὅπη δοκοῖ ὀλίγοι πρὸς πολλȣ̀ς ἐσέβαλλον ἐς τὸ στράτευμα τῶν Θρακῶν. ϗ ᾗ μὲν προσπέσοιεν, ȣ̓δεὶς ὑπέμενεν ἄνδρας ἱππέας τε ἀγαθȣ̀ς ϗ τεθωρακισμένȣς· ὑπὸ δὲ πλήθους περικλειόμενοι, αὐτοὺς πολλαπλασίῳ τῷ ὁμίλῳ ἐς κίνδυνον καθίστασαν. ὥστε τέλος ἡσυχίαν ἦγον, οὐ νομίζοντες ἱκανοὶ εἶναι πρὸς τὸ πλέον κινδυνεύειν.

ρα΄. Ὁ δὲ Σιτάλκης πρός τε τὸν Περδίκκαν λόγȣς ἐποιεῖτο ὧν ἕνεκα ἐστράτευσε, ϗ ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι ȣ̓ παρῆσαν ταῖς ναυσὶν, ἀπιστȣ̃ντες αὐτὸν μὴ ἥξειν, δῶρά τε καὶ πρέσβεις ἔπεμψαν αὐτῷ, ἔς τε τοὺς Χαλκιδέας ϗ Βοττιαίȣς μέρος τι τȣ̃ στρα-

τοῦ πέμπει. καὶ τειχήρεις ποιήσας, ἐδήου τὴν γῆν. καθημένου δ' αὐτοῦ περὶ τοὺς χώρους τούτους, οἱ πρὸς νότον οἰκοῦντες Θεσσαλοὶ καὶ Μάγνητες, καὶ οἱ ἄλλοι ὑπήκοοι Θεσσαλῶν, καὶ οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ, καὶ ἐν παρασκευῇ ἦσαν. ἐφοβήθησαν δὲ καὶ οἱ πέραν Στρυμόνος πρὸς βορέαν Θρᾷκες, ὅσοι πεδία εἶχον, Παναῖοι, καὶ Οδόμαντοι, καὶ Δρῶοι, καὶ Δερσαῖοι· αὐτόνομοι δ' εἰσὶ πάντες. παρέσχε δὲ λόγον καὶ ἐπὶ τοὺς τῶν Ἀθηναίων πολεμίους Ἕλληνας, μὴ ὑπ' αὐτῶν ἀγόμενοι κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν, καὶ ἐπὶ σφᾶς χωρήσωσιν. ὁ δὲ, τήν τε Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν καὶ Μακεδονίαν ἅμα ἐπέχων, ἔφθειρε. καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ οὐδὲν ἐπράσσετο ὧν ἕνεκα ἐσέβαλε, καὶ ἡ στρατιὰ σῖτόν τε οὐκ εἶχεν αὐτῷ, καὶ ὑπὸ χειμῶνος ἐταλαιπώρει, ἀναπείθεται ὑπὸ Σεύθου τοῦ Σπαραδόκου, ἀδελφιδοῦ ὄντος, καὶ μέγιστον μεθ' αὐτὸν δυναμένου, ὥστ' ἐν τάχει ἀπελθεῖν.

τὸν δὲ Σεύθην κρύφα Περδίκκας, ὑποσχόμενος ἀδελφὴν ἑαυτοῦ δώσειν, καὶ χρήματα ἐπ᾽ αὐτῇ, προσποιεῖται. καὶ ὁ μὲν, πεισθεὶς, καὶ μείνας τριάκοντα τὰς πάσας ἡμέρας, τούτων δὲ ὀκτὼ ἐν Χαλκιδεῦσιν, ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ κατὰ τάχος ἐπ᾽ οἴκου. Περδίκκας δὲ ὕστερον Στρατονίκην τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν δίδωσι Σεύθῃ, ὥσπερ ὑπέσχετο. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Σιτάλκου στρατείαν οὕτως ἐγένετο.

ϱϐ′. Οἱ δὲ ἐν Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι, τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος, ἐπειδὴ τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν διελύθη, Φορμίωνος ἡγουμένου, ἐστράτευσαν παραπλεύσαντες ἐπ᾽ Ἀστακοῦ, καὶ ἀποβάντες ἐς τὴν μεσόγειαν τῆς Ἀκαρνανίας, τετρακοσίοις μὲν ὁπλίταις Ἀθηναίων τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν, τετρακοσίοις δὲ Μεσσηνίων, καὶ ἔκ τε Στράτου, καὶ Κορόντων, καὶ ἄλλων χωρίων, ἄνδρας οὐ δοκοῦντας βεβαίους εἶναι ἐξήλασαν, καὶ Κύνητα τὸν Θεολύτου ἐς Κόροντα καταγαγόντες, ἀνεχώ-

ρησαν πάλιν ἐπὶ τὰς ναῦς. ἐς γὰρ Οἰνιάδας, ἀεί ποτε πολεμίους ὄντας μόνους Ακαρνάνων, οὐκ ἐδόκει δυνατὸν εἶναι, χειμῶνος ὄντος, στρατεύειν. ὁ γὰρ Αχελῷος ποταμὸς ῥέων ἐκ Πίνδου ὄρους διὰ Δολοπίας, καὶ Αγραῶν καὶ Αμφιλόχων, καὶ διὰ τοῦ Ακαρνανικοῦ πεδίου, ἄνωθεν μὲν παρὰ Στράτον πόλιν, ἐς θάλασσαν διεξιεὶς παρ' Οἰνιάδας, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς περιλιμνάζων, ἄπορον ποιεῖ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐν χειμῶνι στρατεύειν. κεῖνται δὲ καὶ τῶν νήσων τῶν Εχινάδων αἱ πολλαὶ καταντικρὺ Οἰνιάδων, τοῦ Αχελῴου τῶν ἐκβολῶν οὐδὲν ἀπέχουσαι. ὥστε μέγας ὢν ὁ ποταμὸς προχοῖ ἀεὶ, καὶ εἰσὶ τῶν νήσων αἳ ἠπείρωνται· ἐλπὶς δὲ καὶ πάσας οὐκ ἐν πολλῷ τινι ἂν χρόνῳ τοῦτο παθεῖν. τό, τε γὰρ ῥεῦμά ἐστι μέγα καὶ πολὺ καὶ θολερὸν, αἵ τε νῆσοι, πυκναὶ, καὶ ἀλλήλαις τῆς προχώσεως, τῷ μὴ σκεδάννυσθαι, σύνδεσμοι γίγνονται, παραλλὰξ καὶ οὐ κατὰ στοῖχον κείμεναι, οὐδ' ἔχουσαι εὐθείας διόδους τοῦ

ὕδατος ἐς τὸ πέλαγος. ἔρημοι δ᾽ εἰσὶ, καὶ ȣ̓ μεγάλαι. λέγεται δὲ ϗ Αλκμαίωνι τῷ Αμφιάρεω, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς, τὸν Απόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν· ὑπειπόντα ȣ̓κ εἶναι λύσιν τῶν δειμάτων, πρὶν ἂν εὑρὼν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ κατοικίσηται, ἥτις, ὅτε ἔκτεινε τὴν μητέρα, μήπω ὑπὸ ἡλίου ἑωρᾶτο, μηδὲ γῆ ἦν· ὡς τῆς γε ἄλλης αὐτῷ μεμιασμένης. ὁ δ᾽ ἀπορῶν, ὥς φασι, μόλις κατενόησε τὴν πρόσχωσιν ταύτην τȣ̃ Αχελῴȣ. ϗ ἐδόκει αὐτῷ ἱκανὴ ἂν κεχῶσθαι δίαιτα τῷ σώματι, ἀφ᾽ ȣ̃περ κτείνας τὴν μητέρα, ȣ̓κ ὀλίγον χρόνον ἐπλανᾶτο. ϗ κατοικισθεὶς ἐς τȣ̀ς περὶ Οἰνιάδας τόπȣς, ἐδυνάστευσέ τε, ϗ ἀπὸ Ακαρνᾶνος παιδὸς ἑαυτȣ̃, τῆς χώρας τὴν ἐπωνυμίαν ἐγκατέλιπε. τὰ μὲν ȣ̃ν περὶ Αλκμαίωνα, τοιαῦτα λεγόμενα παρελάβομεν.

ργʹ. Οἱ δὲ Αθηναῖοι ϗ ὁ Φορμίων, ἄραντες ἐκ τῆς Ακαρνανίας, καὶ ἀφικόμενοι ἐς

τὴν Ναύπακτον, ἅμα ἦρι κατέπλευσαν ἐς τὰς Ἀθήνας· τούς τε ἐλευθέρους τῶν αἰχμαλώτων ἐκ τῶν ναυμαχιῶν ἄγοντες, οἳ ἀνὴρ ἀντ᾽ ἀνδρὸς ἐλύθησαν, καὶ τὰς ναῦς ἃς εἷλον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τρίτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ
ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΤΟ ΤΕΛΟΣ.

Chronology from the Expulsion of the Pisistratidæ

B.C.	Periods	Intervals [years]	
510	Expulsion of the Pisistratidæ	—	
477	to the ascendancy of Athens	33	
404	to the taking of Athens	73	
375	Ascendancy of Lacedæmon	29	18[illegible]
360	to the Reign of Philip of Mac.	15	
323	to the Death of Alexander	37	
281	to the Achæan League	42	17[illegible]
146	to the taking of Corinth	135	
			364

Lib. I.

Lib. II.

B.C.	
431.	Attack of Plataea. p. 3–11. c. 2–6.
	Preparations on both sides. p. 12–15. c. 7–9.
	Speech of Archidamus. p. 16–18. c. 11.
	first invasion of Attica. p. 19–35. c. 12–23.
	Naval operations. p. 36–39. c. 24–27.
	eclipse of the sun. p. 39. c. 28.
	alliance of Ath: with Sitalces. p. 40–41. c. 29.
	operations in the autumn. p. 42–44. c. 30–33.
	funeral oration of Pericles. p. 45–61. c. 34–46.
430.	2nd Invasion of Attica. Plague. p. 62–75. c. 47–57.
	Speech of Pericles. p. 76–85. c. 59–64.
	his Character. p. 86–89. c. 65.
	Spartan amb: put to death. p. 90–91. c. 67.
	Argos Amphilochicum. p. 92–93. c. 68.
	Surrender of Potidaea. p. 95–96. c. 70.
429.	Blockade of Plataea. p. 96–107. c. 71–78.
	operations in Chalcidice. p. 108–109. c. 79.
	operations in Acarnania. p. 110–115. c. 80–82.
	naval actions in ye Criss.n g: p. 115–133. c. 83–92
	Winter expedition of Sitalces. p. 136–147. c. 95–10[illegible]
	Winter operat.ns near Naupactus. p. 147–150. c. 102. 10[illegible]